

Ubuntu 10.04 vadovas pradedantiesiems

Antrasis leidimas

Ubuntu Manual komanda

Autorinės teisės © 2011 Ubuntu Manual komanda. Kai kurios teisės saugomos.

Šis darbas licencijuotas pagal Creative Commons Attribution–Share Alike 3.0 licenciją. Norėdami peržiūrėti šios licencijos kopiją, žiūrėkite [Appendix A](#), apsilankykite <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>, arba siųskite laišką adresu Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.

Ubuntu 10.04 vadovas pradedantiesiems yra pateikiamas spausdintu pavidalu ir jį galima įsigyti iš <http://ubuntu-manual.org/buy/gswu1004ez/lt>. Spausdinta šios knygos versija gali būti užsakyta už spausdinimo ir pristatymo savikainą. Elektroninę šios knygos kopiją galima atsisiųsti nemokamai. Mes leidžiame ir netgi raginame jus platinti šios knygos kopiją kolegoms, draugams, šeimos nariams ir visiems kitiems, kurie galėtų tuo susidomėti.

<http://ubuntu-manual.org>

Antrasis leidimas

Revision number: 204 Revision date: 2011-05-14 14:01:38 -0500

Turinys

	Ivadas	7
	Apžvalga	7
	Ubuntu filosofija	7
	Trumpa Ubuntu istorija	8
	Ar Ubuntu Jums tinka?	9
	Kontaktai	10
	Šioje knygoje naudojami susitarimai	10
1	Įdiegimas	11
	Ubuntu įsigijimas	11
	Minimalūs reikalavimai sistemai	13
	Ubuntu įdiegimas	14
2	Ubuntu darbastalis	23
	Darbastalio supratimas	23
	Langų valdymas	26
	Persijungimas tarp atvertų langų	26
	Meniu punktas Programos	27
	Meniu punktas Sistema	28
	Failų naršymas jūsų kompiuteryje	29
	Nautilus failų naršyklė	29
	Kompiuteryje esančių failų paieška	32
	Darbastalio keitimas	32
	Pritaikymas neįgaliesiems	36
	Kompiuterio valdymas	37
	Kur ieškoti pagalbos	38
3	Darbas su Ubuntu	41
	Prisijungimas prie tinklo	41
	Naršymas internete	49
	El. pašto skaitymas ir kūrimas	59
	Organizuotumo išlaikymas	71
	Naudojimasis greitosiomis žinutėmis	74
	Naudojimasis mikrotinklaraščiais	79
	Nuotraukų peržiūra ir redagavimas	80
	Vaizdo įrašų ir filmų peržiūra	86
	Garso ir muzikos įrašų klausymas	87
	Darbas su dokumentais, lentelėmis ir pateiktimis	93
	Užrašų kūrimas	94
	Ubuntu One	95
	Ubuntu One nustatymas	96
	Ubuntu One nuostatos	96
	Daugiau informacijos	96

4	Ubuntu 10.04 vadovas pradėjantiems	
4	Aparatinė įranga	97
	Įrenginių naudojimas	97
	Aparatinės įrangos identifikavimas	97
	Vaizduokliai	97
	Spausdintuvo prijungimas ir naudojimas	98
	Garsas	100
	CD ir DVD diskų įrašymas	101
	Internetinės vaizdo kameros naudojimas	104
	Tekstų ir paveikslėlių skenavimas	104
	Kiti įrenginiai	105
5	Programinės įrangos valdymas	107
	Programinės įrangos valdymas Ubuntu sistemose	107
	Naudojimas Ubuntu programų centru	107
	Papildomos programinės įrangos valdymas	109
	Paketų tvarkyklė Synaptic	112
	Atnaujinimai ir naujoviniai	113
6	Komandinė eilutė	115
	Įvadas į naudojamąsi terminalu	115
	Ubuntu failų sistemos struktūra	116
	Pirmieji žingsniai į komandinės eilutės naudojimą	118
	Susipažinimas su sudo	120
	Programinės įrangos valdymas naudojantis terminalu	120
7	Saugumas	123
	Kodėl Ubuntu sistema yra saugi	123
	Pagrindinės saugumo koncepcijos ir procedūros	123
	Sistemos atnaujinimai	124
	Naudotojai ir grupės	124
	Saugios sistemos paruošimas	126
8	Problemų sprendimas	129
	Problemų išsprendimas	129
	Problemų sprendimo gidas	129
	Kaip gauti daugiau pagalbos	135
9	Sužinokite daugiau	137
	Ką dar galiu atlikti su Ubuntu?	137
	Atvirojo kodo programinė įranga	137
	Distributyvų šeimos	138
	32-bitų ar 64-bitų?	140
	Papildomos pagalbos ir palaikymo susiradimas	140
A	License	143
	Creative Commons Notice	149
	Terminų žodynas	151

Padėkos	155
Komandos vadovai	155
A autoriai	155
Redaktoriai	155
Dizaineriai	155
Plėtotojai	155
Vertėjai	156
Ypatinga padėka	156
Rodyklė	157

Įvadas

Apžvalga

Jūs atsivertėte *Ubuntu vadovą pradedantiesiems* – gidą, skirtą padėti naujokams naudotis Ubuntu operacine sistema.

Mūsų tikslas yra apžvelgti Ubuntu sistemos pagrindus (tokius, kaip įdiegimas ir naudojimas) ir supažindinti jus su kai kuriomis populiariausiomis programomis. Šis vadovas sukurtas taip, kad būtų lengvai suprantamas. Jame pateikiamos nuoseklios instrukcijos ir daugybė ekrano nuotraukų leis jums atrasti naujosios Jūsų Ubuntu sistemos potencialą, net jei esate pradedantysis kompiuterio naudotojas ar pirmą kartą migruojate iš kitos operacinės sistemos.

Turėkite omenyje, kad prie šio vadovo dar dirbama ir jis bus nuolat tobulinamas. Šis vadovas parašytas konkrečiai Ubuntu 10.04 LTS operacinei sistemai, tačiau mes siekiame neapsiriboti šia versija, nes dar daug dalykų keisis besivystant Ubuntu sistemai. Vos tik bus išleista nauja Ubuntu versija, mes vadovui pritaikysime būtinus pakeitimus ir naujoji versija bus prieinama tinklalapyje <http://www.ubuntu-manual.org>.

Ubuntu 10.04 vadovas pradedantiesiems nepretenduoja tapti išsamiu Ubuntu instrukcijų žinynu. Jis panašesnis į trumpą gidą, kuris padės greitai ir nesunkiai išmokti atlikti reikalingas užduotis, neįklimpstant į technines detales.

Jeigu Jums reikia daugiau informacijos, puikūs šaltiniai prieinami svetainėse <http://help.ubuntu.com> (anglų kalba) ir <http://ubuntu.lt/wiki> (lietuvių kalba). Ieškant informacijos konkrečiais klausimais labai naudinga yra Ubuntu sistemoje pateikiama dokumentacija, kurią galite pasiekti per **Sistema • Pagalba ir palaikymas**. Jeigu kas nors čia nėra aprašyta, tikėtina, kad tai rasite paminėtuose šaltiniuose. Kur tik bus įmanoma, mes įtrauksime nuorodas į detalesnius šaltinius.

Nors šis vadovas orientuotas į Ubuntu 10.04 versiją, tačiau daugelis čia aprašytų dalykų tinka ir kitoms Ubuntu versijoms (tiek naujesnėms, tiek senesnėms).

Daugiau informacijos apie Ubuntu internetinę ir sistemos dokumentacijas galima rasti skyriuje **skyrius 9: Sužinokite daugiau**.

Ubuntu filosofija

Terminas „Ubuntu“ yra tradicinė afrikiečių sąvoka, kilusi iš Bantu kalbų Pietų Afrikoje. Ji gali būti apibūdinama kaip būdas susijungti su kitais – gyventi globalioje bendruomenėje, kurioje jūsų veiksmai daro įtaką visai žmonijai. Ubuntu yra daugiau negu paprasta operacinė sistema: tai savanoriška žmonių bendruomenė, kuri siekia bendradarbiauti tarptautiniame programinės įrangos projekte ir pateikti jame geriausią individualią patirtį.

Ubuntu pasižadėjimas

- ▶ Ubuntu visada bus nemokama, įskaitant reguliarias versijos verslo įmonėms bei saugumo atnaujinimus.
- ▶ Ubuntu gali gauti pilną komercinį palaikymą iš **Canonical** ar šimtų kitų kompanijų iš viso pasaulio.
- ▶ Ubuntu pateikia geriausius vertimus ir neįgaliesiems pritaikytas savybes – tai, ką gali pasiūlyti laisvosios programinės įrangos bendruomenė.
- ▶ Visos pagrindinės Ubuntu programos yra laisvosios ir atviro kodo. Mes norime, kad naudotumėte laisvąją ir atviro kodo programinę įrangą, tobulintumėte ją ir dalintumėtės su kitais.

Trumpa Ubuntu istorija

2004 m. Mark Shuttleworth, sėkmingas Pietų Afrikos verslininkas, ir jo kompanija **Canonical** sumanė sukurti Ubuntu sistemą. Shuttleworth suvokė Linux ir atvirojo kodo galią, bet taip pat ir matė trūkumus, kurie trukdė plisti šioms idėjoms.

Shuttleworth išsikėlė tikslą pašalinti šiuos trūkumus ir sukurti sistemą, kuria būtų paprasta naudotis, kuri būtų visiškai laisva (norėdami sužinoti tikslų „laisvasis“ apibrėžimą, skaitykite skyrių **skyrius 9: Sužinokite daugiau**) ir galėtų varžytis su kitomis pagrindinėmis operacinėmis sistemomis. Naudodamas Debian operacinę sistemą kaip pagrindą, Shuttleworth pradėjo kurti Ubuntu. Jo asmeninėmis lėšomis buvo padengiama įdiegimo kompaktinių diskų gaminto ir siuntimo kaina, todėl jie buvo nemokamai siunčiami naudotojams iš viso pasaulio. Ubuntu greitai išplito ir bendruomenė sparčiai išaugo, todėl gan greitai ji tapo pačiu populiariausiu prieinamu Linux **distributyvu**.

Prie projekto prisijungiant vis didesniai žmonių skaičiui, toliau tobulinamos Ubuntu sistemos esminės savybės ir aparatinės įrangos palaikymas. Tai atkreipė didelių tarptautinių organizacijų dėmesį. Pavyzdžiui, 2007 metais Dell pradėjo bendradarbiavimą su Canonical dėl kompiuterių pardavinėjimo su iš anksto įdiegta Ubuntu operacine sistema. Taipogi, 2005 metais Prancūzijos žandarmerija pradėjo visos jų kompiuterių infrastruktūros perkėlimą į jiems pritaikytą Ubuntu variantą – procesas, anot jų, padėjo sutaupyti „milijonus eurų“, kurie būtų buvę išleisti Microsoft Windows licencijoms. Prancūzijos žandarmerija tikisi, kad iki 2012 metų visuose jų kompiuteriuose veiks Ubuntu operacinė sistema. Canonical uždirba iš to teikdama techninį palaikymą ir kurdama specifinę programinę įrangą.

Nors didelės kompanijos dažnai mato naudą mokėti už techninio palaikymo paslaugas, tačiau Shuttleworth pažadėjo, kad Ubuntu sistema visada bus nemokama. 2010 metų duomenimis, Ubuntu yra įdiegta beveik 2% pasaulio kompiuterių. Tai reiškia milijonus naudotojų visame pasaulyje ir kiekvienais metais jų vis daugėja.

Kas yra Linux?

Ubuntu sukurta Linux pagrindu, kuris yra Unix šeimos narys. Unix yra viena iš seniausių operacinių sistemų rūšių, jau pusę amžiaus teikianti patikimumą ir saugumą profesionalioje programinėje įrangoje. Daugybė

Canonical yra kompanija, kuri teikia Ubuntu finansinę ir techninę pagalbą. Kompanija turi daug darbuotojų visame pasaulyje, kurie dirba prie sistemos tobulinimo, taip pat peržiūri savanorių atliktus darbus. Norėdami sužinoti daugiau apie Canonical, apsilankykite adresu <http://www.canonical.com>.

Norėdami sužinoti apie Ubuntu Server leidimą ir kaip jį galite panaudoti savo kompanijoje, apsilankykite adresu <http://www.ubuntu.com/server/features>.

serverių visame pasaulyje, laikantys populiariausių svetainių duomenis (tokių, kaip YouTube ir Google), naudoja kažkurį Unix sistemos variantą. Linux branduolys yra geriausiai apibūdinamas kaip operacinės sistemos pagrindas arba kaip operacinės sistemos smegenys.

Linux branduolys yra pagrindinis operacinės sistemos valdytojas. Jis atsakingas už atminties ir procesoriaus resursų paskirstymą. Branduolį galima įsivaizduoti kaip programą, kuri valdo visas kompiuteryje esančias programas.

Linux nuo pat pradžių buvo kuriama galvojant apie saugumą ir aparatinės įrangos suderinamumą bei šiuo metu yra viena iš populiariausių Unix pagrindu sukurtų operacinių sistemų. Vienas iš Linux privalumų yra nepaprastas lankstumas ir galimybė pritaikyti jį beveik kiekvienam įrenginiui – nuo mažiausių mikrokompiuterių ir mobiliųjų telefonų iki didžiausių superkompiuterių. Iš pat pradžių Unix veikė tik per komandinės eilutės sąsają iki kol devintajame dešimtmetyje pradėjo atsirasti pirmosios grafinės naudotojo sąsajos (GUI).

Pirmosios grafinės naudotojo sąsajos (GUI) buvo sunkiai konfigūruojamos, nevisiškai išbaigtos ir paprastai naudojamos tik patyrusių programuotojų. Tačiau per pastarąjį dešimtmetį grafinės naudotojo sąsajos patogumo, patikimumo ir išvaizdos prasme stipriai pažengė į priekį. Ubuntu yra tik vienas iš daugelio skirtingų Linux *distributyvų*, kuris naudoja vieną populiariausių grafinių darbastalio aplinkų – GNOME.

Ar Ubuntu Jums tinka?

Naujiems Ubuntu naudotojams prireiks laiko pratinantis prie operacinės sistemos. Jūs, be abejo, pastebėsite nemažai panašumų su Microsoft Windows ir Mac OS X, taip pat nemažai skirtumų. Naudotojai, imigravę iš Mac OS X, greičiausiai pastebės daugiau panašumų, nes Mac OS X ir Ubuntu sistemos kilo iš Unix.

Pirmiausia mes rekomenduojame skirti laiką susipažinimui su Ubuntu sistema ir jos veikimo būdu. Jūs pastebėsite, kad kai kurie dalykai atliekami kiek kitaip negu esate įpratę. Taip pat siūlome atkreipti dėmesį į šiuos dalykus:

- ▶ **Ubuntu yra bendruomeninis produktas.** Tai reiškia, kad jis yra sukurtas, tobulinamas ir prižiūrimas bendruomenės. Dėl to pagalbos vietinėje kompiuterių parduotuvėje, ko gero, nesulauksite. Laimei, bendruomenė visada pasiruošusi pagelbėti. Pradedantieji gali rasti galybę straipsnių, gidų, vadovų, internetinių forumų ir internetinio bendravimo (IRC) kanalų. Mes vadove taip pat pridėjome problemų sprendimo skyrių: [skyrius 8: Problemų sprendimas](#).
- ▶ **Daug Microsoft Windows ar Mac OS X sistemoms sukurtų programų gali neveikti Ubuntu sistemoje.** Didžiajai daugumai kasdienės su kompiuteriu atliekamoms užduotims vykdyti skirtų programų Ubuntu turi atitinkamų alternatyvų. Tačiau nemažai profesionalių programų (tokių, kaip Adobe Creative Suite) nėra pritaikytos veikti Ubuntu sistemoje. Jeigu jūs priklausomas nuo komercinės programinės įrangos, kuri nėra suderinama su Ubuntu, bet vis tiek norite išbandyti šią sistemą,

Nors modernios grafinės **darbastalio aplinkos** iš esmės pakeitė ankstyvasias komandinę eilutę pagrįstas sąsajas, tačiau komandinė eilutė vis dar gali būti greitas ir efektyvus daugelio užduočių atlikimo būdas. Daugiau informacijos rasite skyriuje [skyrius 6: Komandinė eilutė](#), o apie **GNOME** ir kitas darbastalio aplinkas galite sužinoti skyriuje [skyrius 2: Ubuntu darbastalis](#).

Darbastalio aplinka yra nesudėtingai valdoma naudotojo sąsaja, leidžianti žmonėms paprastai bendrauti su kompiuteriu naudojantis monitoriumi, klaviatūra ir pele.

Norėdami sužinoti daugiau apie Linux distributyvus, žiūrėkite skyrių [skyrius 9: Sužinokite daugiau](#).

Ubuntu Forums (<http://ubuntuforums.org>) yra populiarus Ubuntu diskusijų ir palaikymo forumas. Lietuvos Ubuntu bendruomenės forumas pasiekiamas adresu <http://ubuntu.lt/forum>.

Norėdami sužinoti daugiau apie dvejetainę paleidimą (Ubuntu naudojimas viename kompiuteryje kartu su kitomis operacinėmis sistemomis), žiūrėkite skyrių [skyrius 1: Įdiegimas](#). Daugiau informacijos apie Windows programų paleidimą naudojant WINE rasite adresu <http://www.winehq.org/>.

turėtumėte apsvarstyti **dvejopo paleidimo** galimybę. Kita vertus, nemažai Windows sistemoms skirtų programų veiks ir Ubuntu sistemoje pasinaudojant programa Wine.

- ▶ **Daug komercinių žaidimų gali neveikti Ubuntu sistemoje.** Jei esate užkietėjęs žaidėjas, tai kol kas Ubuntu jums greičiausiai nėra tinkama. Žaidimų kūrėjai dažniausiai kuria žaidimus didžiausioms operacinių sistemų rinkoms, kuriose gali greitai uždirbti daugiausia pinigų. Kadangi Ubuntu užimama rinkos dalis nėra tokia didelė kaip Microsoft Windows ar Mac os x, todėl dauguma žaidimų kūrėjų tiesiog neskiria resursų žaidimų suderinimui su Ubuntu. Mėgstančius dažnai žaisti žaidimus informuojame, kad ir laisvų programų kūrėjų bendruomenėje vyksta aktyvus žaidimų kūrimas, todėl daug aukštos kokybės žaidimų galima įsodiegti per Ubuntu programų centrą. Be to, kai kurie Windows sistemoms skirti žaidimai veiks ir Ubuntu sistemoje pasinaudojant Wine ir PlayOnLinux programine įranga.

Sužinoti daugiau apie Ubuntu programų centrą galite skyriuje **skyrius 5: Programinės įrangos valdymas**.

Kontaktai

Daug žmonių paskyrė savo laiką šiam projektui. Jei pastebėsite klaidų ar manote, kad kažko trūksta, galite nedvejodami susisiekti su mumis. Mes darome viską, ką tik galime, kad šis vadovas būtų nuolat atnaujinamas, informatyvus ir profesionaliai paruoštas. Kontaktinė informacija pateikta toliau:

Ubuntu Manual komanda

Tinklapis: <http://www.ubuntu-manual.org/>

El. paštas: ubuntu-manual@lists.launchpad.net

IRC: #ubuntu-manual kanalas serveryje irc.freenode.net

Klaidų pranešimai: <http://bugs.ubuntu-manual.org>

Šioje knygoje naudojami susitarimai

Šioje knygoje naudojami tipografiniai susitarimai:

- ▶ Mygtukų pavadinimai, meniu punktai ir kiti GUI elementai yra nurodyti **paryškintu šriftu**.
- ▶ Meniu sekos kartais yra nurodomos kaip **Sistema ▶ Nustatymai ▶ Išvaizda** – tai reiškia: „Pasirinkite meniu elementą **Sistema**, toliau submeniu elementą **Nustatymai** ir tada paspauskite meniu punktą **Išvaizda**“.
- ▶ Lygiaplotis šriftas naudojamas kompiuteryje rašomo ar išvedamo (kaip terminale) teksto atvaizdavimui ir klaviatūros klavišų susiejimams.

1 Įdiegimas

Ubuntu įsigijimas

Prieš pradėdami naudoti Ubuntu sistemą, Jums reikės įsigyti Ubuntu įdiegimo CD kopiją. Žemiau pateikiami kai kurie įsigijimo būdai.

Ubuntu atsisiuntimas

Lengviausias ir dažniausiai naudojamas Ubuntu įsigijimo metodas yra Ubuntu CD atvaizdžio atsisiuntimas iš <http://www.ubuntu.com>. Atverkite šį puslapį ir paspauskite nuorodą „Download Ubuntu“. Atsivėrusiame puslapyje pasirinkite norimą sistemą ir jos architektūrą, tada spauskite „Start download“.

32-bitai ir 64-bitai

Svetainėje tarp atsisiuntimo parinkčių (angl. download options) pastebėsite išsiskleidžiamąjį sąrašą su parinkta reikšme „32-bit (recommended)“. Jei nesate tikri, ką reiškia 32 bitai – nesijaudinkite. 32 bitų sistema veiks daugelyje kompiuterių, tad jei dvejojate, tiesiog pradėkite siuntimąsi. Tačiau, jeigu gerai žinote, kad jūsų kompiuteris sugeba naudoti 64 bitų programinę įrangą, galbūt vietoje 32 bitų norėsite išbandyti 64 bitų versiją. Norėdami tai padaryti, išsiskleidžiamajame sąraše vietoje „32-bit“ pasirinkite „64-bit“ parinktį. Daugiau atsisiuntimo būdų rasite paspaudę nuorodą „alternative downloads“.

Ubuntu atsisiuntimas naudojantis torrent tarnyba

Kai išleidžiama nauja Ubuntu sistemos versija, kartais **serveriai** gali būti apkrauti dėl didelio kiekio vienu metu besisiunčiančių ar atnaujinančių savo sistemas žmonių. Jei esate susipažinę su torrent veikimu, galite norėti atsisiųsti torrent failą. Tai galite padaryti paspausdami nuorodą „alternative downloads“ ir skiltyje **BitTorrent** pasirinkdami norimą sistemos versiją bei architektūrą. Galite pastebėti žymų siuntimosi greičio pagerėjimą bei taip pat padėsite platinti Ubuntu sistemą kitiems naudotojams iš viso pasaulio. Vėlgi, jei nesate tikri kaip naudotis torrent failais, galite naudoti Ubuntu svetainės numatytąsias parinktis.

CD atvaizdžio įrašymas

Pasibaigus siuntimui, bus gautas failas pavadinimu *ubuntu-10.04-desktop-i386.iso* ar panašiu į jį (failo pavadinime esantis *i386* reiškia 32 bitų versiją; jei parsisiuntėte 64 bitų versiją, vietoje jo bus *amd64*). Šis failas yra CD atvaizdis – supakuotas CD turinys, kurį reikės įrašyti į kompaktinį diską. Norėdami sužinoti kaip savo kompiuteryje įrašyti CD atvaizdį, remkitės operacinės sistemos gamintojo pateikiama dokumentacija. Detalias

Daug kompanijų (tokios kaip Dell ir System76) parduoda kompiuterius su iš anksto įdiegta Ubuntu operacine sistema. Jeigu kompiuteryje jau turite įdiegtą Ubuntu sistemą, galite drąsiai pereiti prie skyriaus **skyrius 2: Ubuntu darbatalis**.

32-bitai ir 64-bitai yra procesorių architektūros tipai. 64 bitų architektūra yra naujesnė ir daugelis naujų kompiuterių išleidžiami su 64 bitų architektūrą palaikančiu procesoriumi. Daugiau informacijos rasite skyriuje **skyrius 9: Sužinokite daugiau**.

Torrent yra failų ir informacijos dalijimosi internete būdas, naudojantis tiesioginį susijungimą (peer-to-peer). Išleidus naują Ubuntu versiją, serveriai būna labai apkrauti. Jei mokate naudotis torrent failais, mes rekomenduojame siųsti CD atvaizdį šiuo būdu, kad papildomai neapkrautumėte serverio esant milžiniškai atsisiuntimo paklausai.

Nors 64 bitų Ubuntu versija dar vadinama „AMD64“ versija, ji veiks su Intel, AMD ir kitais 64 bitų suderinamais procesoriais.

instrukcijas taip pat rasite puslapyje <https://help.ubuntu.com/community/BurningIsoHowto>.

Nemokamo CD užsakymas

Kaip alternatyvą siuntimuisi, iš Canonical galima užsisakyti nemokamą CD. Šiai parinkčiai teikite pirmenybę tik jei neturite CD įrašancio įrenginio, turite ribotą duomenų srautą ar lėtą interneto ryšį. Užsisakant CD nėra jokių pristatymo ir kitų mokesčių. Tiesiog apsilankykite adresu <http://shipit.ubuntu.com> ir užsisakykite nemokamą Ubuntu Desktop Edition CD.

Kompaktnio disko atsiumimas, priklausomai nuo jūsų vietos ir užsakomo kiekio, paprastai užtrunka nuo dviejų iki šešių savaitių. Jeigu norite kuo greičiau pradėti naudotis Ubuntu sistema, vertėtų pasiskaityti instrukcijas kaip atsisiųsti CD atvaizdą ir jį įrašyti į kompaktinį diską.

Live CD

Ubuntu kompaktinis diskas gali veikti ne tik kaip įdiegimo CD, tačiau ir kaip Live CD. Live CD leidžia Jums išbandyti Ubuntu nedarant kompiuteryje jokių pakeitimų, o tiesiog įkraunant visą operacinę sistemą iš kompaktinio disko.

Jūsų kompiuteris nuskaitys informaciją iš CD daug mažesniu greičiu, nei gali nuskaityti informaciją iš kietojo disko. Ubuntu sistemos leidimas iš Live CD taip pat užima didelę dalį jūsų kompiuterio atminties, kuri paprastai būtų prieinama programoms tuo atveju, kai Ubuntu sistema būtų paleidžiama iš kietojo disko. Live CD veikimas dėl to bus šiek tiek lėtesnis nei tuo atveju, kai Ubuntu sistema būtų įdiegta jūsų kompiuteryje. Nepaisant to, Ubuntu paleidimas iš CD yra nuostabus būdas sistemos ištestavimui, numatytyjų programų išmėginimui, naršymui po internetą bei bendro vaizdo apie operacinę sistemą susidarymui. Tai, taipogi, naudinga tikrinant ar jūsų kompiuterio aparatinė įranga tinkamai dirba su Ubuntu operacine sistema ir ar nėra didelių nesuderinamumo problemų.

Norėdami išmėginti Ubuntu naudojant Live CD, įdėkite Ubuntu CD į kompiuterio CD skaitymo įrenginį ir paleiskite kompiuterį iš naujo. Dauguma kompiuterių sugeba atpažinti tai, kad CD įrenginyje yra įdėtas paleidžiama CD – tai reiškia, kad įdėtas CD laikinai įgaus pirmenybę įdiegtos operacinės sistemos atžvilgiu. Pasileisdamas kompiuteris įvykdys programą, kuri patalpinta Ubuntu paleidimo CD, vietoje programos, patalpintos kietajame diske.

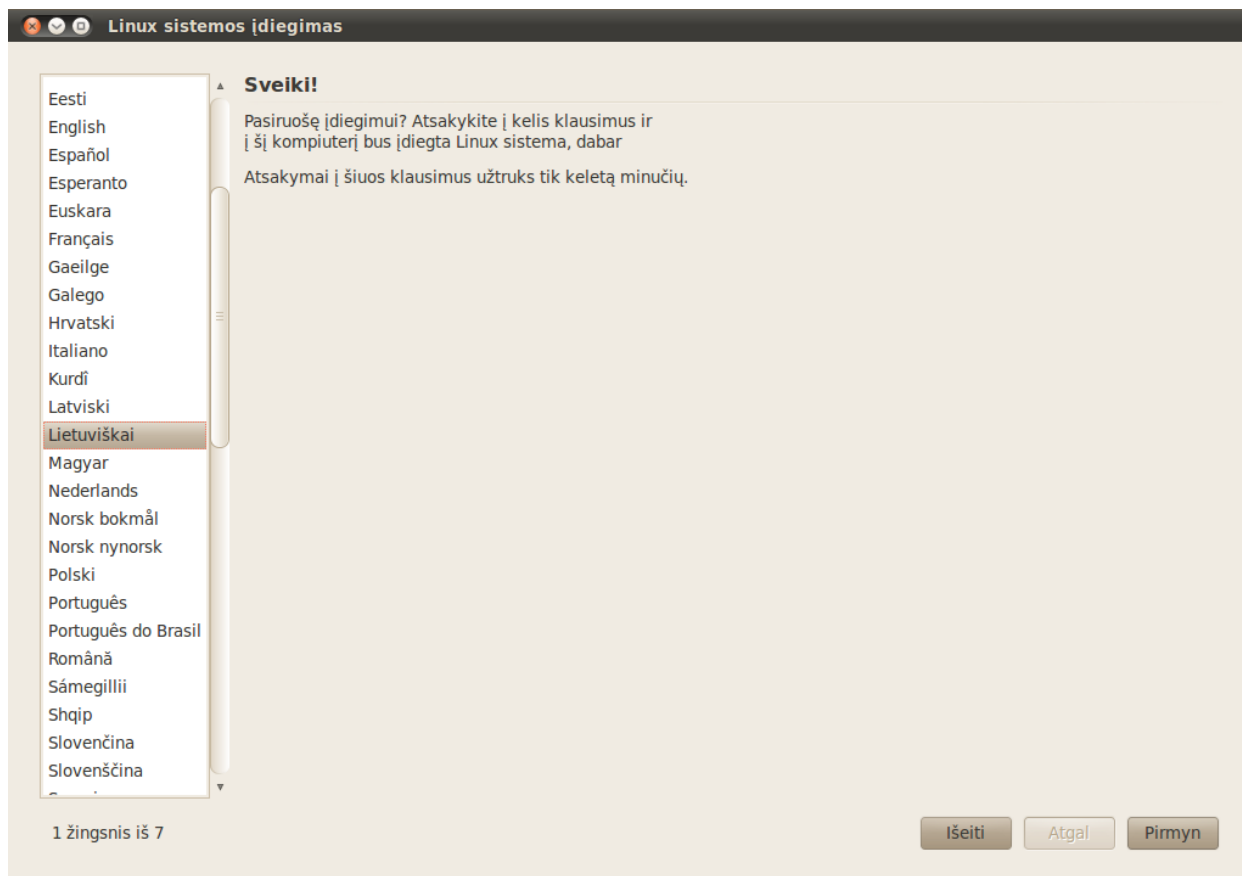
Kai kompiuteris aptiks Live CD, pasirodys Ubuntu logotipas – šiek tiek palaukite ir Jums bus parodytas pradinis „Welcome“ langas. Naudodamiesi pele sąrašo kairėje pusėje pasirinkite lietuvių kalbą ir paspauskite mygtuką **Išbandyti Ubuntu** – tuomet operacinė sistema startuos tiesiog iš Live CD.

Kai Ubuntu sistema bus pilnai paleista, išvysite standartinį darbatalį. Kaip naudotis Ubuntu rašoma skyriuje [skyrius 2: Ubuntu darbatalis](#), tačiau jau dabar galite viską laisvai išmėginti. Paleiskite kurias nors programas, keiskite nustatymus ir bendrai tyrinėkite – visi pakeitimai dings užbaigus darbą su sistema, tad Jums nereikia jaudintis, kad atsitiktinai ką nors sugadinsite.

Prieš užsisakant CD Jums teks susikurti nemokamą paskyrą Launchpad svetainėje. Kai turėsite įdiegtą ir gerai veikiančią Ubuntu sistemą, šios paskyros vėl prireiks, jei norėsite naudotis **Ubuntu One** paslaugomis. Daugiau apie Ubuntu One sužinosite skyriuje [skyrius 3: Darbas su Ubuntu](#).

Ubuntu CD taip pat galima įsigyti kai kuriose vietinėse kompiuterių ir internetinėse parduotuvėse. Pardavėjų ieškokite artimiausiose parduotuvėse arba internete. Nors Ubuntu yra laisvoji programinė įranga, nėra nelegalu ją pardavinėti (diskų gaminimas taip pat turi savo kainą).

Būna atvejų, kai kompiuteris paleisdamas operacinę sistemą neatpažįsta, jog įdėtas Ubuntu kompaktinis diskas (CD), ir paleidžia kompiuteryje įdiegtą operacinę sistemą vietoje Ubuntu. Tai reiškia, kad paleidimo įrenginių prioritetas turi būti pakeistas. Pavyzdžiui, kompiuteris gali būti nustatytas pirmiausia ieškoti informacijos kietajame diske ir tik po to ieškoti informacijos CD. Ubuntu bus paleistas iš Live CD, kai kompiuterio BIOS ar paleidimo nustatymuose bus nurodyta, kad kompiuteriui startuojant pirmiausia informacijos būtų ieškoma CD. Šiame naudotojo vadove nepateikiami nurodymai kaip pakeisti paleidimo prioritetą. Jeigu Jums reikalinga pagalba keičiant paleidimo prioritetą, pasiskaitykite savo kompiuterio gamintojo dokumentaciją.

1.1 pav.: Langas „Sveiki!“ leidžia pasirinkti Jūsų pageidaujama kalbą.

Kai baigsite tyrinėti, paprasčiausiai paleiskite kompiuterį iš naujo paspausdami viršutiniame dešiniajame kampe esančią piktogramą (apskritimas su brūkšneliu viršuje) ir pasirinkdami **Paleisti iš naujo...** Sekite ekrane pasirodančius pranešimus, įskaitant pranešimą, prašantį išimti Live CD ir paspausti Enter – tuomet kompiuteris pasileis iš naujo. Kai Live CD bus išimtas, pamatysite, kad kompiuteris sugrįžo į ankstesnę būseną tarsi nieko ir nebuvo nutikę!

Minimalūs reikalavimai sistemai

Ubuntu operacinė sistema gerai veikia daugumoje kompiuterių. Jei nesate tikri dėl šios sistemos veikimo jūsų kompiuteryje – Live CD yra puikus būdas ištestuoti viską iš anksto. Techniškai labiau išprususiems pateikiame aparatinės įrangos specifikacijas, kurios atitinka minimalius reikalavimus.

- ▶ 700 MHz x86 procesorius
- ▶ 256 MB operatyviosios atminties (RAM)
- ▶ 3 GB disko vietos
- ▶ Vaizdo plokštė, palaikanti 1024×768 skiriamąją gebą (raišką)
- ▶ Garso plokštė
- ▶ Tinklo ar interneto ryšys

Dauguma šiandien naudojamų kompiuterių atitiks čia išvardintus reikalavimus. Visgi, jei norite daugiau informacijos, skaitykite kompiuterio dokumentaciją ar susisiekite su gamintoju.

Ubuntu įdiegimas

Ubuntu sistemos diegimo procesas yra parengtas taip, kad būtų greitas ir lengvas. Vis dėlto, mes suprantame, kad kai kurie žmonės tokią idėją gali palaikyti bauginančia. Tam, kad padėtume Jums žengti pirmuosius žingsnius, vadove pateikiame pažingsnines instrukcijas su ekrano nuotraukomis, todėl matysite kaip viskas atrodys eigos metu.

Jeigu jau testavote Ubuntu Live CD, turėtumėte būti susipažinęs su pradinio „Sveiki!“ langu (daugiau informacijos rasite skyriuje [Live CD](#)). Kairėje pusėje pasirinkite pageidaujamą kalbą ir tada spustelėkite mygtuką **Įdiegti Ubuntu 10.04 LTS**.

Norint įdiegti Ubuntu sistemą reikia bent 3 GB laisvos disko vietos, tačiau rekomenduojama tam skirti 10 GB ar netgi daugiau. Tai užtikrins, kad vėliau turėsite pakankamai vietos papildomų programų įdiegimui bei dokumentų, muzikos ir nuotraukų laikymui.

Diegimo pradžia

Norėdami pradėti diegimą, įdėkite Ubuntu CD į kompaktinių diskų įrenginį ir paleiskite kompiuterį iš naujo. Įsitikinkite, kad kompiuteris pirmiau paleis Ubuntu, o ne kompiuteryje įdiegtą sistemą. Kai išvysite pasveikinimo langą, pasirinkite savo kalbą ir paspauskite mygtuką **Įdiegti Ubuntu 10.04 LTS**.

Sekančiame lange jūs išvysite pasaulio žemėlapi. Pasinaudodami pele spustelėkite žemėlapyje savo vietą, taip nurodydami Ubuntu sistemai kur esate. Vietoje to, jūs galite pasinaudoti žemiau esančiais **išsiskleidžiamais sąrašais**. Tai leis Ubuntu sistemai nustatyti sistemos laikrodį ir kitus su vieta susijusius dalykus. Kai viską nustatysite, spustelėkite **Pirmyn**.

Toliau, jūs turite nurodyti naudojamos klaviatūros tipą. Daugeliu atvejų siūlomas variantas yra tinkamas. Jeigu nesate užtikrinti, galite spustelėti mygtuką **Atspėti...**, kad Ubuntu rastų tinkamą variantą prašydama įvesti klavišų sekas. Jūs taip pat galite pasirinkti norimą klaviatūros išdėstymą pasinaudodami pateiktu sąrašu. Jeigu susiradote tinkamą išdėstymą, užsitikrinimui įveskite ką nors į tam apačioje skirtą laukelį, o tada spauskite mygtuką **Pirmyn**.

Disko vietos paruošimas

Šis žingsnis aprašo **skirsnų kūrimą**. Skirsnų kūrimas yra tam tikras procesas, kurio metu kietasis diskas yra suskaidomas į dalis, skirtas konkrečioms tikslams. Kai sukuriate **skirsnį**, iš esmės jūs suskirstote savo kietąjį diską į skyrius, kurie bus naudojami skirtingiems informacijos tipams. Skirsnų kūrimas naujokui gali pasirodyti sudėtingas, tačiau taip neprivalo būti. Tiesą sakant, Ubuntu jums pateikia tam tikrą šį procesą supaprastinančias parinktis.

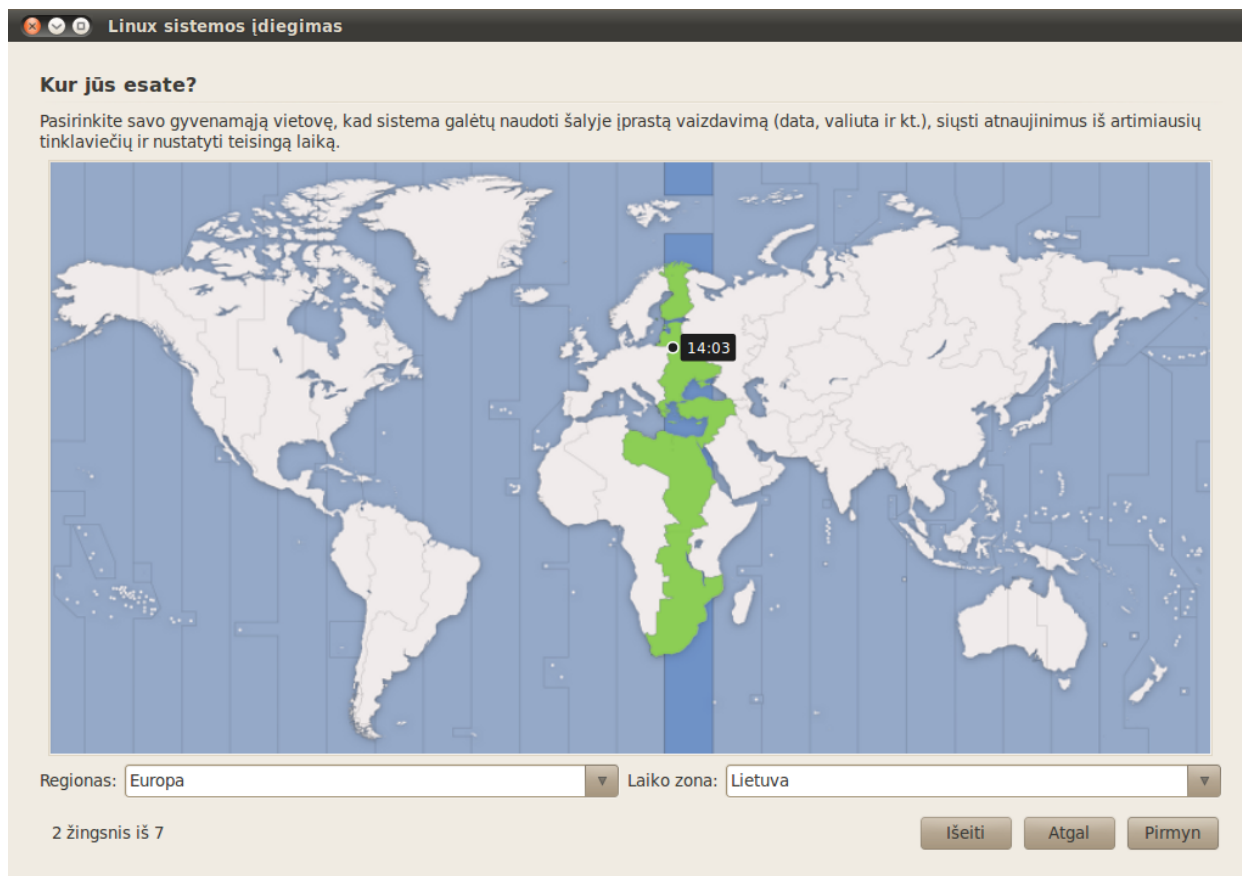
Ištrinti viską diske - naudoti visą diską

Šia parinktimi naudokitės tik jei norite ištrinti visą diską. Tai ištrins visas į diską įdiegtas sistemas (pvz., Windows XP) ir įdiegs Ubuntu operacinę sis-

Alternatyviai, naudojantis Live CD, galite pele paspausti ant darbastalyje matomos piktogramos „Įdiegti Ubuntu 10.04 LTS į kompiuterį“. Tai paleis Ubuntu sistemos įdiegiklį.

Įsidėmėkite, kad kai kurie mygtukų, meniu ir t.t. pavadinimai gali būti neišversti į lietuvių kalbą. Taip gali nutikti, jei naudojate senesnę Ubuntu įdiegimo CD kopijos versiją. Nepaisant to, diegimo procesas bus toks pats kaip aprašyta šiame vadove.

Daugelis pirmą kartą diegiančių Ubuntu sistemą žmonių paprastai savo kompiuteryje jau naudoja kitą operacinę sistemą kaip Windows XP, Windows Vista, Windows 7 ar Mac OS X. Ubuntu operacinė sistema suteikia galimybę visiškai pakeisti Jūsų naudojamą operacinę sistemą arba įdiegti Ubuntu šalia egzistuojančios sistemos. Pastarasis variantas vadinamas dvejopu paleidimu. Kas kartą įjungiant ar paleidžiant iš naujo kompiuterį Jums bus suteikta galimybė pasirinkti kurią sistemą paleisti.

1.2 pav.: Nurodykite Ubuntu sistemai savo buvimo vietą.

temą. Ši parinktis ypač naudinga, jei turite tuščią kietąjį diską, nes Ubuntu automatiškai Jums sukurs būtinus disko skirsnius.

Siūlomas disko skaidymas

Jeigu kietajame diske jau turite įdiegtą kitą operacinę sistemą ir norite šalia jos įdiegti Ubuntu, pasirinkite parinktį **Šalia esamos sistemos - norimą OS pasirinksite įjungę kompiuterį**.

Ubuntu įdiegiklis automatiškai aptiks kitą operacinę sistemą ir šalia jos įdiegs Ubuntu sistemą. Sudėtingesnėms **dvejopo paleidimo** sąrankoms Jums reikės konfigūruoti skirsnius rankiniu būdu.

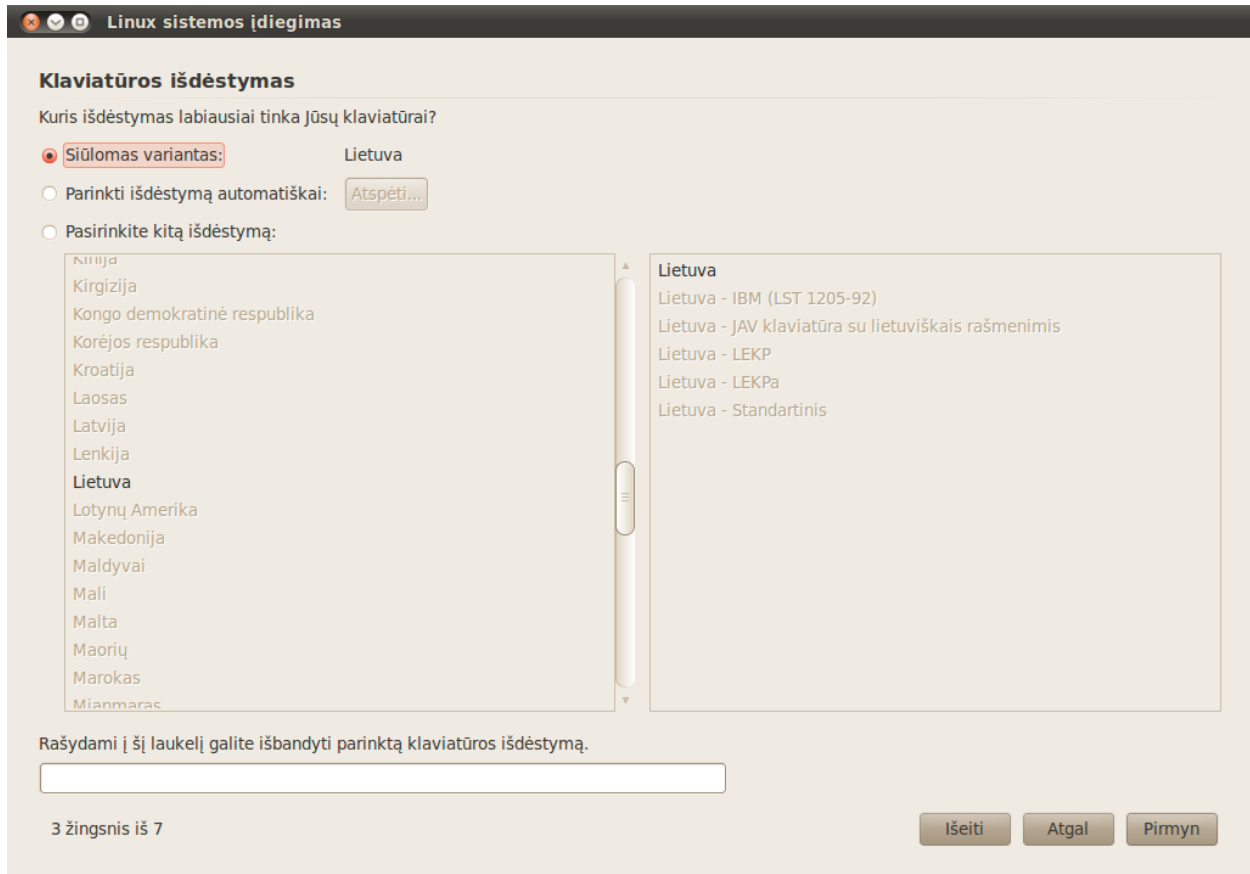
Skirsnių nustatymas rankiniu būdu

Šis pasirinkimas skirtas patyrusiems naudotojams, nes čia galite kurti specialios paskirties skirsnius bei formatuoti skirsnius į kitokią failų sistemą, nei numatytoji. Čia taip pat galite sukurti atskirą /home skirsnį. Tai būna naudinga įdiegiant Ubuntu iš naujo, nes visi asmeniniai failai ir programų nustatymai laikomi atskirame skirsnyje, kuris nepaliečiamas formatuojant ir diegiant iš naujo Ubuntu operacinę sistemą.

Kadangi tai gan sudėtinga užduotis, mes jos aprašymo neįtraukėme į šį *Ubuntu vadovą pradedantiesiems*. Detalias disko skaidymo instrukcijas galite rasite adresu <https://help.ubuntu.com/community/HowtoPartition>.

Vos tik pilnai nustatysite visus skirsnius, spustelėkite mygtuką **Pirmyn**.

Ubuntu sukuria **namų aplanką**, kuriame laikomi jūsų asmeniniai failai, programų nustatymai ir kiti duomenys. Jeigu pasirinksite namų aplanką laikyti atskirame skirsnyje, net ir po Ubuntu įdiegimo iš naujo ar naujovinio, Jūsų asmeniniai failai ir programų nustatymai neprasūs.

1.3 pav.: Patikrinkite, ar klaviatūros išdėstymas yra teisingas.

Jūsų duomenų įvedimas

Ubuntu turi šiek tiek žinoti apie Jus, kad galėtų kompiuteryje nustatyti pirminę prisijungimo paskyrą. Jūsų vardas bus rodomas prisijungimo lange ir **MeMenu** programoje, kuriuos apžvelgsime skyriuje **skyrius 2: Ubuntu darbastalis**.

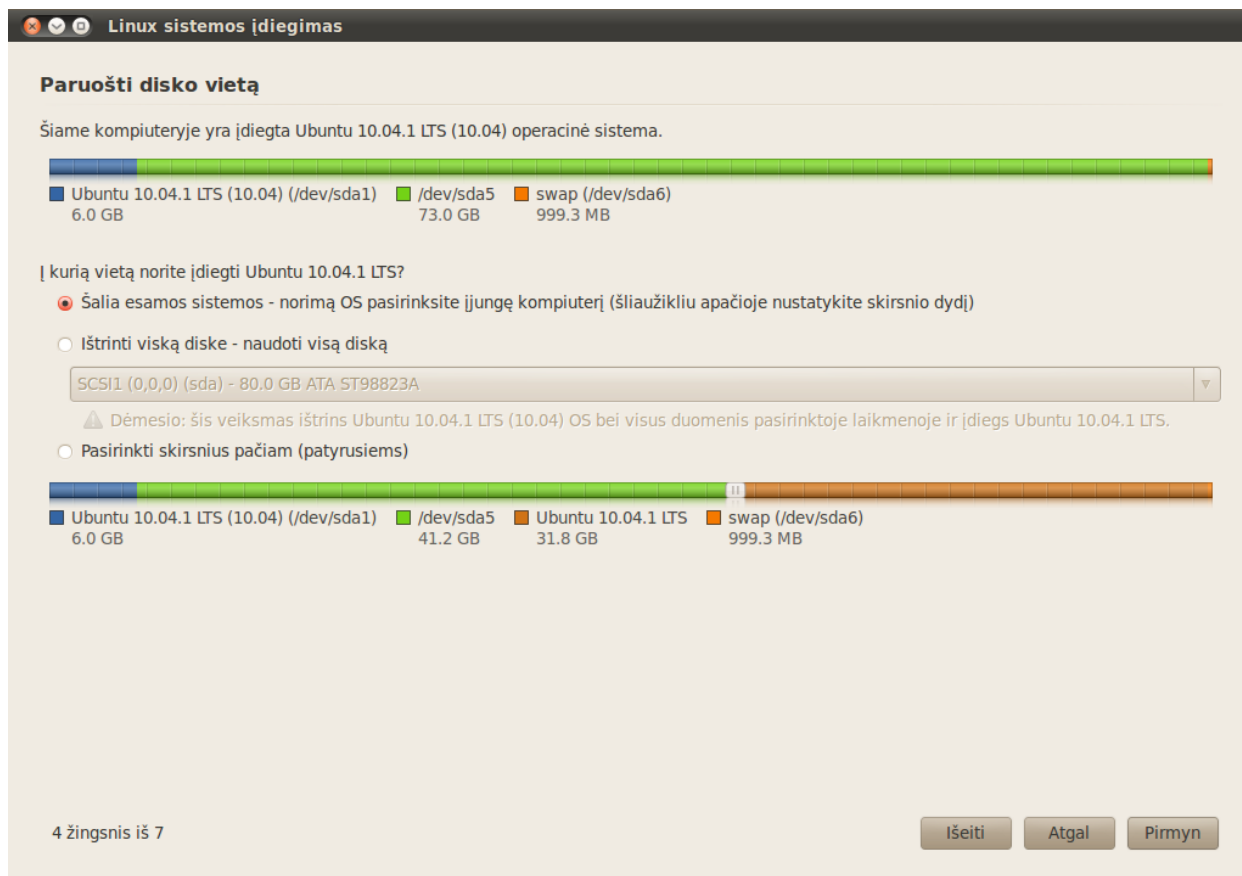
Šiame lange Ubuntu sistemai turėsite nurodyti:

- ▶ jūsų vardas ir pavardė;
- ▶ jūsų pageidaujamas naudotojo vardas;
- ▶ jūsų pageidaujamas slaptažodis;
- ▶ kaip norite pavadinti savo kompiuterį;
- ▶ koku būdu Ubuntu turėtų jus prijungti.

Laukelyje „Koks jūsų vardas?“ įveskite savo vardą ir pavardę. Sekančiame laukelyje nurodykite savo naudotojo vardą – tai prisijungimo vardas, kuris bus rodomas Ubuntu prisijungimo lange. Šis laukelis automatiškai užpildomas Jūsų įrašytu vardu. Daugeliui žmonių šis variantas tinka, tačiau galite jį keisti, jei tik norite.

Toliau, įveskite slaptažodį į kairėje pusėje esantį slaptažodžio laukelį ir tada jį pakartokite dešiniajame laukelyje. Kai sutaps abu slaptažodžiai, pasirodys stiprumo reitingas, nurodantis ar slaptažodis yra „per trumpas“, „silpnas“, „neblogas“, „geras“ arba „stiprus“. Diegimo procesą galėsite tęsti nepriklausomai nuo įvesto slaptažodžio stiprumo, bet dėl saugumo yra pa-

Nors ir galite pasirinkti savo naudotojo bei kompiuterio vardus, tačiau yra tam tikri apribojimai, reikalaujantys, kad šiems vardams naudotumėte tik lotynų abėcėlės raides, skaičius, brūkšnelius ir taškus. Įvedus nepriimtina simbolį, Jums bus parodytas perspėjimas ir kol nepataisysite duomenų, tol negalėsite tęsti diegimo.

1.4 pav.: Pasirinkite kur norite įdiegti Ubuntu sistemą.

tartina pasirinkti stiprų slaptažodį. Tai lengviausia pasiekti, kai slaptažodis yra bent šešių simbolių ilgio ir yra didžiųjų bei mažųjų raidžių, skaičių ir simbolių mišinys. Papildomam saugumui, venkite akivaizdžių slaptažodžių, tokių kaip jūsų gimimo dienos data, situoktinio vardas arba jūsų augintinio vardas.

Dabar jums reikia nuspręsti koks bus kompiuterio vardas. Vėlgi, šis laukelis bus automatiškai užpildytas panaudojant įvestą prisijungimo vardą (jis atrods maždaug kaip „naudotojas-desktop“ ar „naudotojas-laptop“). Jį galite keisti, jei tik to norite. Kompiuterio vardas daugiausia bus naudojamas jo identifikavimui tarp kitų kompiuterių namų ar biuro tinkle. Norėdami sužinoti apie tinklo nustatymą, žiūrėkite skyrių [skyrius 3: Darbas su Ubuntu](#).

Galiausiai, šio lango apačioje jūs galėsite pasirinkti vieną iš trijų parinkčių, nurodančių kaip jūs norite prisijungti prie Ubuntu sistemos.

Neprašyti slaptažodžio įjungiant sistemą

Įjungus kompiuterį Ubuntu jus automatiškai prijungs prie pirminės paskyros, todėl jums nereikės įvesti naudotojo vardo ir slaptažodžio. Tokiu būdu prisijungimo procesas tampa greitesnis ir patogesnis, bet jei Jums svarbus privatumas ar saugumas – ši parinktis nerekomenduojama. Kiekvienas fizinę prieigą prie kompiuterio turintis žmogus galės jį įjungti ir pasiekti Jūsų failus.

Kas jūs esate?

Koks jūsų vardas?

Kokiu vardu jūs norite registruotis sistemoje?

Naudotojo vardas

Jeigu šiuo kompiuteriu naudosis keli žmonės, galėsite sukurti galimybę prisijungti keliems naudotojams po to, kai įdiegsite sistemą.

Jūsų duomenų saugumo užtikrinimui įveskite slaptažodį.

Slaptažodis Pakartokite slaptažodį

Koks yra šio kompiuterio vardas?

Kompiuterio pavadinimas:

Šis vardas bus naudojamas, jei padarysite kompiuterį matomą vietiniame tinkle ar internete.

Neprašyti slaptažodžio įjungiant sistemą

Reikalauti mano slaptažodžio prisijungiant

Reikalauti slaptažodžio prisijungiant ir iššifruojant mano namų katalogą

5 žingsnis iš 7

Išeiti Atgal Pirmyn

1.5 pav.: Nustatykite savo naudotojo paskyrą.

Reikalauti mano slaptažodžio prisijungiant

Pagal numatymą yra įjungta ši parinktis, nes ji uždraudžia naudotis Jūsų kompiuteriu pašaliniams žmonėms, nežinantiems Jūsų sugalvoto slaptažodžio. Tai geras pasirinkimas tiems, kurie dalinasi kompiuteriu su kitais šeimos nariais ar pan. Kai diegimas bus baigtas, galėsite sukurti papildomus prisijungimus (naudotojus). Tada kiekvienas turės savo prisijungimo vardą ir slaptažodį, savo darbatalio ir programų nustatymus, interneto adresyną ir asmeninę duomenų laikymo vietą (aplanką).

Reikalauti slaptažodžio prisijungiant ir iššifruojant mano namų aplanką

Ši parinktis Jums suteikia papildomo saugumo sluoksnį. Jūsų namų aplankas yra vieta, kurioje laikomi Jūsų asmeniniai failai. Pasirinkus šią parinktį, Ubuntu sistema automatiškai įjungs Jūsų namų aplanko šifravimą, o tai reiškia, kad prieš pasiekiant failus ir aplankus, jie turės būti **iššifruoti** pasinaudojant Jūsų slaptažodžiu. Taigi, jei kas nors turėtų fizinę prieigą prie jūsų kietojo disko (pvz., jeigu jūsų kompiuteris būtų pavogtas ir iš jo išimtas kietasis diskas), jie negalėtų peržiūrėti failų nežinodami jūsų slaptažodžio.

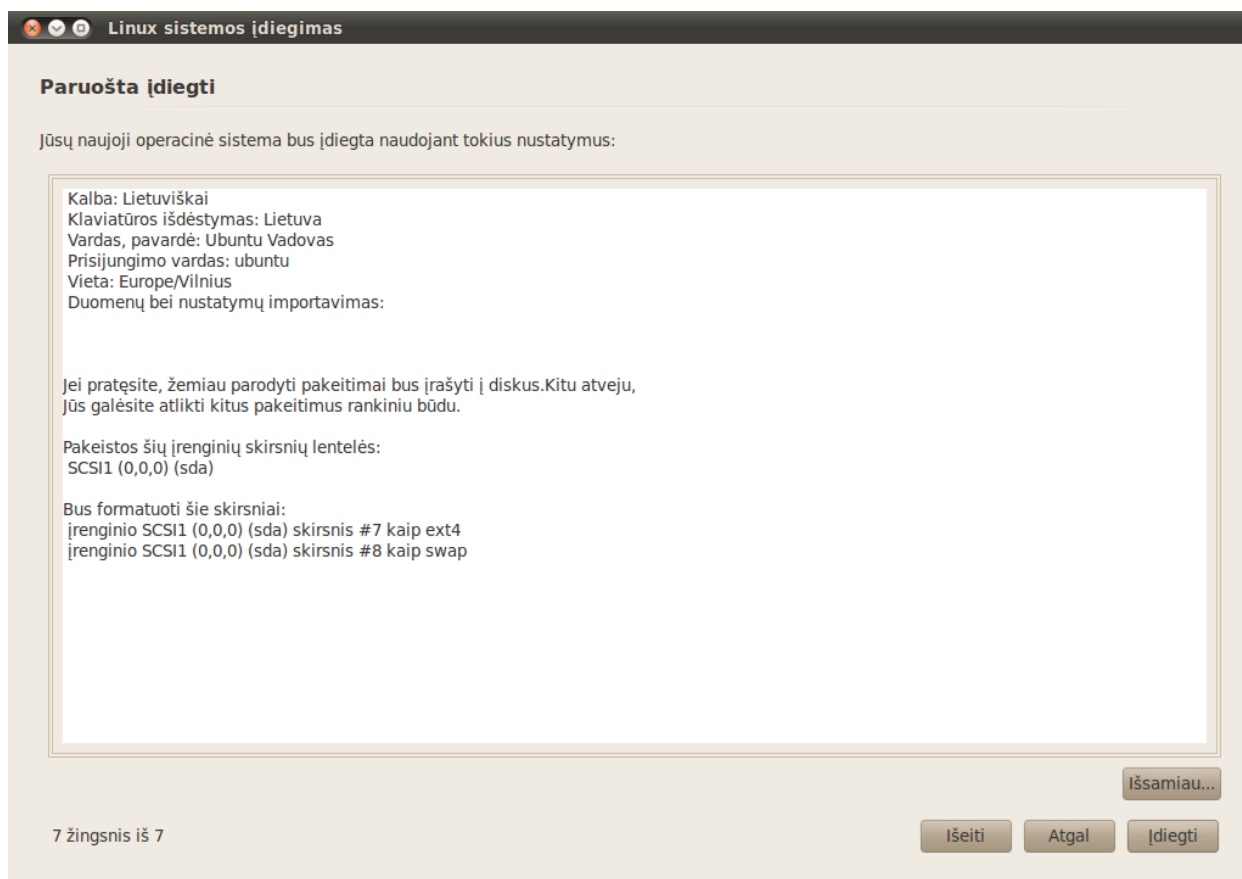

Jei pasirinksite šią parinktį, būkite atsargūs ir vėliau neįjunkite automatinio prisijungimo. Tai sukels komplikacijų su jūsų namų aplanku ir nebegalėsite pasiekti svarbių failų.

Nustatymų patvirtinimas ir įdiegimo pradėjimas

Paskutinis langas apibendrina jūsų įdiegimo nustatymus, įskaitant visus kietojo disko skirsnių pokyčius. Atkreipkite dėmesį į perspėjimus apie duomenų sunaikinimą visuose pašalintuose ar suformatuotuose skirsniuose. Jeigu kietajame diske turite svarbios informacijos, kurios atsarginių kopijų neturite, dabar būtų puikus metas patikrinti, ar skirsniai yra gerai nustatyti. Kai tik įsitikinsite nustatymų teisingumu, kad pradėtumėte įdiegimo procesą, spustelėkite mygtuką **Įdiegti**.

Jums nereikia spustelėti mygtuko **Išsamiau...**, nebent norite keisti sistemų įkėliklio ar tinklo proxy nustatymus. Šios užduotys nėra aprašomos šiame gide.

Dabar bus įdiegta Ubuntu operacinė sistema. Įdiegimo metu Jums bus pateiktas skaidrių rinkinys, supažindinantis jus su programomis, pagal numatymą įtrauktomis į Ubuntu sistemą. Šios programos detaliau apžvelgiamos skyriuje **skyrius 3: Darbas su Ubuntu**.

Maždaug po dvidešimt minučių įdiegimas bus baigtas ir jūs galėsite spustelėti mygtuką **Paleisti naują sistemą**, kad iš naujo paleistumėte kompiuterį ir Ubuntu sistemą. Kai CD bus išstumtas, išimkite jį iš kompaktinių diskų įrenginio ir spustelėkite **Enter**.

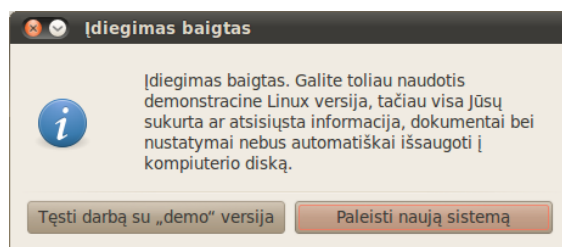
Palaukite kol kompiuteris pasileis iš naujo ir tada pamatysite prisijungimo langą (nebent pasirinkote automatinį prisijungimą).

Paspauskite ant savo naudotojo ir įveskite slaptažodį, tada spauskite **Enter** klavišą arba mygtuką **Prisijungti**. Jūs būsite prijungtas prie Ubuntu sistemos ir pamatysite savo naująjį darbatalį!

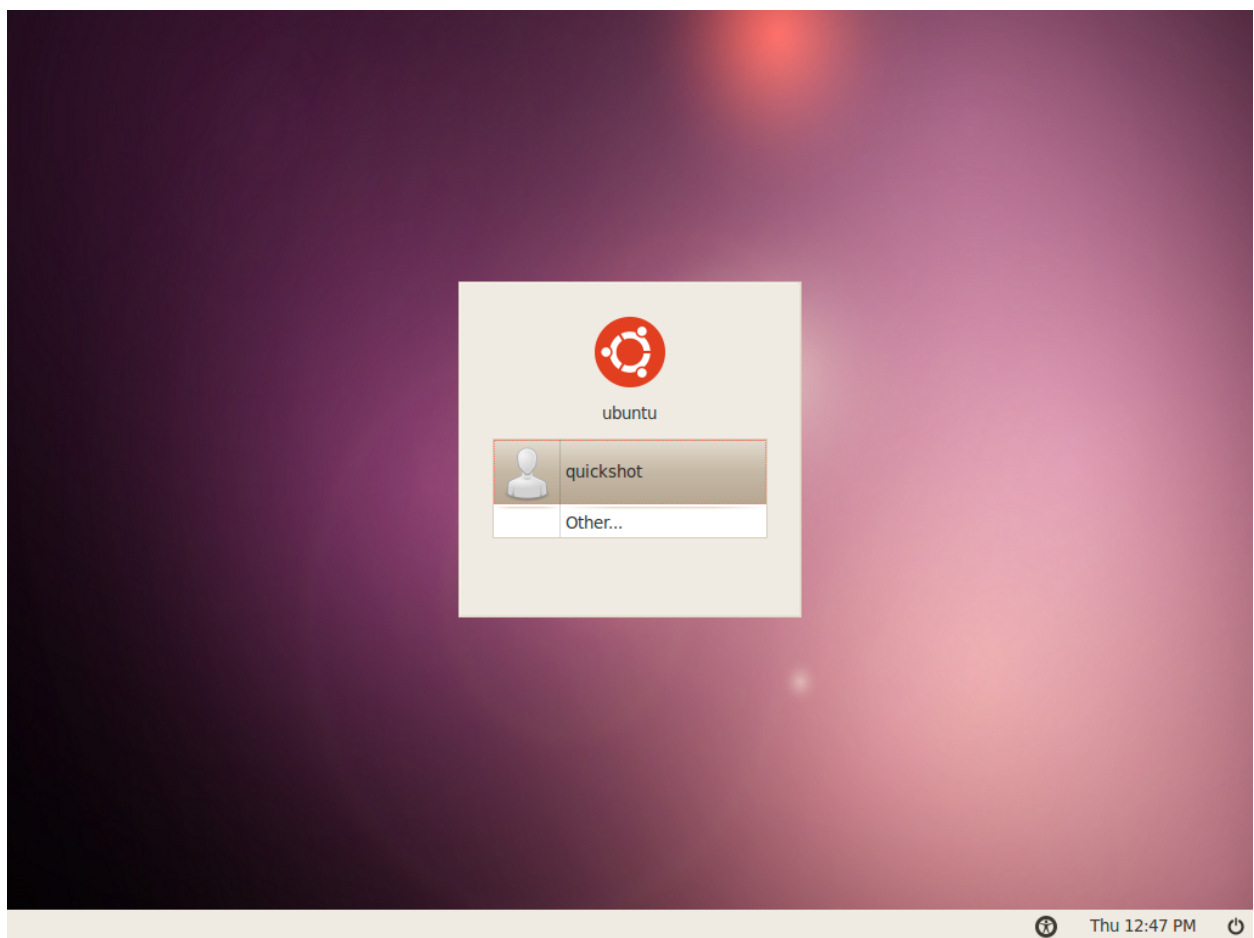
1.6 pav.: Prieš įdiegiant Ubuntu patikrinkite, ar viskas teisingai nustatyta.

1.7 pav.: Pirmoji įdiegimo pateiktis skaidrė.

1.8 pav.: Dabar esate pasirengę paleisti kompiuterį iš naujo.

1.9 pav.: Ubuntu prisijungimo langas.

2 Ubuntu darbastalis

Darbastalio supratimas

Iš pirmo žvilgsnio, pastebėsite daug panašumų tarp Ubuntu ir kitų operacinių sistemų, tokių kaip Windows arba Mac OS X. Taip yra todėl, kad visos jos paremtos grafinės naudotojo sąsajos (GUI) koncepcija – tai reiškia, jog daugelis veiksmų atliekami panaudojant pelę, pavyzdžiui, naršant darbastalyje, atveriant programas, perkelti failus bei atliekant daugelį kitų užduočių. Visa informacija pateikiama vizualiai, tad labai svarbu išsiaiškinti kur ir kokius grafinius elementus galima paspausti Ubuntu sistemoje.

Darbastalio aplinka GNOME

Visos grafinė sąsaja (GUI) turinčios operacinės sistemos naudoja *darbastalio aplinkas*. Darbastalio aplinkos apima daugelį dalykų, tokių kaip:

- ▶ sistemos išvaizda ir funkcionalumas;
- ▶ kaip sudarytas darbastalis;
- ▶ darbastalio išplanavimas;
- ▶ kaip naudotojas gali naršyti darbastalį.

Linux distributyvuose (tokiuose kaip Ubuntu), egzistuoja daug darbastalio aplinkų, kurias galima naudoti. Viena iš populiariausių darbastalio aplinkų vadinama GNOME, kuri yra numatytoji Ubuntu operacinėje sistemoje. KDE, XFCE, ir LXDE yra kitos populiarios darbastalio aplinkos (naudojamos Kubuntu, Xubuntu, ir Lubuntu, atitinkamai), nors jų yra dar daugiau. Kadangi Ubuntu operacinė sistema naudoja tik GNOME, šiame vadove mes apsiribojame tik GNOME darbastalio nagrinėjimu.

Įdiegę Ubuntu sistemą ir prisijungę savo vardu išvysite GNOME darbastalį. Ubuntu, kaip ir GNOME darbastalis, leidžia lengvai pritaikyti sistemą savo poreikiams, tačiau kol kas patyrinėkime numatytąjį išdėstymą, kurį regite pirmą kartą prisijungę.

Pirmiausiai darbastalyje pastebėsite du *skydelius*: vieną darbastalio viršuje, kitą – apačioje. Skydeliai – tai juostos, rodomos ekrano viršuje bei apačioje ir turinčios įvairius *įtaisus*. Šie įtaisai skirti atlikti naudingas funkcijas, tokias kaip programų paleidimas, laiko bei datos peržiūra arba priėjimas prie pagrindinio meniu.

Viršutinis skydelis

Pradedant nuo kairės, pamatysite tris meniu antraštes – **Programos**, **Vietos** ir **Sistema** – už jų yra dvi programų piktogramos. Pirmoji iš jų atveria Firefox naršyklę (daugiau informacijos: [skyrius 3: Darbas su Ubuntu](#)), o kita atveria Ubuntu pagalbos centrą.

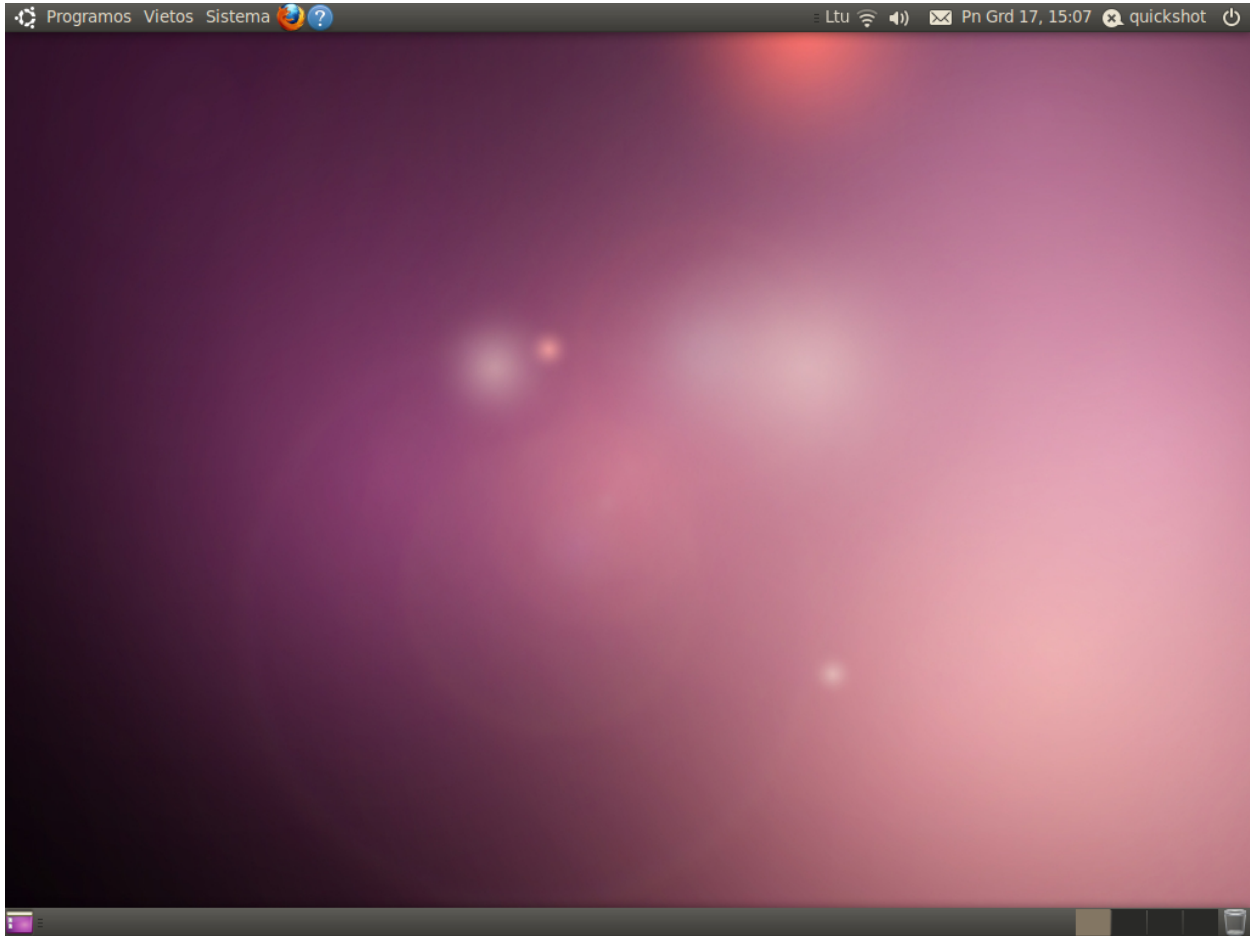
Dešinėje šio skydelio pusėje jūs rasite *pranešimų vietą*, kuri savo funkcijomis yra panaši į „sistemos dėklę“ Windows operacinėse sistemose arba „meniu priedai“ sritį Mac OS X operacinės sistemos meniu juostoje. Šalia

Ubuntu 10.04 operacinė sistema išsiskiria tuo, kad yra „iškart pritaikyta socialiniams tinklams“ ir pasižymi socialinių tinklų, tokių kaip Twitter ir Facebook, integracija į darbastalį.

Norėdami paskaityti daugiau apie kitas Ubuntu atmainas, žiūrėkite [skyrius 9: Sužinokite daugiau](#).

Viskas, kas matoma skydelyje, yra [įtaisai](#), netgi pagrindinis meniu.

Ubuntu pagalbos centras yra labai naudingas įrankis, kuris suteikia daug naudingos informacijos apie Jūsų Ubuntu sistemą. Šį įrankį įjungsitė paspaudę šią piktogramą (arba pasirinkę **Sistema • Pagalba ir palaikymas**).

2.1 pav.: Ubuntu 10.04 numatytasis darbastalis.

šios juostos yra **MeMenu**, kuris pateiks Jūsų naudotojo vardą (vardą, įvestą diegimo metu) ir bus naudojamas atnaujinti socialinius tinklus, tokius kaip Twitter ir Facebook, bei leis nustatyti jūsų statusą ar būklę greitųjų žinučių programoje Empathy. Tolimajame dešiniajame krašte yra sesijos meniu, kuris suteikia galimybę užrakinti, atsijungti, paleisti iš naujo arba galutinai išjungti kompiuterį.

Pranešimų vieta

Pranešimų vietoje rasite tinklo indikatorių, garso lygio valdymą, Bluetooth indikatorių (jeigu kompiuteris palaiko Bluetooth), žinučių bei datos ir laiko įtaisus. Kai kurios atvertos programos pranešimų vietoje taip pat patalpins savo piktogramas.

Paspaudus kairįjį pelės mygtuką pranešimų juostoje bus iškviestas sąrašas galimybių, susijusių su konkrečia programa. Kai kuriais atvejais dešiniojo pelės mygtuko paspaudimas ant piktogramos gali atlikti kitokį veiksmą (tai priklauso nuo programos). Pavyzdžiui, paspaudus kairįjį pelės mygtuką ant garso piktogramos, pasirodys garso slinkties juosta, leisianti reguliuoti garsumą. Paspaudus datos ir laiko įtaisą atsivers mažas kalendorius, toliau leisiantis pasirinkti konkrečią datą, kurią galima susieti su priminimu kalendoriuje pasinaudojant programa Evolution (norėdami sužinoti daugiau apie Evolution, žiūrėkite [skyrius 3: Darbas su Ubuntu](#)).

Naujai atėjusių laiškų ir greitųjų žinučių pranešimai pasirodo susirašinėjimo meniu įtaise. Kai gaunate naują žinutę, voko piktograma pasidaro žalia.

Norėdami pašalinti įtaisą, ant jo paspauskite dešinįjį pelės mygtuką ir pasirinkite **Pašalinti iš skydelio**. Norėdami į skydelį pridėti naują įtaisą, laisvoje skydelio srityje paspauskite dešinįjį pelės mygtuką ir pasirinkite **Įdėti į skydelį**.

Išskleidus kalendorių pasirodys mygtukas **Vietos**, kurį paspaudus parodomas mažas pasaulio žemėlapis. Vietoves galima nustatyti paspaudžiant mygtuką **Keisti**. Atsidariusiame lange spauskite **Pridėti**, tada tekstiniame lauke įveskite norimą vietovę. Jei gyvenate didžiuliame mieste, tai jis jau gali būti įtrauktas į sąrašą, jei ne, galite įvesti platumos ir ilgumos koordinates. Jeigu ši informacija jums nežinoma, pamėginkite ją surasti internete. Įsitikinkite, kad pasirinkta Jūsų laiko juosta, tada paspauskite patvirtinimo mygtuką **Gerai**.

Drąsiai tyrinėkite kitus nustatymus, esančius kortelėse **Bendra** ir **Oro sąlygos**, o kai baigsite – užverkite langą paspausdami mygtuką **Užverti**. Jeigu Jūsų miestui yra prieinama orų informacija, ji bus rodoma pranešimų juostoje šalia datos ir laiko.

Apatinis skydelis

Didžiąją apatinio skydelio dalį Ubuntu naudoja atvertų programų ir langų sąrašo pateikimui. Jie rodomi kaip horizontalūs mygtukai, kuriuos paspaudus jūs galite *sumažinti* ar *atstatyti* esamus langus (daugiau informacijos rasite skyriuje **Langų valdymas**).

Kairėje apatinio skydelio pusėje matoma maža piktograma, primenanti darbastalį. Jos paspaudimas iš karto **sumažins** visus atvertus langus taip suteikiant jums priėjimą prie darbastalio. Šis mygtukas dažnai naudojamas, kai tuo pačiu metu esate atvėrę daug langų ir Jūsų darbalaukis uždengiamas. Dar kartą paspaudus šį mygtuką, ankstesni langai bus atstatyti į savo buvusias pozicijas.

Dešinėje skydelio pusėje vaizduojama keletas mažų langelių vienoje eilėje – tai ir yra *Darbalaukio Perjungiklis*. Pagal numatytuosius nustatymus Ubuntu 10.04 sistemoje naudojami keturi darbalaukiai.

Toliausiai dešinėje esanti piktograma yra *šiuokšlinė*, kuri atlieka panašias funkcijas kaip ir „Šiuokšlių dėžė“ Windows sistemoje arba „Šiuokšlinė“ Mac OS X. Visi failai, kuriuos ištrinate, pirmiausia patalpinami šiuokšlinėje. Norėdami peržiūrėti šiuokšlinės turinį, paspauskite ant šios piktogramos. Ją galite išvalyti atsivėrusiame lange paspausdami mygtuką **Išvalyti šiuokšlinę** arba paspausdami dešinį pelės mygtuką virš šiuokšlinės piktogramos apatiname skydelyje ir pasirinkdami **Išvalyti šiuokšlinę**. Tai visam laikui ištrins viduje esančius visus failus ir aplankus.

Darbastalio fonas

Tarp viršutinio ir apatinio skydelių matomas visą darbastalį padengiantis paveikslėlis. Tai yra darbastalio fonas (kartais sakoma „tapetas“). Numatytasis Ubuntu 10.04 sistemos fonas priklauso temai *Ambiance*. Norėdami sužinoti daugiau apie darbastalio tinkinimą (pritaikymą savo poreikiams), pavyzdžiui, darbastalio fono pakeitimą, žiūrėkite skyrių **Darbastalio keitimas**.

Norėdami, kad būtų parodytas darbalaukis, galite paspausti **Ctrl+Alt+D**

Darbastalio aplinkoje GNOME galima dirbti su dvejais ar daugiau „virtualiais darbalaukais“, dar žinomais kaip **darbalaukiai**. Naudodami darbalaukius galite sumažinti netvarką atverdami langus atskiruose darbastaliuose ir taip apsieidami be papildomo monitoriaus, pavyzdžiui, tam, kad tvarkingai išsidėstytumėte savo programas. Pvz., viename darbalaukyje galite laikyti atvertą savo elektroninį paštą, o kitame – tekstų redaktoriuje atvertą dokumentą. Norėdami pereiti nuo vieno darbalaukio prie kito, paprasčiausiai paspauskite ant langelio **darbalaukio perjungiklis** arba naudokite klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+Alt+Rodyklė kairėn** arba **Ctrl+Alt+Rodyklė dešinėn**, kad greitai pereitumėte nuo vieno darbalaukio prie kito.

Langų valdymas

Paleidus programą Ubuntu sistemoje (tokią, kaip naršyklė ar teksto redaktorius; žr.: [skyrius 3: Darbas su Ubuntu](#)), darbatalyje atsiveria jos *langas*. Jeigu anksčiau naudojotės kokia nors kita operacine sistema, tokia kaip Microsoft Windows ar Mac OS X, tikriausiai Jums pažįstama „lango“ sąvoka – stačiakampis, kuris pasirodo, kai paleidžiate programą. Ubuntu sistemoje viršutinės lango dalies (*pavadinimo juosta*) centre rodomas lango pavadinimas, kairiajame arba dešiniajame viršutiniame kampe matomi trys mygtukai. Kraštinis mygtukas *užveria*, o kiti – *sumažina* bei *išdidina* langą. Norėdami gauti papildomų lango valdymo galimybių sąrašą, paspauskite dešiniu pelės mygtuku bet kur ant lango pavadinimo juostos.

Langų užvėrimas, išdidinimas, sumažinimas ir jų būsenos atkūrimas

Norėdami *užverti* langą, paspauskite „X“ mygtuką kairiame arba dešiniame viršutiniame lango kampe. Šalia esančiu mygtuku galite *sumažinti* langą į apatinį skydelį Jūsų darbatalyje. Taip sumažintas langas nebebus matomas, bet jį atitinkantis mygtukas apatiniame skydelyje išliks, rodydamas, kad programa vis dar veikia. Paspaudus ant skydelyje esančio mygtuko, langas bus *atstatytas* į jo pradinę poziciją. Trečiasis mygtukas lango viršuje – tai *išdidinimas* – paspaudus jį langas maksimaliai padidėja, užpildydamas visą ekraną. Dar kartą paspaudus šį mygtuką, langas bus sugrąžintas į jo ankstesnį dydį.

2.2 pav.: Užvėrimo, sumažinimo ir išdidinimo mygtukai yra viršutiniame kairiajame arba dešiniajame langų kampe.

Langų perkėlimas ir jų dydžių keitimas

Norėdami darbalaukyje perkelti langą iš vienos vietos į kitą, pelės žymeklį užveskite ant lango pavadinimo juostos, tada paspauskite kairįjį pelės mygtuką ir neatleisdami tempkite langą ten, kur jį norite perkelti. Norėdami keisti lango dydį, užveskite pelės rodyklę ant lango krašto arba kampo taip, kad pelės rodyklė pasikeistų į kitokią – lango dydžio keitimo rodyklę. Tada, nuspaudus kairįjį pelės mygtuką ir tempiant žymeklį, galima pakeisti lango dydį.

Langą taip pat galima perkelti nuspaudus Alt klavišą ir tempiant langą

Persijungimas tarp atvertų langų

Yra mažiausiai trys būdai kaip darbalaukyje galima persijungti tarp atvertų langų. Galite susirasti langą apatinio skydelio užduočių juostoje ir paspausti ant jo arba galite naudoti klavišų kombinaciją Alt+Tab ir išsirinkti langą su kuriuo norite dirbti. Laikykite nuspaudę Alt klavišą ir spaudinėkite Tab klavišą tol, kol langas, kurio ieškote, pasirodys iššokančiame langelyje. Jei langas matomas ekrane, galite paspausti bet kur ant jo, kad iškeltumėte jį virš visų kitų langų.

Meniu punktas Programos

Viršutiniame skydelyje yra trys meniu antraštės. Į kiekvieną iš jų pažvelgsime detaliau, pradėdami nuo **Programos** meniu.

Reikmenys

Reikmenys submeniu turi daug produktyvumui skirtų programų, tokių kaip Skaičiuotuvas ir Tomboy užrašai.

Meniu **Reikmenys** yra tokios programos kaip CD/DVD kūrimas, tekstų rengyklė gedit (analogiška Windows Notepad ir Mac OS X's TextEdit), Ieškoti failų... (šį aptarsime vėliau) ir programa Nufotografuoti ekraną, kuri leidžia padaryti momentinę Jūsų kompiuterio ekrano nuotrauką.

Žaidimai

Jūsų malonumui Ubuntu turi keletą įdiegtų žaidimų. Jeigu mėgstate žaisti kortų žaidimus – išbandykite AisleRiot pasjansą. Jeigu ieškote daugiau iššūkių: tokiu atveju išbandykite gBrainy ir Sudoku. Meniu punkte **Žaidimai** taip pat rasite Mahjongg, Minos (panašus į Windows sistemos Minesweeper žaidimą) ir Quadrappel (panašus į Tetris žaidimą).

Grafika

Grafika submeniu jūs rasite „Fotografijų tvarkymo programa F-Spot“ nuotraukų valdyklę, kuria naudodamiesi galėsite peržiūrėti, redaguoti ir viešinti (dalintis) tinkle iš kameros įkeltas nuotraukas. OpenOffice.org piešimas/braižyba leis jums kurti paveikslukus pasinaudojant OpenOffice.org rinkiniu, ir Paprastas skenavimas yra programa, skirta paveikslėlių ir dokumentų skenavimui naudojantis prijungtu skeneriu.

Internetas

Submeniu **Internetas** rasite naršyklę Firefox ir programą Pokalbiai ir susirašinėjimas - Empathy, tai greitųjų žinučių programa, kuri leis bendrauti su draugais ir šeima.

Raštinė

Programų meniu **Raštinė** rasite daugelį OpenOffice.org rinkinio programų, kurios padės kurti dokumentus, pateiktis ir pristatymus, el. lenteles, diagramas bei brėžinius. Taip pat **Raštinė** submeniu yra el. pašto ir darbų planavimo programa Evolution bei internetinis žodynas. Pilnas OpenOffice.org rinkinys Ubuntu sistemoje susideda iš šių standartiškai įdiegtų programų:

- ▶ OpenOffice.org rašyklė
- ▶ OpenOffice.org skaičiuoklė
- ▶ OpenOffice.org - pateiktys bei pristatymai
- ▶ OpenOffice.org piešimas/braižyba (pasiekiamas per **Grafika** submeniu)

Jūs galite pastebėti, kad meniu punkte **Programos** yra programų, kurių jūs paprastai nenaudojate ar tiesiog nenorite, kad jos būtų rodomos. Paslėpti tas programas (jų nepašalinant) galima per **Sistema ▶ Nustatymai ▶ Pagrindinis meniu**. Susiraskite norimas paslėpti programas ir atžymėkite jas stulpelyje „Rodyti“.

Norėdami sužinoti daugiau informacijos apie Ubuntu operacinėje sistemoje esančias programas, žiūrėkite skyrių **skyrius 3: Darbas su Ubuntu**.

Kitas būdas padaryti momentinę Jūsų kompiuterio ekrano nuotrauką yra paspausti PrtSc.

Greitosios žinutės (IM) – tai bendravimo priemonės, kurių pagalba galite realiu laiku susirašinėti su kuo nors per internetą.

Norėdami sužinoti daugiau apie OpenOffice.org biuro programas bei gauti pagalbą, apsilankykite <http://openoffice.org> arba <http://openoffice.lt>.

Garsas ir vaizdas

Garsas ir vaizdas submeniu rasite darbui su multimedija skirtų programų:

- ▶ Braserio kompaktinių diskų įrašymas
- ▶ Totem filmų leistuvai
- ▶ Pitivi video redaktorius
- ▶ Muzikos grotuvas Rhythmbox
- ▶ Garso įrašymo programa

Daugiau informacijos apie šias programas galima rasti skyriuje **skyrius 3: Darbas su Ubuntu**.

Ubuntu programų centras

Pagrindinio meniu **Programos** apačioje yra programa Ubuntu programų centras. Ši programa suteikia prieigą prie programinės įrangos bibliotekos iš kurios galite siųsti programas. Kai atveriate programą Ubuntu programų centras, jos pagrindinio lango vaizdas panašus į pagrindinio meniu **Programos** ir išdėstytas taip, kad būtų lengva atlikti paiešką. Jei žinote ieškomos programos pavadinimą, tiesiog įveskite jį į **paieškos laukelį**, esantį lango viršuje dešinėje pusėje. Ubuntu programų centras stebi Jūsų kompiuteryje įdiegtas programas. Jei Jums tiesiog įdomu kokios programos yra pateiktos, galite patyrinėti prieinamą programinę įrangą pagal kategorijas, išvardintas kairėje lango pusėje.

Sužinoti daugiau apie Ubuntu programų centrą galite čia: **skyrius 5: Programinės įrangos valdymas**.

Meniu punktas Sistema

Meniu **Sistema** yra patalpintas viršutiniame skydelyje ir yra sudarytas iš dviejų svarbių submeniu. Šie submeniu yra: **Nustatymai** ir **Administravimas**. Jie leidžia keisti Ubuntu darbinę aplinką bei sisteminių elementų veikimo būdą. Taip pat per meniu **Sistema** galite atverti programą Ubuntu pagalbos centras (Pagalba ir palaikymas), sužinoti daugiau apie savo GNOME darbastalio aplinką (pasirinkus Apie GNOME) ir bendrai apie Ubuntu operacinę sistemą (pasirinkus Apie Ubuntu).

Daugiau informacijos apie Ubuntu parngimą darbui rasite skyriuje **skyrius 4: Aparatinė įranga**.

Nustatymai

Nustatymai submeniu galite naudoti darbastalio ir langų išvaizdos keitimui, pagrindinio spausdintuvo nustatymui, klaviatūros klavišų susiejimams, **Programos** meniu punktų tvarkymui, tinklo ryšių, pelės nustatymų keitimui ir t.t.

Administravimas

Administravimas submeniu pateikia programas, kurias galite naudoti norėdami peržiūrėti kompiuterio našumą, pakeisti disko skirsnius, aktyvuoti trečiųjų šalių valdykles, valdyti visus įdiegtus spausdintuvus bei valdyti tai, kaip jūsų kompiuteris gauna atnaujinimus iš Ubuntu. Šis submeniu taip pat turi programą Paketų tvarkyklę Synaptic, kuri skirta programinės įrangos paketų radimui ir parsisiuntimui. Tai alternatyva programai Ubuntu

Daugelis programų, pateikiamų meniu **Sistema** • **Administravimas**, jas paleidžiant paprašys įvesti Jūsų naudotojo slaptažodį. Kai kurios programos reikalaus paspausti mygtuką, kad jas atraktumėte. Paspauskite šį mygtuką ir įveskite savo slaptažodį. Po slaptažodžio įvedimo Jūs, kaip naudotojas, įgaunate didesnes administravimo galimybes. Tai saugumo ypatybė skirta užtikrinti tam, kad tik žmonės, kuriems leista, galėtų keisti sistemos nuostatas. Norėdami sužinoti daugiau apie saugumą Ubuntu operacinėje sistemoje, žiūrėkite skyrių **skyrius 7: Saugumas**.

programų centras, tačiau reikalauja daugiau techninių žinių, todėl turėtų būti naudojama tik patyrusių naudotojų.

Failų naršymas jūsų kompiuteryje

Atlikti failų paiešką savo kompiuteryje galima dviem būdais. Galite naudoti programą Ieškoti failų..., kurią rasite meniu **Programos ▶ Reikmenys**. Taip pat galite naudoti meniu **Vietos**, esantį viršutiniame skydelyje. Jeigu norite išsamesnės informacijos, paskaitykite žemiau pateikiamą skyrelį [Nautilus failų naršyklė](#).

Vietos

Vietos meniu rasite dažniausiai naudojamų aplankų sąrašą (tokių, kaip **Dokumentai**, **Muzika**, **Atsiuntimai** ir **Namų aplankas**). Kompiuterio diskus galite naršyti šiame meniu paspaudę **Kompiuteris**. Jeigu Jūs nustatysite namų tinklą, čia taip pat rasite meniu punktą viešinamų (dalijamų, angl. shared) failų/aplankų pasiekimui. Papildomai, iš **Vietos** meniu jūs galite pasiekti Ieškoti failų... įrankį bei naršyti tarp neseniai atvertų dokumentų.

Jūsų namų aplankas

Namų aplankas yra vieta, kur laikomi kiekvieno naudotojo asmeniniai failai. Kai diegėte Ubuntu, Jūs įvedėte naudotojo vardą (t.y. slapyvardį). Tas pats vardas yra priskirtas Jūsų namų aplankui. Atvėrę savo asmeninį namų aplanką viduje pastebėsite keletą aplankų: Atsiuntimai, Darbastalis (kuriame laikomi visi failai, matomi darbustalyje), Dokumentai, Muzika, Paveikslėliai, Šablonai, Video ir Vieša.

Jūs taipogi pamatysite aplanką pavadinimu „Pavyzdžių failai“. Dukart spragtelėkite kairiuoju pelės mygtuku, kad atvertumėte aplanką su pavyzdiniais dokumentais, skaičiuoklėmis ir daugialypės terpės failais. Šių failų jūs negalėsite redaguoti. Jeigu norite juos redaguoti, perkeltkite juos į savo namų aplanką.

Jums vertėtų atverti pavyzdinę medžiagą, kad pamatytumėte kaip skirtingi failų tipai atvaizduojami Ubuntu operacinėje sistemoje.

Nautilus failų naršyklė

Lygiai taip, kaip failų ir aplankų naršymui Windows operacinė sistema turi programą Windows Explorer, o Mac OS X turi programą Finder, Ubuntu naudoja programą Nautilus kaip numatytąją failų naršyklę. Dabar apžvelgsime programos Nautilus teikiamas galimybes.

Nautilus failų naršyklės langas

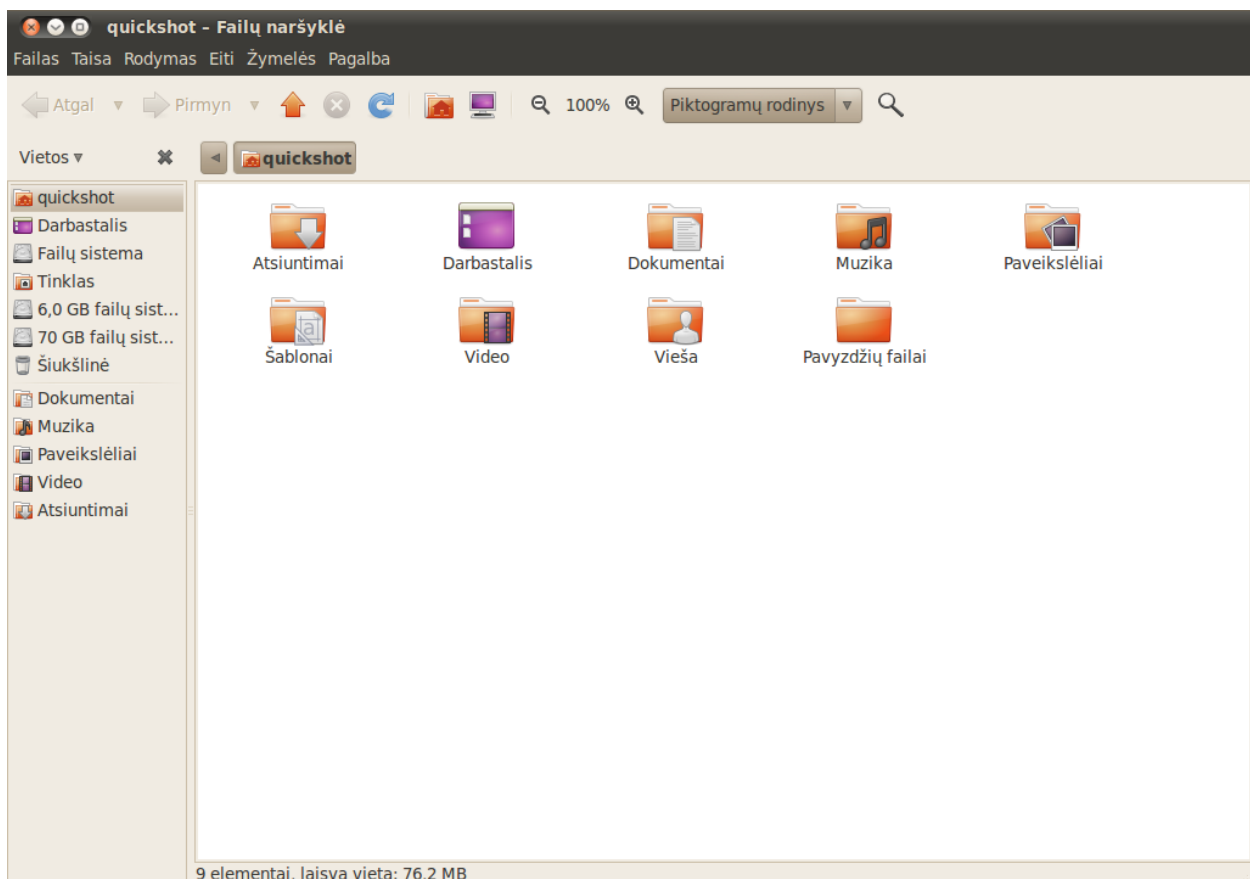
Kai jūs atveriate darbustalyje arba **Vietos** meniu esantį aplanką, atveriamas Nautilus failų naršyklė. Standartinis naršyklės langas turi šias savybes:

- ▶ *Meniu juosta*. Meniu juosta patalpinta lango viršuje. Šie meniu leidžia modifikuoti failų naršyklės išdėstymą, naršyti, išsaugoti žymeles dažnai naudojamiems aplankams ir failams bei peržiūrėti paslėptus aplankus ir failus.

Jeigu išsaugote žymelę aplankui, ji bus rodoma meniu **Vietos**.

- ▶ *Įrankių juosta.* Įrankių juosta talpina įrankius, skirtus naršymui, ir įrankį, skirtą lange atvaizduojamam turiniui padidinti arba sumažinti. Išplečiamasis sąrašas suteikia galimybę perjungti vaizdą tarp šių režimų: **Piktogramų rodinys, Sąrašo rodinys, Glaustas rodinys.** Paieškos piktograma (kuri atrodo kaip didinamasis stiklas) atveria papildomą lauką, kad galėtumėte ieškoti failo pagal pavadinimą.
- ▶ *Papildomi naršymo įrankiai.* Žemiau, po įrankių juosta, išvysite atitikmenį vietas, kurioje šiuo metu naršote. Tai panašu į istorijos funkciją daugelyje naršyklių: ji seka kur jūs esate ir, jei tik reikia, padeda grįžti tuo pačiu keliu atgal. Galite paspausti ant vietų į kurias norite grįžti failų naršyklėje.
- ▶ *Kairioji sritis.* Kairioji failų naršyklės sritis turi nuorodas į dažniausiai naudojamus aplankus. Kai pasižymite aplanką, jis atsiduria kairiojoje srityje. Nesvarbu kokį aplanką atversite, kairioji sritis visada turės tuos pačius aplankus. Ši sritis gali būti pakeista taip, kad rodytų skirtingas ypatybes paspaudus žemyn nukreiptą rodyklę greta „Vietos“.
- ▶ *Centrinė sritis.* Didžiausia sritis, kurios paskirtis yra rodyti šiuo metu naršomame aplanke esančius failus ir aplankus.

Jeigu pradėsite rinkti vietos pavadinimą prasidedantį / simboliu, tai programa Nautilus automatiškai pakeis navigacijos mygtukus į tekstinį lauką pavadinimu Vieta. Tą patį atlikti galite paspaudę klaviatūros klavišų kombinaciją Ctrl+L.

2.3 pav.: Nautilus failų naršyklė, rodanti jūsų namų aplanko turinį.

Naršymas po aplankus

Kad pasiektumėte skirtingus aplankus, naudokitės žymelėmis, esančiomis kairiajame Nautilus failų naršyklės polangyje. Jūs taip pat galite atsekti savo

naršymo kelius paspaudę ant žemiau naršymo piktogramų pateiktų aplankų pavadinimų. Dvigubas pelės paspaudimas ant matomo aplanko leis jums jį naršyti Nautilus failų naršyklėje.

Failų atvėrimas

Failą galite atverti dukart spustelėdami ant jo piktogramos kairiu pelės mygtuku arba paspausdami dešinį pelės mygtuką ir pasirinkdami **Atverti su** (programa).

Naujų aplankų kūrimas

Norint sukurti naują aplanką pasinaudojant programa Nautilus, paspauskite ant meniu **Failas ▶ Sukurti aplanką**, tada duokite jam vardą, kuris atsiras pakeisdamas standartinį pavadinimą „bevardis aplankas“ į jūsų nurodytą (pvz., „Asmeniniai finansai“). Taip pat galite sukurti naują aplanką paspausdami klavišų kombinaciją **Ctrl+Shift+N** arba paspausdami dešinią pelės mygtuką failų naršyklės lange ir pasirinkdami mygtuką **Sukurti aplanką** iš iššokančio meniu (šis veiksmas taip pat veiks ant darbastalio). Jeigu norite paslėpti tam tikrus aplankus arba failus, prirašykite pavadinimo priekyje tašką (.) (pvz., „.Asmeniniai finansai“). Tam tikrais atvejais neįmanoma paslėpti failų arba aplankų, kol pavadinimo priekyje nebus parašytas taškas. Nautilus programoje šie aplankai gali būti paslėpti sukuriant **.hidden** (paslėptas failas) failą. Atidarykite failą ir įrašykite vardą failo(-ų) ar aplanko(-ų), kuriuos norite paslėpti. Įsitikinkite, kad parašėte kiekvieno failo ir aplanko vardą atskirose eilutėse. Kai dar kartą atversite Nautilus programą, aplankas nebebus matomas.

Failų ir aplankų kopijavimas bei perkėlimas

Galite nukopijuoti failus arba aplankus Nautilus programoje paspausdami meniu **Taisa ▶ Kopijuoti**, arba dešiniu pelės mygtuku paspaudę ant jus dominančio objekto ir pasirinkdami **Kopijuoti** iššokančiame meniu. Kai naudojate **Taisa** meniu programoje Nautilus, įsitikinkite, kad pirmiausia pažymėjote failą arba aplanką, kurį norite nukopijuoti (paspausdami vieną kartą ant jo kairiuoju pelės mygtuku).

Jeigu norite pažymėti iškart keletą failų, tai padaryti galite paspausdami tuščioje vietoje (t.y., ne ant failo ar aplanko) kairią pelės mygtuką ir jo neatleidus tempti žymeklį aplink norimus failus ar aplankus. Šis „spustelėjimo-tempimo“ būdas naudingas, kai žymite vienas šalia kito esančius dalykus. Norėdami pažymėti keletą failų ar aplankų, kurie nėra išdėstyti vienas šalia kito, nuspauskite **Ctrl** klavišą ir jo neatleisdami spustelėkite kairiu pelės mygtuku individualiai ant kiekvieno iš norimų dalykų. Vos tik pažymėsite norimus failus ir/ar aplankus, galėsite naudotis **Taisa** meniu veiksmų atlikimui. Kai vienas ar daugiau dalykų buvo „kopijuoti“, nukeliaukite į norimą vietą ir spustelėkite **Taisa ▶ Idėti** (arba spustelėkite dešiniu pelės mygtuku ant tuščios vietos ir pasirinkite **Idėti**), kad nukopijuotumėte juos į naują vietą.

Kopijavimo komanda naudojama failų ar aplankų kopijos sukūrimui naujoje vietoje, o *iškarpimo* komanda naudojama failų ar aplankų perkėli-

Atkreipkite dėmesį į tai, kad galite lengvai peržiūrėti paslėptus failus paspaudę meniu **Rodymas ▶ Rodyti paslėptus failus** arba paspaudę **Ctrl+H** klavišus. Failų su tašku (.) paslėpimas nėra saugumo priemonė – tiesiog tai suteikia galimybę išlaikyti aplankus tvarkingai išdėstyti.

Taip pat galite naudoti klaviatūros klavišų kombinacijas **Ctrl+X**, **Ctrl+C** ir **Ctrl+V** norėdami iškirpti, nukopijuoti ir įdėti failus ir aplankus.

Kai jūs „iškerpate“ ar „kopijuojate“ aplanką ar failą, nieko nenutiks iki kol jūs kur nors panaudosite komandą „įdėti“. Įdėjimo komanda paveiks tik naujausią iškirpimui ar kopijavimui skirtą dalyką.

mui – tai reiškia, kad kopija bus patalpinta naujoje vietoje, o originalas bus pašalintas.

Jei norite perkelti failą arba aplanką, pasirinkite jį, paspauskite meniu **Taisa** ▶ **Iškirpti**. Nueikite į Jūsų pageidaujamą vietą diske, tada paspauskite meniu **Taisa** ▶ **Įdėti**. Kopijavimo veiksmą galite atlikti ir naudodami meniu iššokantį paspaudus dešiniąjį pelės mygtuką, be to jis veiks daugeliui pasirinktų failų arba aplankų vienu metu. Dar vienas būdas perkelti failą arba aplanką, yra paspausti ant jo kairiuoju pelės mygtuku ir jo neatleidžiant nutempti failą į jam skirtą naują vietą.

Naudojimasis keliais Nautilus langais ir kortelėmis

Programa Nautilus yra labai patogiu naudotis, kai reikia perkelti failus arba aplankus iš vienos vietos į kitą. Programoje Nautilus yra galimybė naudoti kelis langus, taip pat galima atidaryti kelias *korteles* ir *polangius*. Kai naršote failų naršykle Nautilus po kokį nors aplanką, tam kad atvertumėte antrą langą pasirinkite meniu **Failas** ▶ **Naujas langas** arba naudokite klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+N**. Šie veiksmai atvers naują langą, leisdami perkelti failus ir aplankus tarp dviejų vietų. Norėdami atverti naują kortelę, paspauskite meniu **Failas** ▶ **Nauja kortelė** arba naudokite klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+T**. Virš erdvės, kuri naudojama naršyti failams pasirodys nauja eilutė su dviem kortelėmis – abi rodys aplanką, kuriame naršėte. Paspausdami ant šių kortelių persijungsite iš vienos į kitą, bei galėsite pertempti failus arba aplankus lygiai taip pat kaip atliktumėte tą patį tarp langų. Taipogi galite atverti antrą Nautilus polangį, kad galėtumėte matyti dvi vietas užuot persijunginėję tarp kortelių ar langų. Tam, kad tai padarytumėte, spauskite meniu **Rodymas** ▶ **Papildomas polangis**, arba naudokite klaviatūros klavišą **F3**. Failų arba aplankų pertempimas tarp polangių yra greitas būdas perkelti ar kopijuoti objektus.

Kompiuteryje esančių failų paieška

Anksčiau minėjome, kad galite ieškoti failų kompiuteryje naudodami viršutiniame skydelyje esančio meniu **Vietos** punktą **Ieškoti failų...** Taip pat galite naudoti Nautilus failų naršyklę failų paieškai kaip paaiškinta aukščiau.

Darbastalio keitimas

Dabar, kai jau buvote supažindinti su GNOME darbastalio aplinka, pažvelkime į kai kurias šios aplinkos nuostatų keitimo galimybes, tokias kaip skydelių elgsenos arba darbastalio išvaizdos keitimas.

Skydeliai

Skydeliai (esantys ekrano viršuje ir apačioje) gali būti perkelti iš numatytųjų pozicijų į ekrano šonus, nustatyti automatiškai slėptis (kai nenaudojami), galima keisti jų spalvą. Norėdami pasiekti šias savybes, spustelėkite dešiniu pelės mygtuku ant norimo modifikuoti skydelio ir pasirodžiusiame

Nautilus programos **Taisa** meniu taip pat rasite **Kopijuoti į** ir **Perkelti į** mygtukus. Juos galima naudoti kopijavimui ar perkėlimui į dažnai naudojamas vietas, be to jie gali praversti jei naudojate **sritis** (skaitykite žemiau). Atkreipkite dėmesį, kad nėra būtina naudoti mygtuką **Įdėti**, kai naudojat pastaruosius mygtukus.

Kai tempiate objektus tarp failų naršyklės Nautilus langų, kortelių ar polangių, prie pelės žymeklio atsiras mažas simbolis, kuris parodo, koks veiksmas bus atliktas kai atleisite pelės mygtuką. Pliuso ženklas (+) parodo, kad nukopijuosite objektą, o maža rodyklė reiškia, kad objektas bus perkeltas. Koks veiksmas bus atliekamas pagal numatytus nustatymus priklauso nuo vietų, kurias naudojate.

Jeigu reikia atlikti paiešką, galite ją įjungti Nautilus failų naršyklėje paspaudę klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+F** ir atsidariusiame tekstiniame lauke įvesdami tai, ką norite rasti.

menu pasirinkite **Savybės**. Kortelė **Bendra** turi tokias parinktis kaip automatinis slėpimasis, skydelio pozicija, bei skydelio dydžio (pločio) keitimas.

Naudokite išsiplečiantįjį sąrašą **Orientacija**, kad parinktumėte vietą, kurioje norite patalpinti skydelį, o žemiau esančia nuostata galite nustatyti norimą skydelio plotį (taškais).

Pagal numatymą skydelis uždengia darbatalį per visą jo plotį. Norėdami tai pakeisti, nužymėkite **Išsiplesti** parinktį. Skydelis susitrauks (dinamiškai) iki tokio dydžio, kurio pakanka, kad sutalpintų tik įtaisus ar programų leistukus jame, neįtraukiant neužimtos vietos. Mygtuko **Leisti slėptis pačiam** pažymėjimas įgalins jūsų skydelį „sulįsti“ į ekrano kraštą, kai jis nebus naudojamas, ir slėptis iki kol jūs nutempsite pelės žymeklį į tą ekrano kraštą.

Alternatyvus būdas paslėpti skydelį yra tai padaryti rankiniu būdu. Paspaudus mygtuką **Rodyti slėpimo mygtukus** bus pridėti mygtukai kiekvienoje skydelio pusėje, kuriuos galima naudoti norint paslėpti skydelį. Pagal numatymą šie mygtukai rodys krypties rodykles, tačiau galima pasirinkti nuostatą **Rodyti rodykles ant mygtukų**, kad pašalintumėte rodykles ir būtų rodomi tiesiog paprasti mygtukai. Nuspaudus ant vieno iš šių skydelio *slėpimo mygtukų*, jis nučiuoš per visą ekraną ir nebus matomas, išliks tik priešingas slėpimui mygtukas, kurį paspaudus, skydelis bus sugražintas atgal. Kortelė **Fonas** esanti „Skydelio savybės“ lange, leidžia keisti skydelio išvaizdą. Pagal numatymą ši nuostata nustatyta į **Nėra (naudoti sistemos temą)**, tai reiškia, kad Jūsų darbalaukio tema lems skydelio išvaizdą (mes aptarsime kaip pakeisti Jūsų darbalaukio temą žemiau). Jeigu norite, galite išsirinkti nuosavą skydelio spalvą pasirinkdami nuostatą **Gryna spalva** ir išsirinkti ją atsivėrusiame spalvos pasirinkimo lange. Jūs taip pat galite nustatyti skydelio permatomumą naudodami slankiklį. Alternatyviai, galite paspausti **Fono paveikslėlis** nuostatą, jei turite paveikslėlį savo kompiuteryje, kuri norite panaudoti kaip skydelio foną. Naudokite failų pasirinkimo įrankį savo kompiuteryje, kad galėtumėte rasti fono paveikslėlį, tada spauskite **Atverti**, kad pritaikytumėte pakeitimus.

Įtaisų pridėjimas

Ubuntu pateikia visą aibę įtaisų, kuriuos galima įdėti į bet kurį skydelį. Įtaisai gali būti įvairūs: nuo informacinių iki pralinksminančių arba suteikiančių greitą prieigą prie kai kurių užduočių. Norėdami pridėti įtaisą, spauskite dešinįjį pelės mygtuką ant skydelio, tada iššokusiam menu pasirinkite **Įdėti į skydelį...** Toliau pasirodys langas su naudojimui siūlomų įtaisų sąrašu iš kurio galėsite pasirinkti reikiamą įtaisą ir nutempti į laisvą vietą skydelyje. Paskirkite laiko skirtingiems įtaisams išnagrinėti – juos lengvai galėsite pašalinti iš skydelio paspaudę dešinįjį pelės mygtuką ant įtaiso ir pasirinkę **Pašalinti iš skydelio**.

Norėdami pakeisti jau egzistuojančio įtaiso vietą, spauskite dešinįjį pelės mygtuką ant to įtaiso ir pasirinkite **Perkelti**. Perkelti pelės žymeklį į norimą vietą (tai gali būti netgi kitas skydelis), o įtaisas seks paskui kur parodysite. Radę tinkamą įtaiso vietą, paspauskite kairinį pelės mygtuką.

„Įdėti į skydelį...“ langas gali taip pat būti panaudoti pridėjimui į skydelį papildomų programų leistukų, kurie veikia panašiai kaip ir Firefox inter-

Pagal numatymą, Ubuntu reikalauja, kad paliktumėte bent vieną skydelį ant darbatalio. Jei Jums patinka Microsoft Windows išvaizda, apačioje esantis skydelis gali būti nustatytas paleidinėti programas, bei atlikti pasirinkimus tarp langų. Analogiškai, jei Jums patinka Mac OS X išvaizda, galite palikti skydelį viršuje ir pridėti programų dėklę tokią kaip Docky, Avant Window Navigator (AWN) arba Cairo-Dock. Jos visos prieinamos iš Ubuntu programų centro programos, kuri plačiau aptariama skyriuje **skyrius 5: Programinės įrangos valdymas**.

Kai kurie įtaisai yra prirakinti ir negali būti pajudinti. Spauskite dešinįjį pelės mygtuką ant įtaiso ir atžymėkite punktą „Prirakinti prie skydelio“.

Į skydelį taip pat galima pridėti programų leistukus nutempiant juos tiesiogiai iš menu **Programos** esančio kairėje viršutinio skydelio pusėje.

neto naršyklės leistungas, esantis dešiniau nuo meniu **Sistema**. Tam, kad pridėtumėte naują leistungą, dukart spragtelėkite kairiuoju pelės mygtuku ant **Programų leistungo...** netoli lango viršaus. Čia galite peržiūrėti savo programas ir nutempti jas į skydelį, kad sukurtumėte naują leistungą (lygiai taip pat kaip prieš tai pridėjote įtaisą). Programų leistungai taip pat gali būti pašalinami arba keičiami jų padėtis naudojant dešiniojo spustelėjimo meniu.

Darbalaukiai

Norėdami modifikuoti savo darbalaukius, spauskite dešinįjį pelės mygtuką ant *darbalaukių perjungiklio* įtaiso (pagal numatymą jis randasi dešinėje apatiniojo skydelio pusėje, šiek tiek į kairę nuo šiukšlinės įtaiso) ir pasirinkite **Nustatymai**. Lange, kuris atsivers, galite pasirinkti kiek iš viso darbalaukių norite ir ar jie bus rodomi skydelyje vienoje ar dvejose eilutėse. Taip pat galite pervadinti kiekvieną darbalaukį bei matyti jų pavadinimus skydelio įtaise. Jei norite galite pasirinkti, kad skydelyje būtų rodomas viso labo tik vienintelis darbalaukis su kuriuo šiuo metu dirbate. Šiuo atveju Jūs vis tiek galite pereiti nuo vieno darbalaukio prie kito užvesdami pelės žymeklį virš darbalaukių perjungiklio ir slinkdami pelės ratuką.

Išvaizda

Norėdami dar labiau pakeisti darbatalio išvaizdą, galite pakeisti foną, šriftus, langų temas. Atverkite meniu punktą Išvaizdos nustatymai, kurį rasite viršutiniame skydelyje **Sistema ▶ Nustatymai ▶ Išvaizda**.

Tema

Atvėrę meniu punktą „Išvaizdos nustatymai“, lange išvysite kortelę **Tema**. Čia galite pasirinkti temą, kuri kontroliuos langų, mygtukų, slinkties juostų, skydelių, piktogramų ir kitų darbatalio dalių išvaizdą. Pagal numatymą naudojama „Ambiance“ tema, tačiau dar yra septynios kitos temos iš kurių galima pasirinkti. Tiesiog spustelėkite pelės mygtuku ant temos, kurią norite išmėginti ir pokyčiai įsigalios akimirksniu.

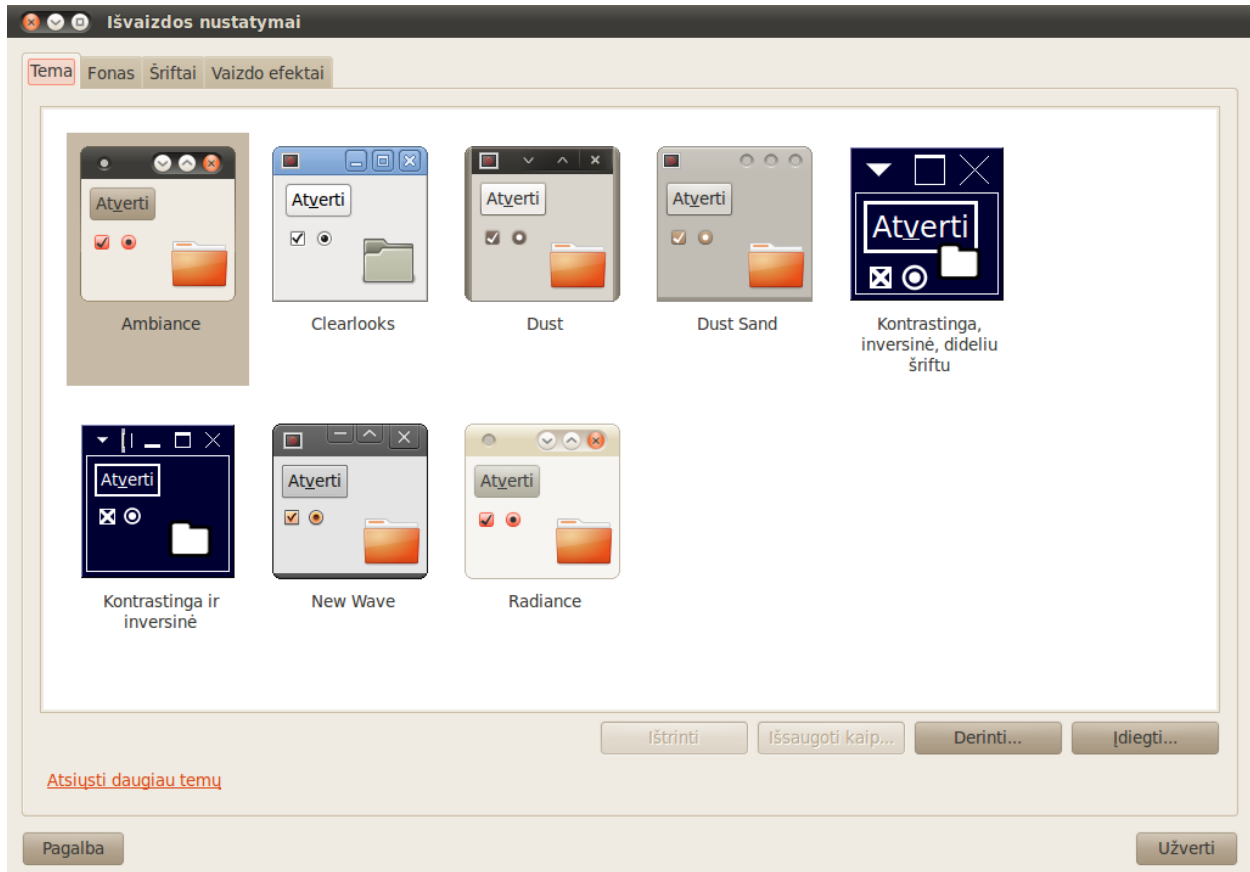
Daugiau temų atsisiųsti galite spustelėję lango apačioje esančią „Atsisiųsti daugiau temų“ nuorodą. Jūsų naršyklė bus paleista ir atvers <http://art.gnome.org/themes/> puslapį, kuriame galėsite rinktis temas iš milžiniško temų asortimento. Vos tik atsisiųsitema, suraskite kompiuteryje tą failą (naudodamiesi Nautilus) ir nutempkite jį į Temų langą. Šis veiksmas pridės temą į jūsų temų sąrašą ir tada iššoks langas, klausiantis ar norite pritaikyti naują temą.

Jūs taip pat galite pritaikyti bet kurią temą savo poreikiams tiesiog paspausdami žemiau esantį mygtuką **Derinti...** Čia jūs galite pasirinkti skirtingų temų elementus kaip piktogramas, pelės žymekliai, mygtukai, langų rėmeliai, taip sukurdami savo unikalią išvaizdą.

Darbatalio fonas

Išvaizdos nustatymų lange paspauskite ant kortelės **Fonas**, jei norite pakeisti darbatalio foną. Čia išvysite rinkinį pagal numatymą pateikiamų

Pakeisti darbatalio foną taip pat galite darbatalyje paspausdami dešinįjį pelės mygtuką ir iššokusiame meniu pasirinkdami punktą **Keisti darbatalio foną**.

2.4 pav.: Temą galite pakeisti „Išvaizdos nustatymai“ lango kortelėje **Tema**.

Ubuntu sistemos fonų. Fono pakeitimui tiesiog paspauskite ant paveikslėlio, kurį norite naudoti. Visgi, nesate apriboti tik čia pateiktais variantais. Norėdami panaudoti nuosavus paveikslėlius, spauskite mygtuką **Pridėti...** ir nurodykite kelią iki norimo paveiksluko. Dukart spragtelėkite ant jo ir pokyčiai įsigalios akimirksniu. Šiuo paveiksluku taip pat bus papildytas galimų naudoti fono paveikslėlių sąrašas.

Jeigu Jums nepakanka siūlomo darbastalio fonų asortimento, spustelėkite Išvaizdos nustatymų lango apačioje esančią „Atsiųsti daugiau fonų“ nuorodą. Tai paleis jūsų naršyklę ir nukreips adresu <http://art.gnome.org/backgrounds>.

Šriftai

Taip pat galima pakeisti darbastalyje naudojamus šriftus atvėrus lange „Išvaizdos nustatymai“ kortelę **Šriftai**. Galima atskirai nustatyti šriftų stilių programoms, dokumentams, darbalaukio objektams, langų pavadinimams ir viskam, kas naudoja fiksuoto pločio šriftus. Atvaizdavimo dalis, esanti kortelės Šriftai apačioje, suteikia Jums keturias pasirinkimo galimybes kaip gali būti piešiami šriftai Jūsų ekrane. Šių nustatymų keitimas gali pagerinti teksto atvaizdavimą skirtingų tipų monitoriuose.

Ekranų užsklanda

Ubuntu pateikia gan didelį ekranų užsklandų pasirinkimą. Pagal numatymą, po trumpo neaktyvumo laikotarpio rodomas tuščias ekranas. Kitokios ekranų užsklandos pasirinkimui spustelėkite viršutiniame skydelyje esantį meniu **Sistema**, tada pasirinkite **Nustatymai** ► **Ekranų užsklanda**. Tai atvers langą „Ekranų užsklandos nustatymai“, kurio kairėje pusėje bus pateiktos ekranų užsklandos. Kai pasirinksite ekranų užsklandą, lange pamatysite mini peržiūrą; be to, peržiūrėti ekranų užsklandą galite ir paspaudę **Peržiūra** mygtuką. Viršuje esantys kairysis ir dešinysis rodyklių mygtukai leidžia jums persijungti tarp skirtingų ekranų užsklandų nenutraukiant peržiūros visame ekrane. Norėdami grįžti į „Ekranų užsklandos nustatymų“ langą, spustelėkite ekrano viršuje esantį **Palikti viso ekranų režimą** mygtuką.

Ekranų užsklanda įjungiama, kai nustatymas **Aktyvuoti ekranų užsklandą, kai kompiuteris yra neveiklus** yra pažymėtas. Slankikliu galima nustatyti kokia yra neaktyvaus laikotarpio trukmė reikalinga pasirodyti ekranų užsklandai. Pasirodžius užsklandai, sugrįžti prie darbo galėsite paspausdami bet kurį klaviatūros klavišą arba pajudindami pelę. Norėdami padidinti saugumą, galite pasirinkti nustatymą **Užrakinti ekraną, kai aktyvuota ekranų užsklanda**. Šiuo atveju, Jums reikės įvesti prisijungimo slaptažodį, kai vėl norėsite naudotis kompiuteriu.

Pritaikymas neįgaliesiems

Ubuntu turi integruotus įrankius, palengvinančius darbą kompiuteriu žmonėms su fizine negalia. Šiuos įrankius rasite atvėrę meniu **Sistema** ir tada pasirinkę **Nustatymai** ► **Pagalbinės technologijos**. Pritaikyti klaviatūrą ir pelę savo poreikiams galite per „Pagalbinių technologijų nustatymai“ langą, paspausdę **Klaviatūros pritaikymas neįgaliesiems** arba **Pelės pritaikymas neįgaliesiems** mygtukus.

2.5 pav.: Pagalbinės technologijos leidžia Jums įjungti papildomas savybes, palengvinančias darbą kompiuteriu.

Kitos pagalbinės technologijos

Orca yra dar vienas įrankis asmenims turintiems regėjimo negalią ir yra iš anksto įdiegiamas kartu su Ubuntu sistema. Norėdami paleisti programą Orca, klaviatūroje spauskite klaviatūros klavišų kombinaciją **Alt+F2** ir įveskite **orca** į komandos tekstinį lauką, toliau paspauskite Enter arba

paspauskite **Leisti su failu**. Orca įrankio balso sintezatorius aktyvuosis ir padės Jums įvairiomis galimybėmis, tokiomis kaip spausdinimas balsu, kalbos įgarsinimas, Brailis ir ekrano didinimas. Baigus rinktis nuostatas Jums reikės atsijungti iš kompiuterio (Orca įrankis tai padarys už Jus). Kai vėl prisijungsite, pasirinkti Orca įrankio nustatymai bus pritaikomi automatiškai kiekvieną kartą naudojantis kompiuteriu.

Papildomai, be jau paminėtų parinkčių, dar yra galimybė pasirinkti didelio kontrasto temas ir didelius ekrano šriftus, kas gali pagelbėti regos sutrikimų turintiems žmonėms.

Kompiuterio valdymas

Kai baigiate darbą kompiuteriu, viršutinio skydelio dešiniame kampe esančiame seanso meniu galite pasirinkti norimą veiksmą: atsijungti, hibernuoti, paleisti iš naujo ar išjungti. Šiuos veiksmus galite pasiekti ir paspausdę klavišus `Ctrl+Alt+Del`.

Atsijungimas

Atsijungus kompiuteris liks įjungtas, tačiau sugrįžus prie darbo, reikės įvesti slaptažodį prisijungimo lange. Tai naudinga keičiant naudotojus, t.y., kai skirtingi žmonės nori prisijungti prie savo paskyrų, arba jeigu Jums buvo nurodyta „atsijungti ir vėl prisijungti“. Prieš atsijungiant jūs turėtumėte išsaugoti savo darbus.

Sustabdymas

Siekdami tausoti elektros energiją, galite perjungti savo kompiuterį į sustabdytą režimą, kuris išsaugos jo esamą būklę ir leis greičiau startuoti sistemai išlikdamas įjungtas, bet tuo metu naudodamas labai mažai elektros energijos. Kompiuterio sustabdymas sumažina kietojo disko apsukas ir išsaugo Jūsų sesiją į atmintį, todėl galima labai greitai tiek sustabdyti kompiuterį, tiek sugrąžinti jį į įprastą darbo režimą po sustabdymo.

Hibernavimas

Hibernavimas yra panašus į sustabdymą (angl. suspend), tačiau jūsų darbo seansas išsaugomas ne operatyviojoje atmintyje, o standžiajame diske. Tai užtrunka šiek tiek ilgiau, o privalumas – hibernavimo būsenoje nenaudojama energija, tad nėra rizikos prarasti duomenis.

Paleidimas iš naujo

Norėdami iš naujo paleisti kompiuterį, pasirinkite iš sesijos meniu **Paleisti iš naujo**.

Išjungimas

Norėdami visiškai išjungti kompiuterį, pasirinkite iš sesijos meniu **Išjungti**.

Kitos parinktys

Iš sesijos meniu taip pat galite pasirinkti, jog funkcija **Užrakinti ekraną** reikalautų slaptažodžio, kad vėl būtų galima naudotis kompiuteriu – tai naudinga jei Jums reikia palikti kompiuterį kuriam laikui. Taip pat sesijos meniu galite panaudoti norėdami sukurti svečio sesiją draugui, norinčiam išmėginti Ubuntu, arba *perjungti naudotoją*, kad prisijungtumėte prie kito naudotojo paskyros neuždarydamas savo programų.

Jūs galite greitai užrakinti savo ekraną paspausdami klaviatūroje klavišų kombinaciją **Ctrl+Alt+L**. Ekraną užrakinimas yra rekomenduojamas, jeigu pasitraukiate nuo savo kompiuterio trumpam laiko tarpui.

Kur ieškoti pagalbos

Ubuntu, kaip ir kitos operacinės sistemos, turi įtaisytą pagalbos žinyną, pavadintą Ubuntu pagalbos centru. Norėdami jį pasiekti spauskite ant pagalbos piktogramos viršutiniame skydelyje. Jį taip pat galite prieiti spausdami ant **Pagalba ir Palaikymas** iš meniu **Sistema**.

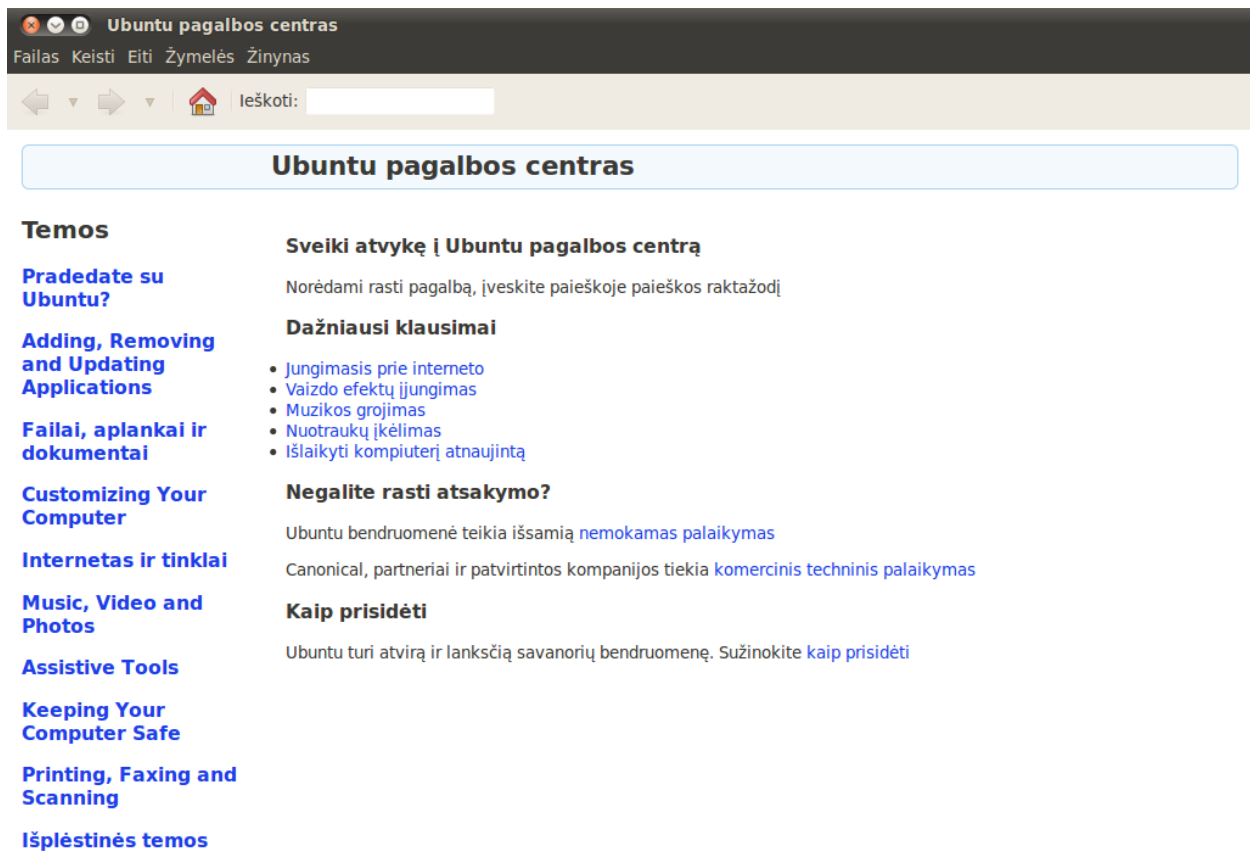
Daugelis programų turi savo pagalbos žinytus, kuriuos galima pasiekti iš pačios programos per meniu **Pagalba**.

Jei nerandate atsakymo į savo klausimą šiame naudotojo vadove arba programoje Ubuntu pagalbos centras, galite susisiekti su Ubuntu bendruomene per Ubuntu forumus (<http://ubuntuforums.org>, <http://www.ubuntu.lt/forum/>). Daugelis Ubuntu naudotojų susikuria naudotojo paskyrą forumuose, kad gautų pagalbą ir tuo pačiu, kad suteiktų pagalbą kitiems, kai patys įgyja daugiau žinių. Kitas naudingas šaltinis yra Ubuntu viki (<https://wiki.ubuntu.com>, <http://www.ubuntu.lt/wiki/>), tai svetainė palaikoma Ubuntu bendruomenės.

2.6 pav.: Viršutiniame skydelyje esančios mėlynos piktogramos (dešinėje už **Sistema** meniu ir Firefox piktogramos) spustelėjimas atvers Ubuntu sistemos integruotą žinyną.

Mes skatiname patikrinti bet kokią informaciją, kurią randate kituose puslapiuose naudojant kuo daugiau informacijos šaltinių, jei tik įmanoma, tačiau nurodymus vykdykite tik tuo atveju jei visiškai juos suprantate.

2.7 pav.: Įtaisytoji sistemos pagalba teikia temomis suskirstytą pagalbą apie Ubuntu operacinę sistemą.

3 Darbas su Ubuntu

Prisijungimas prie tinklo

Jeigu esate interneto prieigą teikiančioje vietoje, Jūs tikriausiai norėsite prisijungti prie interneto, kad išgautumėte viską, kas tik įmanoma, iš Ubuntu operacinės sistemos. Šis vadovo skyrius padės jums patikrinti ryšius ir, kur tik yra būtina, juos sukonfigūruoti. Ubuntu gali prisijungti prie interneto pasinaudojant laidiniu, belaidžiu, telefoniniu ryšiais. Jis taip pat palaiko keletą sudėtingesnių prisijungimo metodų, kuriuos mes trumpai aptarsime skyriaus pabaigoje.

Laidinis ryšys reiškia, kad kompiuteris yra fiziškai kabeliu prijungtas prie **maršrutizatoriaus** ar **tinklo prievado**. Tai yra dažniausias staliniuose kompiuteriuose naudojamas prisijungimo būdas.

Belaidis ryšys – toks ryšys, kai Jūsų kompiuteris yra prijungtas prie interneto per belaidį radijo ryšį, dar žinomą kaip Wi-Fi. Nešiojamieji kompiuteriai paprastai naudoja Wi-Fi dėl jo mobilumo, kadangi taip lengva prieiti prie interneto iš skirtingų kambarių namuose ar keliaujant.

Norėdami prisijungti prie tinklo belaidžiu ryšiu, turite būti vietovėje, kurioje yra veikiantis belaidis tinklas. Norėdami turėti nuosavą belaidį tinklą, turėsite nusipirkti ir įdiegti *belaidį maršrutizatorių* arba *kreipties tašką*. Kai kurios vietos gali iš anksto teikti viešai prieinamą belaidį tinklą.

Telefoninis ryšys yra toks ryšys, kai kompiuteris naudodamasis *modemu* per jūsų telefono liniją prisijungia prie interneto tiekėjo.

NetworkManager įrankis

Tam, kad prisijungtumėte prie interneto Ubuntu operacinėje sistemoje, Jums reikės naudotis įrankiu vadinamu NetworkManager. Jis leidžia įjungti arba išjungti visus tinklo kontaktus ir padeda valdyti laidinius, belaidžius ir kitokius ryšius.

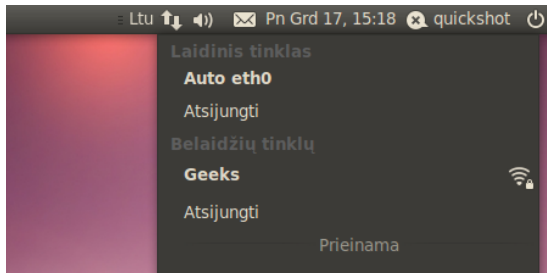
Visas NetworkManager funkcijas galite pasiekti pasinaudodami viršutiniame skydelyje esančia piktograma. Ši piktograma atrodys skirtingai, priklausomai nuo to, ar jau turite veikiantį ryšį, ir nuo to, ar tas ryšys laidinis ar belaidis. Jeigu nesate įsitikinę, užveskite pelę ant piktogramos ir šalia žymeklio pamatysite trumpą aprašymą. Pavyzdžiui, jeigu turite veikiantį laidinį ryšį, tada pamatysite „Laidinis tinklo ryšys ‘Auto eth0’ aktyvus“, kitu atveju pamatysite kažką kitką, kas susiję su tinklu ar ryšiais (kaip „Nėra ryšių“ ar „Tinklas išjungtas“).

Šios piktogramos spustelėjimas pateiks visų Jums pasiekiamų tinklo ryšių sąrašą. Jeigu jau esate prisijungęs, tada to ryšio pavadinimas bus paryškintas.

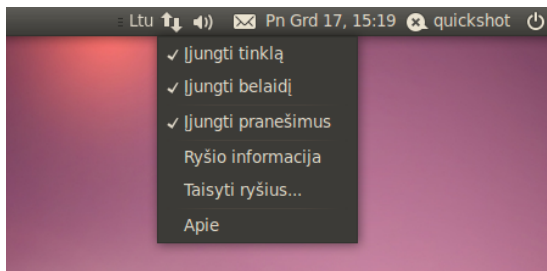
Taip pat galite spustelėti dešiniuoju pelės mygtuku NetworkManager

Jei nesate tikri ar Jūsų kompiuteris turi belaidžio tinklo plokštę, pasiklauskite kompiuterio gamintojo.

3.1 pav.: Kai būsite prisijungę prie laidinio tinklo ryšio, NetworkManager rodys šią piktogramą (viršutiniame skydelyje).

3.2 pav.: Čia jūs galite pamatyti aktyvų „auto eth0“ ryšį, rodomą NetworkManager meniu sąrašė.

3.3 pav.: Tai meniu, kuris pasirodo, kai paspaudžiate dešiniuoju pelės mygtuku ant tinklo piktogramos.

piktogramą. Tai atvers meniu, kuris leidžia įjungti arba išjungti tinklo prieigą, leidžia peržiūrėti technines detales apie esamą ryšį arba redaguoti visas ryšio nuostatas. Aukščiau pateiktame paveikslėlyje yra pažymėtas žymės langelis „Įjungti tinklą“; galite nužymėti jį, kad išjungtumėte visus tinklo ryšius. Tai gali būti naudinga tada, kai Jums reikia išjungti visas belaides komunikacijas, pavyzdžiui, kai esate lėktuve.

Laidinio ryšio užmezgimas

Jeigu turite *tinklo* kabelį, veikiantį iš interneto lizdo, maršrutizatoriaus, ar kito įrenginio, tada Ubuntu sistemoje jūs norėsite nustatyti laidinį ryšį.

Norint prisijungti laidiniui ryšiu, reikalinga žinoti ar Jūsų tinklo ryšys palaiko **DHCP**. Ši santrumpa reiškia „Dinaminis mazgo konfigūravimo protokolas“, leidžiantis tinkle esantiems kompiuteriams automatiškai gauti konfigūravimo informaciją iš interneto paslaugos tiekėjo (**ISP**). Tai pats greičiausias ir lengviausias būdas ryšio užmezgimui tarp kompiuterio ir interneto paslaugos tiekėjo **ISP** tam, kad pasiektumėte internetą, tačiau kai kurie interneto paslaugos tiekėjai **ISP** gali pateikti taip vadinamą *statinį adresą*. Jei tiksliai nežinote ar Jūsų interneto paslaugos tiekėjas **ISP** palaiko **DHCP**, galite pasiskambinti į jų klientų aptarnavimo liniją ir pasitikslinti. Jie taip pat pateiks informaciją apie statinį adresą, jei toks buvo Jums paskirtas (daugeliu atvejų interneto paslaugos tiekėjai **ISP** skiria statinius adresus tik klientams to paprašius).

Automatiniai ryšiai, naudojantis DHCP

Jei Jūsų tinklas palaiko **DHCP**, tai galimas daiktas, kad Jūs jau pasirengę prieigai prie interneto. Patikrinkite tai paspaudę ant NetworkManager piktogramos. Atsivėrusiame meniu turėtų matytis antraštė su užrašu „Laidinis tinklas“. Jei „Auto eth0“ užrašas matyti iš karto po juo, tai Jūsų kompiuteris šiuo metu prisijungęs ir tikriausiai nustatytas teisingai per **DHCP**. Jei

Ar jau prisijungėte? Jei NetworkManager piktograma viršutiniame skydelyje rodo, jog yra užmegztas ryšys, tai tikriausiai Jūs sėkmingai prisijungėte diegimo proceso metu. Jei taip, Jums nebereikia skaityti šios dalies iki galo.

laidinio tinklo skiltyje, pilkame fone, matyti užrašas „Atsijungęs“, žvelkite žemiau, kad patikrintumėte ar nuostata „Auto eth0“ pateikta sąrašė. Jei taip, spauskite ant jos norėdami užmegzti laidinį ryšį.

Norėdami patikrinti, ar esate prisijungę, spustelėkite dešiniu pelės mygtuku ant viršutiniame skydelyje esančios NetworkManager piktogramos ir pasirinkite parinktį **Ryšio informacija**.

3.4 pav.: Šiame lange rodomas Jūsų IP adresas, bei kita ryšio informacija.

Turėtumėte matyti langą rodantį informaciją apie Jūsų ryšį. Jei Jūsų IP adresas rodomas kaip 0.0.0.0 arba prasideda šitaip: 169.254, tai Jūsų kompiuteriui nebuvo sėkmingai suteiktas adresas per DHCP. Jei rodomas kitoks adresas, tikėtina, kad Jūsų ryšys buvo tinkamai sukonfigūruotas automatiškai. Norėdami patikrinti savo interneto ryšį, galite atverti interneto naršyklę Firefox ir pamėginti įkelti internetinį puslapį. Daugiau informacijos kaip naudotis Firefox bus pateikta vėliau šiame skyriuje.

Jei vis dar neprisijungėte po šių žingsnių, gali tekti nustatyti interneto konfigūraciją rankiniu būdu, panaudojant statinį IP adresą.

Rankinis nustatymas su statiniais adresais

Jeigu Jūsų tinklas nepalaiko DHCP, tada Jums prieš prisijungiant reikia sužinoti keletą papildomų dalykų.

- ▶ **IP adresas** yra unikalus adresas identifikuojantis Jūsų kompiuterį internete. Kai jungiatės per DHCP, tai jis laikas nuo laiko gali pasikeisti. Visgi, jei Jūsų interneto paslaugos tiekėjas ISP suteikė statinį adresą, tai jis niekada nesikeis. IP adresas visada nurodomas keturių skaičių, atskirtų taškais, forma, pavyzdžiui, 192.168.0.2.
- ▶ **Tinklo kaukė** nurodo kompiuteriui kokio didumo yra tinklas, kuriam kompiuteris priklauso. Jis išreiškiamas IP adreso forma, bet dažniausiai atrodo panašus į tokį 255.255.255.0
- ▶ **Šliuzas** yra IP adresas Jūsų interneto ryšio teikėjo ISP pusėje. Jis padeda Jūsų kompiuteriui susijungti arba „šnekėti“ su tiekėjo tinklu, kuris veikia kaip „šliuzas“ tarp Jūsų kompiuterio ir interneto.
- ▶ **DNS serveriai** yra vienas ar daugiau „Domenų Vardų Sričių“ serverių

Interneto Protokolo (IP) adresas yra skaitinė žymė skiriama kompiuterių tinkle esantiems įrenginiams. Tai namų telefono numerio atitikmuo ir jis leidžia Jūsų kompiuteriui būti atpažintam, kad galėtumėte prieiti prie interneto ir dalintis failais su kitais.

Norėdami atverti langą „Ryšio informacija“, turite įsitikinti, kad įjungta tinklo prieiga. Priešingu atveju ši nuostata bus pilka, tad negalėsite jos pasirinkti iš meniu, paspaudę dešinį pelės mygtuką ant NetworkManager įtaiso. Norėdami įjungti tinklo prieigą, spauskite dešinį pelės mygtuką ant NetworkManager įtaiso ir pasirinkite **Įjungti tinklą** iššokusiame meniu.

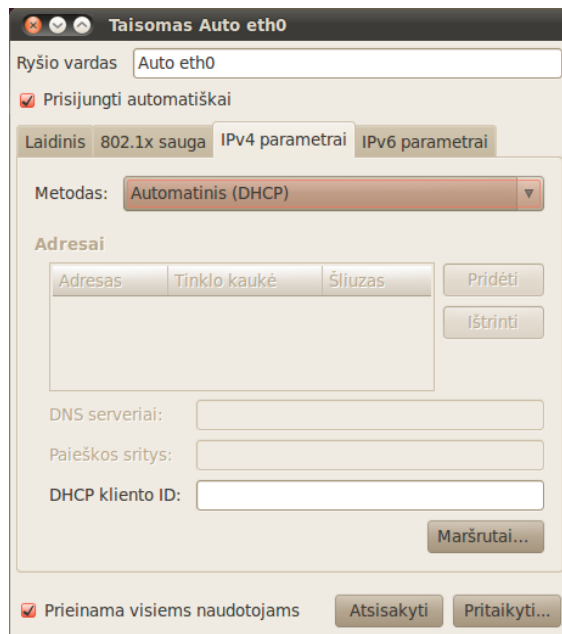
IP adresų. Šie serveriai konvertuoja standartinius tinklo adresus (tokius kaip <http://www.ubuntu.com>) į IP adresus tokius kaip 91.189.94.156. Šis žingsnis padeda Jūsų kompiuteriui „rasti“ tinkamą puslapį, kai įrašote interneto adresą, kurį norite aplankyti. Reikalingas mažiausiai vienas DNS serveris, o daugiausia gali būti naudojami trys. Papildomi naudojami tuo atveju, jei neveikia pirmasis.

Rankiniam laidinio ryšio konfigūravimui spauskite dešinį pelės mygtuką ant NetworkManager piktogramos ir pasirinkite **Taisyti ryšius...** Įsitinkinkite, kad žiūrite į kortelę **Laidinis** lange „Tinklo ryšiai“.

Sąrašas jau gali turėti įrašą tokį kaip „Auto eth0“, arba panašiu vardu. Jeigu ryšys nurodytas, pasirinkite jį ir spauskite mygtuką **Taisyti...** Jei joks ryšys nurodytas, tada spauskite mygtuką **Pridėti**.

Jei pridodate ryšį, pirmiausia reikia nurodyti ryšio pavadinimą, kad galėtumėte atskirti jį nuo kitų, kurie bus pridėti vėliau. Lauke „Ryšio vardas“ pasirinkite pavadinimą, pavyzdžiui, „Laidinis ryšys nr. 1.“

Jei dar neturite šių nuostatų, Jums reikės pasikonsultuoti su savo tinklo administratoriumi arba interneto paslaugos teikėjo ISP klientų pagalba, kad gautumėte šias nuostatas.

3.5 pav.: Šiame lange galite rankiniu būdu keisti ryšio nustatymus.

Norėdami nustatyti ryšį:

1. Įsitinkinkite, kad žemiau, po ryšio pavadinimo laukeliu esantis pasirinkimas **Prisijungti automatiškai** yra pažymėtas.
2. Pasirinkite kortelę **IPv4 parametrai**.
3. Pakeiskite **Metodas** į „Rankinis“
4. Spauskite mygtuką **Pridėti**, kuris yra tuščio adresų sąrašo šone.
5. Įveskite savo IP adresą į lauką esantį po antrašte **Adresas**.
6. Paspauskite dešiniau nuo IP adreso, tiesiai po antrašte **Tinklo kaukė** ir įveskite savo tinklo kaukę. Jei nesate įsitikinę, kad žinote, kokia turi būti Jūsų tinklo kaukė, tai „255.255.255.0“ yra labiausiai paplitęs variantas.
7. Spustelėkite dešiniau tinklo kaukės, po antrašte **Šliuzas**, ir įveskite savo tinklo šliuzo adresą.
8. **DNS serveriai** lauke įveskite Jūsų DNS serverio adresą. Jei Jūsų tinkle

yra daugiau nei vienas DNS serveris, tai įveskite juos visus atskirdami tarpeliais arba kableliais.

- Norėdami išsaugoti pakeitimus nuspauskite mygtuką **Pritaikyti**.

*MAC adresas, tai aparatinės įrangos adresas skirtas Jūsų kompiuterio tinklo plokštei. Kartais labai svarbu jį nurodyti, kai naudojamas laidinis modeminis ryšys ar į jį panašus. Jei žinote savo tinklo plokštės MAC adresą, jį galima įvesti atitinkamame lauke kortelėje **Laidinis**.*

Kai sugrįšite į ekraną Tinklo ryšiai, Jūsų naujai pridėtas ryšys jau turėtų būti rodomas. Spauskite **Užverti**, kad grįžtumėte į darbatalį. Jei ryšys sukonfigūruotas teisingai, tai NetworkManager piktograma turėtų būti pasikeitusi ir rodyti aktyvų ryšį. Norėdami išmėginti ar ryšys nustatytas tinkamai, skaitykite aukščiau pateiktas instrukcijas, kaip patikrinti DHCP ryšį.

Belaidis tinklas

Jei kompiuteris turi belaidžio tinklo (Wi-Fi) kortą ir netoliese turite belaidį tinklą, Ubuntu sistemoje galite sukurti belaidį ryšį.

Prisijungimas prie belaidžio tinklo pirmą kartą

Jeigu Jūsų kompiuteryje yra belaidžio tinklo plokštė, Jums turėtų pavykti prisijungti prie belaidžio tinklo. Dauguma nešiojamųjų ir netbook kompiuterių turi integruotą belaidžio tinklo plokštę.

Dažniausiai Ubuntu sugeba atpažinti bet kokius belaidžius tinklus, kurie yra Jūsų belaidžio tinklo plokštės diapazone. Norėdami pamatyti belaidžių tinklų sąrašą spauskite ant NetworkManager piktogramos. Po antrašte „Belaidis“, turėtumėte matyti sąrašą prieinamų belaidžių tinklų. Kiekvienas tinklas bus atvaizduotas taip: tinklo pavadinimas kairėje ir signalo stiprumo matuoklis dešinėje. Signalo stiprumo matuoklis atrodo kaip eilutė strypelių – kuo daugiau strypelių užpildyta, tuo stipresnis bus ryšys.

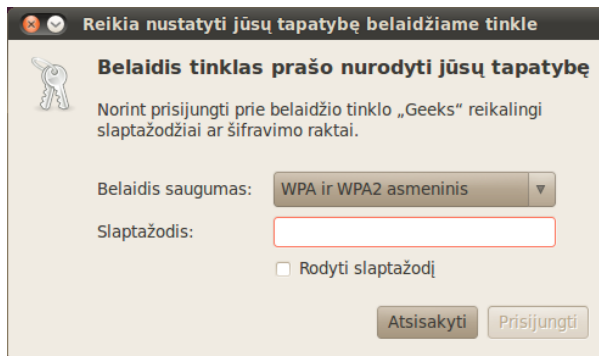
Belaidis tinklas gali leisti prisijungti bet kuriam asmeniui arba belaidžiam tinklui gali būti taikoma tinklo sauga, todėl prisijungti galės ne kiekvienas. Maža pakabinamoji spyňa bus rodoma greta signalo stiprumo matuoklio, ties bet kuriuo apsaugotu belaidžiu tinklu. Tam, kad galėtumėte prisijungti prie tokių tinklų, Jums reikės žinoti teisingą slaptažodį.

Norėdami prisijungti prie belaidžio tinklo, pasirinkite norimo tinklo vardą iš sąrašo. Tai bus pavadinimas, kuris buvo panaudotas belaidžio tinklo maršrutizatoriaus ar prieigos taško diegimo metu. Jei esate darbo vietoje arba vietovėje su viešai prieinamu belaidžiu tinklu, tai tokį tinklą dažniausiai bus lengva atpažinti.

Jei tinklas neapsaugotas (t.y. tinklo signalo stiprumo matuoklis nerodo spynelės), tai ryšys turėtų būti užmegztas per keletą sekundžių. NetworkManager piktograma viršutiniame skydelyje rodys animaciją, kai Ubuntu mėgins užmegzti ryšį. Jei pavyks prisijungti sėkmingai, tai piktograma pasikeis ir rodys signalo stiprumo matuoklį. Jūsų ekrano viršutinėje dešinėje dalyje pasirodys pranešimo žinutė, kuri praneš apie užmegztą ryšį.

Norėdami pagerinti ryšio spartą ir patikimumą, pamėginkite persikelti arčiau maršrutizatoriaus ar prieigos taško.

Kai tik bus mėginama prisijungti prie apsaugoto tinklo, Ubuntu pateiks dialogo langą „Reikalingas belaidžio tinklo tapatybės nustatymas“. Tai reikš, kad prisijungiant reikalingas slaptažodis.

3.6 pav.: Surinkite savo belaidžio ryšio slaptažodį.

Jei žinote slaptažodį, įveskite jį į lauką **Slaptažodis** ir spauskite mygtuką **Prisijungti**. Kai rašysite slaptažodį, jis bus slepiamas, kad kiti nepamatytų. Jei norite, galite pažymėti nuostatą žymės laukelyje **Rodyti slaptažodį**, kad patys matytumėte slaptažodį, kai jį įvedinėjate.

Po to, kai paspausite mygtuką **Prisijungti**, NetworkManager piktograma viršutiniame skydelyje rodys animaciją, kol bus mėginama prisijungti prie tinklo. Jei įvedėte teisingą slaptažodį, ryšys bus užmegztas ir NetworkManager piktograma pasikeis taip, kad rodys signalo stiprumo matuoklio strypelius. Ubuntu, vėlgi, parodys iššokančią žinutę Jūsų ekrano viršutinėje dešinėje dalyje, pranešančią, kad ryšys buvo užmegztas.

Jei neteisingai įvedėte belaidžio tinklo slaptažodį, NetworkManager pamėgins užmegzti ryšį ir nepavykus grąžins į langą „Reikalingas belaidžio tinklo tapatybės nustatymas“. Galite pamėginti įvesti teisingą slaptažodį dar kartą arba paspausti mygtuką **Atsisakyti**, kad atšauktumėte ryšį. Jeigu nežinote slaptažodžio, tinkle, kurį pasirinkote, Jums reikės gauti šį slaptažodį iš tinklo administratoriaus.

Kai būsite sėkmingai užmezgę belaidį ryšį, Ubuntu sistema išsaugos šiuos nustatymus (tame tarpe ir tinklo slaptažodį) tam, kad būtų galima lengviau prisijungti prie to paties belaidžio tinklo ateityje. Jūsų taip pat gali būti paprašyta pasirinkti *slaptažodžių raktinės* slaptažodį. Slaptažodžių raktinė saugo tinklo ir kitus svarbius slaptažodžius vienoje vietoje, taip, kad galėtumėte visus juos pasiekti ateityje atsimindami tik šios slaptažodžių raktinės slaptažodį.

Prisijungimas prie išsaugoto belaidžio tinklo

Jei Jūs anksčiau buvote prisijungęs prie belaidžio tinklo, to tinklo slaptažodis yra išsaugotas Jūsų kompiuteryje. Tai leis kitą kartą prisijungti prie to paties tinklo neįvedant slaptažodžio pakartotinai.

Ubuntu pamėgins automatiškai prisijungti prie pasiekiamo belaidžio tinklo, jei tik turės išsaugotas to tinklo nuostatas. Tai veiks tiek atviriems, tiek apsaugotiems belaidžiams tinklams.

Jei esate išsaugoję daug belaidžių tinklų nuostatų, Ubuntu sistema gali pasirinkti prisijungti prie vieno iš jų, kai tuo tarpu Jūs norėtumėte prisi-

Pasirinkite žymės langelyje, nuostatą **Rodyti slaptažodį**, kad įsitikintumėte, jog nepadarytė klaidos įvesdami slaptažodį.

jungti prie kito. Šiuo atveju, spauskite ant NetworkManager piktogramos. Turėtumėte išvysti pasiekiamų belaidžių tinklų sąrašą, kartu su signalo stiprumo matuokliais. Paspauskite ant norimo tinklo.

Jei slaptažodis ir kitos nuostatos nepasikeitė, Ubuntu sistema prisijungs prie Jūsų pasirinkto belaidžio tinklo. Jei slaptažodis pasikeitė, Ubuntu sistema atvers langą „Reikalingas belaidžio tinklo tapatybės nustatymas“. Šiuo atveju, vadovaukitės nurodymais pateiktais praeitame skyriuje.

Prisijungimas prie paslėpto belaidžio tinklo

Kai kuriais atvejais, Jums gali reikėti prisijungti prie paslėpto belaidžio tinklo. Paslėpti tinklai – tai tokie tinklai, kurie viešai netransliuoja savo vardo, vadinasi ir NetworkManager meniu jie nebus matomi. Norėdami prisijungti prie nematomo tinklo, iš savo tinklo administratoriaus Jūs turite sužinoti jo pavadinimą ir saugumo nustatymus.

Norėdami prisijungti prie paslėpto belaidžio tinklo:

1. Spustelėkite viršutiniame skydelyje NetworkManager piktogramą
2. Pasirinkite parinktį **Prisijungti prie paslėpto belaidžio tinklo**.
3. Pagal numatymą, laukas **Ryšys** turėtų rodyti „Naujas...“ – galite jį palikti nekeičę.
4. Lauke **Tinklo vardas** įveskite belaidžio tinklo pavadinimą. Šis pavadinimas taip pat žinomas kaip *SSID*. Prašome įvesti tikslų tinklo pavadinimą, koks Jums buvo nurodytas.
5. Laukelyje **Belaidis saugumas** pasirinkite vieną iš parinkčių. Jeigu tinklas atviras, parinkite nuostatą „Nėra“. Jeigu nežinote teisingų tinklo nustatymų, Jums nepavyks prisijungti prie paslėpto belaidžio tinklo.
6. Spustelėkite mygtuką **Prisijungti**.

Tolesnis procesas turi būti toks pats, kaip ir pirmą kartą jungiantis prie belaidžio tinklo. Vieną kartą sukonfigūruotas pagal aukščiau pateiktas instrukcijas, paslėptas tinklas bus matomas išsaugotų tinklų sąrašė.

Belaidžio tinklo plokštės išjungimas ir įjungimas

Belaidis ryšys Ubuntu sistemoje yra įjungiamas pagal numatymą, jeigu kompiuteryje yra belaidžio tinklo plokštė. Tam tikrais atvejais, pavyzdžiui lėktuvuose, gali būti reikalaujama išjungti belaidį ryšį.

Norėdami tai atlikti, spustelėkite dešiniu pelės mygtuku NetworkManager piktogramą ir panaikinkite parinktį **Įjungti belaidį** žymėjimą. Belaidis tinklas bus išjungtas ir Jūsų kompiuteris daugiau nebeieškos pasiekiamų belaidžių tinklų.

Norėdami vėl įjungti belaidį ryšį, spustelėkite dešiniu pelės mygtuku NetworkManager piktogramą ir pažymėkite parinktį **Įjungti belaidį**. Belaidis tinklas bus įjungtas ir Jūsų kompiuteris prisijungs prie bet kurio išsaugoto tinklo esančio netoliese.

Belaidžio tinklo keitimas

Kartais galite norėti pakeisti anksčiau išsaugotus belaidžio ryšio parametrus. Galbūt pasikeitė slaptažodis arba Jūsų sistemos administratorius paprašė pakeisti kai kuriuos tinklo ar saugumo nustatymus.

Kai kurie kompiuteriai gali turėti fizinį jungiklį ar mygtuką Wi-Fi ryšio išjungimui.

Norėdami redaguoti išsaugotą belaidžio tinklo ryšį:

1. Spustelėkite ant NetworkManager piktogramos dešinių pelės mygtuką ir pasirinkite **Keisti ryšius...**
2. Atsidarys langas „Tinklo ryšiai“. Paspauskite kortelę **Belaidis** norėdami pamatyti išsaugotų tinklų sąrašą
3. Pagal numatymą, šis sąrašas rodo galimus ryšius pagal naudojimo dažnumą, pradedant nuo neseniai naudoto iki vėliausiai naudoto. Susiraskite norimą ryšį ir pasirinkite spustelėdami **Taisyti**.
4. Ubuntu operacinė sistema turėtų atverti langą „*ryšio vardas*“ redagavimas“, kur *ryšio vardas* yra Jūsų redaguojamo ryšio vardas. Šiame lange turi būti rodoma keletas kortelių.
5. Galite pakeisti virš kortelių esantį lauką **Ryšio vardas**, jei norite suteikti ryšiui labiau atpažįstamą pavadinimą
6. Jeigu žymės langelis **Prisijungti automatiškai** nėra pažymėtas, Ubuntu aptiks belaidį tinklą, bet nesijungs prie jo automatiškai, kol Jūs nepasirinksite šio tinklo iš NetworkManager (Tinklo ryšiai) meniu. Pažymėkite arba nužymėkite šią nuostatą pagal poreikį.
7. Lango „*ryšio vardas*“ redagavimas“ kortelėje **Belaidis** gali tekti pareduoti lauką **SSID**. SSID yra belaidžio ryšio tinklo pavadinimas – jei jis nustatytas neteisingai, tai tinklo gali nepavykti aptikti ir tokiu atveju gali nepavykti užmegzti ryšio. Prašome įsitikinti, kad SSID yra nustatytas taip, kaip pateikta Jūsų tinklo administratoriaus nurodymuose.
8. Po SSID turėtų būti matomas laukas **Veiksena**. Veiksena „Infrastruktūra“ reikia, kad Jūs jungtumėtės prie belaidžio maršrutizatoriaus arba prieigos taško. Tai labiausiai paplitusi veikseną belaidžiams tinklams. „Ad-hoc“ yra tiesioginio kompiuterio su kompiuteriu susijungimo veikseną ir naudojama tik ypatingais atvejais.
9. Lango „*tinklo vardas*“ redagavimas“ kortelėje **Belaidis saugumas** gali tekti poredaguoti lauką **Sauga**, kad jis būtų nustatytas tinkamai. Pasirinkimas **Nėra** reikia, kad naudojate atvirą tinklą be jokio saugumo. Kitiems pasirinkimams gali reikėti kiek skirtingos papildomos informacijos:
 - ▶ **WEP 40/128 bitų raktas** yra senesnio tipo saugumo nuostata vis dar naudojama kai kuriuose belaidžiuose tinkluose. Jei Jūsų tinklas naudoja šį saugumo režimą, Jums reikės įvesti raktą lauke **Raktas**, kuris turėtų pasirodyti po to, kai pasirinksite šį režimą.
 - ▶ **WEP 128 bitų slaptažodis** yra ta pati sena saugumo nuostata kaip ir aprašytoji aukščiau. Visgi, vietoje rakto, tinklo administratorius Jums turėtų būti pateikęs tam tikrą tekstą – slaptažodį – prisijungimui prie tinklo. Kai pasirinksite šį saugumo režimą, reikės įvesti Jūsų slaptažodį laukelyje **Raktas**.
 - ▶ **WPA & WPA2 asmeninis** yra labiausiai paplitę saugumo režimai belaidžių tinklų ryšiuose namams ir verslui. Kai pasirinksite šį režimą, reikės įvesti slaptažodį lauke **Slaptažodis**.
 - ▶ Jei Jūsų tinklo administratorius reikalauja naudoti LEAP, Dinaminio WEP, arba WPA & WPA2 industrinis, saugumo nuostatas, Jums reikės paprašyti administratoriaus pagalbos konfigūruojant šiuos saugumo režimus.

10. Kortelėje **IPv4 parametrai** galbūt reikės pakeisti nuostatą, pateiktą laukelyje **Metodas**, iš „Automatinis (DHCP)“ į „Rankinis“, arba į kažkurį kitą iš metodų. Kaip rankiniu būdu nurodyti statinius adresus informacija pateikta ankstesniame skyriuje apie laidinio tinklo ryšius.
11. Kai baigsite ryšio redagavimą, spustelėkite **Pritaikyti** mygtuką, kad išsaugotumėte pakeitimus ir užvertumėte langą. Jūs galite paspausti **Atšaukti** mygtuką, jeigu norite užverti langą neišsaugant pakeitimų.
12. Norėdami užbaigti redagavimą ir grįžti prie darbatalio, paspauskite mygtuką **Užverti** lange „Tinklo ryšiai“.

Nauji nustatymai turėtų įsigalioji iškart po pakeitimų.

Kiti prisijungimo būdai

Yra ir kitų būdų prisijungti prie tinklo naudojant Ubuntu.

Per programą NetworkManager (Tinklo ryšiai), Jūs taip pat galite konfigūruoti mobiliojo plačiajuosčio ryšio nustatymus, kad išliktumėte prisijungę prie interneto per savo mobilųjį telefoną arba per kitus mobilių duomenų srauto tiekėjus.

Taip pat galite jungtis prie DSL (Digital Subscriber Lines – Skaitmeninės Abonentinės Linijos) linijų, kurios yra vienas iš metodų prisijungti prie interneto, naudojančios telefono linijas ir „DSL modema“.

Naudojant programą „Tinklo ryšiai“ (NetworkManager) taip pat galima užmegzti VPN (Virtualaus privataus tinklo) ryšį. Šie ryšiai dažnai naudojami saugaus ryšio užmezgimui darbovietėse.

Nurodymai kaip užmegzti mobilųjį plačiajuosčių, VPN, arba DSL ryšį nepatenka į šio vadovo apimtį.

VPN yra „Virtualus privatus tinklas“, ir kartais naudojamas, kad padėtų apsaugoti ryšius. DSL yra „Skaitmeninės Abonentinės Linijos“, tam tikras plačiajuosčio interneto ryšio tipas.

Naršymas internete

Prisijungę prie interneto, galėsite naršyti jame, naudodamiesi Ubuntu. Mozilla Firefox yra interneto naršyklės programa numatyta interneto naršymui Ubuntu operacinėje sistemoje.

Firefox paleidimas

Firefox paleidimui spauskite meniu **Programos • Internetas • Firefox Web Browser**. Jei Jūsų klaviatūroje yra „www“ mygtukas, paspausti jį, kad paleistumėte Firefox.

Norėdami nustatyti kitas klaviatūros nuorodas arba pakeisti nuorodą Firefox paleidimui, eikite į meniu **Sistema • Nustatymai • Klavišų susiejimai**.

Naršymas interneto tinklalapiuose

Pradžios puslapio peržiūra

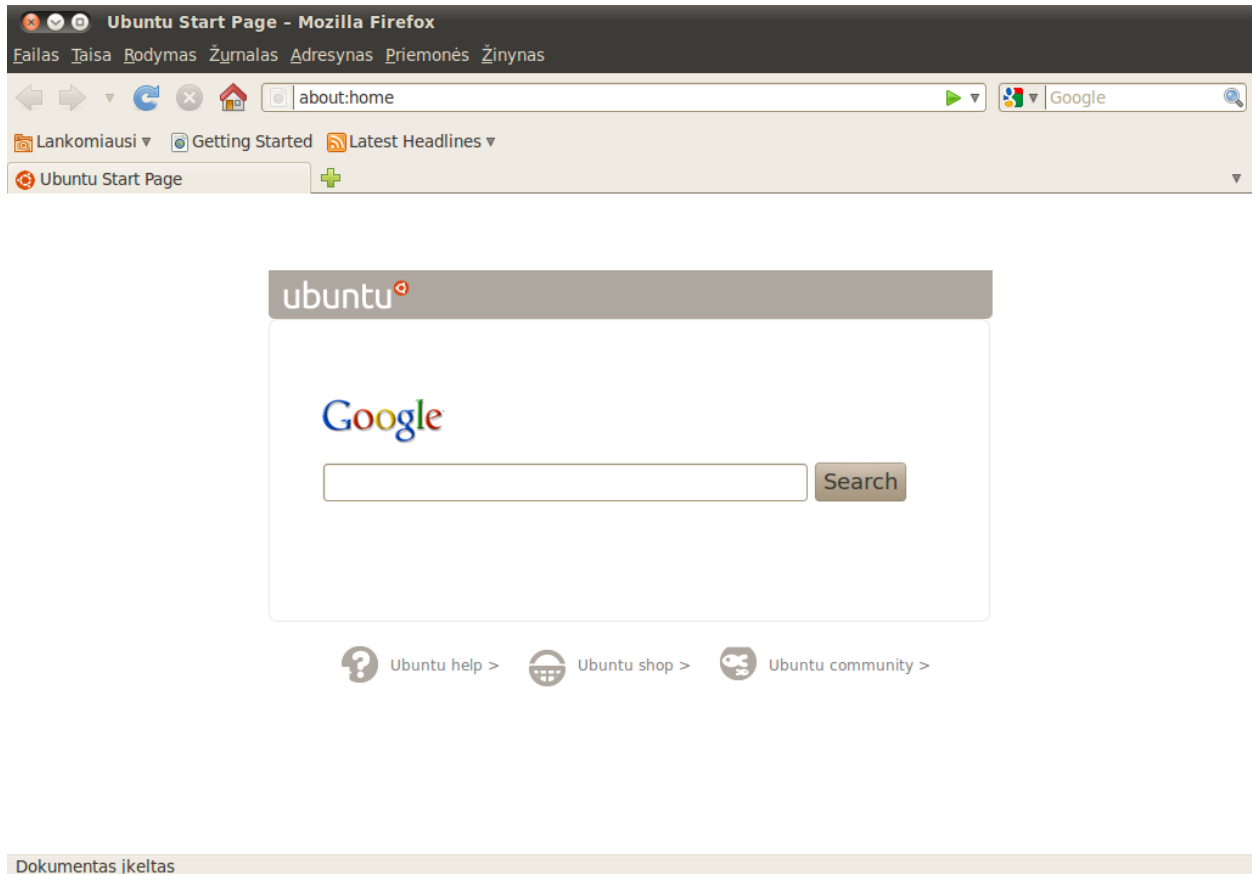
Paleidus Firefox, bus atvertas numatytasis namų tinklalapis. Pagal numatymą, Jūs matysite Ubuntu pradžios tinklalapį.

Norėdami greitai patekti į namų tinklalapį, paspauskite **Alt+Home**.

Kito tinklalapio atvėrimas

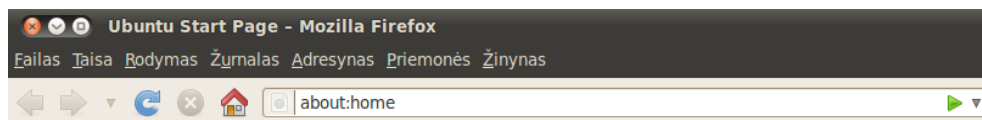
Norėdami nueiti į naują interneto puslapį, įveskite to puslapio interneto

URL yra žodžių uniform resource locator ir www yra žodžių world wide web trumpiniai.

3.7 pav.: Numatytasis Ubuntu namų puslapis Firefox interneto naršyklėje.

adresą (dar žinomą kaip URL) į adresą lauką. URL adresai dažniausiai prasideda su „http://“ po, kurių seka vienas ar keli vardai, nurodantys adresą. Vienas tokio adreso pavyzdys yra „<http://www.ubuntu.com/>“.

3.8 pav.: Galite įvesti internetinio puslapio adresą arba atlikti paiešką internete rašydami adresą lauke.

Norėdami atverti puslapį:

1. Paspauskite ant adreso lauko, kad pasirinktumėte ten esantį URL adresą.
2. Įveskite puslapio, kurį norite aplankyti, URL adresą. URL adresas, kurį įvedate, pakeičia bet kokią tekstą jau esantį adreso lauke.
3. Paspauskite Enter.

Greitam URL parinkimui iš adreso lauko, spauskite klavišų kombinaciją **Ctrl+L**.

Jei nežinote URL adreso, pamėginkite įvesti ką nors būdingo tam puslapiui, kurį norite aplankyti (pavyzdžiui, pavadinimą arba raktinį, artimą paieškai žodį), adreso lauke ir paspauskite klaviatūros klavišą Enter. Pagal pasirinktą raktinį žodį bus atlikta paieška Jūsų pasirinktame paieškos variklyje (ieškyklėje) – Google pagal numatymą – ir nukreips Jus į puslapį, kuris bus pirmasis paieškos rezultatas.

Taip pat galite paspausti klaviatūros klavišą F6, kad greitai pasirinktumėte adresą lauką Firefox programoje.

Nuorodos paspaudimas

Dauguma internetinių puslapių turi nuorodų, kurias Jūs galite spustelėti ir patekti į kitus puslapius.

Norėdami paspausti nuorodą:

1. Užvedus pelės žymeklį ant nuorodos jis pasikeis į rankos su rodomuoju pirštu formą. Dauguma adresų nuorodų pažymėtos apatiniu brūkšniu, tačiau galite surasti ir mygtukų ar paveikslėlio formos nuorodų.
2. Paspauskite nuorodą vieną kartą. Kai Firefox aptiks nuorodos rodomą puslapį, jo atsiuntimo būsenos informacija bus atvaizduojama lango apačioje.

Grįžti į aplankytus tinklalapius

Jei norite aplankyti puslapį, kurį matėte anksčiau, tai atlikti galite keliais būdais.

- ▶ Norėdami grįžti arba eiti pirmyn vieną puslapį, spauskite mygtuką **Atgal** arba mygtuką **Pirmyn**.
- ▶ Norėdami sugrįžti atgal arba eiti pirmyn daugiau nei vieną puslapį, spauskite ant mažo trikampio esančio šalia mygtuko **Pirmyn**. Turėtumėte išvysti neseniai aplankytų puslapių sąrašą. Norėdami grįžti į atitinkamą puslapį, pasirinkite jį iš sąrašo.
- ▶ Norėdami pamatyti kokie URL adresai buvo įvedami adreso juostoje, spauskite adreso lauko pabaigoje esančią, žemyn nukreiptą, rodyklę. Norėdami atlikti reikiamo puslapio peržiūrą, pasirinkite jo nuorodą iš pasirodžiusio sąrašo.
- ▶ Norėdami pasirinkti iš puslapių aplankytų šio seanso metu, atverkite meniu **Žurnalas** ir pasirinkite iš sąrašo esančio meniu apačioje.
- ▶ Norėdami pasirinkti iš puslapių, aplankytų per keletą pastarųjų seansų, atverkite meniu **Žurnalas** ir pasirinkite **Rodyti visą žurnalą**. Firefox turėtų atidaryti langą „Archyvas“, kuris pateiks aplankų sąrašą. Spauskite ant aplankų, kad peržiūrėtumėte jų turinį arba puslapių pavadinimus, kuriuos aplankėte praeityje. Spauskite ant puslapio pavadinimo, kad jį peržiūrėtumėte.

Vaikščiojimui pirmyn ir atgal taip pat galima naudoti klavišų kombinacijas: **Alt+Left** norint grįžti atgal arba **Alt+Right** norint eiti pirmyn.

Tinklalapio atsisiuntimo sustabdymas ir atsiuntimas iš naujo

Jei puslapis siunčiamas per ilgai arba nebeįvyksta jo žiūrėti spauskite mygtuką **Stabdyti**.

Norėdami iš naujo atsisiųsti esamą puslapį arba gauti naujausią jo versiją, spauskite mygtuką **Šį tinklalapį atsiųsti iš naujo** arba klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+R**.

Naujų langų atvėrimas

Kartais, gali prisireikti daugiau nei vieno naršymo lango. Tai padeda geriau organizuoti savo naršymo seansą, arba atskirti interneto puslapius, kuriuos žiūrite skirtingais tikslais.

Norėdami atverti naują langą galite pasinaudoti dviem būdais:

- ▶ Meniu juostoje pasirinkite **Failas** ir tada pasirinkite **Naujas langas**.

- ▶ Paspauskite `Ctrl+N`

Atsivėrus naujam langui, jį galima bus naudoti kaip ir pirmąjį – įskaitant naršymą ir kortelių atvėrimą.

Nuorodos atvėrimas naujame lange

Kartais galite norėti paspausti ant nuorodos, kad nueitumėte į kitą puslapį, bet nenorite uždaryti pirmiau atverto puslapio. Taip padarysite atvėrę norimą nuorodą naujame, jai skirtame, lange.

Yra du nuorodos atvėrimo savame lange būdai:

- ▶ Paspauskite dešiniuoju pelės mygtuku ant nuorodos, kad atvertumėte iššokantį meniu. Pasirinkite iš meniu punktą **Atverti saistomą objektą naujame lange**. Naujame lange bus atvertas puslapis į kurį rodo Jūsų paspausta nuoroda.
- ▶ Nuspauskite klaviatūroje `Shift` klavišą ir jo neatleisdami paspauskite ant nuorodos. Tai taip pat atvers puslapį naujame lange.

Naršymas naudojant korteles

Jei norite aplankyti daugiau nei vieną puslapį vienu metu, galite vykdyti *naršymą naudojant korteles*.

Naršymas naudojant korteles leidžia jums atverti keletą tinklalapių viename Firefox lange. Tai leidžia sutaupyti Jūsų darbastalio vietą neatveriant kiekvieno tinklalapio atskirai. Galėsite atverti, uždaryti ar atsiųsti tinklalapį iš naujo neperjungiant kito lango.

`Ctrl+Tab` klavišų kombinacija leidžia greitai persijungti tarp skirtingų kortelių.

Naujos kortelės atvėrimas

Yra trys tuščios kortelės atvėrimo būdai:

- ▶ Spragtelėkite ant mygtuko **Atverti naują kortelę**, kuris yra paskutinės kortelės dešinėje pusėje.
- ▶ Meniu juostoje pasirinkite **Failas** ir tada pasirinkite **Nauja kortelė**.
- ▶ Paspauskite `Ctrl+T`.

Kai sukuriate naują kortelę, joje rodomas tuščias puslapis su suaktyvintu adreso lauku. Įveskite interneto puslapio (URL) adresą ar kitą paieškos terminą, kad atvertumėte puslapį naujoje kortelėje.

Nuorodos atvėrimas jai skirtoje (savoje) kortelėje

Jei norite paspausti ant nuorodos, bet nenorite palikti dabar peržiūrimo puslapio, tai galite atverti nuorodą jai skirtoje (savoje) kortelėje.

Yra daug būdų kaip atverti nuorodą jai skirtoje (savoje) kortelėje:

- ▶ Jei Jūsų pelė turi vidurinį mygtuką arba ratuką, tai paspauskite ant nuorodos viduriniu mygtuku arba ratuku. Turėtų atsiverti nauja kortelė su puslapiu į kurį rodo Jūsų paspausta nuoroda.
- ▶ Paspauskite ant nuorodos kairiuoju pelės mygtuku ir neatleiskite pelės mygtuko. Tempkite nuorodą į tuščią vietą kortelių juostoje ir atleiskite pelės mygtuką. Turėtų atsiverti nauja kortelė su norimu puslapiu (į kurį rodo nutempta nuoroda).

- ▶ Nuspauskite ir laikykite mygtuką `Ctrl` tuo pat metu spausdami kairiuoju pelės mygtuku ant nuorodos. Bus atverta kortelė su norimu puslapiu.
- ▶ Spauskite dešinį pelės mygtuką ant nuorodos, kad atvertumėte iššokantį meniu. Pasirinkite meniu punktą **Atverti saistomą objektą naujoje kortelėje**. Atsivers nauja kortelė, kurioje bus rodomas norimas puslapis.
- ▶ Paspauskite ant nuorodos abiem pelės mygtukais: kairiuoju ir dešiniuoju.

Kortelės užvėrimas

Baigę naršyti puslapį, atvertą naujoje kortelėje, galite šią kortelę užverti. Yra keturi kortelės užvėrimo būdai:

- ▶ Spragtelėkite ant mygtuko **Užverti**, kuris yra kortelės dešinėje pusėje.
- ▶ Meniu juostoje pasirinkite **Failas** ir tada pasirinkite **Užverti kortelę**.
- ▶ Paspauskite viduriniu pelės mygtuku arba pelės ratuku (jei tokį turite) ant kortelės, kurią norite užverti.
- ▶ Paspauskite `Ctrl+W`
- ▶ Paspauskite ant kortelės abiem pelės mygtukais.

Užvertos kortelės atkūrimas

Kartais per klaidą galite užverti tą kortelę, kurios nenorėjote užverti, arba tiesiog panorėsite gražinti kortelę, kurią nesenai uždarėte.

Kad sugrąžintumėte kortelę, kurią užvėrėte, atlikite vieną iš šių veiksmų:

- ▶ Meniu juostoje atverkite meniu **Žurnalas**, pasirinkite **Paskiausiai užvertos kortelės** ir tada pasirinkite kortelės, kurią norite atstatyti, pavadinimą.
- ▶ Paspauskite klaviatūros klavišų kombinaciją `Ctrl+Shift+T`, kad iš naujo atvertumėte nesenai užvertą kortelę.

Kortelių išdėstymo tvarkos keitimas

Norėdami perkelti kortelę į kitą vietą, nutempkite ją kur norite, naudodami pelę. Nuspauskite ant kortelės ir neatleisdami tempkite ją į naują vietą kortelių juostoje. Kol tempsite, Firefox naršyklė rodys mažą indikatorius, kur bus perkelta kortelė.

Kortelės perkėlimas tarp langų

Jei esate atvėrę daugiau nei vieną interneto naršyklės Firefox langą, galite perkelti atvertą kortelę į kitą langą. Taip pat galite atskirti kortelę taip, kad ji pati taptų atskiru langu.

Norėdami perkelti kortelę iš vieno interneto naršyklės Firefox lango į kitą, jau atvertą langą, paspauskite kairiuoju pelės mygtuku ant kortelės ir neatleisdami tempkite į kortelių juostą kitame Firefox lange. Kai atleisite pelės mygtuką, kortelė bus prikabinta prie naujo lango.

Norėdami iškelti kortelę į nuosavą kortelės langą, paspauskite kairiuoju pelės mygtuku ant kortelės ir neatleisdami tempkite kortelę žemyn, po kortelių juosta. Kai atleisite pelės mygtuką, kortelė virs nauju, atskiru langu.

Perkeliant kortelę į naują langą, puslapis gali būti įkrautas iš naujo. Visada išsaugokite savo darbą prieš atlikdami perkėlimą.

Paieška

Galite atlikti paiešką žiniatinklyje ar kitose kolekcijose tiesiog iš Firefox interneto naršyklės, net neaplankę paieškos variklio (ieškyklės) namų puslapio.

Pagal numatytuosius nustatymus, Firefox interneto naršyklė atliks paiešką žiniatinklyje naudodama Google paieškos variklį (ieškyklę).

Paieška internete

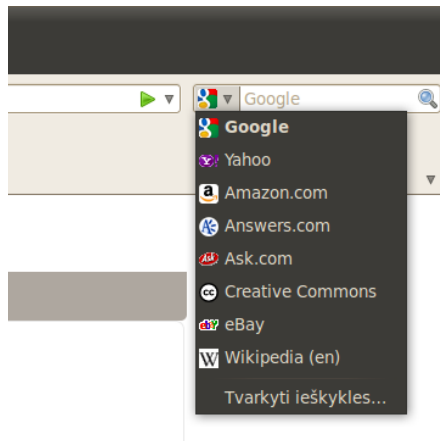
Norėdami atlikti paiešką žiniatinklyje per Firefox interneto naršyklę, įveskite keletą žodžių Firefox paieškos juostoje.

Pavyzdžiui, jeigu norite rasti informacijos apie *Ubuntu*:

1. Spauskite ant **Paieškos lauko**.
2. Įveskite frazę „Ubuntu.“ Jūsų įvedamas tekstas pakeis bet kokį tekstą jau esantį paieškos juostoje.
3. Paspauskite Enter norėdami pradėti paiešką.

Paieškos rezultatai žodžiui „Ubuntu“ turėtų pasirodyti Firefox lange.

Paieškos variklio (ieškyklės) pasirinkimas

3.9 pav.: Čia pateikiami kiti, pagal numatytuosius nustatymus galimi naudoti, paieškos varikliai (ieškyklės) iš Firefox paieškos juostos.

Jei nenorite naudoti Google kaip savo ieškyklės (angl. search engine - paieškos variklio), paieškos lauke galite pakeisti ieškyklę, kurią naudoja Firefox interneto naršyklė.

Norėdami pakeisti paieškos variklį (ieškyklę), paspauskite ant piktogramos kairėje paieškos lauko pusėje. Iš pateikiamo sąrašo pasirinkite vieną iš kitų paieškos variklių (ieškyklių). Kai kurie paieškos varikliai (ieškyklės), tokie kaip Google, vykdo paiešką visame žiniatinklyje, kiti tuo tarpu, pavyzdžiui, Amazon.com, vykdo paiešką tik konkrečiuose puslapiuose.

Ubuntu namų puslapio paieškos laukas naudoja Google pagal numatytuosius nustatymus, bet pradės naudoti Yahoo, jei paieškos lauke bus pasirinktas Yahoo paieškos variklis (ieškyklė).

Interneto puslapyje pažymėtų žodžių paieška žiniatinklyje

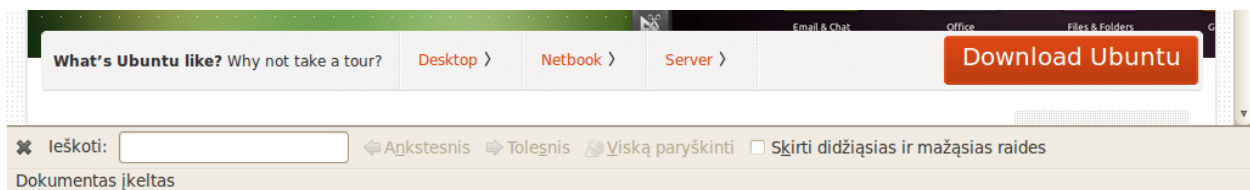
Kartais prisireikia atlikti paiešką pagal frazę rastą interneto puslapyje. Užuoat kopijavę ir įklijavę frazę į paieškos lauką, galite pasinaudoti Firefox

galimybe žiniatinklyje atlikti paiešką pagal žodžius pažymėtus interneto puslapyje.

1. Interneto puslapyje kairiuoju pelės mygtuku pažymėkite reikiamus žodžius.
2. Pažymėkite tekstą, paspauskite dešiniuoju pelės mygtuku virš jo, kad atvertumėte iššokantį meniu. Pasirinkite meniu punktą **Ieškoti [Ieškyklės pavadinimas]** „[Jūsų pažymėti žodžiai]“.

Firefox turėtų atverti naują kortelę su paieškos rezultatais pagal Jūsų pažymėtus žodžius, kuriuos rado šiuo metu pasirinktas paieškos variklis (ieškyklė).

Paieška puslapyje

Tikėtina, kad norėsite ieškoti kokio nors konkretaus teksto tame žiniatinklio puslapyje, kurį peržiūrite. Norėdami rasti tekstą šiuo metu peržiūriamame puslapyje, naršyklėje Firefox atlikite šiuos veiksmus:

1. Paspauskite klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+F** arba pasirinkite meniu **Taisa ▶ Ieškoti**, kad atvertumėte laukelį **Paieškos įrankių juosta** naršyklės Firefox apačioje.
2. Paieškos įrankių juostoje, laukelyje **Ieškoti**, įveskite norimą rasti tekstą. Paieška automatiškai pradeda vykdyti vos tik įvedus pirmą simbolį į laukelį.
3. Vos tik puslapyje bus rastas teksto atitikmuo, Jūs galite:
 - ▶ Paspausti mygtuką **Tolesnis**, norėdami rasti tekstą esantį žemiau, nei dabartinė žymeklio pozicija.
 - ▶ Paspausti mygtuką **Ankstesnis**, norėdami rasti tekstą esantį aukščiau dabartinės žymeklio pozicijos.
 - ▶ Paspausti mygtuką **Viską paryškinti**, norėdami pažymėti visus rastus paieškos žodžius dabartiniame puslapyje.
 - ▶ Pasirinkti žymės langelį **Skirti didžiausias ir mažiausias raides**, norėdami apriboti paiešką taip, kad būtų atrenkamas tekstas, lygiai toks, kokį jį įvedėte (skiriant didžiausias ir mažiausias raides).

Norėdami dar kartą rasti tą patį žodį ar frazę, paspauskite klavišą **F3** arba iš meniu juostos pasirinkite meniu **Taisa ▶ Ieškoti toliau**.

Žiniatinklio puslapių peržiūra visame ekrane

Norėdami ekrane matyti daugiau interneto turinio, galite naudoti *Viso ekrano režimą*. Viso ekrano režimas sumažina Firefox įrankių juostas į vieną mažą įrankių juostą. Viso ekrano režimo įjungimui pasirinkite iš meniu **Rodymas ▶ Visas ekranas** arba spauskite klaviatūros klavišą **F11**.

3.10 pav.: Galima vykdyti paiešką interneto puslapiuose naudojant paieškos įrankį vadinamą **Paieškos įrankių juosta**.

Puslapių kopijavimas ir išsaugojimas

Interneto naršyklėje Firefox galima nukopijuoti puslapio dalį (taip galėsite ją vėliau kur nors įklijuoti) arba išsaugoti puslapį ar jo dalį kaip failą savo kompiuteryje.

Puslapio dalies kopijavimas

Norėdami nukopijuoti tekstą iš puslapio:

1. Pažymėkite tekstą ir/arba paveikslukus pelės kairiuoju klavišu.
2. Pasirinkite meniu **Taisa ▶ Kopijuoti** iš meniu įrankių juostos arba spauskite klaviatūros klavišų kombinaciją **Ct r l + C**.

Galite įklijuoti tekstą į kitas programas.

Norėdami iš puslapio nukopijuoti tekstą ar paveikslėlio (URL) nuorodą:

1. Užveskite rodyklę virš nuorodos ar paveikslėlio.
2. Paspauskite dešiniąjį pelės mygtuką ant nuorodos arba paveikslėlio, kad atvertumėte iššokantį meniu.
3. Pasirinkite meniu punktą **Kopijuoti saito adresą**.

Galite įklijuoti nuorodą į kitas programas arba į Firefox adreso lauką.

Viso puslapio ar jo dalies išsaugojimas

Norėdami išsaugoti visą Firefox naršyklės puslapį:

1. Pasirinkite meniu juostoje **Failas ▶ Išsaugoti puslapį kaip**. Firefox turėtų atverti langą „Išsaugoti kaip“.
2. Pasirinkite puslapio išsaugojimo vietą.
3. Įveskite puslapio failo vardą ir spustelėkite mygtuką **Išsaugoti**.

Norėdami išsaugoti paveiksluką iš puslapio:

1. Užveskite pelės žymeklį virš paveiksluko.
2. Paspauskite dešiniąjį pelės mygtuką, kad atvertumėte iššokantį meniu.
3. Pasirinkite meniu punktą **Įrašyti paveikslą kaip...** Firefox turėtų atverti langą „Paveikslo įrašymas“.
4. Pasirinkite paveikslėlio išsaugojimo vietą.
5. Įveskite paveikslėlio failo vardą ir spustelėkite mygtuką **Išsaugoti**.

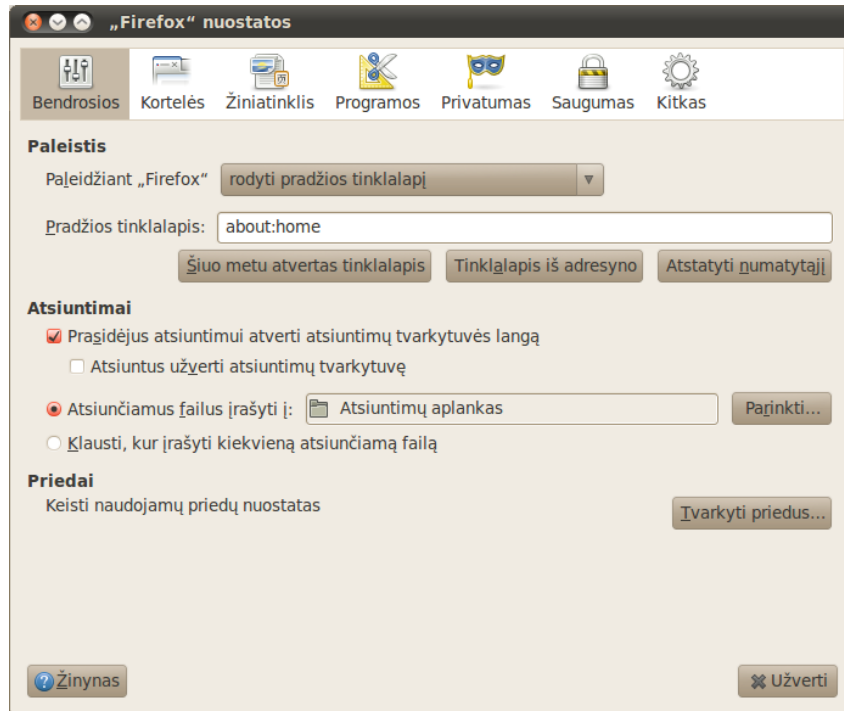
Pradžios (namų) puslapio keitimas

Pagal numatymą, Firefox rodys **Ubuntu pradinį puslapį**, kai paleisite Firefox naršyklę. Jei teikiate pirmenybę kitam puslapiui ir norite jį atverti startavus Firefox, tai Jums reikės pakeisti namų (pradžios) puslapio nuostatas.

Norėdami pakeisti namų (pradžios) puslapį, atlikite šiuos veiksmus:

1. Nueikite į tą puslapį, kurį norėtumėte naudoti kaip savo naująjį namų (pradžios) puslapį.
2. Iš meniu juostos pasirinkite meniu punktą **Taisa ▶ Nuostatos**.

Galite nurodyti keletą pradžios (namų) puslapių. Jų adresus įveskite teksto laukelyje **Namų puslapis**, atskirdami adresus vertikaliu brūkšniu – | – taip atskirti puslapiai bus atveriami naujoje kortelėje

3.11 pav.: Jūs galite pakeisti Firefox nuostatas šiame lange.

3. Kortelės **Bendrosios nuostatos** skyriuje „Paleistis“ (ji rodoma pagal numatymą), paspauskite ant **Šiuo metu atverti tinklalapiai**. Jei buvote atvėrę daugiau nei vieną kortelę, tai visos kortelės bus atveriamos pasileidus Firefox programai. Jei teikiate pirmenybę atverti vieną tinklalapį, užverkite visas kitas korteles ir pakartokite 2-4 žingsnius.
4. Paspauskite mygtuką **Užverti**.

Atsisiuntimo nuostatos

Menui **Taisa** ► **Nuostatos** galite pakeisti kaip Firefox interneto naršyklę turėtų elgtis su atsisiunčiamais failais. Galite nurodyti, kur Firefox turėtų talpinti failus arba paklaustų saugojimo vietas kiekvieno siuntimosi metu. Taip pat galima nustatyti kaip turi elgtis Firefox atsisiuntimo langas. Atsisiuntimo langas gali būti visiškai paslėptas arba pasislėpti, kai siuntimas baigiamas.

Žymelės

Naršydami internete Jūs galite panorėti sugrįžti į tam tikrus puslapius be būtinybės atsiminti jų URL adresus.

Firefox naršyklėje galima sukurti *adresyną*, kuriame bus išsaugomi norimų puslapių adresai, kad vėliau galėtume sugrįžti ir naršyti savo pasirinktus interneto tinklalapius.

Tinklalapio adreso išsaugojimas

Apsilankę puslapyje galite išsaugoti jo adresą įtraukdami jį į adresyną. Yra du būdai norimam puslapio adresui išsaugoti adresyne:

Atsisiuntimų langas rodo šiuo metu vykstančių failų siuntimosi progresą, bei pateikia praeityje parsisiųstų failų sąrašą. Jis gali būti naudojamas atidaryti parsisiųstus failus arba pakartotinai atsisiųsti jau kartą siųstus failus.

- ▶ Iš meniu juostos pasirinkite **Adresynas** ir tada **Įrašyti į adresyną**. Bus atvertas naujas langas. Jame įveskite tinklalapį apibūdinantį pavadinimą ir paspauskite ant mygtuko **Įrašyti**.
- ▶ Paspauskite klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+D**. Pasirodys iššokantis langas. Jame įveskite apibūdinantį žymelės pavadinimą ir paspauskite ant mygtuko **Baigti**.

Kaip nueiti į adresyne išsaugotą tinklalapį

Norėdami aplankyti puslapį, kurio adresą išsaugojote adresyne, atverkite meniu **Adresynas** iš meniu juostos ir tada pasirinkite savo nurodytą tinklalapio pavadinimą. Firefox interneto naršyklė turėtų atverti tinklalapį dabartinėje kortelėje.

*Taip pat galima paspausti klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+B**, kad būtų parodytas visų adresų sąrašas kairėje naršyklės lango pusėje. Paspauskite klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+B** dar kartą, kad sąrašą paslėptumėte.*

Žymelės pašalinimas

Jei norite ištrinti anksčiau sukurtą adresą, meniu juostoje atverkite meniu **Adresynas** ir paspauskite dešiniu juo pelės mygtuku ant to tinklalapio pavadinimo. Firefox atvers iššokantį meniu, kuriame Jūs galite pasirinkti punktą **Pašalinti šį tinklalapį**. Dabar Jūsų adresas bus ištrintas.

Istorija

Kai Jūs naršote internete, Firefox naršyklė išsaugo Jūsų naršymo istoriją. Tai leidžia Jums sugrįžti į tinklalapį, kurį neseniai aplankėte, be poreikio įsiminti URL arba išsaugoti šio tinklalapio adresą.

Norėdami pamatyti naujausius naršymo istorijos įrašus iš meniu juostos atverkite meniu **Žurnalas**. Meniu turėtų būti rodoma keletas paskutinių puslapių, kuriuos peržiūrėjote. Pasirinkite vieną iš jų, kad vėl į jį sugrįžtumėte.

Norėdami pamatyti, kuriuos tinklalapius aplankėte neseniai, paspauskite klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+H**. Firefox kairėje naršyklės lango pusėje atvers „šoninę juostą“, kurioje išsaugota naršymo istorija suskirstyta į tokias kategorijas: „Šiandien“, „Vakar“, „Pastarosios 7 dienos“, „Šis mėnuo“, paskutinius 6 mėnesius (išvardintus mėnuo po mėnesio) ir galiausiai „Senesni nei 6 mėnesiai“.

Paspauskite ant vienos iš šių datų kategorijų, kad ją išplėstumėte. Tada bus parodyti puslapiai aplankyti per šį periodą. Tada, kai surasite reikiamą tinklalapį, paspauskite ant jo pavadinimo ir jį vėl atversite.

Taip pat galite ieškoti tinklalapio pagal jo pavadinimą. Įveskite keletą raidžių arba visą žodį į laukelį **Ieškoti**, esantį žurnalo lango šoninės juostos viršuje. Tada šoninė juosta turėtų parodyti tinklalapių sąrašą, kurių pavadinimai atitinka Jūsų paieškos žodžius. Paspauskite ant tinklalapio pavadinimo, kad jį vėl aplankytumėte.

Jei norite vėl paslėpti šoninę juostą, dar kartą paspauskite klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+H**.

Privačių duomenų pašalinimas

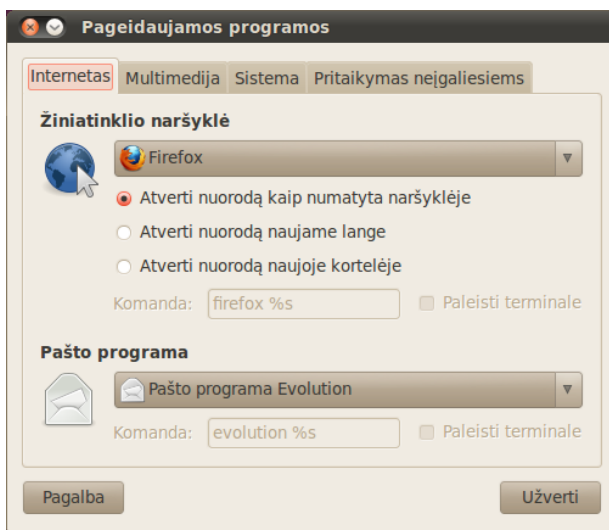
Kartais galite norėti ištrinti visus privačius duomenis, kuriuos interneto naršyklė Firefox išsaugo apie Jūsų naršymo istoriją. Nors šie duomenys yra saugomi tik Jūsų kompiuteryje, Jūs galbūt norėsite juos pašalinti, jei su kuo nors dalinatės prieiga prie savo kompiuterio.

Norėdami ištrinti savo asmeninius duomenis, meniu juostoje atverkite meniu **Priemonės** ir pasirinkite punktą **Valyti žurnalą**.... Išplečiamajame sąrašė **Pašalinti įrašus**, pasirinkite kokio laikotarpio duomenis Firefox naršyklė turėtų ištrinti.

Jei norite labiau valdyti ką ištrinate, paspauskite ant mygtuko **Išsamiau**, kad išvystumėte sąrašą galimybių.

Kai baigsite, paspauskite mygtuką **Valyti**.

Naudojimas kita interneto naršykle

3.12 pav.: Pagal numatymą naudojamą naršyklę galite nurodyti naudodami įrankį "Pageidaujamos programos". Norėdami juo pasinaudoti, atverkite meniu **Sistema** • **Nustatymai** • **Pageidaujamos programos**.

Jei įdiegsite kitą interneto naršyklę savo kompiuteryje, galbūt norėsite naudoti ją kaip numatytąją interneto naršyklę, kad ji būtų atveriamą kiekvieną kartą, kai paspaudžiate ant nuorodų elektroniniuose laiškuose, greitųjų žinučių programose ir kitose vietose.

Norėdami pakeisti pageidaujamą naudoti interneto naršyklę, Ubuntu pagrindinėje meniu juostoje atverkite meniu **Sistema**. Tada iš meniu pasirinkite **Sistema** • **Nustatymai** • **Pageidaujamos programos**. Ubuntu turėtų atverti langą „Pageidaujamos programos“.

Skyriuje „Žiniatinklio naršyklė“, pasirinkite naują pageidaujamą žiniatinklio naršyklę ir paspauskite mygtuką **Užverti**.

El. pašto skaitymas ir kūrimas

Ubuntu operacinėje sistemoje siųsti ir gauti elektroninius laiškus galima naudojantis pašto programa Evolution. Šią programą galima paleisti pasirinkus meniu **Programos** • **Raštinė** • **Evolution paštas ir kalendorius**.

Papildomai, programa Evolution gali padėti tvarkyti Jūsų kontaktų sąrašą, kalendorių bei užduočių sąrašą.

Nors programą Evolution galima naudoti su daugeliu internetinio pašto sistemų, tokių kaip Yahoo! Mail, Hotmail ir Gmail, tačiau Jūs galite teikti pirmenybę prieigai prie jų pasinaudojant interneto naršykle Firefox.

Pirmasis programos Evolution paleidimas

Pirmą kartą paleidžiant programą Evolution Jums teks ją sukonfigūruoti, kad galėtumėte prisijungti prie savo elektroninio pašto paskyros.

Startavus programai turėtumėte pamatyti langą „Evolution sąrankos pagalbiklis“, sveikinantį pradėjus naudotis Evolution. Konfigūravimą tęsite paspaudę mygtuką **Pirmyn**.

Toliau, lange „Atkurti iš atsarginės kopijos“ programa siūlys atkurti nuostatas iš atsarginės kopijos. Kadangi tai pirmas kartas, kai naudojate šią programą, šį žingsnį galite praleisti paspaudę **Pirmyn**.

Sekančiame lange „Tapatybė“ Jums reikės įvesti savo vardą, pavardę ir norimą naudoti el. pašto adresą. Laukelyje **Vardas ir pavardė** įveskite savo vardą ir pavardę, laukelyje **El. pašto adresas** įveskite savo el. pašto adresą. Galima įvesti ir papildomą informaciją, tačiau tai nėra būtina. Baigę įvesti duomenis spauskite mygtuką **Pirmyn**.

Turėtumėte matyti langą „Pašto gavimas“. Šiame lange programai Evolution turėsite nurodyti el. pašto serverių duomenis. Jeigu nežinote šios informacijos, Jums teks pasiklausti savo tinklo administratoriaus arba sužinoti iš savo elektroninio pašto tiekėjo.

Labiausiai paplitę du elektroninio pašto ryšio protokolai: IMAP ir POP. Jie aprašyti žemiau. Darbovietėse kartais naudojami kitokie tipai, tokie kaip Microsoft Exchange ar Novell GroupWise (daugiau informacijos apie šiuos ryšio protokolus rasite programos Evolution dokumentacijoje, pasiekiamoje per meniu **Žinynas ▶ Turinys**).

IMAP ryšio nustatymas

IMAP ryšio protokolas leidžia valdyti elektroninį paštą nuotoliniu būdu: el. paštas ir aplankai laikomi jūsų elektroninio pašto serveryje, tačiau Evolution leidžia tiesiogiai peržiūrėti, redaguoti ir ištrinti žinutes bei aplankus.

Jei Jūsų elektroninio pašto tiekėjas rekomenduoja naudotis IMAP ryšiu, tai išsiskleidžiamajame sąrašo **Serverio tipas** pasirinkite **IMAP**. Laukelyje **Serveris** įveskite interneto adresą ar pašto serverio URL adresą, pvz., **imap.pavyzdys.lt**. Laukelyje **Naudotojo vardas** įveskite naudotojo vardą, kurį naudojate prisijungimui prie el. pašto sistemos, pvz., **jonas.x.naudotojas** ar **jonas.x.naudotojas@pavyzdys.lt** (įveskite taip, kaip nurodyta el. pašto tiekėjo tinklalapyje).

Jūsų elektroninio pašto tiekėjas gali nurodyti saugumo nustatymus, kuriuos būtina naudoti norint gauti el. laiškus. Jeigu jūsų ryšiui nereikia saugumo, sąrašo **Naudoti saugią jungtį** palikite parinktą parinktį **Be šifravimo**. Kitu atveju pasirinkite parinktį **TLS šifravimas** arba **SSL šifravimas** (remkitės el. pašto tiekėjo instrukcijomis).

Pasirinkę šias nuostatas spauskite mygtuką **Pirmyn** ir pereisite prie lango „Gavimo parinktys“. Nors ir yra normalu nepažymėti jokių parinkčių, tačiau Jums gali praversti parinktis **Automatiškai ieškoti naujo pašto**, kad programa Evolution automatiškai ir reguliariai tikrintų elektroninį paštą.

Baigę nustatyti parinktis spustelėkite mygtuką **Pirmyn** ir pereisite į sekantį langą.

POP ryšio nustatymas

POP ryšio protokolas leidžia lokaliai valdyti elektroninį paštą: programa Evolution prisijungs prie Jūsų elektroninio pašto tiekėjo, parsitys visus naujai gautus laiškus ir patalpins juos į kompiuteryje esančius aplankus. Laiškai bus ištrinti iš serverio.

Jei Jūsų elektroninio pašto tiekėjas rekomenduoja naudotis POP ryšiu, tai išsiskleidžiamajame sąrašė **Serverio tipas** pasirinkite **POP**. Laukelyje **Serveris** įveskite interneto adresą ar pašto serverio URL adresą, pvz., **pop.pavyzdys.lt**. Laukelyje **Naudotojo vardas** įveskite naudotojo vardą, kurį naudojate prisijungimui prie el. pašto sistemos, pvz., **jonas.x.naudotojas** arba **jonas.x.naudotojas@pavyzdys.lt**.

Jūsų elektroninio pašto tiekėjas gali nurodyti saugumo nustatymus, kuriuos būtina naudoti norint gauti el. laiškus. Jeigu jūsų ryšiui nereikia saugumo, sąrašė **Naudoti saugią jungtį** palikite parinktą parinktį **Be šifravimo**. Kitu atveju pasirinkite parinktį **TLS šifravimas** arba **SSL šifravimas** (remkitės el. pašto tiekėjo instrukcijomis).

Pasirinkę šias nuostatas spauskite mygtuką **Pirmyn** ir pereisite prie lango „Gavimo parinktys“. Nors ir yra normalu nepažymėti jokių parinkčių, tačiau Jums gali praversti parinktis **Automatiškai ieškoti naujo pašto**, kad programa Evolution automatiškai ir reguliariai tikrintų elektroninį paštą.

Jūs taip pat galite norėti sureguliuoti laiškų talpyklos parinktis, kuriuos nulemia ką Evolution daro po el. laiškų parsisiuntimo į Jūsų kompiuterį. Pasirinkus parinktį **Palikti laiškus serveryje**, programa parsiuočiamus laiškus paliks el. pašto sistemoje (kitu atveju laišškai būtų ištrinami iš sistemos). Tai leis Jums vėl parsisiųsti tuos pačius laiškus į kitą kompiuterį. Pasirinkus parinktį **Ištrinti po 7 dienų**, programa automatiškai kas septintą dieną ištrins visus laiškus. Dienų skaičių, po kurio programa automatiškai ištrina laiškus, galima reguliuoti.

Baigę nustatyti parinktis spustelėkite mygtuką **Pirmyn** ir pereisite į sekantį langą.

Siuntimo parinkčių nustatymas

Sekantis langas turėtų būti „Pašto siuntimas“. Čia Jums teks sukonfigūruoti el. laiškų siuntimą per Jūsų elektroninio pašto tiekėją.

Labiausiai paplitęs siuntimo ryšio protokolas yra SMTP. Jis yra parinktas pagal numatymą.

Laukelyje **Serveris** įrašykite išsiunčiančiojo pašto serverio (dar žinomo kaip SMTP serveris) adresą taip, kaip nurodė Jūsų el. pašto tiekėjas, pvz., **mail.pavyzdys.lt**.

Jei Jūsų elektroninio pašto tiekėjas reikalauja tapatybės nustatymo, pasirinkite parinktį **Serveris reikalauja patvirtinti tapatybę**. Tai yra

įprasta komerciniams elektroninio pašto tiekėjams. Lango srityje „Tapatybės nustatymas“, išsiskleidžiamajame sąraše **Tipas** pasirinkite tapatybės nustatymo būdą. Labiausiai paplitęs būdas yra „PLAIN“ (grynojo teksto). Žemiau, teksto laukelyje **Naudotojo vardas** įveskite naudotojo vardą, pvz., **jonas.x.naudotojas** ar **jonas.x.naudotojas@pavyzdys.lt**.

Jūsų elektroninio pašto tiekėjas gali nurodyti saugumo nuostatas, kurias teks naudoti norint siųsti elektroninius laiškus. Jeigu Jūsų ryšiui nenaudojamas saugumas, išsiskleidžiamajame sąraše **Naudoti saugią jungtį** nustatykite parinktį **Be šifravimo**. Kitu atveju pasirinkite **TLS šifravimas** arba **SSL šifravimas** (remkitės el. pašto tiekėjo instrukcijomis).

Pasirinkę šias parinktis spauskite mygtuką **Pirmyn** ir pereisite prie sekančio lango.

Jūsų paskyros konfigūravimo užbaigimas

Lange „Paskyros tvarkymas“ įveskite paskyrą apibūdinantį pavadinimą. Jeigu programoje Evolution nustatinėsite daugiau el. pašto paskyrų, čia pateikiamas pavadinimas padės atskirti paskyras tarpusavyje.

Baigę spauskite mygtuką **Pirmyn**. Turėtų atsiverti langas „Baigta“. Jeigu manote, kad įvedėte teisingas parinktis, sąrankos konfigūravimo užbaigimui spustelėkite **Pritaikyti**. Priešingu atveju spauskite mygtuką **Atgal**, kad grįžtumėte į ankstesnius langus ir pataisytumėte nustatymus, arba mygtuką **Atsisakyti**, kad nutrauktumėte sąrankos konfigūravimą ir atmestumėte paskyros nustatymus.

Baigus konfigūravimą programa Evolution gali paklausti ar norite ją padaryti numatytuoju elektroninio pašto klientu. Paspauskite **Taip**, jei ketinate skaityti ir siųsti el. laiškus naudojantis šia programa, arba **Ne**, jei ketinate diegti ar naudoti kitą elektroninio pašto programą.

Susipažinimas su Evolution darbalaukiu

Programos Evolution langas yra suskirstytas į keturias dalis. Viršuje yra meniu ir įrankių juostos. Iš meniu juostos pasiekama didžioji programos funkcionalumo dalis. Įrankių juostoje pateikiamas nuorodos į dažniausiai naudojamas funkcijas bei priemones.

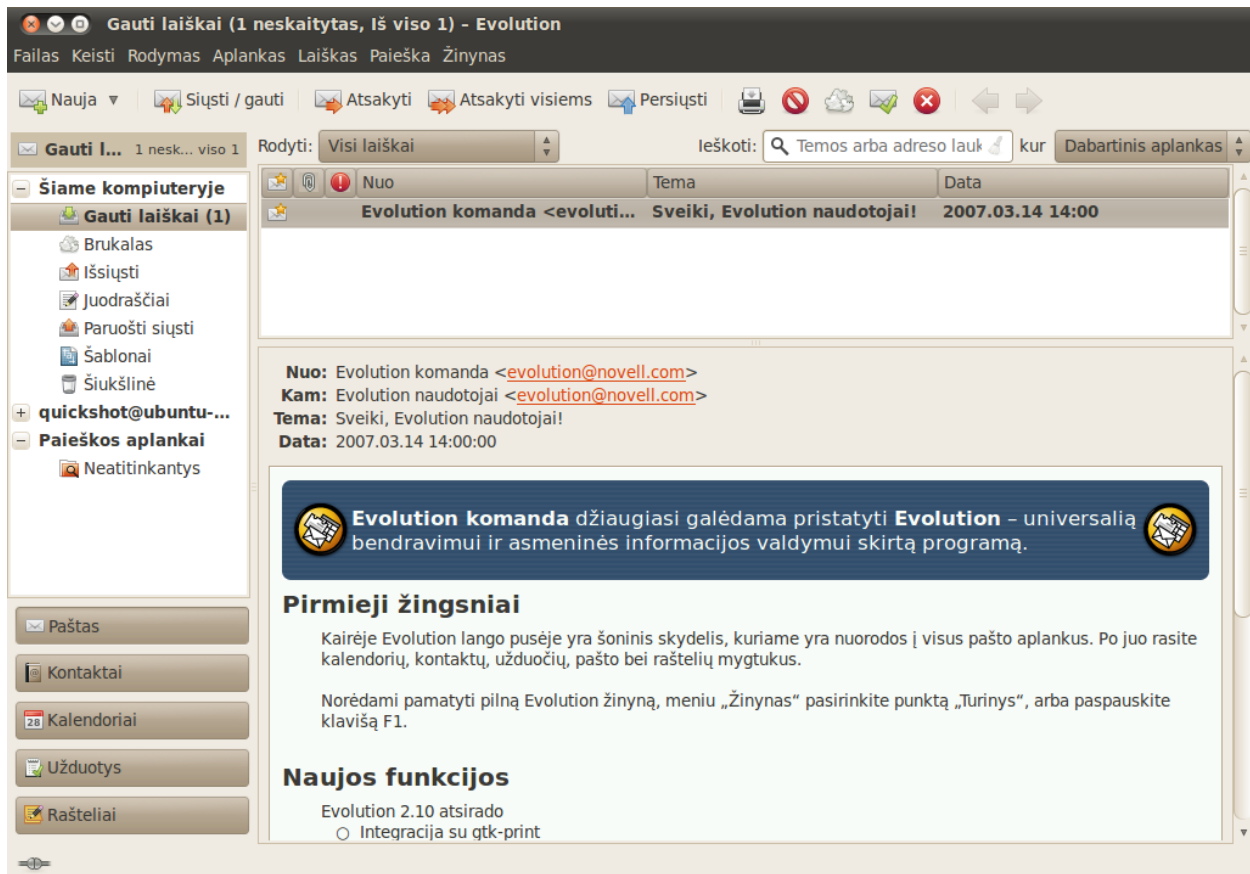
Kairėje lango pusėje yra aplankų sąrašas. Kiekvienas išsiunčiamas ar priimamas laiškas bus patalpintas viename iš šio sąrašo aplankų.

Kairėje lango pusėje, po aplankų sąrašu yra mygtukai **Paštas**, **Kontaktai**, **Kalendoriai**, **Užduotys** ir **Rašteliai**. Dirbant su elektroniniu paštu yra parinktas mygtukas **Paštas**. Kiti mygtukai nuveda prie atitinkamų programos Evolution dalių.

Dešinėje lango pusėje pateikiamas laiškų sąrašas ir peržiūros laukas. Laiškų sąraše rodomi visi pasirinktame aplanke esantys ar pritaikytą paieškos kriterijų atitinkantys laišakai. Jeigu šiame sąraše pažymėtas laiškas, jo turinys rodomas žemiau esančiame laiško peržiūros polangyje.

Aplankų sąrašas

Aplankų sąrašo pagalba programa Evolution atskiria ir kategorizuoja elektroninį paštą. Pirmoji sąrašo esanti aplankų grupė yra pavadinta „Šiame

3.13 pav.: Evolution leidžia jums tvarkyti paštą, kontaktus ir užduotis.

kompiuteryje“. Tai yra Jūsų *vietiniai* aplankai, talpinami tik kompiuteryje. Jeigu laiškų gavimui naudojate POP serverius, visi nauji laiškai bus patalpinti vietiniame aplanke **Gauti laiškai**.

Paspaudus ant bet kurio aplanko jame esantys laiškai pasirodys laiškų sąrašė.

Kiekvienas iš šių aplankų turi tam tikrą paskirtį:

- ▶ Aplanke **Gauti laiškai** saugomi ateinantys laiškai.
- ▶ Aplanke **Juodraščiai** saugomi laiškai, kuriuos rašėte, bet dar neišsiuntėte.
- ▶ Aplanke **Brukalas** saugomi laiškai, kurie buvo atpažinti kaip nepageidautini. Toks paštas dar žinomas kaip „spamas“.
- ▶ Aplanke **Paruošti siųsti** laikomi laiškai, kuriuos baigėte rašyti, bet jie dar neišsiųsti dėl tokių priežasčių kaip, pavyzdžiui, esant lėktuve ar kitoje vietoje be interneto ryšio. Nepaisant to, jūs galite rašyti laiškus ir spausti mygtuką **Siųsti**. Laiškai bus perkelti į aplanką **Paruošti siųsti** ir bus išsiųsti kai tik galėsite siųsti ir priimti laiškus. Vos tik galėsite siųsti ir gauti laiškus, visi šiame aplanke esantys laiškai bus iškart išsiųsti.
- ▶ Aplanke **Išsiųsti** talpinami laiškai, kurie buvo sėkmingai išsiųsti. Išsiuntus aplanke **Paruošti siųsti** esantį laišką, jis iškart nukopijuojamas į šį aplanką.
- ▶ Aplanke **Šablonai** saugomi elektroninių laiškų šablonai. Šablonas iš dalies yra laiškas, pvz., tuščias laiškas, kurį galima naudoti kaip pagrindą rašant kitus laiškus.

- ▶ Aplanke **Šiukšlinė** talpinami ištrinti laiškai. Pagal numatymą šiukšlinė išvaloma kiekvieną kartą užveriant programą Evolution.

Jeigu aplanke yra neperskaitytų laiškų, jo pavadinimas bus paryškintas ir šalia (skliausteliuose) bus pateiktas neperskaitytų laiškų skaičius.

Jeigu pašto gavimui naudojate IMAP serverį, tai Jūsų nuotoliniai IMAP aplankai bus rodomi aplankų sąrašė, po skiltimi „Šiame kompiuteryje“.

Kiekvieno aplankų sąrašė antraštė sutaps su paskyros pavadinimu. Kiekviena IMAP palaikanti paskyra turės nuosavą aplanką **Gauti laiškai**, skirtą naujiems laiškam.

Aplankų sąrašė apačioje programa Evolution pateikia sąrašą „Paieškos aplankai“. Tai specialūs aplankai, kuriuose rodomi pritaikytus paieškos kriterijus atitinkantys laiškai. Daugiau informacijos apie šiuos aplankus rasite skyriuje Laiškų paieška.

Aplankų tvarkymas

Jūs galite kurti papildomus aplankus, palengvinančius naudojimąsi elektroniniu paštu.

Kad sukurtumėte naują aplanką, atverkite meniu **Aplankas** ir pasirinkite punktą **Naujas...** Įveskite norimo sukurti aplanko pavadinimą, tada žemiau esančiame sąrašė pasirinkite *tėvinį* aplanką (kuriamas aplankas bus nurodyto aplanko poaplankis). Pavyzdžiui, jeigu norite aplanke Gauti laiškai sukurti naują aplanką, sąrašė pasirinkite aplanką Gauti laiškai. Jei pasirinksite „Šiame kompiuteryje“, tai naujasis aplankas bus patalpintas aplankų sąrašė „Šiame kompiuteryje“.

Baigę rinktis, aplanko sukūrimui spustelėkite mygtuką **Sukurti**. Naujasis aplankas turėtų pasirodyti pasirinktame aplankų sąrašė.

Sukurtuosius aplankus galima perkelti. Norėdami tai atlikti, spauskite ant norimo perkelti aplanko ir neatleisdami pelės mygtuko nutempkite jį į naują tėvinį aplanką. Kai tik pelės žymeklis paryškins naują tėvinį aplanką, atleiskite pelės mygtuką ir aplankas bus perkeltas.

Jūs taip pat galite paspausti ant aplanko dešinių pelės mygtuką ir iššokusiam meniu pasirinkti parinktį **Perkelti...** Pasirinkite naują tėvinį aplanką ir spauskite mygtuką **Perkelti**.

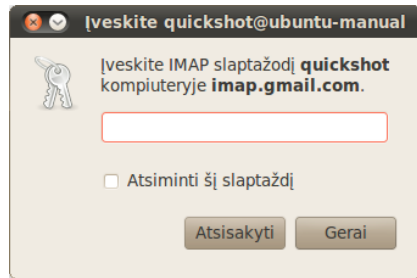
Aplanką galite ištrinti spustelėdami ant jo dešiniu pelės mygtuku ir pasirinkdami parinktį **Ištrinti**. Ištrynimą patvirtinsite paspausdami mygtuką **Ištrinti**.

Laiškų tikrinimas ir skaitymas

El. pašto tikrinimas

Baigus sąrankos konfigūravimą ar iš naujo paleidus programą Evolution, pirmiausia bus bandoma jungtis prie el. pašto tiekėjo ir patikrinti Jūsų paštą. Norint prisijungti, programai Evolution būtina žinoti Jūsų el. pašto paskyros slaptažodį (programa automatiškai prašys Jūsų slaptažodžio).

Lange „Įveskite slaptažodį“ įveskite savo slaptažodį ir paspauskite **Gerai**. Jei norite, kad programa Evolution įsimintų šį slaptažodį ir jo daugiau neprašytų, pažymėkite parinktį **Prisiminti šį slaptažodį**.

3.14 pav.: Tapatybės nustatymui būtina įvesti paskyros slaptažodį.

Tada Evolution rodys langą „Siunčiamas ir gaunamas paštas“, nurodantį operacijos eigą, t.y., kiek laiškų yra gaunama.

Laiškų sąrašas

Viršutinė dešinė Evolution lango dalis yra laiškų sąrašas. Čia galite matyti pasirinktame aplanke esančius laiškus ar laiškus, atitinkančius paieškos kriterijus.

Pagal numatymą laiškų sąrašė kiekvienam laiškui rodomi šeši informacijos stulpeliai. Pirmasis stulpelis yra perskaityto/neperskaityto laiško indikatorius. Jei laiškas perskaitytas, stulpelyje bus rodoma atverto voko piktograma. Jei laiškas dar nebuvo perskaitytas, šiame stulpelyje bus rodoma užverto voko piktograma.

Antrasis stulpelis yra prisegtų failų indikatorius. Jei prie laiško yra prisegtas failas (ar failai), Evolution šiame stulpelyje rodys sąvaržėlės piktogramą. Priešingu atveju šis stulpelis bus tuščias.

Trečiasis stulpelis yra svarbumo indikatorius. Jeigu kas nors Jums siunčia laišką, pažymėtą kaip aukšto svarbumo, Evolution šiame stulpelyje rodys šauktuko ženklą. Priešingu atveju šis stulpelis bus tuščias.

Ketvirtajame stulpelyje rodomas laiško siuntėjas. Šiame stulpelyje gali būti rodomas vardas ir el. pašto adresas arba tik el. pašto adresas (priklauso nuo siuntėjo nustatymų).

Penktajame stulpelyje rodoma laiško antraštė.

Šeštajame stulpelyje rodoma laiško išsiuntimo data.

Paspaudus ant laiško, jo turinys bus rodomas peržiūros polangyje, esančiame po laiškų sąrašu. Kai tik pasirenkate laišką spustelėdami ant jo pelės mygtuku, įrankių juostoje galite paspausti mygtuką **Atsakyti**, kad pradėtumėte rašyti atsakomąjį laišką siuntėjui, arba mygtuką **Atsakyti visiems**, kad pradėtumėte rašyti atsakomąjį laišką siuntėjui ir visiems nurodytiems to laiško gavėjams.

Įrankių juostoje taip pat galite paspausti ant mygtuko **Šiukšlinė**, kad pasirinktą laišką perkeltumėte į šiukšlinę, arba mygtuką **Brukalas**, kad laišką perkeltumėte į aplanką Brukalas. Atkreipkite dėmesį, kad Evolution arba el. pašto serveris kai kuriuos laiškus gali automatiškai klasifikuoti kaip brukalą.

Be įrankių juostoje pateikiamų mygtukų, jūs dar galite spustelėti ant laiško dešiniu pelės mygtuku ir naudotis Evolution pateikiamais veiksmais, kuriuos galima atlikti su nurodytu laišku.

Kartais gali prireikti atlikti veiksmus keletui laiškų iš karto (pavyzdžiui, ištrinti keletą laiškų ar juos persiųsti naujam gavėjui). Norėdami tai atlikti

programoje Evolution, prieš renkantis keletą laiškų nuspauskite ir laikykite klavišą `Ctrl`. Jūs taip pat galite paspausti ant laiško ir jį pažymėti, tada nuspausti klavišą `Shift` ir jo neatleidę paspausti ant kito laiško: tokiu atveju visi sąraše tarp pasirinktų laiškų esantys laiškai bus pažymėti. Pažymėję keletą laiškų spustelėkite ant jų dešiniu pelės mygtuku ir atlikite norimą veiksmą.

Virš laiškų sąrašo yra išsiskleidžiamasis sąrašas **Rodyti** ir paieškos parinktys. Pasinaudodami sąrašo **Rodyti** filtrais Jūs galite peržiūrėti tik neperskaitytus laiškus ar laiškus su prisegtais failais ir pan.

Paieškos parinktys bus aptartos tolimesniame skyriuje.

Laiškų peržiūra

Kai pasirenkate elektroninį laišką, jo turinys yra rodomas peržiūros polangyje, esančiame po laiškų sąrašu.

Viršutinėje peržiūros polangio dalyje rodoma laiško antraštė, kurioje nurodytas siuntėjas, gavėjai, laiško tema ir išsiuntimo data. Po antrašte rodomas laiško turinys.

Jeigu laiškas buvo išsiųstas su HTML formatavimu, laiško peržiūros metu kai kurie paveikslėliai gali būti nerodomi. Trūkstamų paveikslėlių rodymui meniu juostoje atverkite **Rodymas** ir pasirinkite **Įkelti paveikslėlius** arba nuspauskite klavišų kombinaciją `Ctrl+I`. Jei Jūsų interneto ryšys aktyvus, trūkstami paveikslėliai turėtų būti įkelti.

Atkreipkite dėmesį, kad paveikslėlių įkėlimas gali būti naudojamas kaip būdas siuntėjui sužinoti ar gavote laišką. Mes nerekomenduojame įkelti paveikslėlius laiškuose, kuriuos įtariate esant brukalu.

Laiškų atvėrimas

Kartais gali prisireikti vienu metu peržiūrėti keletą laiškų. Norėdami tai atlikti, vietoje žiūrėjimo peržiūros polangyje, galite kiekvieną laišką atverti atskirame lange.

Kad atvertumėte laišką atskirame lange, laiškų sąraše kairiu pelės mygtuku dukart spragtelėkite ant laiško. Jei reikia, galite grįžti į laiškų sąrašą ir tokiu pat būdu atverti kitą laišką.

Atvertame laiško lange galite naudotis meniu juostos ir įrankių juostos parinktimis, tokiais kaip atsakymas į laišką, priskyrimas kategorijai, ištrynimasis, kitų veiksmų atlikimas.

Laiškų paieška

Programoje Evolution yra trys laiškų paieškos būdai: galite naudotis virš laiškų sąrašo esančia paieškos parinktimi, naudotis sudėtingesnės paieškos funkcija arba sukurti paieškos aplanką.

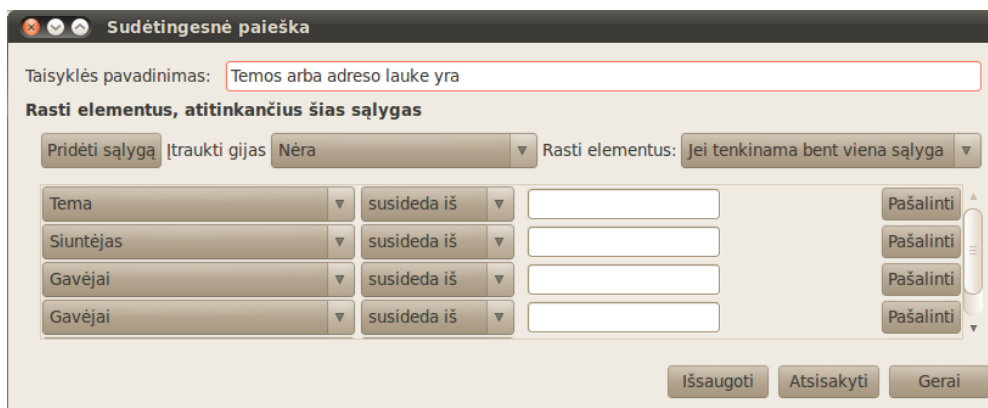
Norėdami pasinaudoti laiškų sąrašo paieška, viršutiniame dešiniajame laiškų sąrašo kampe, laukelyje **Ieškoti** įveskite ieškomą tekstą ir paspauskite `Enter`. Laiškų sąrašas atsinaujins ir jame bus rodomi tik laiškai, kuriuose yra Jūsų įvestas tekstas.

Dešiniau paieškos laukelio turėtumėte pastebėti išsiskleidžiamąjį sąrašą su parinktimis „Dabartinis aplankas“, „Dabartinė paskyra“ ir „Visos paskyros“. Pagal numatymą Evolution naudos parinktį „Dabartinis aplankas“ ir rodys tik pasirinktame aplanke esančių laiškų paieškos rezultatus. Jei pasirinksite parinktį „Dabartinė paskyra“, Evolution ieškos laiškų visuose paskyrai priklausančiuose aplankuose, tokiuose kaip aplankai, priklausantys

„Šiame kompiuteryje“, ir Jūsų IMAP aplankai (priklausomai nuo el. pašto sąrankos nustatymų). Jeigu programoje naudojate keletą paskyrų, pasirinkus parinktį „Visos paskyros“, laiškų paieška bus vykdoma visose paskyrose.

Jeigu jokie laiškai neatitinka įvesto teksto, galite paredaguoti tekstą ir pamėginti ieškoti dar kartą. Tam, kad sugrįžtumėte į aplanko turinio rodymą, atverkite meniu **Paieška** ir pasirinkite **Išvalyti** arba, vietoje to, laukelyje **Paieška** ištrinkite visą įvestą tekstą ir paspauskite klaviatūros klavišą **Enter**.

Kai kuriais atvejais gali prisireikti atlikti paiešką pasinaudojant keletu kriterijų, pvz., ieškant laiško, gauto iš tam tikro siuntėjo su temoje ar laiške nurodytais specifiniais žodžiais. Programoje Evolution tai galite atlikti pasinaudodami sudėtingesnės paieškos funkcija.

3.15 pav.: Norint nurodyti daugiau paieškos žodžių, galite naudoti sudėtingesnė paieška.

Norėdami naudotis sudėtingesne paieška, pasirinkite iš meniu **Paieška ▶ Sudėtingesnė paieška...** Turėtų atsiverti langas „Sudėtingesnė paieška“. Vidurinėje lango dalyje nurodykite savo paieškos kriterijus, pvz., norint rasti laiškus, gautus iš manodraugas@pavyzdys.lt, kuriuose temoje yra pavartotas žodis „valtis“, turėtumėte teksto laukelyje, esančiame šalia išsiskleidžiamojo sąrašo su parinktimi „Siuntėjas“, įvesti **manodraugas@pavyzdys.lt** ir teksto laukelyje, esančiame šalia išsiskleidžiamojo sąrašo su parinktimi „Tema“, įvesti **valtis**. Tada, prie kiekvienos nereikalingos, t.y., neužpildytos eilutės paspauskite mygtuką **Pašalinti** ir, galiausiai, paieškos atlikimui paspauskite **Gerai**. Laiškų sąrašė turėtų būti rodomi tik tie laiškai, kurie atitiko jūsų sudėtingesnės paieškos kriterijus.

Nurodant sudėtingesnės paieškos kriterijus, galite spausti ant mygtuko **Pridėti sąlygą** ir taip pridėsite papildomą eilutę. Kiekvienos eilutės pradžioje esančiuose išsiskleidžiamuosiuose sąrašuose galite nurodyti kitokius laukelius, kurie bus tikrinami, o parinktis „susideda iš“ galima pakeisti į kitokio tipo parinktis (pvz., prasideda su, baigiasi), kad būtų taikomas kitoks atitikmens radimo būdas. Daugiau informacijos ieškokite Evolution pagalbos dokumentuose.

Kartais galite norėti reguliariai atlikti tokią pačią paiešką, pavyzdžiui, galbūt norėsite visą laiką matyti laiškus, gautus iš manodraugas@pavyzdys.lt, nepaisant jų talpinimo vietos. Tokio tipo paieškoms programa Evolution leidžia kurti paieškos aplankus.

Kad sukurtumėte paieškos aplanką, meniu juostoje pasirinkite **Paieška ▶**

Sukurti paieškos aplanką pagal paiešką... Teksto laukelyje **Taisyklės pavadinimas** įveskite naujo paieškos aplanko pavadinimą. Tada nurodykite paieškos kriterijus lygiai taip pat, kaip juos nurodėte sudėtingesnėje paieškoje. Po kriterijumi pasirinkite kuriuose aplankuose bus atliekama paieška, pvz., galite pasirinkti „Visi vietiniai ir aktyvūs nutolę aplankai“, kad būtų ieškoma visuose Jūsų paskyros aplankuose. Baigę paspauskite mygtuką **Gerai**.

Naujas paieškos aplankas turėtų būti pridėtas į aplankų sąrašo pabaigoje esantį paieškos aplankų sąrašą. Jeigu paspausite ant paieškos aplanko, turėtumėte pamatyti visus paieškos kriterijų atitinkančius laiškus.

IMAP aplankų prenumerata

Jeigu el. laiškų gavimui naudojate IMAP, tai kairėje lango pusėje esančiame aplankų sąrašė turėtumėte matyti aplankų rinkinį, pavadintą Jūsų IMAP paskyros pavadinimu. Paskyros aplankų sąrašė turėtų būti rodomi aplankai Gauti laišškai (Inbox), Juodraščiai (Drafts), Brukalas (Junk) bei kiti.

Jei IMAP paskyroje turite kitų aplankų, Jums reikės juos užsiprenumeruoti. Užsiprenumeravus aplanką, Evolution kiekvieną kartą tikrinant paštą parsisų ir to aplanko laiškus.

Kad užsiprenumeruotumėte aplanką, meniu juostoje pasirinkite **Aplankas ▶ Prenumeratos...** Evolution turėtų atverti langą „Aplankų užsisakymai“. Išsiskleidžiamajame sąrašė **Serveris** pasirinkite paskyros pavadinimą. Turėtumėte išvysti paskyrai priklausančių aplankų sąrašą.

Norimą užsiprenumeruoti aplanką pasirinksite pažymėdami kairiau jo pavadinimo esantį žymimąjį langelį. Baigę spustelėkite **Užverti**. Aplankai bus atnaujinti kitą kartą tikrinant savo paštą.

Laiškų rašymas ir atsakymas į gautuosius

Naudodamiesi elektroniniu paštu tikriausiai neapsiribosite vien tik laiškų skaitymu, bet ir, tikėtina, norėsite atsakyti į juos bei rašyti naujus laiškus.

Naujų laiškų rašymas

Norėdami rašyti naują laišką įrankių juostoje paspauskite mygtuką **Nauja**. Evolution turėtų atverti naują langą pavadinimu „Rašyti laišką“.

Laukelyje **Kam:** įveskite gavėjo, t.y., asmens, kuriam siunčiate laišką, elektroninio pašto adresą. Jeigu rašote daugiau nei vienam asmeniui, gavėjus atskirkite kableliais.

Jei kontaktas, kuriam rašote, yra Jūsų adresų knygoje, jį galite nurodyti tiesiog įvesdami jo vardą. Pradėkite rinkti kontakto vardą ir programa žemiau pateiks atitinkančių kontaktinių asmenų sąrašą. Išvydę reikiamą kontaktinį asmenį, spustelėkite ant jo el. pašto adreso arba pasinaudokite žemyn nukreiptos rodyklės klavišu ir adreso pasirinkimui spustelėkite **Enter**.

Jei norite nusiųsti laiško kopiją kai kuriems kontaktams, jų el. pašto adresus įveskite laukelyje **Kopija:** (toku pat būdu kaip ir laukelyje **Kam:**). Kontaktai, nurodyti **Kam:** ir **Kopija:** laukeliuose, gaus el. laišką ir matys visus kitus asmenis, kuriems buvo išsiųstas šis laiškas.

Jei norite nusiųsti el. laišką kai kuriems kontaktams neatskleidžiant kitų gavėjų, galite pasinaudoti teksto laukeliu **Slapta kopija**: Šio laukelio rodyką galite įjungti meniu juostoje pasirinkę **Slaptos kopijos laukas**. Laukelis **Slapta kopija**: turėtų pasirodyti po laukeliu **Kopija**: Visi laukelyje **Slapta kopija**: nurodyti gavėjai gaus laišką, tačiau nė vienas iš jų nematys kitų gavėjų, nurodytų laukelyje **Slapta kopija**: (laukeliuose **Kam**: ir **Kopija**: nurodyti gavėjai bus matomi).

Vietoje el. pašto adresų ar kontaktų vardų įvedimo Jūs galite rinktis kontaktus tiesiogiai iš adresų knygos. Tai galite atlikti spustelėdami ant mygtukų **Kam**:, **Kopija**: ar **Slapta kopija**. Evolution turėtų atverti langą „Pasirinkite iš adresų knygos kontaktus“. Naudokitės kairėje lango pusėje pateikiamu kontaktų sąrašu arba laukelyje **Ieškoti** įveskite keletą kontakto vardo ar pavardės raidžių ir sąrašė išvysite tik atitinkančius kontaktus.

Radę norimą kontaktą paspauskite ant jo vardo sąrašė ir tada paspauskite vieną iš mygtukų **Pridėti**, esančių šalia laukelių **Kam**:, **Kopija**: arba **Slapta kopija**:. Pasirinktas kontaktas bus pridėtas į tą sąrašą. Jeigu netyčia pridėjote netinkamą kontaktą, dešinėje lango pusėje esančiame sąrašė spauskite ant jo vardo ir pasirinkite **Pašalinti**. Kai baigsite rinktis kontaktus, paspauskite **Užverti** ir grįšite į laiško rašymo langą.

Įveskite elektroninio laiško temą (antraštę). Laiškams derėtų suteikti temas, kad gavėjas pažvelgęs į laiškų sąrašą lengviau rastų norimą laišką (ar suprastų kokio tipo laiškas). Jeigu neįvesite temos, Evolution Jus perspės apie tai.

Dideliame teksto lauke, esančiame po temos lauku, įveskite savo laiško turinį. Įvedamo teksto dydžiui nėra jokio apribojimo.

Pagal numatymą nauji laiškai bus siunčiami „Paprasto teksto“ režime. Tai reiškia, kad gavėjui nebus rodomas joks formatavimas ar grafikos elementai, bet dėl to mažiausiai tikėtina, kad laiškas bus atmestas ar neteisingai atvaizduotas gavėjo el. pašto kliente. Jei žinote, kad gavėjas naudoja šiuolaikiniu kompiuteriu ir modernia el. pašto programa, tai jam galite nesibaimindami siųsti laiškus su formatavimu. Norėdami persijungti į šį režimą spustelėkite išsiskleidžiamą sąrašą mygtuką, esantį kairėje lango pusėje virš laiško turiniui skirto lauko. Vietoje „Paprastas tekstas“ pasirinkite „HTML“ ir taip įgaminsite sudėtingesnį formatavimą. Naudojantis HTML režimu turėtų atsirasti nauja įrankių juosta, leidžianti nurodyti šriftų stilius ir laiško formatavimą.

Kai baigsite rašyti laišką, įrankių juostoje paspauskite mygtuką **Siųsti**. Jūsų laiškas bus patalpintas į aplanką **Paruošti siųsti** ir bus išsiųstas kai kitą kartą tikrinsite savo paštą.

Failų prisegimas

Kartais gali prisireikti savo kontaktams nusiųsti failus. Tam, kad galėtumėte nusiųsti failus, pirmiausia juos reikia prisegti (pridėti, prikabinti) prie el. laiško.

Kad prie rašomo laiško prisegtumėte failą, paspauskite apatinėje dešinėje lango pusėje esantį mygtuką **Prisegti priedą**... Evolution turėtų parodyti langą „Prisegti priedą“.

Pasirinkite norimą prisegti failą ir paspauskite mygtuką **Prisegti**. Evo-

lution sugrąžins Jus į laiško rašymo langą, o prisegtas failas turėtų būti rodomas dalyje, esančioje po mygtuku **Prisegti priedą...**

Atsakymas į laiškus

Be galimybės rašyti naujus laiškus, tikriausiai taip pat norėsite atsakyti į gaunamus laiškus.

Yra trys atsakymų į laiškus būdai:

- ▶ **Atsakyti** (arba „Atsakyti siuntėjui“) – Jūsų atsakymą nusiunčia tik to laiško, į kurį atsakote, siuntėjui.
- ▶ **Atsakyti visiems** – Jūsų atsakymą nusiunčia laiško siuntėjui bei visiems gavėjams, nurodytiems gautojo laiško laukeliuose Kam ir Kopija.
- ▶ **Persiųsti** – leidžia persiųsti gautąjį laišką (prieš siunčiant jį galima papildyti komentarais) kitiems kontaktams.

Norėdami pasinaudoti vienu iš šių būdų, spauskite ant laiško, į kurį norite atsakyti, ir tada įrankių juostoje pasirinkite atitinkamą mygtuką **Atsakyti**, **Atsakyti visiems** arba **Persiųsti**.

Programa Evolution turėtų atverti atsakomojo laiško langą. Šis langas atrodys kaip ir naujo laiško rašymo langas, bet laukeliai Kam, Kopija, Tema ir pagrindinis teksto laukelis laiško turiniui bus užpildyti laiško, į kurį atsakote, informacija. Kiekvienos originalaus laiško eilutės pradžioje papildomai bus pridėtas simbolis „>“ (reiškiantis citavimą).

Jei reikia, galite redaguoti Kam, Kopija, Slapta kopija, Tema ir laiško turinio laukelius. Kai baigsite rašyti atsakymą, įrankių juostoje paspauskite mygtuką **Siųsti**. Jūsų laiškas bus patalpintas į aplanką **Paruošti siųsti** ir bus išsiųstas kai kitą kartą tikrinsite savo paštą.

Parašų naudojimas

Norintiems laiškuose nurodyti poraštę (angl. footer), programa Evolution leidžia naudoti „parašą“. Elektroninio laiško parašas yra tam tikras standartinis tekstas, pridėdamas naujo ar atsakomojo laiško apačioje.

Naujo arba atsakomojo laiško rašymo metu paspauskite ant išsiskleidžiamo sąrašo **Parašas**, esančio dešiniau sąrašo **Nuo**. Šiame sąrašė turėtų būti pateikiami visi Jūsų sukurti parašai bei „Autogeneruotas“ parašas. Jei pasirinksite **Autogeneruotas**, Evolution laiško apačioje pridės du brūkšnelius ir Jūsų vardą, pavardę bei elektroninio pašto adresą.

Jūs galite nurodyti įvairius naudotojo parašus. Norėdami sukurti parašą, meniu juostoje pasirinkite **Keisti ▶ Nustatymai**. Atsivers langas „Evolution nustatymai“. Kairėje lango pusėje pasirinkite **Rašymo nustatymai** ir tada pasirinkite kortelę **Parašai**.

Naujo parašo pridėjimui paspauskite mygtuką **Pridėti**. Evolution turėtų atverti langą „Taisyti parašą“. Nurodykite parašo pavadinimą ir žemiau esančiame teksto lauke įveskite parašo turinį. Baigę nuspauskite įrankių juostoje esantį mygtuką **Išsaugoti** (mygtuko piktograma atrodo kaip kietasis diskas su rodykle). Jūsų naujasis parašas turėtų pasirodyti parašų sąrašė. Užverkite nustatymų langą.

Jūsų parašas dabar turėtų pasirodyti rašymo/atsakymo lango išsiskleidžiamajame sąrašė **Parašas**.

Atkreipkite dėmesį, kad Ubuntu automatiškai pridėda du brūkšnelius, todėl kuriant parašą Jums nereikia jų nurodyti.

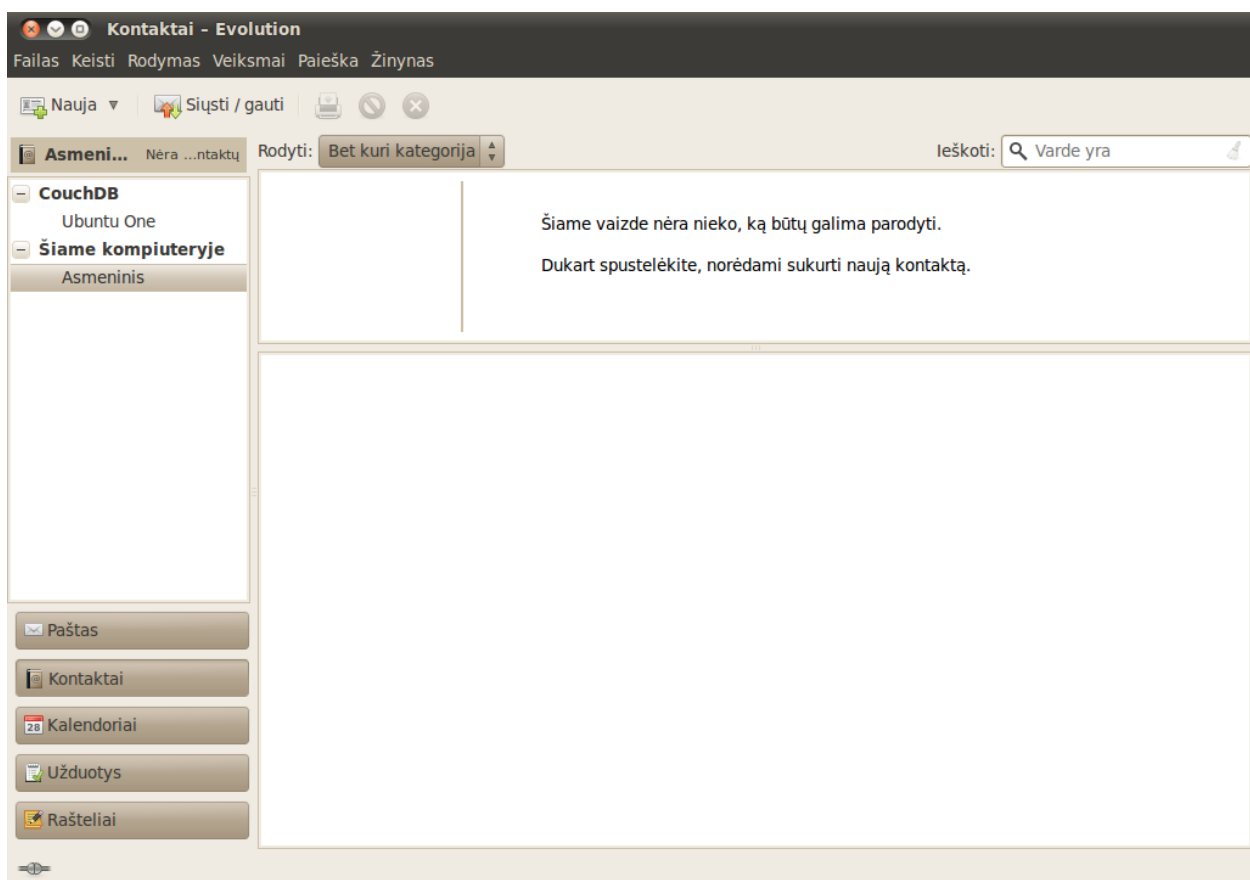
Organizuotumo išlaikymas

Ubuntu operacinėje sistemoje esanti programa Evolution gali padėti Jums laikyti ir tvarkyti savo kontaktus, prižiūrėti kalendorių ir užduočių sąrašą.

Jeigu Evolution programoje jau nustatėte savo el. pašto paskyrą, šių funkcijų naudojimui Jums nebereikia nieko nustatinėti. Jei neketinate naudoti programos Evolution el. paštui, ją vis tiek galite naudoti kontaktų tvarkymui ar tvarkaraščio priežiūrai, taip pat užduočių ir raštelių kūrimui.

Norėdami paleisti Evolution, atverkite meniu **Programos**, pasirinkite **Raštinė** ir tada **Evolution paštas ir kalendorius**.

Kontaktų tvarkymas

Jeigu norite laikyti savo kontaktų sąrašą (asmeninę ar profesinę žmonių ar organizacijų kontaktinę informaciją), juos galite tvarkyti pasinaudodami Evolution programa.

Kontaktus galite peržiūrėti paspaudę mygtuką **Kontaktai**, esantį Evolution lango kairėje pusėje (po aplankų sąrašu). Kairėje pusėje esantis aplankų sąrašas bus pakeistas adresų knygos tipais. Paspauskite ant adresų knygos, pavyzdžiui, „Asmeninis“.

Dešinėje lango pusėje bus rodomas kontaktų sąrašas. Paspaudę ant kontakto pamatysite detalią informaciją.

Jei naudojate Ubuntu One, tai galite turėti dvi adresų knygas: „Asme-

3.16 pav.: Galite peržiūrėti, redaguoti ir pridėti kontaktus.

Adresų knyga yra kontaktų ir kontaktų sąrašų kolekcija. Ji gali būti saugoma jūsų kompiuteryje arba nuotoliniame serveryje. Ubuntu One yra nemokama tarnyba, kurią galite naudoti kontaktų bei kitokios informacijos saugojimui ir sinchronizavimui. Daugiau informacijos apie Ubuntu One rasite viename iš šio skyriaus poskyrių.

ninę“ adresų knygą, saugomą kompiuteryje, ir „Ubuntu One“ knygą. Kontaktus galite pridėti į bet kurią adresų knygą, tačiau su Ubuntu One paskyra bus sinchronizuojama tik „Ubuntu One“ adresų knyga.

Kontaktų paieška

Norėdami surasti kontaktą, paieškos laukelyje (esančiame viršutiniame dešiniajame kampe) įveskite keletą pirmųjų kontakto vardo ar pavardės raidžių ir paspauskite **Enter**. Žemiau esančiame sąrašė turėtų likti tik tie kontaktai, kurių vardai ar pavardės atitinka paieškos žodį.

Kontakto pridėjimas arba redagavimas

Norėdami pakeisti egzistuojančio kontakto informaciją, sąrašė susiraskite kontaktą ir ant jo dukart spustelėkite kairiu pelės mygtuku. Evolution turėtų atverti langą „Kontaktų rengyklė“.

Kontaktų rengyklėje duomenų redagavimui persijunginėkite tarp skirtingų kortelių. Atlikę norimus pakeitimus paspauskite **Gerai**.

Norėdami pridėti naują kontaktą, įrankių juostoje paspauskite mygtuką **Nauja**. Evolution turėtų atverti langą „Kontaktų rengyklė“. Rengyklės lange įveskite kontakto duomenis ir spauskite **Gerai**.

Tvarkaraščio tvarkymas

Jei mėgstate kompiuteryje sudaryti savo tvarkaraštį, Ubuntu sistemoje tai galite atlikti Evolution programos pagalba.

Kalendorių galite peržiūrėti paspaudę mygtuką **Kalendoriai**, esantį Evolution lango kairėje pusėje (po aplankų sąrašiu). Kairėje pusėje esantis aplankų sąrašas bus pakeistas kalendorių sąrašiu ir einamojo mėnesio mini-kalendoriumi.

Evolution leidžia tvarkyti daugiau nei vieną kalendorių. Pavyzdžiui, galite turėti asmeninį ir mokyklos ar darbo kalendorių. Jūs taip pat galite prenumeruoti draugo ar šeimos nario kalendorių, jei tik jis pasirinks jį Jums viešinti.

Paspauskite ant vieno iš sąrašė esančių kalendorių. Pagal numatymą sąrašė turėtų būti kalendorius „Asmeninis“. Lango viduryje turėtų būti rodoma einamoji diena su nurodytomis valandomis.

Jeigu kalendoriuje jau nurodyti kažokie įvykiai, Evolution rodys tą dienos įvykį intervale tarp jo pradžios ir pabaigos laiko. Detalią įvykio informaciją galite atverti įvykį dukart spustelėdami kairiu pelės mygtuku. Įvykį taip pat galite nutempti į kitą laiką ar datą, taip jį perkeldami kitam laikui.

Dienų peržiūros režime paspaudę mini-kalendoriuje (esančiame kairėje pusėje) ant kitos dienos, atversite tos dienos peržiūrą.

Jūs taip pat galite norėti iškart matyti daugiau nei vieną dieną. Tai leis palyginti skirtingų dienų tvarkaraščius arba padės rasti laisvą dieną kokiam nors įvykiui. Evolution programoje norėdami iškart matyti visą savaitę, įrankių juostoje paspauskite **Darbo savaitė** arba **Savaitė**. Norėdami matyti visą mėnesį, paspauskite mygtuką **Mėnuo**. Jei sunku įskaityti kažkurį įvykį dėl kiekvienai dienai skirtos mažos vietos, užveskite pelės žymeklį ant įvykio

ir Evolution parodys pilną įvykio pavadinimą. Galiausiai, mygtukas **Sąrašas** patogia sąrašo forma parodo artėjančius susitikimus bei įvykius.

Kairėje lango pusėje rodomas užduočių ir raštelių sąrašas. Evolution programoje galite pridėti naujas užduotis ar raštelius.

Naujo įvykio pridėjimas

Paprasčiausias naujos užduoties pridėjimo būdas yra spustelėjimas ant laiko (dienos režime) ir pradėjimas rašyti klaviatūra. Pasirodys naujo įvykio „burbulas“, kuriame bus rodomas jūsų įvedamas tekstas. Jei norite pridėti ilgesnį įvykį, prieš pradėdami rašyti klaviatūra, spustelėkite ant pirmo laiko laukelio ir pele tempkite iki paskutinio.

3.17 pav.: Organizuotumą galite išlaikyti į savo kalendorių pridėdami svarbius įvykius.

Norėdami pridėti įvykius nesinaudojant dienos režimu, įrankių juostoje paspauskite mygtuką **Nauja**. Evolution turėtų atverti langą „Paskyrimas“. Teksto lauke **Pavadinimas** įveskite trumpą pavadinimą, kurį norite matyti kalendoriuje. Papildomai, jei norite, galite nurodyti vietą ir ilgesnį aprašymą. Įsitikinkite, kad laikas, data ir trukmė yra tinkamai nurodyti. Baigdami paspauskite mygtuką **Išsaugoti** (įrankių juostoje jis pavaizduotas kaip kietasis diskas).

Susitikimo planavimas

Jei norite suplanuoti susitikimą su vienu iš savo kontaktų, Evolution gali Jums pagelbėti išsiunčiant pakvietimą ir apdorojant atsakymus.

Susitikimo kvietimą galite sukurti meniu juostoje pasirinkę **Failas ▶ Naujas ▶ Susitikimas**. Nurodykite pavadinimą, vietą, laiką ir trukmę bei aprašymą (viskas taip pat, kaip ir kuriant įprastą įvykį).

Toliau Jums teks nurodyti susitikimo dalyvius. Norėdami pridėti dalyvį, spauskite mygtuką **Pridėti**. Dalyvių sąrašas pasirodys nauja eilutė, kurioje galėsite įvesti dalyvio el. pašto adresą arba vardą.

Baigę dalyvių pridėjimą, įrankių juostoje paspauskite mygtuką **Išsaugoti**. Evolution paklaus ar norite pasirinktiems susitikimo dalyviams išsiųsti pa-

kvietimus. Juos išsiųsite paspaudę mygtuką **Siųsti**. Pakvietimai bus išsiųsti kitą kartą tikrinant el. pašta Evolution programoje.

Jei kontaktas nuspręs atsakyti į susitikimo kvietimą, Evolution Jums rodys naują el. laišką. Laiške bus rodomas mygtukas **Atnaujinti dalyvio būklę**. Paspauskite ant šio mygtuko, kad pažymėtumėte kontaktą kaip dalyvausiantį susitikime.

Naudojimas greitosiomis žinutėmis

Greitosios žinutės suteikia galimybę bendrauti su pažįstamais realiu laiku. Ubuntu sistemoje yra įdiegta programa Empathy, leidžianti jums naudotis greitųjų žinučių funkcijomis, kad palaikytumėte ryšį su savo kontaktais. Empathy paleisite **Programos** meniu pasirinkę kategorijos **Internetas** punktą **Pokalbiai ir susirašinėjimas - Empathy**.

Empathy suteikia galimybę prisijungti prie gausybės greitųjų žinučių tinklų. Jūs galite jungtis prie AIM, Gadu-Gadu, Google Talk, Groupwise, ICQ, Jabber, MSN, MySpace, QQ, XMPP, Sametime, Silc, SIP, Yahoo bei Zephyr.

Pirmasis programos Empathy paleidimas

Pirmą kartą paleidus programą Empathy, Jums teks ją sukonfigūruoti nurodant greitųjų žinučių paskyrų duomenis.

Paleidus Empathy išvysite langą „Sveikiname paleidus Empathy“. Išsirinkite Jūsų situaciją atitinkančią parinktį.

Jūs turite paskyrą

Jeigu jau turite paskyrą, kuria anksčiau naudojotės kitoje greitųjų žinučių programoje, pasirinkite parinktį **Taip, įvesiu savo paskyros informaciją dabar**. Norėdami tęsti, spauskite **Pirmyn**.

Kitame lange, išsiskleidžiamajame sąrašė **Kokio tipo pokalbių paskyrą turite?** pasirinkite naudojamos paskyros tipą. Žemiau esančiuose laukuose įveskite paskyros duomenis.

Priklausomai nuo pasirinktos paskyros tipo, programa Empathy gali prašyti įvesti paskyros naudotojo vardą arba ID bei slaptažodį.

Jeigu neprisimenate paskyros informacijos, jos priminimui ar sužinojimui Jums teks apsilankyti greitųjų žinučių tinklo internetiniame puslapyje.

Jei norite pridėti kitą paskyrą, pasirinkite parinktį **Taip** ir spauskite mygtuką **Pirmyn**. Kai nustatysite visas paskyras, pasirinkite parinktį **Ne, kol kas viskas** ir sąrankos konfigūravimo užbaigimui paspauskite **Pritaikyti**.

Turėtų pasirodyti langas „Įveskite savo asmeninius duomenis“. Jeigu įvesite šiuos duomenis, galėsite bendrauti su kitais žmonėmis, kurių kompiuteriai prijungti prie vietinio namų ar biuro tinklo.

Įveskite savo vardą ir pavardę. Laukelyje **Slapyvardis** įveskite vardą, kuriuo norėtumėte būti identifikuojamas vietiniame tinkle. Užpildę laukelius spauskite **Pritaikyti**.

Jei nenorite bendrauti su kitais vietiniame tinkle esančiais žmonėmis, pasirinkite parinktį **Ne, kol kas nenoriu įjungti šios funkcijos** ir paspauskite mygtuką **Pritaikyti**.

3.18 pav.: Naujos greitųjų žinučių tinklo paskyros kūrimas programoje Empathy.

Jūs norite susikurti paskyrą

Jei neturite paskyros, kuria galėtumėte naudotis, tai galite ją susikurti pasirinkdami parinktį **Ne, noriu sukurti naują paskyrą**. Paspauskite **Pirmyn** ir pamatysite visus parinkčių rinkinius.

Išsiskleidžiamajame sąrašė **Kokio tipo pokalbių paskyrą norite sukurti?** pasirinkite norimos sukurti paskyros tipą. Galite sukurti arba Jabber, arba Google Talk paskyrą.

Teksto laukelyje įveskite pageidaujamą paskyros pavadinimą ir sekančiame laukelyje įveskite sugalvotą slaptažodį. Jei norite sukurti daugiau paskyrų, pažymėkite parinktį **Taip** ir pakartokite aukščiau aprašytą procesą.

Kai jau būsite įvedę visų paskyrų duomenis, pažymėkite parinktį **Ne, kol kas viskas** ir paspauskite mygtuką **Pirmyn**.

Turėtų pasirodyti langas „Įveskite savo asmeninius duomenis“. Jeigu įvesite šiuos duomenis, galėsite bendrauti su kitais žmonėmis, kurių kompiuteriai prijungti prie vietinio namų ar biuro tinklo.

Įveskite savo vardą ir pavardę. Laukelyje **Slapyvardis** įveskite vardą, kuriuo norėtumėte būti identifikuojamas vietiniame tinkle. Užpildę laukelius spauskite **Pritaikyti**.

Jei nenorite bendrauti su kitais vietiniame tinkle esančiais žmonėmis, pasirinkite parinktį **Ne, kol kas nenoriu įjungti šios funkcijos** ir paspauskite mygtuką **Pritaikyti**.

Jūs norite bendrauti su netoliese esančiais žmonėmis

Jei norite bendrauti tik su žmonėmis, esančiais Jūsų vietiniame namų ar darbovietės tinkle, turėtumėte pasirinkti parinktį **Ne, kol kas noriu tik matyti netoliese prisijungusius asmenis**.

Paspauskite **Pirmyn** ir pamatysite visas galimas parinktis. Įveskite savo vardą ir pavardę. Laukelyje **Slapyvardis** įveskite vardą, kuriuo norėtumėte būti identifikuojamas vietiniame tinkle. Užpildę laukelius spauskite **Pritaikyti**.

extbfPastaba: Jei norite sukurti kitokio tipo paskyrą, Jums teks ją susikurti atitinkamame tinklalapyje, o tada galėsite sekti skyriuje „Jūs turite paskyrą“ pateiktomis instrukcijomis.

3.19 pav.: Įvedę savo informaciją galite bendrauti su netoliese esančiais žmonėmis.

Paskyros nustatymų keitimas

Jeigu norite pridėti naujų paskyrų, atverkite meniu **Taisyti**, tada pasirinkite **Paskyros**. Empathy parodys langą „Pokalbių ir VoIP paskyros“.

Paskyros pridėjimas

Kad pridėtumėte paskyrą, spustelėkite mygtuką **Pridėti...** Dešinėje lango pusėje Empathy turėtų rodyti šiek tiek parinkčių. Išsiskleidžiamajame sąraše **Protokolas** pasirinkite paskyros tipą. Žemiau esančiuose teksto laukeliuose įveskite savo paskyros pavadinimą bei slaptažodį. Nustatymų išsaugojimui bei patikrinimui spustelėkite mygtuką **Pritaikyti**. Baigę paspauskite **Užverti**.

Paskyros redagavimas

Jums gali tekti redaguoti paskyros nustatymus, pvz., pakeitus slaptažodį ar jį neteisingai nurodžius. Paskyrų lango kairėje pusėje pasirinkite norimą redaguoti paskyrą. Empathy turėtų parodyti pasirinktos paskyros nustatymus. Atlikę pakeitimus spustelėkite **Pritaikyti**.

Paskyros pašalinimas

Kad pašalintumėte paskyrą, kairėje lango pusėje pasirinkite paskyrą ir paspauskite mygtuką **Pašalinti**. Empathy turėtų atverti dialogo langą „Ar tikrai norite pašalinti paskyrą iš savo kompiuterio?“. Pašalinimo patvirtinimui spustelėkite **Pašalinti**, kitu atveju spauskite **Atšaukti**.

Kontaktų redagavimas

Kontakto pridėjimas

Naują kontaktą galite pridėti atverdami meniu **Pokalbis** ir pasirinkdami **Pridėti adresatą...** Empathy turėtų atverti langą „Naujas adresatas“.

Išsiskleidžiamajame sąraše **Paskyra** pasirinkite paskyrą, kuriai norite

pridėti kontaktą. Pridedant kontaktą įsitikinkite, kad jis naudoja tą pačią tarnybą kaip ir jūs.

Pavyzdžiui, jeigu jūsų kontakto adresas baigiasi galūne „@google-mail.com“, tada Jums teks pridėti paskyrą, kuri baigiasi galūne „@google-mail.com“. Analogiškai, jeigu kontakto el. pašto adresas baigiasi galūne „@hotmail.com“, tai Jums teks pridėti paskyrą, kuri baigiasi galūne „@hotmail.com“.

Pasirinkus paskyrą, kuriai norite pridėti kontaktą, laukelyje **Identifikatorius** Jums reikės įvesti to kontakto prisijungimo ID, naudotojo vardą ar el. pašto adresą.

Tada teksto laukelyje **Alternatyvusis vardas** įveskite vardą, kurį norite matyti savo kontaktų sąrašė. Paspauskite mygtuką **Pridėti** ir pridėsite naują kontaktą į savo kontaktų sąrašą.

Kontakto pašalinimas

Paspauskite ant norimo pašalinti kontakto, atverkite meniu **Taisyti** ir pasirinkite **Adresatas ▶ Pašalinti**. Atsivers langas „Šalinamas adresatas“.

Paspauskite mygtuką **Pašalinti**, kad patvirtintumėte kontakto pašalinimą, arba paspauskite mygtuką **Atsisakyti**, kad kontakto nepašalintumėte.

Bendravimas su kontaktais

Tekstas

Norėdami bendrauti su kontaktuose esančiu asmeniu, pasirinkite jį programos Empathy pagrindiniame lange ir ant jo dukart spustelėkite kairiu pelės mygtuku. Empathy turėtų atverti naują langą, kuriame galima rašyti žinutes kontaktui bei peržiūrėti ankstesnių susirašinėjimų žinutes.

Norėdami kontaktui nusiųsti žinutę, ją įrašykite į teksto lauką, esantį po pokalbių istorija.

Baigę rašyti žinutę paspauskite klavišą Enter. Jei bendraujate su ke- liais asmenimis, visi pokalbiai bus rodomi susirašinėjimo lange esančiose kortelėse.

Garsas

Jei Jūsų kontaktas turi garso įrangą, tai šalia jo vardo bus rodoma mikrofono piktograma. Paspauskite ant šios piktogramos ir atsivers iššokantis meniu. Pasirodžiusiame meniu pasirinkite punktą **Garso skambutis**. Empathy turėtų atverti langą „Skambutis“.

Šio lango dešinėje pusėje bus rodomas jūsų paveikslėlis, o kairėje pusėje kontakto paveikslėlis. Įsitikinkite, kad prijungti jūsų mikrofonas ir kolonėlės, tada tęskite pokalbį. Pokalbį galite užbaigti paspausdami mygtuką **Padėti ragelį**.

Vaizdas

Jei Jūsų kontaktas turi galimybę naudotis vaizdo pokalbiais, tai šalia jo vardo bus rodoma internetinės vaizdo kameros piktograma. Paspauskite ant šios piktogramos ir atsivers iššokantis meniu. Pasirodžiusiame meniu

pasirinkite punktą **Vaizdo skambutis**. Empathy turėtų atverti langą „Skambutis“.

Šio lango viršutinėje dešinėje pusėje bus rodomas jūsų internetinės vaizdo kameros vaizdas, o kontakto vaizdo kameros vaizdas bus rodomas lango viduryje.

Jeigu neturite internetinės vaizdo kameros, tuomet vietoje vaizdo bus rodomas Jūsų paveikslėlis. Pokalbį galite užbaigti paspausdami mygtuką **Padėti ragelį**.

Failų siuntimas ir gavimas

Failo siuntimas

Kai dalyvaujate pokalbyje su kontaktu ir norite jam nusiųsti failą, atverkite meniu **Adresatas** ir pasirinkite **Siųsti failą**.

Empathy turėtų atverti langą „Failo pasirinkimas“. Susiraskite norimą siųsti failą ir paspauskite mygtuką **Siųsti**. Atsivers langas „Failų siuntimai“, kuriame bus rodoma siuntimo proceso eiga.

Kai siuntimas bus baigtas, galite užverti langą.

Failo gavimas

Kai kontaktas norės Jums atsiųsti failą, būsenos piktograma, esanti į kairę nuo kontakto vardo, virs blykčiojančia popierinio lėktuvėlio piktograma.

Kad gautumėte failą, dukart spustelėkite kairiu pelės mygtuku ant kontakto vardo. Empathy atvers dialogo langą „Pasirinkite vietą“. Pasirinkite vietą, kurioje norite išsaugoti failą, ir paspauskite **Saugoti**. Empathy turėtų atverti langą „Failų siuntimai“.

Lange „Failų siuntimai“ rodoma failų siuntimų procesų eiga. Paspaudę ant mygtuko **Stabdyti** galite sustabdyti failų siuntimus, paspaudę ant **Atverti** galite juos atverti, o paspaudę **Išvalyti** tiesiog išvalysite failų siuntimų sąrašą.

Savo būsenos keitimas

Naudodamiesi būsenos funkcija galite nurodyti kontaktams savo užimtumą ar ką tuo metu veikiate. Galite naudotis standartinėmis būsenomis, kurios yra „Esu“, „Užsiėmęs (-usi)“, „Pasitraukęs (-usi)“, „Nematomas (-a)“ ir „Atsijungęs (-usi)“. Šias būsenas galima keisti pagrindinio Empathy lango viršuje esančiame išsiskleidžiamajame sąrašė.

Tame pačiame sąrašė galite nustatyti kokią tik norite būseną. Tam pakanka šalia būseną atitinkančios piktogramos paspausti „Pasirinktinė žinutė...“. Įrašykite savo būseną ir paspauskite ant žalio varnelės ženkliuko.

Savo paveikslėlio keitimas

Jūsų paveikslėlis yra tai, ką kiti matys šalia Jūsų vardo savo kontaktų sąrašuose. Numatytasis paveikslėlis vaizduoja asmens kontūrą. Paveikslėlį galite pasikeisti atverdami meniu **Taisyti** ir tada pasirinkdami **Asmeninė informacija**.

Empathy turėtų atverti langą „Asmeninė informacija“. Išsiskleidžiamajame sąraše **Paskyra** pasirinkite norimą keisti paskyrą ir tada spustelėkite ant dešinėje lango pusėje esančio paveikslėlio.

Atsivers langas „Pasirinkite savo pseudoportretą“. Susiraskite norimą paveikslėlį ir paspauskite **Atverti**. Jei norite sugrįžti prie numatytojo paveikslėlio, paspauskite mygtuką **Paveikslėlio nėra**.

Naudojimas mikrotinklaraščiais

Prisijungti prie keletos mikrotinklaraščių tarnybų galite atverdami meniu **Programos**, tada pasirinkdami **Internetas • Gwibber socialinių tinklų klientas**. Kol nepridėsite paskyrų, bus rodomas langas „Transliacijų paskyros“.

Po paskyrų pridėjimo Jūs pamatysite langą „Socialinių tinklų transliacijų žinutės“.

Šiame lange, išsiskleidžiamajame sąraše **Pridėti naują paskyrą** galite rinktis iš tokių tarnybų kaip Flickr, Twitter, StatusNet, Qaiku, Facebook, FriendFeed, Digg ir Identi.ca.

3.20 pav.: Gwibber leidžia pridėti daug skirtingų paskyrų tipų.

MeMenu

Viršutiniame skydelyje paspausdami ant savo vardo atversite „MeMenu“. Čia galėsite parašyti žinutę, kuri bus paskelbta tinklalapiuose, nustatytuose Gwibber programoje.

Savo paskyros nustatymus taip pat galite keisti paspausdami **Transliacijų paskyros....** Tai atvers langą „Transliacijų paskyros“.

Paskyrų keitimas

Norėdami pridėti daugiau paskyrų, spauskite meniu **Keisti • Paskyros**. Atsivers langas „Transliacijų paskyros“.

Paskyrų pridėjimas

Lange „Transliacijų paskyros“ paspauskite **Pridėti**. Kiekvienai pridedamai paskyrai turėsite įvesti reikalingą informaciją. Galimoms pridėti paskyroms reikalingi duomenys aprašyti žemiau.

Flickr: Norint naudotis Flickr paskyra Jums teks nurodyti paskyros prisijungimo ID.

Twitter: Reikės nurodyti naudotojo vardą ir slaptažodį.

StatusNet: Reikės nurodyti prisijungimo ID, domeną ir slaptažodį.

Qaiku: Reikės nurodyti API raktą. Instrukcijos pateiktos programos Gwibber lange. Jums taip pat reikės nurodyti prisijungimo ID.

Facebook: Paspauskite mygtuką **Autorizuoti**, įveskite savo el. pašto adresą ir slaptažodį, tada paspauskite **Prisijungti**. Jeigu norite galėti skelbti žinutes Facebook tinkle pasinaudojant Gwibber, spauskite **Leisti publikavimą**, priešingu atveju spauskite **Neleisti**.

Jei norite, kad programa Gwibber rodytų Jūsų naujienų šaltinius, reikės paspausti mygtuką **Leisti prieigą**, priešingu atveju spauskite **Neleisti**. Be to, Jums reikės leisti būsenų atnaujinimus (spauskite mygtuką **Leisti būsenų atnaujinimui**) arba, priešingu atveju, neleisti būsenų atnaujinimų (spauskite mygtuką **Neleisti**).

Tam, kad kiekvieną kartą programa Gwibber galėtų nuolat sąveikauti su Facebook, Jums reikės įjungti nuolatinį autorizavimą. Jei to nepadarysite, Jums reikės autorizotis kiekvieną kartą naudojantis šia programa. Tam, kad leistumėte nuolatinį autorizavimą, paspauskite mygtuką **Leisti**.

FriendFeed: Reikės nurodyti nuotolinį raktą. Programoje Gwibber pateikiama informacija iš kur jį gauti. Jums taip pat reikės nurodyti prisijungimo ID.

Digg: Prisijungimo ID yra vienintelis dalykas, kurio reikia norint naudotis Digg.

Identi.ca: Norint naudotis Identi.ca reikia nurodyti prisijungimo ID ir slaptažodį.

Paskyrų šalinimas

Lange „Transliacijų paskyros“ paspauskite ant paskyros, kurią norite pašalinti, ir tada paspauskite mygtuką **Pašalinti**.

Kaip Gwibber pateikia paskyras

Programa Gwibber leidžia publikuoti žinutes į visas, vieną ar pasirinktas paskyras. Tai galima nustatyti lango „Socialinių tinklų transliacijų žinutės“ apačioje. Kiekviena paskyra, kurioje galite publikuoti žinutes, turi savo piktogramą. Paspaudimas ant piktogramos ir jos išjungimas (ji taps pilka) reiškia, kad Jūs nenorite publikuoti žinutės į tą paskyrą.

Kai pažymėsite paskyras į kurias norite publikuoti žinutę, teksto laukelyje įveskite žinutę ir paspauskite mygtuką **Siųsti**.

Kiekviena iš Jūsų paskyrų turės su ja susietų piktogramų rinkinį. Šios piktogramos rodomos kairėje lango „Socialinių tinklų transliacijų žinutės“ pusėje. Su paskyra susietų piktogramų rinkinys turi fono spalvą. Kiekvienos piktogramos pasirinkimas leidžia atlikti veiksmus, būdingus tik tai paskyrai.

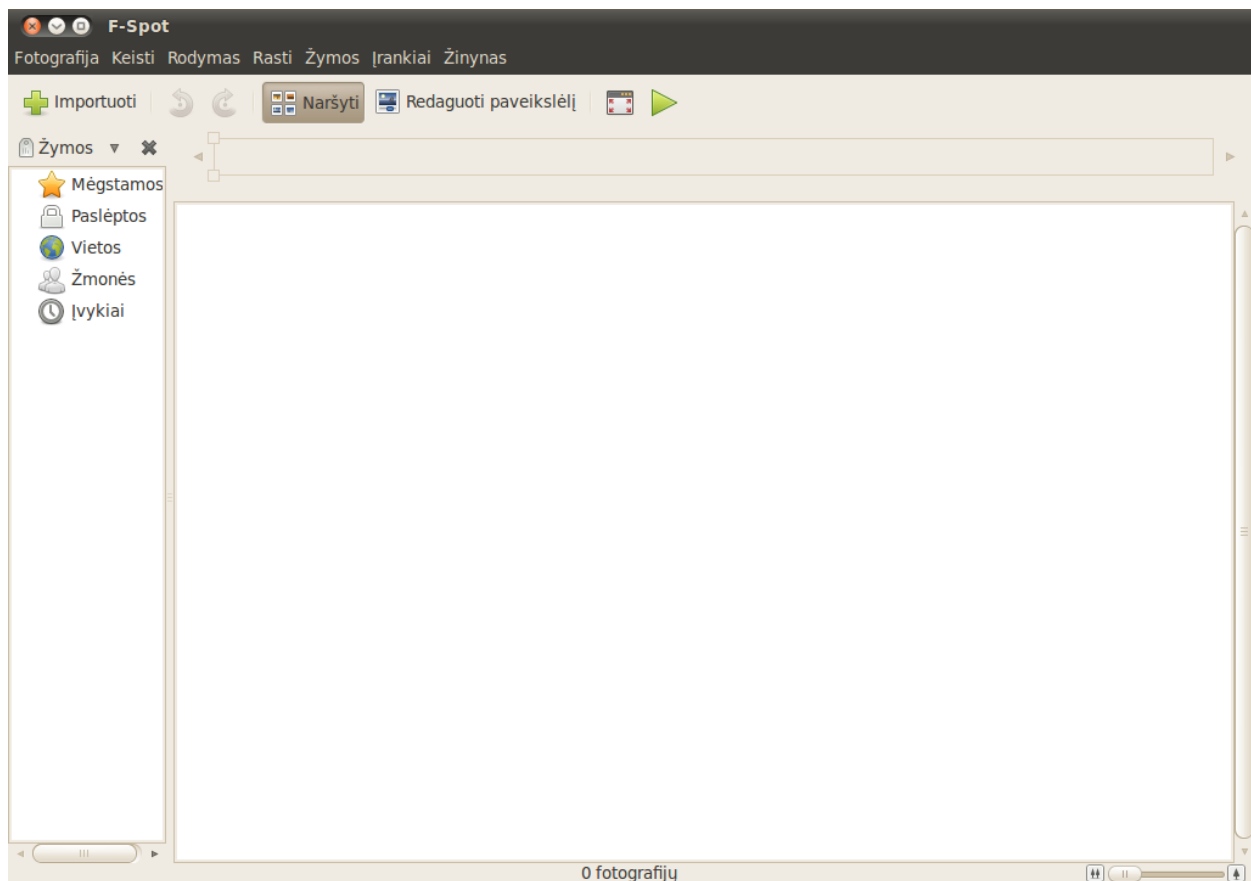
Nuotraukų peržiūra ir redagavimas

Ubuntu operacinėje sistemoje peržiūrėti ir redaguoti nuotraukas galite pasinaudodami fotografijų tvarkymo programa F-Spot. Šią programą galite

paleisti pasirinkdami meniu kategoriją **Grafika** ir tada punktą **Fotografijų tvarkymo programa F-Spot**. Pirmą kartą paleidus programą F-Spot, išvysite langą „Importuoti“ (kaip juo naudotis yra aiškinama dalyje „**Importavimas**“).

Pagal numatymą F-Spot nuotraukas rodo pagal datą. Konkretaus mėnesio nuotraukas galite peržiūrėti laiko juostoje (netoli lango viršaus) paspaudę ant norimo mėnesio.

Savo nuotraukas taip pat galite peržiūrėti skaidrių režime. Tam pakanka paspausti įrankių juostoje esantį mygtuką Groti (šis mygtukas atrodo kaip žalias trikampis).

3.21 pav.: F-Spot leidžia saugoti, žymėti ir redaguoti nuotraukas.

Šiame vadove dažnai minima kairėje pusėje esanti šoninė juosta. Jeigu jos nematote, eikite į meniu **Rodymas**, pasirinkite **Komponentai** ir įsitikinkite, kad pažymėta parinktis **Šoninė juosta**.

Versijų sistema

Redaguojant nuotrauką programa F-Spot sukuria naują jos versiją tam, kad originali nepapūtų. Naują versiją galite sukurti atverdami meniu **Fotografija** ir pasirinkdami **Sukurti naują versiją...** Tai atvers langą „Sukurti naują versiją“. Teksto laukelyje **Pavadinimas** įveskite naujos versijos pavadinimą ir spauskite **Gerai**. Tada bus sukurta nauja versija.

Ankstesnes nuotraukų versijas galite peržiūrėti paspaudę ant nuotraukos ir tada spustelėję mygtuką **Redaguoti paveikslėlį**. Įprastinė šoninė juosta

pasikeis į „Taisyti“ šoninę juostą. Apatinėje juostos dalyje esantis išsiskleidžiamasis sąrašas **Versija** leidžia pasirinkti ankstesnes nuotraukos versijas.

Gali būti, jog norėsite pervadinti versiją tam, kad galėtumėte jas atskirti tarpusavyje. Tai galite atlikti paspaudę ant nuotraukos ir tada spustelėję mygtuką **Redaguoti paveikslėlį**. Įprastinė šoninė juosta pasikeis į „Taisyti“ šoninę juostą. Apatinėje juostos dalyje esantis išsiskleidžiamasis sąrašas **Versija** leidžia pasirinkti nuotraukos versiją, kurią norite pervadinti.

Atverkite meniu **Fotografija** ir pasirinkite **Pervadinti versiją**. Atsivers langas „Pervadinti versiją“. Teksto laukelyje **Naujas pavadinimas** įveskite naują pavadinimą ir paspauskite **Gerai** (jei norite pervadinti versiją) arba **Atsisakyti** (jei nenorite pervadinti versijos).

Redaguojant nuotraukas galite suklysti ir nuspręsti pašalinti nereikalingą versiją. Tai galite atlikti paspaudę ant nuotraukos ir tada spustelėję mygtuką **Redaguoti paveikslėlį**. Įprastinė šoninė juosta pasikeis į „Taisyti“ šoninę juostą. Apatinėje juostos dalyje esantis išsiskleidžiamasis sąrašas **Versija** leidžia pasirinkti nuotraukos versiją, kurią norite ištrinti. Atverkite meniu **Fotografija** ir pasirinkite **Ištrinti versiją**. Atsivers langas „Tikrai ištrinti?“. Paspauskite **Gerai** (jei norite ištrinti versiją) arba **Atšaukti** (jei nenorite ištrinti versijos).

Importavimas

Pirmą kartą paleidus programą F-Spot, išvysite langą „Importuoti“. Daugiau nuotraukų galėsite importuoti paspaudę mygtuką **Importuoti**.

Importavus keletą nuotraukų, rodomos tik tuo metu importuotos nuotraukos. Norėdami pamatyti visas nuotraukas, spustelėkite pilką **X**, esantį dešiniau mėlynos **Paieškos** piktogramos.

Nuotraukų saugojimo vietos pasirinkimas

Importuojant nuotraukas, lange „Importuoti“ esanti parinktis **Kopijuoti failus į fotografijų aplanką** lemia kur bus saugomos nuotraukos.

Jei pažymėta parinktis **Kopijuoti failus į fotografijų aplanką**, programa F-Spot nukopijuos nuotraukas į aplanką **Fotografijos**, esantį aplanke **Paveikslėliai**. Paveikslėliai pirmiausia rikiuojami pagal metus, mėnesį ir tada pagal datą.

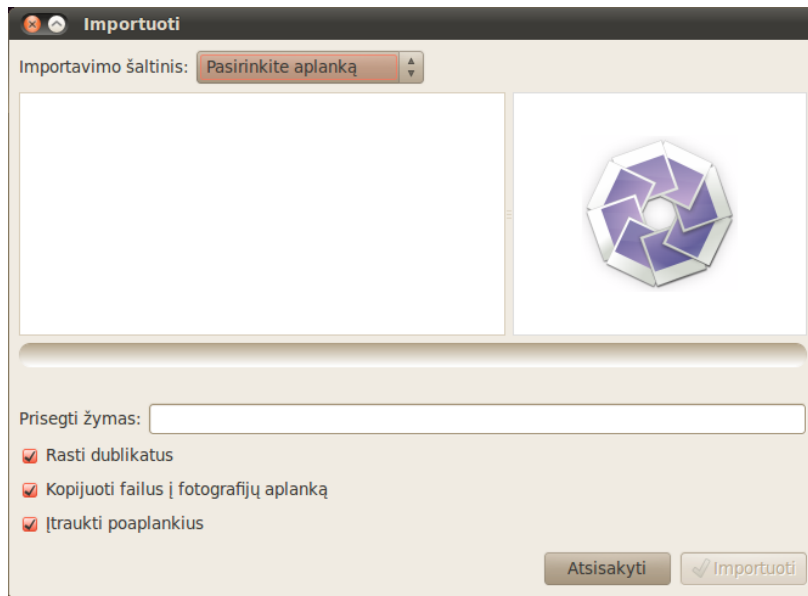
Jei parinktis **Kopijuoti failus į fotografijų aplanką** nėra pažymėta, paveikslėliai nebus kopijuojami į aplanką **Fotografijos**.

Importavimas iš failo

Kad importuotumėte kompiuteryje saugomas nuotraukas, išsiskleidžiamajame sąraše **Importavimo šaltinis** paspauskite **Pasirinkite aplanką**. Atsivers langas „Importuoti“. Nukeliaukite į aplanką, kuriame yra nuotraukos, ir paspauskite **Atverti**.

Kai būsenos juostoje bus parašyta „Įkelta“, lange „Importuoti“ pamatysite visas tame aplanke ir jo poaplankiuose esančias nuotraukas. Nuotraukų importavimą iš poaplankių galite išjungti atžymėję parinktį **Įtraukti poaplankius**.

Pagal numatymą yra importuojamos visos nuotraukos, tačiau jūs galite pasirinkti importuoti tik kai kurias iš jų. Norėdami taip padaryti, nuspau-

3.22 pav.: Galite importuoti visas savo nuotraukas.

skite ir laikykite klaviatūros klavišą **Ctrl** kol pele pasirinksite nuotraukas, kurių nenorite importuoti. Kai pažymėta parinktis **Rasti dublikatus**, besidubliuojančios nuotraukos yra aptinkamos automatiškai.

Pasinaudodami teksto laukeliu **Prisegti žymas**, nuotraukoms galite prisegti esamas ar naujas žymas. Norint nurodyti keletą žymų, atskirkite jas kableliu.

Baigę rinktis norimas importuoti nuotraukas nuspauskite mygtuką **Importuoti**.

Importavimas iš skaitmeninės kameros

Kad importuotumėte nuotraukas iš skaitmeninio fotoaparato, prijunkite jį per USB prievadą prie savo kompiuterio ir įjunkite fotoaparata. Jeigu Jūsų fotoaparatas bus aptiktas, Ubuntu turėtų atverti naują langą su siūlymu importuoti nuotraukas. Įsitinkinkite, kad išsiskleidžiamajame sąrašė yra parinktas **Atverti su F-Spot**, ir tada nuspauskite **Gerai**. Atsivers langas „Importuoti“. Išsiskleidžiamajame sąrašė **Importavimo šaltinis** pasirinkite parinktį **...Fotoaparatas**.

Atsivers langas „Pasirinkite kopijavimui skirtas nuotraukas iš fotoaparato...“. Jame galėsite pasirinkti norimas nukopijuoti nuotraukas. Pagal numatymą yra pažymėtos visos nuotraukos, tačiau nuspaudus **Ctrl** ir spaudžiant ant nuotraukų (pažymint ar atžymint jas) jūs galite pridėti ar pašalinti individualias nuotraukas.

Visoms nuotraukoms pridėti žymas galite paspaudę parinktį **Pridėti žymą** ir išsiskleidžiamajame sąrašė pasirinkę norimą žymą. Daugiau informacijos apie žymas rasite skyriuje [Nuotraukų tvarkymas](#).

Sąrašė **Tikslinė vieta** galite nurodyti kur yra saugomi failai. Pagal numatymą programa F-Spot nuotraukas saugo aplanke **Fotografijos**.

Kai pasirinksite visas norimas importuoti nuotraukas, paspauskite mygtuką **Kopijuoti**. Turėtų atsiverti langas „Perduodami paveikslėliai“ su rodomu kopijavimo progresu. Pasibaigus kopijavimui, būsenos juostoje bus

rodoma **Siuntimas baigtas**. Paspaudę mygtuką **Gera**i programoje F-Spot išvysite savo nuotraukas.

Nuotraukų tvarkymas

Leisdama naudoti žymas programa F-Spot palengvina to paties tipo nuotraukų paiešką. Nuotraukai galima priskirti kiek tik norima žymų.

Norėdami nuotraukoms taikyti žymas, pirmiausia pasirinkite nuotraukas, spauskite dešinį pelės mygtuką ir pasirinkite **Pridėti žymą**. Paspauskite ant žymos, kurią norite priskirti savo nuotraukoms. Kaip pritaikyti žymas importuojant nuotraukas yra aprašyta skyriuje „Importavimas“.

Naujas žymas galite sukurti atvėrę meniu **Žymos** ir pasirinkę punktą **Sukurti naują žymą**.... Atsivers langas „Sukurti naują žymą“. Teksto laukelyje **Naujos žymos pavadinimas** įveskite norimą pavadinimą. Išsiskleidžiamajame sąraše **Pirminė žyma** galite nurodyti naujos žymos „pirminę“ žymą.

Paveikslėlių redagavimas

Tikriausiai norėsite poredaguoti kai kurias į F-Spot importuojamas nuotraukas. Pavyzdžiui, pašalinti ką nors krašte, pataisyti spalvos pakitimą, pašalinti raudonų akių efektą ar patiesinti nuotrauką. Norėdami redaguoti nuotrauką, pirmiausia paspauskite ant jos ir tada paspauskite mygtuką **Redaguoti paveikslėlį**. Programos „F-Spot“ lango kairiame šone esanti juosta pasikeis. Skydelyje bus rodomos aštuonios parinktys: **Apkirpti**, **Akių raudonumo sumažinimas**, **Nusodrinti**, **Sepijos tonas**, **Ištiesinti**, **Išfokusavimas**, **Automatinės spalvos** ir **Koreguoti spalvas**. Kai kurios iš šių parinkčių detalčiau aprašytos sekančiame skyriuje.

Nuotraukų apkarpymas

Jums gali prisireikti apkarpyti nuotrauką, kad pakeistumėte rėmelį arba pašalintumėte dalį nuotraukos krašto. Kairiajame skydelyje paspauskite mygtuką **Apkirpti** ir tada išsiskleidžiamajame sąraše **Pasirinkite apkirptiną sritį** pasirinkite apkirpimo proporcijas. Galite pasirinkti spausdinimui tinkamas proporcijas, kad nuotraukos nereiktų išstampti.

Jei numatytosios proporcijos neatitinka Jūsų reikalavimų, galite sukurti nuosavus apribojimus. Tai galima padaryti išsiskleidžiamajame sąraše **Pasirinkite apkirptiną sritį** pasirinkus **Pasirinktines proporcijas**.... Atsivers langas „Pasirinkimo apribojimai“. Naują įrašą pridėsite nuspaudę mygtuką **Pridėti**.

Kai pasirinksite savo apribojimus, perkeltkite žymeklį į tą nuotraukos kampą, kurį norite pasilikti. Nuspauskite kairįjį pelės mygtuką ir jo neatleisdami tempkite į priešingą norimos pasilikti nuotraukos dalies kampą. Atleidę pelės mygtuką užbaigsite apkirpimo srities pasirinkimą.

Jei norite pakeisti pasirinkto apkirpimo srities langelio dydį, nuveskite pelę prie to apkirpimo srities langelio, kurį norite perkelti, šono. Nuspauskite kairįjį pelės mygtuką ir jį laikydami veskite pele, kol kraštas atsidurs reikiamoje vietoje.

Visos proporcijos veikia portreto ir peizažo režime. Norėdami rinktis tarp šių dviejų, turėsite paspausti ant pasirinkto apkirpimo srities langelio

krašto taip, lyg norėtumėte keisti langelio dydį. Žymeklio perkėlimas tarp viršutinio dešiniojo ir apatinio kairiojo kraštų perjungia režimą tarp portreto ir peizažo.

Akių raudonumo sumažinimas

Jeigu dėl blykstės kaltės nuotraukoje subjektas turi raudonas akis, tai šią problemą galima pataisyti su F-Spot. Pirmiausia paspauskite mygtuką **Akių raudonumo sumažinimas**. Perkelkite žymeklį į vieną subjekto akies kampą, nuspauskite kairįjį pelės mygtuką ir neatleisdami jo tempkite žymeklį į priešingą subjekto akies kampą, tada atleiskite pelės mygtuką.

Šį langelį galima perkelti užvedant žymeklį ant langelio vidurio ir pasirodžius rankos žymekliui nuspausti kairįjį pelės mygtuką bei jo neatleidžiant nutempti langelį į reikiamą vietą. Kai langelis bus tinkamoje vietoje, atleiskite kairįjį pelės mygtuką.

Norėdami pakeisti langelio dydį, tempkite pelės žymeklį tol, kol rodyklė pasieks pasirinkimo langelio, kurį norite perkelti, šoną. Nuspauskite kairįjį pelės mygtuką ir laikydami veskite pele tol, kol kraštas atsidurs reikiamoje vietoje.

Kai langelis uždengs visa raudoną akies plotą, paspauskite mygtuką **Taisyti**. Šiuos veiksmus Jums reikės pakartoti visoms raudonumą turinčioms subjektų akims.

Ištiesinimas

Jei turite nuotrauką, kurioje subjektas yra pasviręs, galite ją ištiesinti pasinaudodami F-Spot. Pirmiausia paspauskite mygtuką **Ištiesinti**, tada perkelkite atsiradusį slankiklį iki kol nuotrauka bus tiesi. Programa F-Spot automatiškai apkarpyt paveikslėlį, kad pašalintų dėl pasukimo atsiradusias baltas sritis. Kai Jus tenkins paveikslėlio tiesumas, nuspauskite mygtuką **Ištiesinti**.

Automatinės spalvos

Kad automatiškai pataisytumėte nuotraukos spalvinimą, paspauskite mygtuką **Automatinės spalvos**.

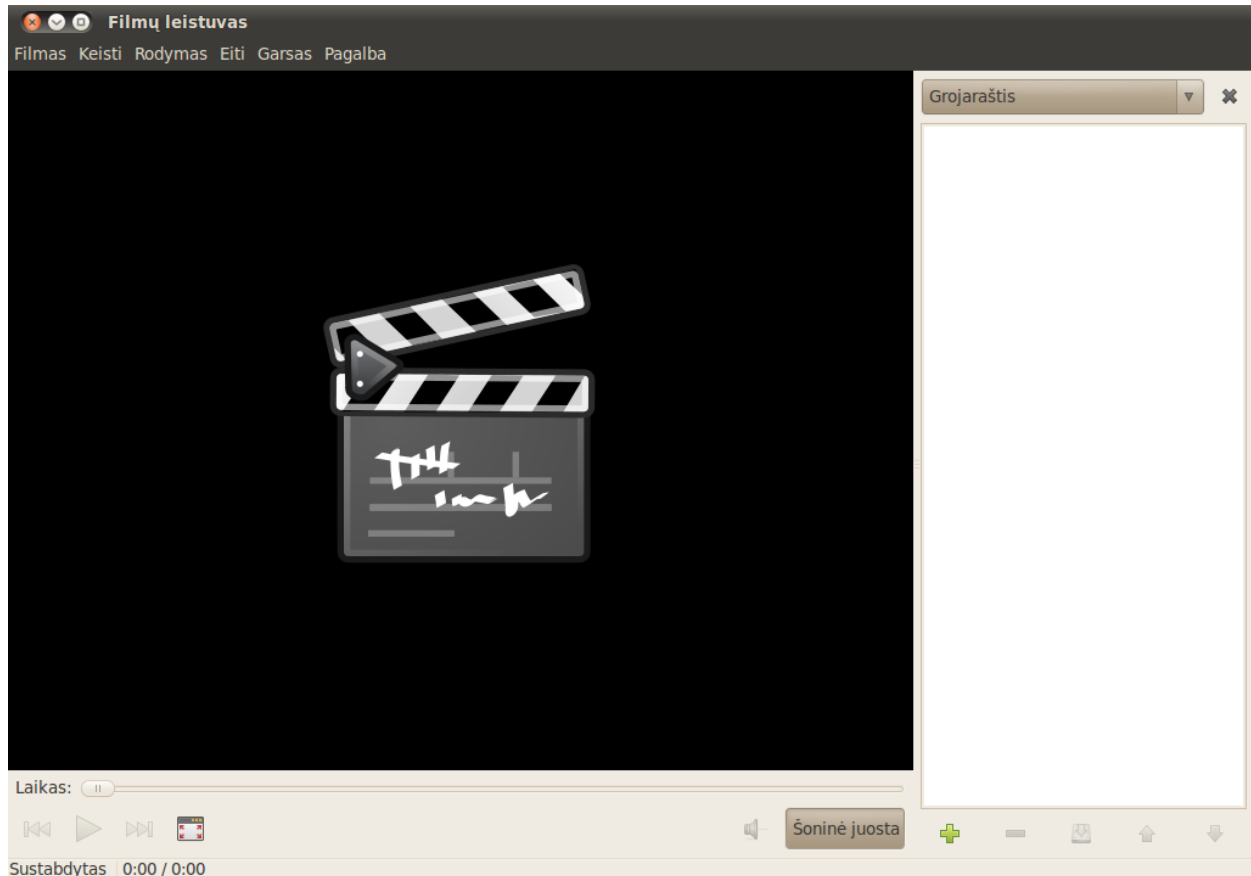
Eksportavimas į internetines tarnybas

Programa F-Spot leidžia eksportuoti nuotraukas į žiniatinklio galeriją, aplanką ar CD diską bei į šias tarnybas: SmugMug, Picasa Web, Flickr, 23hq ir Zoomr.

Eksportuoti paveikslėlius į šias tarnybas galite pasirinkdami paveikslėlį, atverdami meniu **Fotografija**, pasirinkdami **Eksportuoti į** ir tada paspausdami norimą tarnybą. Atsivers langas, kuriame turėsite įvesti naudojamos tarnybos paskyros vardą ir slaptažodį. Tai leis Jums įkelti paveikslėlius į pasirinktą tarnybą.

Vaizdo įrašų ir filmų peržiūra

Vaizdo įrašų ar DVD peržiūrai Ubuntu operacinėje sistemoje galite naudoti programą Filmų leistuvus. Norėdami paleisti šią programą, eikite į meniu **Programos**, tada **Garsas ir vaizdas** ir pasirinkite **Filmų leistuvus**. Tai atvers programos „Filmų leistuvus“ langą.

3.23 pav.: Totem leidžia muzikos ir vaizdo failus.

Kodekai

DVD žiūrėjimui gali prisireikti įdiegti „kodeką“, kuris yra tam tikra programinė įranga, leidžianti kompiuteriui suprasti DVD turinį ir atvaizduoti vaizdo įrašą.

Teisinis pranešimas. Patentų ir autorių teisių įstatymai veikia skirtingai priklausomai nuo šalies, kurioje esate. Jei nesate tikri ar Jūsų šalyje tam tikram medijos formatui taikomas konkretus patentas ar apribojimas – konsultuokitės teisinėse institucijose.

Tam, kad galėtumėte žiūrėti vaizdo įrašus ir DVD, Jums reikės įdiegti kai kuriuos kodekus. Jie laikomi **Multiverse** saugykloje. Įprastai ši saugykla įjungiama iškart po įdiegimo.

Norėdami įdiegti kodekus, eikite į meniu **Programos** ir pasirinkite **Ubuntu programų centras**. Kai atsivers langas „Ubuntu programų centras“, pasinaudokite viršutinėje dešinėje pusėje esančiu paieškos laukeliu ir ieškokite:

- gstreamer0.10-ffmpeg
- gstreamer0.10-plugins-bad
- gstreamer0.10-plugins-bad-multiverse
- gstreamer0.10-plugins-ugly
- gstreamer0.10-plugins-ugly-multiverse
- gstreamer0.10-plugins-base
- gstreamer0.10-plugins-good
- libdvdread4
- libdvdnav4

Radus kiekvieną iš paminėtų, ant jo dukart spragtelėkite kairiu pelės mygtuku ir tada pasirinkite **Įdiegti** (arba tiesiog spustelėkite mygtuką **Įdiegti**, esantį dešiniau nuo paketo pavadinimo). Tikėtina, kad bus atvertas langas „Nustatyti tapatybę“. Jei taip įvyko, įveskite savo slaptažodį ir paspauskite mygtuką **Patvirtinti tapatybę**, kad pradėtumėte diegimo procesą.

Kad užbaigtumėte kodeko įdiegimą, turėsite terminale įvykdyti komandą. Atverkite meniu **Programos**, pasirinkite **Reikmenys** ir tada pasirinkite **Terminalas**. Tai atvers langą „Terminalas“.

Įveskite komandą kaip kad nurodyta žemiau.

```
$ sudo /usr/share/doc/libdvdread4/install-css.sh
```

Kai įvesite komandą, paspauskite klavišą Enter. Šio veiksmo autorizavimui turėsite įvesti savo slaptažodį ir tada paspausti Enter. Palaukite, kol baigsis procesas. Kai jis baigsis, galėsite užverti terminalo langą.

Norėdami sužinoti daugiau apie terminalą, žiūrėkite skyrių **6: Komandinė eilutė**.

Sudo yra būdas gauti laikinas administratoriaus teises tam tikrų užduočių, tokių kaip naujos programinės įrangos diegimas, atlikimui. Paprastai sudo pateikiama lange kaip prašymas įvesti savo slaptažodį. Terminale įvedant slaptažodį, jis nebus rodomas.

Vaizdo failų peržiūra

Atverkite meniu **Filmas**, tada pasirinkite **Atverti...** Tai atvers langą „Pasirinkite filmus arba grojaraščius“. Susiraskite failą ar failus, kuriuos norite atverti, ir paspauskite **Pridėti**. Vaizdo įrašas ar įrašai bus atverti peržiūrai.

DVD paleidimas

Kai į kompiuterį įdedate DVD, Ubuntu turėtų atverti langą „Jūs ką tik įdėjote vaizdo DVD. Pasirinkite kokią programą paleisti“. Įsitinkite, kad išsiskleidžiamajame sąrašė parinktas **Atverti filmų leistuvą** ir paspauskite **Gerai**. Atsidarys langas „Filmų leistuvai“ ir pradės rodyti filmą.

Jei langas „Filmų leistuvai“ jau atidarytas, eikite į meniu **Filmas**, pasirinkite **Leisti diską...** ir tada prasidės filmo peržiūra.

Garso ir muzikos įrašų klausymas

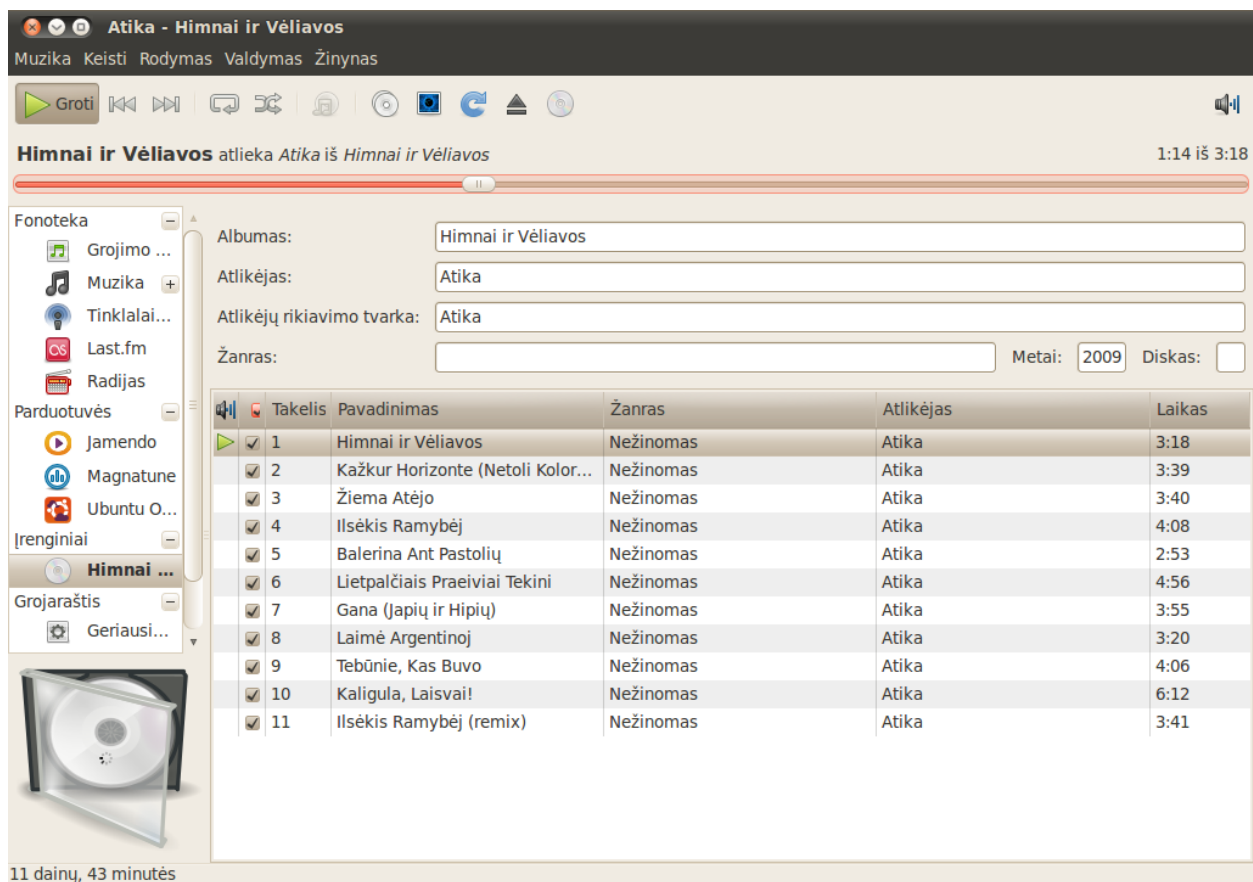
Ubuntu sistemoje yra įdiegta programa Muzikos grotuvas „Rhythmbox“, skirta muzikos klausymui, internetinio radijo srautams, grojaraščių ir tinklalaidžių valdymui bei dainų įsigijimui.

Rhythmbox paleidimas

Rhythmbox paleisite atverdami meniu **Programos**, pasirinkdami **Garsas ir vaizdas** ir tada paspausdami **Muzikos grotuvas** „Rhythmbox“.

Rhythmbox išjungsite pasirinkdami **Muzika** ▶ **Išeiti** arba nuspaudę klaviatūros klavišų kombinaciją **Ctrl+Q**. Jei pasirinksite **Muzika** ▶ **Užverti** ar tiesiog užversite langą, Rhythmbox ir toliau veiks. Keletas Rhythmbox įrankių (tokių, kaip **Groti**, **Ankstesnė** ir **Kita**) yra prieinami iš grotuvo piktogramos, esančios **pranešimų vietoje**; paprastai ji yra viršutiniame dešiniajame kampe). Programą taip pat galite išjungti šiame meniu pasirinkdami **Išeiti**.

Muzikos grojimas

3.24 pav.: Rhythmbox programa su įdėtu CD disku.

Prieš grojant muziką, turite ją importuoti į savo fonoteką. Kad importuotumėte aplanką, pasirinkite **Muzika** ▶ **Importuoti aplanką...** arba nuspauskite klavišų kombinaciją **Ctrl+O**. Dainą galite importuoti pasirinkę **Muzika** ▶ **Importuoti failą...**

Rhythmbox įrankių juostoje pateikiama dauguma valdymo elementų, kurių Jums gali prisireikti naršant ar grojant muziką.

Jei norite groti dainą, pasirinkite takelį ir įrankių juostoje spustelėkite mygtuką **Groti** (tą patį atliksite pasirinkdami **Valdymas** ▶ **Groti** arba nuspausdami **Ctrl+Tarpas**). Dar kartą spustelėjus ant mygtuko **Groti**, daina bus pristabdyta.

Šalia mygtuko **Groti** yra mygtukai **Ankstesnė** ir **Kita**. Nuspausdami šiuos mygtukus grosite fonotekoje esančią ankstesnę arba kitą dainą.

Rhythmbox įrankių juostoje taip pat pateikiamos įjungimo ar išjungimo parinktys kaip **Kartojimas** (**Valdymas** ▶ **Kartoti** arba kombinacija **Ctrl+R**), **Maišymas** (**Valdymas** ▶ **Maišyti** arba kombinacija **Ctrl+U**), **Atlikėjo/Albumo naršyklė** (**Rodymas** ▶ **Naršyti** arba kombinacija **Ctrl+B**) bei **Vaizdo efektas**.

Kai į kompiuterį įdedate kompaktinį diską, jis pasirodys šoniniame polangyje, įrenginių sąrašė. Įrenginių sąrašė pasirinkite CD diską. Šoninį polangį įjungti arba išjungti galite pasirinkdami **Rodymas** ▶ **Šoninis polangis** arba paspausdami **F9**. Rhythmbox pamėgins rasti teisingus atlikėjo, albumo ir takelio pavadinimus. Norėdami klausytis CD diske esančių dainų, pasirinkite takelį ir paspauskite **Groti**.

Norėdami į fonoteką importuoti dainas, įrenginių sąrašė pasirinkite CD diską. Galite peržiūrėti CD informaciją, padaryti pakeitimus ar atžymėti dainas, kurių nenorite importuoti. Įrankių juostoje bus rodomos papildomos parinktys: **Įkelti albumo informaciją iš naujo**, **Išimti šią laikmeną** ir **Kopijuoti visus takelius į fonoteką**. Norėdami pradėti dainų importavimą, paspauskite kopijavimo mygtuką.

Internetinio radijo klausymas

Programa Rhythmbox yra iš anksto sukonfigūruota internetinėms radijo transliacijoms iš įvairių šaltinių. Jos apima internetinio transliavimo stotis (**Radijas**, esantis šoniniame polangyje) bei **Last.fm**. Norėdami klausytis internetinės radijo stoties, iš sąrašo pasirinkite stotį ir paspauskite **Groti**. Norėdami klausytis muzikos iš Last.fm, sukonfigūruokite savo paskyrą pasirinkdami **Paskyros parametrai**.

Internetiniu radiju vadinamos internetu transliuojamos radijo stotys.

Skaitmeninių garso grotuvų prijungimas

Rhythmbox gali susijungti su daugeliu populiarių skaitmeninių garso grotuvų. Prijungti grotuvai atsiras sąrašė **Įrenginiai**. Savybės priklausys nuo grotuvo, tačiau įprastos užduotys kaip dainų ir grojaraščių perkėlimas turėtų būti palaikomos.

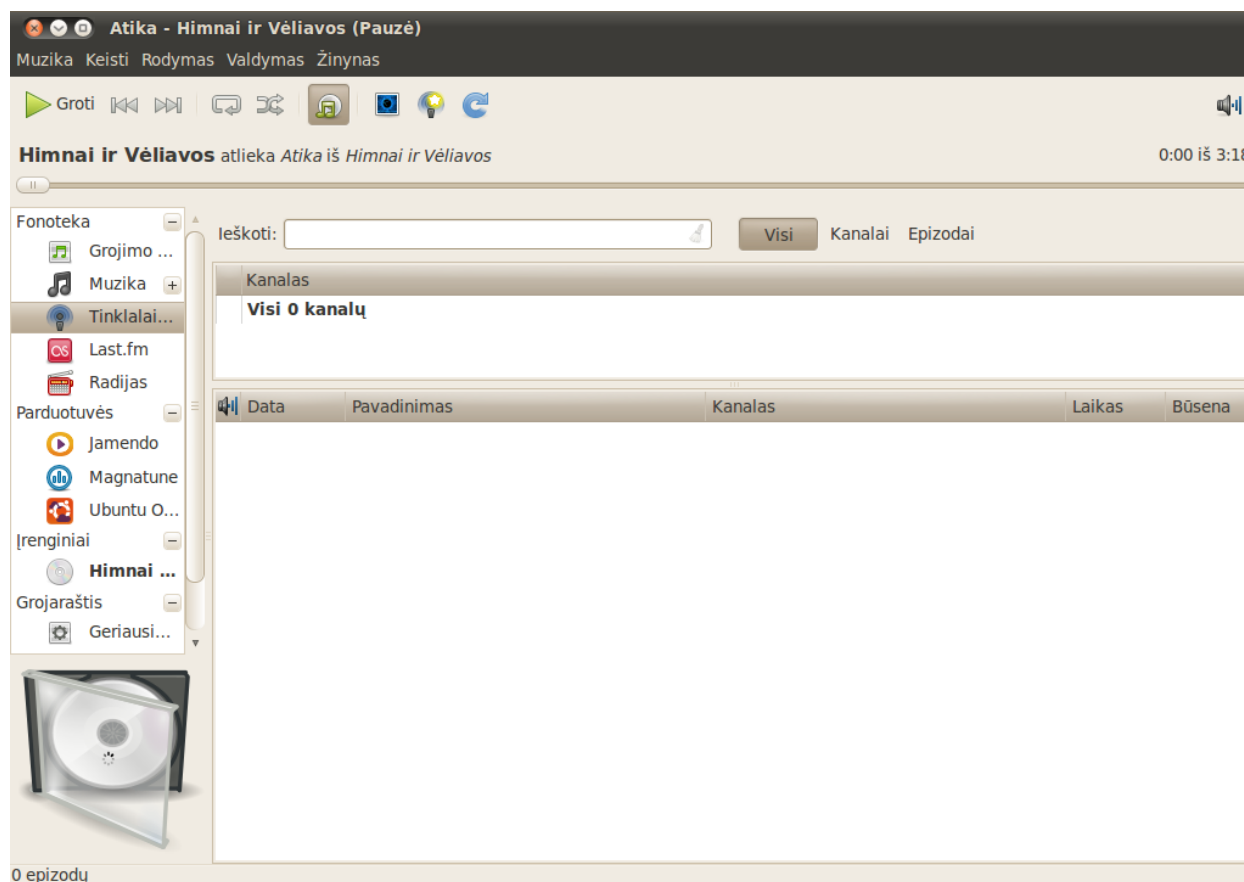
Viešinamos muzikos klausymas

Jei esate tame pačiame tinkle kaip ir kiti Rhythmbox (ar bet kurio kito grotuvo su DAAP palaikymu) naudotojai, galite viešinti savo ir klausytis jų viešinamos muzikos. Kad pamatytumėte jūsų tinkle viešinamų fonotekų sąrašą, šoniniame polangyje pasirinkite **Viešinama**. Įprastai viešinamos fonotekos bus automatiškai rodomos sąrašė, tačiau kartais gali prireikti jų IP pridėti rankiniu būdu. Norėdami tai atlikti, paspauskite **Muzika** ▶ **Prisijungti prie DAAP viešinio...** Įveskite IP adresą ir prievadą, tada paspauskite **Pridėti**. Paspaudę ant viešinamos fonotekos, galėsite naršyti ir groti dainas, esančias kituose kompiuteriuose.

DAAP reiškia „Digital Audio Access Protocol“ (liet. skaitmeninis garso prieigos protokolas). Tai Apple Inc. sukurtas metodas, leidžiantis programinei įrangai tinkle viešinti mediją.

Tinklaidžių valdymas

Programa Rhythmbox gali valdyti visas Jūsų mėgstamas tinklalaides (angl. podcasts). Šoniniame polangyje pasirinkite **Tinklaidės** ir pamatysite visas pridėtas tinklalaides. Įrankių juostoje bus rodomos papildomos parinktys: **Užsisakyti naują tinklalaidžių kanalą** ir **Atnaujinti visus kanalus**. Kad importuotumėte tinklalaidės URL, pasirinkite **Muzika ▶ Naujas tinklalaidžių kanalas...**, nuspauskite klavišų kombinaciją **Ctrl+P** arba paspauskite įrankių juostoje esantį mygtuką **Užsisakyti naują tinklalaidžių kanalą**. Tinklaidės bus automatiškai parsiončiamos reguliariais laiko tarpais. Be to, jas taip pat galima atnaujinti rankiniu būdu. Pasirinkite epizodą ir paspauskite **Groti**. Jūs taip pat galite ištrinti nereikalingus epizodus.

3.25 pav.: Programoje Rhythmbox galima pridėti ir groti tinklalaides.

Rhythmbox nuostatos

Numatytoji Rhythmbox konfigūracija gali ne visai atitikti Jūsų poreikius. Norėdami pakeisti programos nustatymus, pasirinkite **Keisti ▶ Nustatymai**. Įrankis **Nustatymai** yra sudalintas į keturias pagrindines sritis: **Pagrindiniai**, **Grojimas**, **Muzika** ir **Tinklaidės**.

- ▶ **Pagrindinės parinktys** apima muzikos filtravimo ir rūšiavimo parinktis, taip pat įrankių juostoje rodomų mygtukų užrašų konfigūracijos nustatymą.

- **Grojimo parinktys** leidžia nustatyti sklandųjį perėjimą ir nurodyti buferio dydį muzikai, transliuojamai iš šaltinių kaip internetinis radijas ir viešinamos fonotekos.
- **Muzikos parinktys** nurodo **Fonotekos vietą**, kur talpinama importuota muzika, **Fonotekos struktūrą**, nurodančią kaip, priklausomai nuo importuotos muzikos, sukuriama aplankai, ir **Pageidaujamą formatą** importuojamai muzikai.
- **Tinklaidžių parinktys** nurodo tinklalaidžių epizodų **Atsiuntimo vietą** ir tikrinimo dažnumą (parinktis **Ieškoti naujų epizodų**).

Muzikos tvarkymas

Rhythmbox palaiko grojaraščių kūrimą. Grojaraščiai yra arba statiniai dainų sąrašai, kurie grojami iš eilės, arba automatiniai sąrašai, paremti konkrečiu filtravimo kriterijumi. Grojaraščiuose pateikiamos nuorodos į jūsų fonotekoje esančias dainas, t.y., juose nėra laikomi dainų failai. Jeigu iš grojaraščio pašalinsite dainą (**Pašalinti iš grojaraščio**), ji vis tiek liks jūsų fonotekoje.

Norėdami sukurti grojaraštį, pasirinkite **Muzika ▶ Grojaraštis ▶ Naujas grojaraštis...** arba nuspauskite **Ctrl+N** ir įveskite naujo grojaraščio pavadinimą. Dainas į grojaraštį galite pridėti nutempdami jas iš fonotekos į grojaraštį (rodomą šoninėje juostoje) arba spustelėti ant dainos dešiniu pelės mygtuku ir pasirinkti parinktį **Įdėti į grojaraštį** (teks pasirinkti į kurį grojaraštį norite pridėti dainą).

Automatiniai grojaraščiai kuriami beveik taip pat, kaip ir statiniai grojaraščiai: pasirinkite meniu **Muzika ▶ Grojaraštis ▶ Naujas automatinis grojaraštis...**, nurodykite filtro kriterijų (galite nurodyti keletą filtro taisyklių) ir paspauskite mygtuką **Naujas**. Naujasis grojaraštis atsiras šoninėje juostoje (ten jį galėsite pervadinti). Atkreipkite dėmesį, kad automatiniai grojaraščiai turės kitokią piktogramą nei statiniai grojaraščiai. Bet kurį grojaraštį galite atnaujinti paspausdami ant jo dešiniu pelės mygtuku ir pasirinkdami **Keisti...**

Rhythmbox palaiko dainų įvertinimo galimybę. Fonotekoje pasirinkite dainą ir eikite į meniu **Muzika ▶ Savybės**, nuspauskite **Alt+Enter** arba spustelėkite ant failo dešiniu pelės mygtuku ir pasirinkite **Savybės**. Paspauskite kortelę **Išsamiau** ir nustatykite įvertinimą pasirinkdami žvaigždučių skaičių. Kitą informaciją, tokią kaip **Pavadinimas**, **Atlikėjas** ir **Albumas**, galima nustatyti kortelėje **Baziniai**. Kad išsaugotumėte padarytus pakeitimus, paspauskite mygtuką **Užverti**.

Norėdami ištrinti dainą, pažymėkite ją fonotekoje ir pasirinkite **Keisti ▶ Perkelti į šiukšlinę** arba spustelėkite ant dainos dešiniu pelės mygtuku ir pasirinkite **Perkelti į šiukšlinę**. Šis veiksmas perkels pasirinktą dainą į šiukšlinę, o ten galėsite ją arba visiškai ištrinti, arba atkurti.

Jei prisireiktų perkelti dainą (pvz., į kitą kompiuterį), fonotekoje pasirinkite dainą (ar grupę dainų) ir nutempkite ją ant darbastalio. Taip toje vietoje bus sukurta dainos (dainų) kopija.

Rhythmbox įskiepiai

Rhythmbox turi daugybę įskiepių. Tai įrankiai, kuriuos galite įjungti arba išjungti, taip grotuvui Rhythmbox suteikdami papildomų savybių. Kaip pavyzdžius galima paminėti **Albumų viršeliai**, **Dainų žodžiai** ir įvairias muzikos parduotuves. Kai kurie įskiepiai yra įjungti pagal numatymą.

Prieinamų įskiepių sąrašą galite peržiūrėti pasirinkdami **Keisti ▶ Įskiepiai**. Langas **Konfigūruoti įskiepius** leidžia įjungti arba išjungti individualius įskiepius, peržiūrėti aprašymus ir konfigūruoti papildomas parinktis (jei tokių yra).

Muzikos parduotuvės

Rhythmbox turi tris muzikos parduotuves, kurios suteikia prieigą prie itin didelio muzikos katalogo su įvairiomis licencijavimo parinktimis.

Muzikos parduotuvė **Jamendo** pardavinėja laisvąją, legalią ir neapribotą muziką, platinamą pagal šešias Creative Commons licencijas. Naršyti katalogą ir groti dainas galite paspausdami mygtuką **Jamendo**, esantį šoninės juostos **Parduotuvių** sąrašė. Daugiau informacijos apie šį katalogą galite rasti svetainėje <http://www.jamendo.com/>.

Muzikos parduotuvė **Magnatune** pardavinėja nepriklausomų muzikantų muziką. Jie dirba tiesiogiai su atlikėjais ir išsirenka pateikiamas dainas. Jų katalogas sudarytas iš aukštos kokybės muzikos be DRM (jokios apsaugos nuo kopijavimo) ir apima įvairius stilius nuo klasikinės ir džiazo iki Hip Hop ir sunkaus roko. Naršyti katalogą ir groti dainas galite paspausdami mygtuką **Magnatune**, esantį šoninės juostos **Parduotuvių** sąrašė. Daugiau informacijos apie jų katalogą ir prenumeratos tarnybą galite rasti svetainėje <http://www.magnatune.com/>.

Muzikos parduotuvė **Ubuntu One** parduoda tiek stambių, tiek smulkių įrašų kompanijų muziką iš viso pasaulio. Parduotuvėje siūlomos dainos be DRM (jokios apsaugos nuo kopijavimo), užkoduotos aukštos kokybės MP3 arba AAC formatais. Pagal numatymą Ubuntu nepalaiko MP3 formato, tačiau parduotuvė Jums automatiškai (ir nemokamai) įdiegs reikiamus kodekus. Naršyti katalogą, groti demonstracijas ir pirkti dainas galite pasirinkę **Ubuntu One** parduotuvę iš šoniniame polangyje esančio sąrašo **Parduotuvės**.

Ubuntu One muzikos parduotuvė integruojasi su Ubuntu One tarnyba. Visi pirkiniai yra perkiami į asmeninę Jūsų debesies saugyklą ir tada automatiškai nukopijuojami į visus Jūsų kompiuterius, todėl privalote turėti susikūrę Ubuntu One paskyrą. Parduodamos muzikos katalogas gali skirtis priklausomai nuo šalies, kurioje gyvenate. Daugiau informacijos apie Ubuntu One muzikos parduotuvę galite rasti interneto svetainėje <http://one.ubuntu.com/music/>.

Garso kodekai

Skirtingi garso failai (pvz., MP3, WAV, AAC) jų dekodavimui ir turinio grojimui reikalauja unikalių įrankių. Šie įrankiai yra vadinami kodekais. Kad galėtumėte klausytis visų savo garso failų, Rhythmbox bandys aptikti trūks-

tamus kodekus. Jei trūksta kokio nors kodeko, programa pamėgins surasti reikiamą kodeką interneto šaltiniuose ir padės atlikti diegimo procesą.

Rhythmbox palaikymas

Programa Rhythmbox naudojama daugelio naudotojų iš viso pasaulio ir jai yra sukurta daug palaikymo šaltinių, pateikiamų įvairiomis kalbomis.

- ▶ Daug palaikymo parinkčių ir informacijos apie Rhythmbox klaidų pranešimą rasite pasirinkę meniu **Žinynas**.
- ▶ Programos Rhythmbox tinklalapis: <http://projects.gnome.org/rhythmbox/>.
- ▶ Ubuntu Forums kategorija „Multimedia & Video“: <http://ubuntuforums.org/forumdisplay.php?f=334>.

Darbas su dokumentais, lentelėmis ir pateiktimis

Gan dažnai kompiuteris naudojamas darbui. Kad parengtumėte dokumentą, jums gali prireikti tekstų rengyklės (rašyklės). Kad atliktumėte skaičiavimus duomenų lentelėje ar sukurtumėte duomenų diagramą, jums gali prireikti dirbti su skaičiuokle. Ruošiantis pristatymui, jums gali prireikti dirbti su pateikčių rengykle.

Ubuntu sistemoje šių užduočių atlikimui galite naudoti OpenOffice.org programų rinkinį.

Darbas su dokumentais

Jei reikia dirbti su dokumentais, galite naudotis OpenOffice.org rašykle. Norėdami paleisti rašyklę, atverkite meniu **Programos**, toliau **Raštinė** ir pasirinkite **OpenOffice.org rašyklė**. Ubuntu tada turėtų atverti pagrindinį rašyklės langą.

OpenOffice.org rašyklė dar žinoma kaip OpenOffice.org Writer. Skaičiuoklė dar žinoma kaip Calc ir Pateiktys bei pristatymai kaip Impress.

Darbas su lentelėmis

Jei reikia dirbti su lentelėmis, galite naudotis OpenOffice.org skaičiuokle. Norėdami paleisti skaičiuoklę, atverkite meniu **Programos**, toliau **Raštinė** ir pasirinkite **OpenOffice.org skaičiuoklė**.

Darbas su pateiktimis

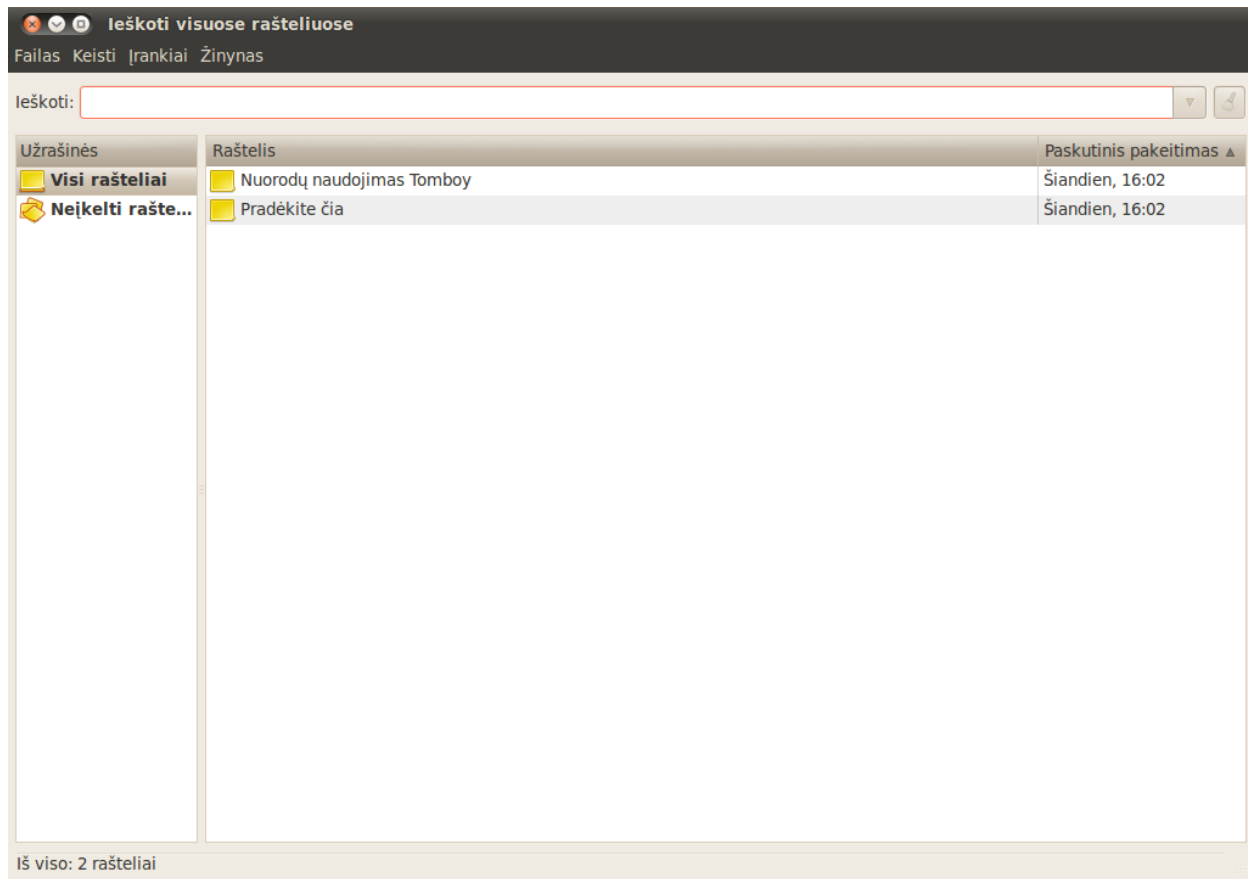
Jei reikia kurti pateiktis, galite naudotis pateikčių rengykle *OpenOffice.org - pateiktys bei pristatymai*. Norėdami paleisti pateikčių rengyklę, atverkite meniu **Programos**, toliau **Raštinė** ir pasirinkite **OpenOffice.org - pateiktys bei pristatymai**.

Kaip gauti daugiau pagalbos

Kiekviena iš šių programų turi išsamų pagalbos rinkinį. Jei ieškote daugiau pagalbos, paleidę programą spauskite klavišą F1.

Užrašų kūrimas

Užrašus galite kurti pasinaudodami programa **Tomboy užrašai**. Jos dėka galite susikurti pirkinių ar užduočių sąrašą, taip pat galite įvesti kito tipo informaciją (pvz., adresus, priminimus ir t.t.). Programą galite atverti per meniu **Programos**, pasirinkdami **Reikmenys** ir tada **Tomboy užrašai**.

3.26 pav.: Galite įvesti informaciją, kurią Jums reikia prisiminti.

Pagrindinio programos lango laukelyje **Ieškoti**: įvedus žodį, jis bus ieškomas visuose rašteliuose.

Raštelių kūrimas

Norėdami sukurti raštelį, spustelėkite **Failas** ir pasirinkite **Naujas**. Atsivers langas „Naujas raštelis“.

Lange „Naujas raštelis“ bus pateikta antraštė „Naujas raštelis“. Ją galima ištrinti ir pakeisti į lengviau įsimenamą antraštę. Pagrindinį turinį galite pateikti toje vietoje, kur parašyta „Čia aprašykite naują raštelį“. Visi pakeitimai išsaugomi automatiškai, todėl įvedę tekstą tiesiog užverkite raštelio langą.

Raštelį ištrinsite paspausdami raudoną raštelio ištrynimo mygtuką. Šis veiksmas atvers langą „Tikrai ištrinti šį raštelį?“. Jei tikrai norite ištrinti raštelį, spauskite mygtuką **Ištrinti**. Kitu atveju spauskite mygtuką **Atsisakyti**.

Raštelį pridėsite į užrašinę paspaudę mygtuką **Užrašinė** ir tada iš galimų parinkčių pasirinkę norimą užrašinę.

Raštelių sisteminimas

Tomboy programoje pasinaudodami „Užrašinėmis“, galite sisteminti savo raštelius. Sisteminimo dėka raštelių rasite greičiau, nes jie bus logiškai suskirstyti. Norėdami sukurti naują užrašinę, spauskite **Failas**, tada **Užrašinės** ir pasirinkite **Nauja užrašinė...**

Atsivers langas „Sukurti naują užrašinę“. Teksto laukelyje **Užrašinės pavadinimas** įveskite norimą pavadinimą ir spustelėkite mygtuką **Sukurti**.

Naujoji užrašinė atsiras Tomboy užrašų programos šoninėje juostoje. Norėdami perkelti raštelį, spustelėkite ant jo ir neatleisdami nutempkite ant pasirinktos užrašinės.

Sinchronizavimas

Jūs galite sinchronizuoti raštelių su savo Ubuntu One paskyra, o tai reiškia, kad raštelių galėsite pasiekti iš visų savo kompiuterių, kuriuose įdiegta Ubuntu operacinė sistema. Rašteliai taip pat bus prieinami adresu <https://one.ubuntu.com/>.

Paspauskite **Keisti** ir pasirinkite **Nustatymai**. Atsivėrusiame lange „Tomboy nustatymai“ paspauskite kortelę **Sinchronizavimas** ir tada išsiskleidžiamajame sąrašė **Tarnyba** pasirinkite **Tomboy tinkle**.

Toliau, spauskite mygtuką **Prisijungti prie serverio**. Numatytoje naršyklėje (įprastai tai yra **Firefox**) atsivers tinklalapis, kuriame teks įvesti Ubuntu One paskyros el. pašto adresą ir slaptažodį. Įvedę duomenis spustelėkite **Continue**. Teksto laukelyje **Computer Name** įveskite norimą kompiuterio pavadinimą ir tada paspauskite mygtuką **Add This Computer**. Pasirodys puslapis, kuriame bus nurodyta kažkas panašaus į „Tomboy Web Authorization Successful“.

Grįžę į langą „Tomboy nustatymai“, spauskite mygtuką **Išsaugoti**. Iškilus naujas langas, kuriame bus klausiama ar norite „sinchronizuoti savo užrašus dabar“. Pasirinkus **Taip**, pasirodys langas „Sinchronizuojami užrašai...“. Pasibaigus šiam procesui, paspauskite mygtuką **Užverti**.

Norėdami dar kartą sinchronizuoti raštelių, eikite į meniu **Įrankiai** ir paspauskite **Sinchronizuoti raštelių**. Prasidės sinchronizavimas. Kai viskas baigsis, spauskite mygtuką **Užverti**.

Ubuntu One

Daugeliui žmonių yra įprasta darbe, mokykloje ir asmeniniame gyvenime naudotis keletu kompiuterių. Jūs galite turėti stacionarų kompiuterį biure bei nešiojamąjį kompiuterį kelionėms ar naudojimui kavinėje. Užtikrinimas, kad visi Jūsų failai yra pasiekiami nepriklausomai nuo Jūsų naudojamo kompiuterio, yra gan sudėtinga užduotis. Tą patį būtų galima pasakyti ir apie sudėtingumą sinchronizuojant Evolution adresų knygą, Tomboy užrašus ar Firefox adresyną.

Ubuntu One gali padėti išlaikyti Jūsų skaitmeninį gyvenimą sinchronizuojamą. Visi Jūsų dokumentai, muzika, žymelės, adresų knygos kontaktai ir užrašai gali būti sinchronizuojami tarp visų Jūsų kompiuterių. Papildomai, jie visi talpinami jūsų asmeniniame debesyje, todėl pasinau-

dodami bet kurio kompiuterio interneto naršykle Ubuntu One tinklalapyje (<http://one.ubuntu.com/>) galite pasiekti visus savo duomenis.

Visiems Ubuntu sistemos naudotojams Ubuntu One nemokamai suteikia 2 GB vietos. Didesnė talpa ir kontaktų sinchronizacija su mobiliaisiais telefonais suteikiama už mėnesinį mokestį. Vos tik nustatysite Ubuntu One, galėsite toliau įprastai naudotis kompiuteriu, o Ubuntu One pasirūpins, kad Jūsų duomenys atsiras būtų visuose kituose Jūsų kompiuteriuose, kuriuose įdiegta Ubuntu One.

Ubuntu One nustatymas

Kad nustatytumėte Ubuntu One, atverkite **Sistema** meniu, pasirinkite **Nustatymai** ir tada **Ubuntu One**. Jei programą *Ubuntu One nuostatos* paleidžiate pirmą kartą, ji pridės Jūsų kompiuterį prie Jūsų Ubuntu One paskyros.

Naudotojų paskyroms Ubuntu One naudoja Ubuntu Single Sign On (sso) tarnybą. Jei vis dar neturite Ubuntu sso paskyros, sąrankos procesas leis ją susikurti. Kai baigsite, turėsite Ubuntu sso paskyrą, nemokamą Ubuntu One prenumeratą ir sinchronizavimui paruoštą kompiuterį.

Ubuntu One nuostatos

Programa Ubuntu One nuostatos rodo užimamą talpyklos vietą bei pateikia paskyros valdymo įrankius.

Kortelėje *Paskyra* rodoma Jūsų paskyros informacija, tokia kaip vardas ir el. pašto adresas, taip pat pateikiamos nuorodos į daugiau paskyros valdymo ir techninio palaikymo šaltinių.

Kortelėje *Įrenginiai* yra išvardinti visi įrenginiai, įtraukti į sinchronizaciją su Jūsų paskyra. Įrenginiai yra arba kompiuteriai, arba mobilieji telefonai. Tuo metu naudojamam kompiuteriui galite nurodyti kiek duomenų srauto galima naudoti sinchronizacijai bei jungtis ar pakartotinai prisijungti prie Ubuntu One. Taip pat galite iš Ubuntu One pašalinti kompiuterius ir mobiliuosius telefonus.

Kortelė *Paslaugos* yra ta vieta, kurioje galite nurodyti kokias Ubuntu One priemones sinchronizuoti su Jūsų debesies talpykla ir kitais kompiuteriais. Jūs galite įjungti ar išjungti failų, įsigytos muzikos, kontaktų ar žymelių sinchronizavimą.

Daugiau informacijos

Daugiau informacijos apie Ubuntu One, jos paslaugas bei techninio palaikymo šaltinius rasite Ubuntu One tinklalapyje adresu <http://one.ubuntu.com/>. Naujienas ir naujausias savybes sužinosite sekdami Ubuntu One tinklaraštį <http://one.ubuntu.com/blog>.

4 Aparatinė įranga

Įrenginių naudojimas

Ubuntu operacinė sistema palaiko platų aparatinės įrangos asortimentą. Be to, naujos aparatinės įrangos palaikymas gerėja su kiekvienu nauju sistemos leidimu.

Aparatinės įrangos identifikavimas

Kad galėtumėte identifikuoti savo aparatinę įrangą, įsidiekite programą Sysinfo. Atverkite Ubuntu programų centrą ir viršutiniame dešiniajame kampe esančiame paieškos langelyje įveskite „sysinfo“. Pasirinkite programą, spustelėkite **Įdiegti** ir tada įveskite savo slaptažodį.

Norėdami paleisti šią programą, pasirinkite meniu **Programos ▶ Sistemos įrankiai ▶ Sysinfo**. Programa Sysinfo atvers langą, kuriame bus pateikta informacija apie Jūsų sistemos aparatinę įrangą.

Vaizduokliai

Aparatinės įrangos valdyklės

Valdyklė yra tam tikras failas supakuotas kodas, kuris nurodo kompiuteriui kaip panaudoti konkrečią aparatinę įrangą. Kiekvieno kompiuterio komponento funkcionavimui yra būtina valdyklė. Nesvarbu kas tai bebūtų: spausdintuvas, DVD grotuvas, kietasis diskas ar vaizdo plokštė – be valdyklių jie neveiks.

Daugumą vaizdo plokščių gamina trys gerai žinomos kompanijos: Intel, AMD/ATI ir NVIDIA Corp. Plokštės gamintoją galite sužinoti peržiūrėję kompiuterio vadovą arba internete susiradę konkretaus modelio specifikacijas. Ubuntu programų centre prieinama daug programų, leidžiančių išgauti detalią sistemos informaciją. **Sysinfo** yra viena iš tokių programų, leidžiančių rasti informaciją apie sistemos įrenginius. Ubuntu operacinė sistema palaiko daugelį aukščiau paminėtų gamintojų ir kitų gamintojų vaizdo plokščių. Tai reiškia, kad Jums patiems nereikia ieškoti ir diegti valdyklių, nes Ubuntu pati tuo pasirūpina.

Laikantis Ubuntu filosofijos, pagal numatymą grafikos įrenginių valdymui naudojamos atvirojo kodo valdyklės. Tai reiškia, kad Ubuntu plėtotojai gali jas modifikuoti ir taip ištaisyti kylančias problemas. Vis dėlto, kai kuriais atvejais gamintojo pateikiamos nuosavybinės valdyklės (apribotos valdyklės) gali užtikrinti geresnį našumą ar galimybes, kurių nėra bendruomenės parašytose atvirojo kodo valdyklėse. Kitais atvejais, atvirojo kodo valdyklės gali nepalaikyti jūsų konkretaus įrenginio. Tokiais atvejais vertėtų įdiegti gamintojo pateikiamą apribotą valdyklę.

Tiek dėl filosofinių, tiek dėl praktinių priežasčių pagal numatymą Ubuntu neįdiegia apribotų valdyklių, bet informuoja naudotoją ir leidžia jam atlikti

Vaizdo (grafikos) plokštė yra kompiuterio komponentas, kuris valdo vaizduoklį. Kai žiūrite vaizdo įrašus YouTube svetainėje arba iš DVD disko, arba paprasčiausiai mėgaujatės sklandžiais perėjimo efektais išdidinant/sumažinant langus, Jūsų grafikos plokštė yra įrenginys, atliekantis visą darbą.

tokį veiksmą. Atsiminkite, kad jūsų įrenginiui skirtos apribotos valdyklės, ne taip kaip atvirojo kodo valdyklės, nėra prižiūrimos Ubuntu. Tokių valdyklių sukeltos problemos bus išspręstos tik tada, kai to norės gamintojas. Norėdami patikrinti ar Jūsų sistemai yra tinkamų apribotų valdyklių, viršutiniame skydelyje paspauskite **Sistema**, nueikite į meniu punktą **Administravimas** ir susiraskite **Aparatinės įrangos valdyklės**. Jeigu gamintojas jūsų įrenginiui yra pateikęs valdyklę, ji bus nurodyta programos pateiktame sąrašė. Jei norite naudotis nurodyta valdykle, paprasčiausiai spustelėkite **Aktyvinti**. Šis procesas reikalauja aktyvaus interneto ryšio ir Jūsų slaptažodžio įvedimo.

Ubuntu plėtotojai pirmenybę teikia atvirojo kodo valdyklėms, kadangi jos leidžia aptikti ir išspręsti problemą kiekvienam pakankamai patirties turinčiam bendruomenės nariui. Ubuntu plėtojimas yra itin greitas ir yra tikėtina, kad atvirojo kodo valdyklės palaikys Jūsų įrenginį. Prieš įdiegiant Ubuntu sistemą, įrenginio suderinamumą galite patikrinti pasinaudodami Ubuntu Live CD arba paklausdami Ubuntu forumuose apie turimą įrenginį.

Kitas naudingas šaltinis yra oficiali internetinė dokumentacija (<http://help.ubuntu.com>), kurioje pateikiama detali informacija apie įvairias grafikos valdykles ir žinomas problemas.

Ekranos skiriamosios gebos nustatymas

Viena iš dažniausiai pasitaikančių su vaizduokliu susijusių užduočių yra skiriamosios gebos (raiškos) nustatymas.

Ubuntu teisingai identifikuoja vidinio ekranos skiriamąją gebą ir ją nustato. Vis dėlto, dėl didelės įrenginių įvairovės kartais sistema gali padaryti klaidą ir nustatyti netinkamą skiriamąją gebą. **Vertėjo pastaba:** skiriamoji geba dažnai dar vadinama rezoliucija, tačiau tai yra nevertotinas žodis; terminas „vaizduoklis“ yra bendras terminas, nurodantis ne vien monitorius, bet ir įvairias kompiuterio vaizdo atvaizdavimo priemones. Įsidėmėkite, kad daug kur Ubuntu sistemoje pavartotas žodis „vaizduoklis“ iš tiesų reiškia monitorių.

Monitoriai yra sudaryti iš tūkstančių mažųjų taškų (pikselių). Kiekvienas pikselis atvaizduoja vis kitą spalvą ir juos visus atvaizduojant gaunamas vaizdas, kurį matote. Savoje ekrane skiriamoji geba yra monitoriuje esančių pikselių skaičiaus matas.

Norėdami nustatyti ar tiesiog patikrinti savo ekranos skiriamąją gebą, eikite į **Sistema** ▶ **Nustatymai** ▶ **Ekranai ir vaizduokliai**. Programa *Ekranai ir vaizduokliai* Jums parodo monitoriaus pavadinimą ir dydį, skiriamąją gebą ir atnaujinimo dažnį. Spustelėjus ant rodomos skiriamosios gebos (pvz., „1024 × 768 (4:3)“) atsivertų išsiskleidžiamasis meniu, kuriame galėtumėte pasirinkti norimą raišką.

Spausdintuvo prijungimas ir naudojimas

Jūs galite pridėti, šalinti ir keisti spausdintuvo savybes nueidami į **Sistema** ▶ **Administravimas** ▶ **Spausdintuvai ir spausdinimas**. Tai atvers langą „Spausdinama - localhost“.

Kai norite pridėti spausdintuvą, įsitikinkite, kad jis yra įjungtas ir sujungtas su kompiuteriu USB laidu ar prijungtas prie tinklo.

Vietinio spausdintuvo pridėjimas

Prie kompiuterio USB laidu prijungtas spausdintuvas vadinamas *vietiniu spausdintuvu*. Spausdintuvą galite pridėti paspaudę mygtuką **Pridėti**.

Kairiajame lango „Naujas spausdintuvas“ polangyje bus išvardinti visi

galimi įdiegti spausdintuvai. Pasirinkite norimą įdiegti spausdintuvą ir spauskite **Pirmyn**.

Dabar galite nurodyti spausdintuvo pavadinimą, apibūdinimą ir vietą. Kiekvienas iš jų turėtų jums priminti konkretų spausdintuvą, kad spausdinimo metu pasirinktumėte tinkamą. Baigdami paspauskite **Pritaikyti**.

Tinklo spausdintuvo pridėjimas

Įsitikinkite, kad spausdintuvą prijungtas Ethernet kabeliu prie jūsų tinklo ir yra įjungtas. Spausdintuvą galite pridėti paspausdami **Pridėti**. Atsivers langas „Naujas spausdintuvai“. Paspauskite „+“ (ar rodyklės) ženklą, esantį šalia *Spausdintuvai tinklo*.

Jeigu jūsų spausdintuvą aptinkamas automatiškai, jis bus rodomas srityje *Spausdintuvai tinklo*. Paspauskite ant spausdintuvo pavadinimo ir tada spauskite mygtuką **Pirmyn**. Teksto laukeliuose galite nurodyti spausdintuvo pavadinimą, apibūdinimą ir vietą. Kiekvienas iš jų turėtų Jums priminti konkretų spausdintuvą, kad spausdinimo metu pasirinktumėte tinkamą. Baigdami paspauskite **Pritaikyti**.

Tinklo spausdintuvą taip pat galite pridėti įvesdami jo IP adresą. Pasirinkite **Surasti spausdintuvą tinklo**, laukelyje **Host**: įveskite spausdintuvo IP adresą ir paspauskite mygtuką **Rasti**. Ubuntu suras ir pridės nurodytą spausdintuvą. Daugumą spausdintuvų Ubuntu sistema aptinka automatiškai. Jei Ubuntu negali aptikti spausdintuvo, ji paprašys jus įvesti gamintoją ir spausdintuvo modelį.

Spausdintuvo parinkčių keitimas

Spausdintuvo parinktys leidžia keisti spausdinimo kokybę, popieriaus dydį ir tipą. Jas galima keisti paspaudus ant spausdintuvo dešinę pelės mygtuką ir pasirinkus **Savybės**. Atsivers langas „Spausdintuvo savybės“, kurio kairiajame polangyje galėsite rinktis nustatymų sritis.

Pasinaudodami išsiskleidžiamojo sąrašo įrašais galite nurodyti naujus nustatymus. Kai kurios rodomos parinktys yra detalai paaiškintos.

Puslapio dydis

Tai yra popieriaus, dedamo į spausdintuvo dėklą, dydis.

Popieriaus šaltinis

Tai yra dėklas iš kurio imamas popierius.

Spalvų modelis

Jis yra labai naudingas, jei norite spausdinti naudodami režimą **Pustonis** (Grayscale; liet. pilkumo tonas) (kad sutaupytumėte rašalo), režimą **Spalvotai** (Color) ar režimą **Invertuotas pustonis** (Inverted Grayscale; liet. invertuotas pilkumo tonas).

Popieriaus tipas

Priklausomai nuo spausdintuvo, galite rinktis šiuos tipus:

Jeigu jūsų spausdintuvą gali automatiškai spausdinti ant abiejų lapo pusių, tai jis turi duplekserį. Jei nesate tuo įsitikinę (ar nežinote), peržiūrėkite spausdintuvo instrukcijas. Jeigu turite duplekserį, tai jums būtinais reikės pažymėti langelį **Duplekseris įdiegtas** ir tada paspausti mygtuką **Pirmyn**.

Numatytasis spausdintuvą yra tas, kuris automatiškai parenkamas spausdinant failą. Spausdintuvą nustatyti numatytoju galite spustelėdami ant spausdintuvo dešiniu pelės mygtuku ir pasirinkdami **Nustatyti kaip numatytąjį**.

- Paprastas popierius
- Automatinis
- Fotografijų popierius
- Permatoma juosta
- CD ar DVD laikmena

Spausdinimo kokybė

Tai nurodo kiek rašalo sunaudojama spausdinant: **Greitas juodraštis** (Fast Draft) sunaudoja mažiausiai rašalo, **Aukštos gebos nuotrauka** (High-Resolution Photo) sunaudoja daugiausiai rašalo.

Garsas

Paprastai, diegimo metu Ubuntu automatiškai aptinka sistemos garso aparatinę įrangą. Ubuntu sistemoje garsą reguliuoja garso serveris PulseAudio. Garso nustatymus paprasta konfigūruoti su Ubuntu sistemoje įdiegtais **GUI** įrankiais.

Garso piktograma, esanti viršutiniame dešiniajame kampe, suteikia greitą prieigą prie skirtingų su garsu susijusių funkcijų. Paspaudus piktogramą kairiuoju pelės mygtuku, pasirodo slinkiklis, kurį galite judinti horizontaliai, taip didindami/mažindami garsumą. Šiame meniu galima ne vien reguliuoti garsumą, bet ir jį nutildyti bei atverti garso nustatymus. Pasirinkus *Garso nustatymai* atsiveria langas, suteikiantis prieigą prie garso efektų, įrenginių, įvesties ir išvesties nustatymų. Garso nustatymus tai pat pasieksite per **Sistema ▸ Nustatymai ▸ Garsas**.

Pirmoji įprastai atveriamą kortelė yra *Garso efektai*. Jūs galite išjungti esamą garso temą arba konfigūruoti ją su pateikiamomis parinktimis.

Kortelė *Įrenginiai* pateiks visų sistemos garso plokščių sąrašą. Dažniausiai sąrašė rodoma tik viena, bet, jei turite grafikos plokštę, palaikančią HDMI garsą, ji taip pat bus pateikta sąrašė. Šią skiltį turėtų konfigūruoti tik patyrę naudotojai.

Trečioji kortelė skirta garso *įvesties* konfigūravimui. Šia skiltimi galėsite naudotis, jei turėsite sistemoje integruotą arba išorinį mikrofoną.

Šioje kortelėje galite padidinti/sumažinti ir nutildyti/įjungti įvesties garsumą. Jeigu yra daugiau negu vienas įvesties įrenginys, juos pamatysite pateiktus langelyje *Pasirinkite garso įvesties įrenginį*.

Kortelė *Išvestis* yra naudojama garso išvesties konfigūravimui. Jūs galite padidinti/sumažinti ir nutildyti/įjungti išvesties garsumą bei pasirinkti norimą garso išvesties įrenginį.

Jei turite daugiau nei vieną išvesties įrenginį, jis bus pateiktas sąrašė „Pasirinkite garso išvesties įrenginį“. Pagal numatymą bus parinktas išvesties įrenginys, kuris buvo automatiškai aptiktas Ubuntu diegimo metu.

Kortelė *Programos* skirta keisti paleistų programų garsumo lygius. Tai yra labai patogu, jei turite keletą paleistų garso programų, pavyzdžiui, vienu metu paleistus muzikos grotuvą Rhythmbox, filmų leistuvą Totem ir vaizdo įrašą iš interneto. Tokiu atveju šioje kortelėje jūs galėsite padidinti/sumažinti, nutildyti/įjungti atskirai kiekvienos programos garsumą.

Naujas garso temas galite pridėti įdiegdami jas iš Ubuntu programų centro (pvz., Ubuntu Studio garsų tema). Visas įdiegtas garsų temas pamatysite išsiskleidžiamajame meniu. Jūs taip pat galite įjungti langų ir mygtukų garsus.

Mikrofonas naudojamas garso/vaizdo skambučiams, kuriuos palaiko programos kaip Skype ir Empathy. Jį taip pat galima naudoti garso įrašymui.

Turėtumėte atkreipti dėmesį, kad pagal numatymą Ubuntu sistemoje garso įvestis yra nuslopinta. Kad galėtumėte įjungti mikrofoną garso įrašymui ar garso/vaizdo skambučiams, turėsite rankiniu būdu išjungti nutildymą.

Įprastai Ubuntu diegimo metu nustato maksimalų garsumą.

Jei pakeisite garso išvesties įrenginį, jis taps numatytoju.

CD ir DVD diskų įrašymas

Norėdami sukurti CD ar DVD, eikite į **Programos ▶ Garsas ir vaizdas ▶ CD/DVD rašymas bei kopijavimas**. Tai paleis programą Brasero, kuri pateikia penkias pasirinkimo parinktis. Kiekviena iš jų paaiškinta žemiau.

4.1 pav.: Brasero įrašo muzikos, video ir duomenų DVD bei CD diskus.

Universalios parinktys

Šios parinktys taikomos visiems projektams išskyrus šiuos: **Disko kopija** ir **Įrašyti atvaizdį**.

Failų pridėjimas į projektą

Norėdami pridėti failus į sąrašą, spauskite žalią mygtuką **+**, kuris atvers dialogo langą „Pasirinkite failus“. Tada nueikite iki norimo failo, paspauskite ant jo ir spustelėkite mygtuką **Pridėti**. Pakartokite šį procesą kiekvienam failui, kurį norite pridėti.

Projekto išsaugojimas

Norėdami išsaugoti projektą, kad galėtumėte jį užbaigti vėliau, pasirinkite meniu **Projektas ▶ Išsaugoti**. Bus atvertas langas „Išsaugoti šį projektą“. Pasirinkite kur norėtumėte išsaugoti projektą. Tada teksto laukelyje **Pavadinimas** įveskite norimą projekto pavadinimą. Dabar paspauskite mygtuką **Išsaugoti**.

Failų pašalinimas

Jeigu norite iš projekto pašalinti failą, paspauskite ant sąrašė esančio failo

Ubuntu sistemose šiuos piktogramos dažnai naudojamos atvaizduoti teksto laukelio išvalymą ar kažko sugrąžinimą į numatytąją būseną.

ir spustelėkite raudoną mygtuką -. Norėdami iš sąrašo pašalinti visus failus, spauskite **Šluotos** mygtuką.

Kompaktinio disko įrašymas

Spustelėjus įrašymo mygtuką išvysite langą „Savybės“.

Išsiskleidžiamajame sąrašė **Įrašymo greitis** galite nurodyti įrašymo greitį. Įrašinėjant didžiausiu greičiu diske gali įsivelti klaidų, todėl patartina rinktis mažesnius greičius, kurie užtikrins geresnę įrašymo kokybę.

Norint projektą įrašyti tiesiogiai į diską, pažymėkite parinktį **Įrašyti atvaizdį tiesiogiai, neišsaugant jo diske**. Pažymėjus šią parinktį, nekuriamas joks atvaizdžio failas ir jokie failai nėra išsaugomi į kietąjį diską.

Parinktis **Imituoti prieš rašymą** yra naudinga, jei įrašinėjant diskus susiduriate su problemomis. Šios parinktės pasirinkimas leidžia jums imituoti disko įrašymo procesą nerašant duomenų į diską – tai neekonomiškas procesas, naudingas tik jei kompiuteris klaidingai įrašinėja duomenis. Jei imitavimas sėkmingas, Brasero po 10 sekundžių pauzės į diską įrašys duomenis. Pauzės metu jūs galėsite atšaukti įrašymo procesą.

Pagal numatymą laikinieji failai saugomi aplanke /tmp. Jei norėtumėte saugoti šiuos failus kitoje vietoje, reiktų keisti nuostatą išsiskleidžiamajame meniu **Laikinieji failai**. Esant normalioms sąlygoms Jums nereikia keisti šios nuostatos.

Disko trynimas

Jei naudojate rw diską (paprastai tai būna parašyta ant disko), galite jį išvalyti ir vėl naudoti. Trynimas (t.y., išvalymas) sunaikins visus kompaktiniame diske esančius duomenis. Norėdami išvalyti diską, atverkite meniu **Įrankiai** ir pasirinkite punktą **Išvalyti...** Atsivers langas „Disko trynimas“. Išsiskleidžiamajame sąrašė **Pasirinkite diską** pasirinkite norimą ištrinti diską.

rw reiškia perrašomą (angl. Re-Writable) diską, t.y., diską, į kurį duomenis galima įrašyti daug kartų.

Norėdami sutrumpinti trynimo proceso trukmę, galite pažymėti parinktį **Greitas trynimas**. Vis dėlto, šios parinktės pasirinkimas nepilnai pašalins įrašytus failus. Jei diske turite slaptų duomenų, būtų geriausia nepažymėti šios parinktės.

Vos tik diskas bus ištrintas, pamatysite pranešimą *Diskas buvo sėkmingai ištrintas..* Paspauskite mygtuką **Užverti**, kad užvertumėte langą.

Garso projektas

Jei įrašinėjate muziką, tai galite norėti ją perkelti į garso (audio) CD, kad draugai ir šeima galėtų jo klausytis. Pradėti garso projektą galite pasirinkdami meniu **Projektas**, tada **Naujas projektas** ir galiausiai punktą **Naujas garso projektas**.

Kad failai nebūtų grojami iškart vienas po kito, galite įdėti 2 sekundžių pauzes. Tai galima atlikti spustelėjus mygtuką ||.

Paspaudę mygtuką **Peilis** (t.y., peilio piktogramą), galėsite failus padalinti į dalis. Piktogramos paspaudimas atveria langą „Skaidyti takelį“. Išsiskleidžiamajame sąrašė **Būdas** pateikiamos keturios parinktys, leidžiančios įvairiais būdais skaidyti takelį. Pasirinkę būdą, spauskite **Skaidyti**. Baigę skaidyti takelį, spustelėkite **Gerai**.

Įsitikinkite, kad programos „Brasero“ pagrindinio lango apačioje, išsiskleidžiamajame sąrašė pasirinkote diską, į kurį norite įrašyti failus. Tada spauskite mygtuką **Įrašyti...**

Duomenų projektas

Jei norite susikurti atsarginę dokumentų ar nuotraukų kopiją, geriausia būtų kurti duomenų projektą. Pradėti duomenų projektą galite pasirinkdami meniu **Projektas**, tada **Naujas projektas** ir galiausiai punktą **Naujas duomenų projektas**.

Jei norite pridėti aplanką, galite paspausti **Aplanko** piktogramą ir įvesti naujo aplanko pavadinimą.

Įsitikinkite, kad programos „Brasero“ pagrindinio lango apačioje, išsiskleidžiamajame sąraše pasirinkote diską, į kurį norite įrašyti failus. Tada spauskite mygtuką **Įrašyti...**

Video projektas

Jei norite sukurti šeimos vaizdo įrašų DVD, geriausia būtų kurti video projektą. Pradėti video projektą galite pasirinkdami meniu **Projektas**, tada **Naujas projektas** ir galiausiai punktą **Naujas video projektas**.

Įsitikinkite, kad programos „Brasero“ pagrindinio lango apačioje, išsiskleidžiamajame sąraše pasirinkote diską, į kurį norite įrašyti failus. Tada spauskite mygtuką **Įrašyti...**

Disko kopija

Disko kopiją galite sukurti pasirinkę **Projektas ▶ Naujas projektas ▶ Kopijuoti diską...** Atsivers langas „Kopijuoti CD ar DVD diskus“.

Jei turite du CD/DVD įrenginius, galite kopijuoti diską iš vieno įrenginio į kitą, bet įrašomasis diskas privalo būti įdėtas į CD-RW/DVD-RW įrenginį. Jei turite tik vieną įrenginį, pirmiausia reikės susikurti disko atvaizdį ir tik tada jį įrašyti į diską. Išsiskleidžiamajame sąraše **Pasirinkite kopijuotiną diską** pasirinkite diską, kurį norite kopijuoti. Sąraše **Pasirinkite diską įrašymui** nurodykite arba atvaizdžio failą, arba diską, į kurį norite įrašyti kopiją.

Atvaizdžio failas

Atvaizdžio failo saugojimo vietą galite keisti paspaudę **Savybės**. Atsivers dialogo langas „Atvaizdžio failo vieta“ ir tada teksto laukelyje **Pavadinimas** galėsite keisti failo pavadinimą.

Numatytoji saugojimo vieta yra Jūsų namų aplankas. Ją galima keisti spustelėjus šalia **Naršyti kitų aplankų** esančią + (arba rodyklės) piktogramą. Kai tik pasirinksite išsaugojimo vietą, spauskite **Užverti**.

Grįžę į langą „Kopijuoti CD ar DVD diskus“ spauskite mygtuką **Sukurti atvaizdį**. Brasero atvers langą „Kuriamas atvaizdis“ ir jame rodys progresą. Kai procesas bus baigtas, spauskite **Užverti**.

Atvaizdžio įrašymas

Norėdami įrašyti atvaizdį, eikite į meniu **Projektas ▶ Naujas projektas ▶ Įrašyti atvaizdį...** Brasero atvers langą „Atvaizdžio įrašymo sąranka“. Spustelėkite ant elemento **Spustelėkite čia ir pasirinkite atvaizdžio failą** ir pasirodys langas „Pasirinkite atvaizdžio failą“. Nukeliate iki norimo įrašyti atvaizdžio, spustelėkite ant jo ir paspauskite mygtuką **Atverti**.

Išsiskleidžiamajame meniu **Pasirinkite diską įrašymui** pasirinkite diską ir tada paspauskite mygtuką **Įrašyti**.

Internetinės vaizdo kameros naudojimas

Internetinės vaizdo kameros dažnai būna iš anksto įtaisytos į nešiojamuosius ir netbook kompiuterius. Kai kurie kompiuteriai, pavyzdžiui, kaip Apple staliniai kompiuteriai, taip pat turi monitoriuose įtaisytas internetines kameras. Kitos kameros paprastai naudoja USB jungtį. Norėdami naudoti USB internetinę vaizdo kamerą, prijunkite ją prie savo kompiuterio USB prievado.

Ubuntu sistema automatiškai aptinka beveik visas naujas internetines vaizdo kameras. Individualiose programose kaip Skype ir Empathy, kameras galite konfigūruoti per programų sąrankų meniu. Jei jūsų internetinė kamera neveikia su Ubuntu sistema, apsilankykite adresu <https://wiki.ubuntu.com/Webcam>.

Yra užtekstinai programų, kurios naudingos internetinėms vaizdo kameroms. Programa Cheese pasinaudodama kamera gali daryti nuotraukas, o VLC grotuvas gali įrašyti internetinės kameros transliuojamą vaizdą. Šias programas galite įdiegti pasinaudodami Ubuntu programų centru.

Tekstų ir paveikslėlių skenavimas

Dažniausiai Ubuntu aptiks jūsų skenerį ir galėsite juo iškart naudotis. Norėdami nuskenuoti dokumentą, sekite šiais žingsneliais:

1. Ant skenerio padėkite norimą nuskenuoti medžiagą.
2. Eikite į meniu **Programos ▶ Grafika ▶ Paprastas skenavimas**.
3. Paspauskite mygtuką **Nuskaityti**.
4. Norėdami pridėti kitą lapą, paspauskite **Popieriaus lapo piktogramą**.
5. Išsaugojimui spustelėkite mygtuką **Įrašyti**.

Ar mano skeneris veikia su Ubuntu sistema?

Yra trys skenerio veikimo patikrinimo būdai:

1. Tiesiog jį prijunkite. Jei tai naujo modelio USB skeneris, tikėtina, kad jis tiesiog veiks.
2. Puslapyje <https://wiki.ubuntu.com/HardwareSupportComponentsScanners> sužinosite kurie skeneriai veikia Ubuntu sistemoje.
3. SANE projekto palaikomų skenerių sąrašas. SANE (Scanner Access Now Easy; liet. skenerio prieiga dabar paprasta) projektas yra daugumos Ubuntu sistemoje naudojamos skenavimo programinės įrangos pagrindas.

Ubuntu sistema neaptinka mano skenerio

Yra keletas priežasčių, kodėl Ubuntu gali parodyti žinutę „Nėra jokių prieinamų įrenginių“:

- ▶ Ubuntu sistema nepalaiko jūsų skenerio. Dažniausiai nepalaikomi skeneriai, turintys seną lygiagretųjį prievadą, arba Lexmark All-in-One spausdintuvai/skeneriai/fakso aparatai.
- ▶ Jūsų skeneriui skirta valdyklė nėra automatiškai įkeliamas.

Kiti įrenginiai

Firewire

Firewire yra specialus prievado tipas, skirtas duomenų perdavimui pasinaudojant Firewire technologija. Šį prievadą daugiausia naudoja vaizdo kameros ir skaitmeniniai fotoaparatai.

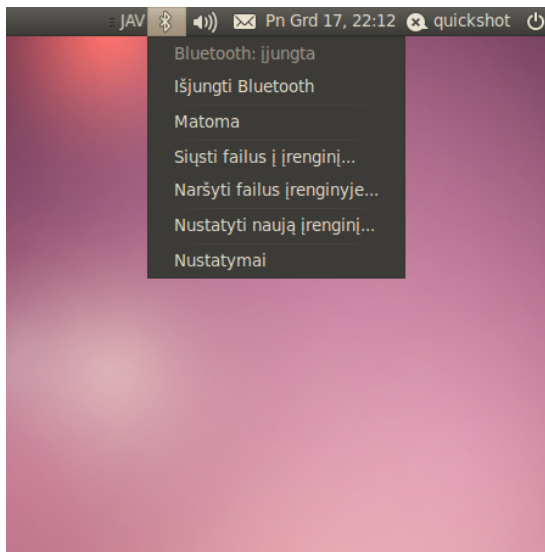
Jei norite iš vaizdo kameros importuoti vaizdo medžiagą, galite tai padaryti prijungdami kamerą prie Firewire prievado. Jums reikės įdiegti programą Kino, kuri yra prieinama Ubuntu programų centre.

Norėdami sužinoti daugiau apie Kino, apsilankykite adresu <http://www.kinodv.org/>.

Bluetooth

Bluetooth yra plačiai naudojamas GPS įrenginiuose, pelėse, mobiliuose telefonuose, laisvų rankų įrangose, muzikos grotuvuose, staliniuose ir nešiojamuosiuose kompiuteriuose duomenų perdavimui, muzikos klausymui, žaidimams ir kitoms įvairioms veikloms. Visos modernios operacinės sistemos palaiko Bluetooth. Ubuntu taip pat nėra išimtis.

Bluetooth nuostatas galite pasiekti paspaudę kairiuoju pelės mygtuku ant Bluetooth piktogramos, esančios viršutinio skydelio dešinėje pusėje. Dažniausiai ji būna šalia garso piktogramos. Spustelėjus ant Bluetooth piktogramos kairiu pelės mygtuku, atsiveria meniu su keletu pasirinkimų, tokių kaip parinktis **Išjungti Bluetooth**.

4.2 pav.: Bluetooth įtaiso meniu.

Bluetooth nuostatas taip pat galima pasiekti iš meniu **Sistema ▶ Nustatymai ▶ Bluetooth**. Jeigu norite prijungti naują įrenginį, pvz., mobilųjį telefoną, sinchronizacijai su kompiuteriu, pasirinkite parinktį **Prijungti naują įrenginį...**

Ubuntu atvers langą naujo įrenginio prijungimui. Paspaudus **Pirmyn** atsivers naujas langas, kuriame matysite visus sistemai prieinamus Bluetooth įrenginius. Gali tekti luktelėti minutę ar kelias, kol pasirodys prieinami įrenginiai. Paieška ir rodymas vyksta realiu laiku, o tai reiškia, kad kiekvienas įrenginys pasirodo sąraše tik tada, kai jis aptinkamas. Pateiktųjų įrenginių

sąrašė paspauskite ant norimo Bluetooth įrenginio. Tada pasirinkite PIN kodą iš **PIN parinktys**.

Iš anksto yra paruošti trys PIN kodai, tačiau jūs, jei norite, galite susikurti kokį tik norite. Šį PIN Jums reikės įvesti į įrenginį, kurį jungsite su Ubuntu sistema.

Kai įrenginys bus prijungtas, Ubuntu atvers langą „Sąranka baigta“.

Ubuntu sistemoje dėl saugumo priežasčių jūsų kompiuteris yra nematomas. Tai reiškia, kad jūsų Ubuntu sistema gali ieškoti kitų Bluetooth sistemų, bet jos negali aptikti jūsų Ubuntu sistemos. Jei norite, kad kitas įrenginys galėtų aptikti jūsų sistemą, turėsite įjungti tam tikrą parinktį. Tai atliksite Bluetooth nuostatose pažymėję parinktį „Padaryti kompiuterį aptinkamu“. Taip pat galite pridėti išgalvotą pavadinimą savo Bluetooth įgalintai Ubuntu sistemai, pakeisdami teksto laukelį **Draugiškas pavadinimas**.

5 Programinės įrangos valdymas

Programinės įrangos valdymas Ubuntu sistemose

Pagal numatymą Ubuntu sistemoje prieinama gausybė programų, skirtų kasdienių užduočių atlikimui. Jos aptiriamos skyriuje **skyrius 3: Darbas su Ubuntu**. Kuriuo nors metu Jūs galite nuspręsti išmėginti alternatyvią interneto naršyklę, susikongūruoti kitą elektroninio pašto klientą, redaguoti garso failą ar išbandyti naują žaidimą. Visų čia minimų dalykų įvykdymui Jums teks diegti naują programinę įrangą. Ubuntu seka daug skirtingų programinės įrangos **paketu**, todėl Jums reikalingų programų radimas ir diegimas yra suprojektuoti taip, kad būtų kiek įmanoma greitesni ir lengvesni. Alternatyviai, Jūs galite teikti pirmenybę naršymui plačioje prieinamų programų bibliotekoje ir išmėginti dėmesį patraukusias programas.

Skirtumai nuo kitų operacinių sistemų

Daugumoje kitų operacinių sistemų naudotojai turi pirkti komercinę programinę įrangą (internete ar prekybos vietose) arba ieškoti internete nemokamų alternatyvų (jei tokios yra). Tinkamas diegimo failas turi būti parsiončiamas ir patalpinamas kompiuteryje. Diegimo eigoje naudotojas pereina krūvą raginimų ir parinkčių.

Nors panašus principas gali būti naudojamas diegiant programas Ubuntu operacinėje sistemoje, tačiau greičiausias ir lengviausias programinės įrangos suradimo ir įdiegimo būdas yra naudojimas Ubuntu programų centru. Tai yra pagrindinė naujos programinės įrangos pasiekimo vieta, paremta *saugyklų* principu. Saugyklą galima įsivaizduoti kaip parsisiuntimui prieinamų paketų katalogą. Po operacinės sistemos įdiegimo jūs automatiškai gaunate prieigą prie oficialių Ubuntu saugyklų. Tam, kad turėtumėte platesnį programinės įrangos pasirinkimą, galite pridėti papildomų saugyklų.

Naudojimas Ubuntu programų centru

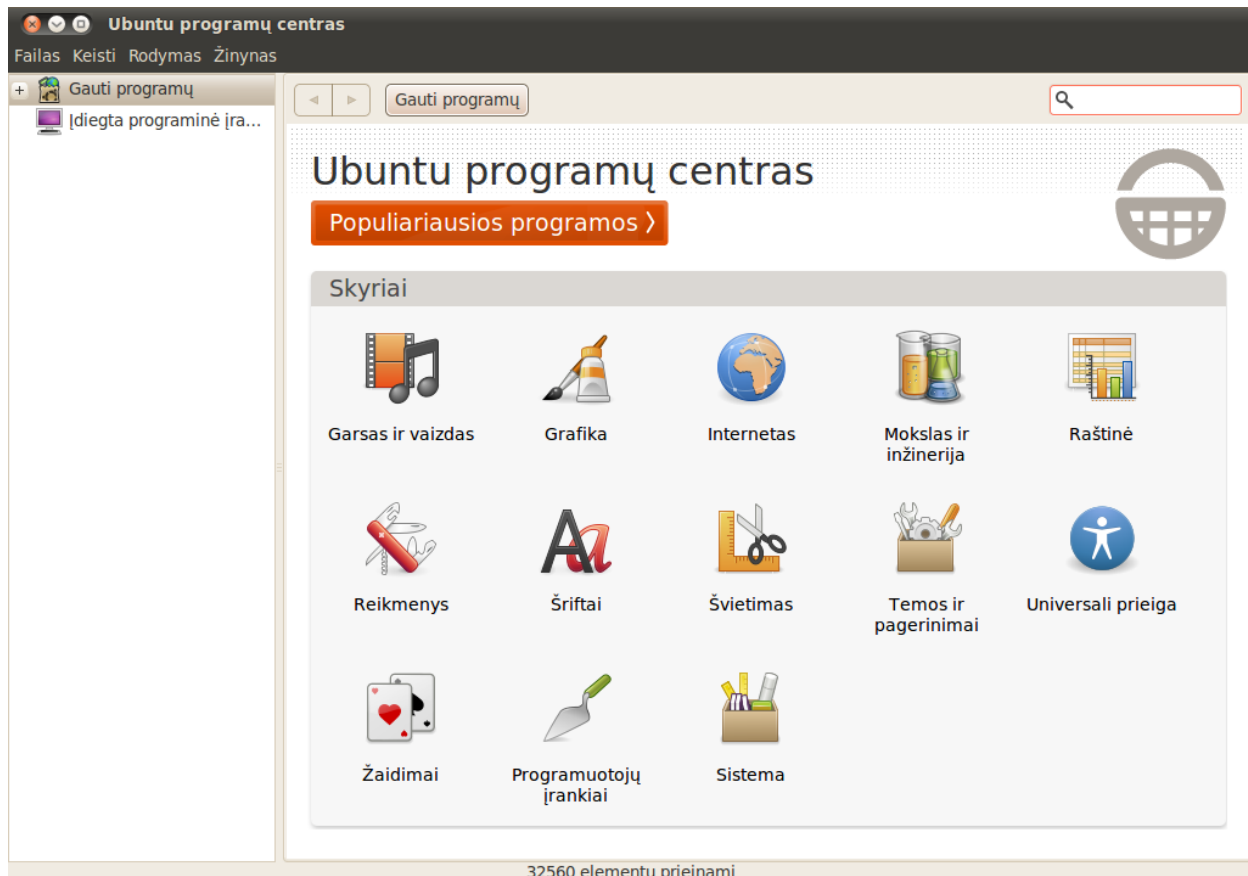
Ubuntu programų centras paprastai naudojamas oficialiose Ubuntu saugyklose prieinamos programinės įrangos įdiegimui.

Ubuntu programų centrą galite paleisti **Programos** meniu pasirinkdami punktą **Ubuntu programų centras**.

Ubuntu programų centro langas sudarytas iš dviejų dalių: skyrių sąrašo kairėje ir piktogramų rinkinio dešinėje. Kiekviena piktograma nurodo *skyrių*, kuris yra tam tikra programinės įrangos kategorija. Pavyzdžiui, skyriuje „Žaidimai“ rasite žaidimą „Sudoku“.

Kairėje lango pusėje esantys skyriai atspindi esamą Ubuntu programų centro katalogo vaizdą. Paspauskite mygtuką **Gauti programų**, kad pamatytumėte galimą įdiegti programinę įrangą, arba mygtuką **Įdiegti programinė**

Kai kurie programinės įrangos paketai skirti daugiau žinių reikalaujančioms sritims, tokioms kaip programavimas ar **serverio** paleidimas, ir negali būti įdiegti naudojant Ubuntu programų centrą. Tokių paketų įdiegimui Jums teks naudotis Paketų tvarkykle Synaptic (aptarta šio skyriaus pabaigoje).

5.1 pav.: Pasinaudodami Ubuntu programų centru galite diegti ir šalinti programas.

įranga, kad pamatytumėte kompiuteryje įdiegtos programinės įrangos sąrašą. Spustelėję šalia mygtuko **Gauti programų** esantį pliusą pamatysite sistemos naudojamas saugyklas. Paspaudus ant norimos saugyklos Jūs išvysite joje prieinamų paketų sąrašą.

Programinės įrangos suradimas

Jei ieškote kokios nors programos, tai galite žinoti specifinį pavadinimą (pvz., „Thunderbird“ yra populiarus el. pašto klientas) arba numanyti jos kategoriją (pvz., kategorijoje „Garsas ir vaizdas“ yra daug skirtingų programų, tokių kaip vaizdo keitikliai, garso redaktoriai ir muzikos grotuvai).

Tam, kad būtų lengviau rasti reikiamą programą, galite naršyti Ubuntu programų centro katalogą pasirinkdami ieškomą programinę įrangą atspindintį skyrių arba, alternatyviai, galite naudotis standartine paieška, kurios laukelį rasite viršutiniame dešiniajame programos lango krašte.

Kai pasirinksite skyrių, jums bus rodomas tai kategorijai priskirtų programų sąrašas. Kai kurie skyriai turi poskyrius. Pavyzdžiui, skyrius „Žaidimai“ turi poskyrius „Imitavimas“ ir „Kortų žaidimai“.

Naršymui tarp kategorijų galite naudoti mygtukus „atgal“ ir „pirmyn“, esančius viršutiniame lango dalyje. Taip pat galite naudoti greta esančius naršymo mygtukus (dažnai vadinamus „breadcrumbs“; liet. naršymo keliai).

Išbandykite skyrių Populiariausios programos. Ten rasite labiausiai rekomenduojamų programų sąrašą.

Programinės įrangos diegimas

Programos įdiegimui praktiškai užtenka tik vieno spustelėjimo. Kai rasite norimą išbandyti programą, atlikite šiuos veiksmus:

1. *Spustelėkite mygtuką **Įdiegti**, esantį pasirinkto paketo dešinėje.* Jei prieš įdiegdami programinės įrangos paketą norite apie jį sužinoti daugiau, pirmiausia pasirinkite **Daugiau Informacijos**. Jei tik yra nurodyta, jums bus pateiktas trumpas programos aprašymas, ekrano nuotrauka ir svetainės nuoroda. Jei norite tęsti, galite spausti tame puslapyje esantį mygtuką **Įdiegti**.
2. *Pasirodžiusiame tapatybės nustatymo lange įveskite savo slaptažodį.* Tai yra tas pats slaptažodis, kurį naudojate prisijungimui prie savo paskyros. Jūsų prašoma įvesti šį slaptažodį kiekvieną kartą diegiant naują programinę įrangą tam, kad niekas be administratoriaus privilegijų neatliktų neautorizuotų pokyčių kompiuteryje.
3. *Palaukite, kol bus baigtas paketo diegimas.* Programinės įrangos paketų diegimo (ar šalinimo) metu kairiau mygtuko **Progresas** Jūs matysite animuotą besisukančių rodyklių piktogramą. Jei norite, galite grįžti atgal į pagrindinį naršymo langą ir sekdami aukščiau pateiktomis instrukcijomis pridėti į diegimo eilę papildomus programinės įrangos paketus. Bet kuriuo metu spustelėjus mygtuką **Progresas** Jums bus pateikta vykdomų operacijų santrauka. Čia galite nuspausti X piktogramą, kad atšauktumėte vykdomą operaciją.

Vos tik Ubuntu programų centras baigs programos diegimą, ji bus pilnai parengta naudojimui. Ubuntu į **Programos** meniu ties susijusiu submeniu punktu įtrauks programos paleidimo įrašą. Įrašo vieta priklausys nuo programos paskirties. Kai kuriais atvejais programa atsiras viename iš **Sistema ▶ Nustatymai** ar **Sistema ▶ Administravimas** meniu.

Programinės įrangos šalinimas

Programų šalinimas yra labai panašus į jų diegimą. Pirmiausia, Ubuntu programų centro šoninėje juostoje paspauskite mygtuką **Įdiegta programinė įranga**. Pateiktame sąrašė susiraskite norimą pašalinti programą (arba naudokitės paieškos laukeliu) ir tada atlikite šiuos veiksmus:

1. Pasirinktos programos dešinėje pusėje *paspauskite mygtuką **Pašalinti**.*
2. *Pasirodžiusiame tapatybės nustatymo lange įveskite savo slaptažodį.* Programinės įrangos šalinimas, kaip ir diegimas, taip pat reikalauja slaptažodžio įvedimo. Tokiu būdu kompiuteris yra apsaugomas nuo neautorizuotų pakeitimų. Paketas bus pridėtas į šalinimo eilę ir bus matomas šoninėje juostoje pasirinkus **Progresas**.

Paketo pašalinimas taip pat atitinkamai atnaujins meniu.

Papildomos programinės įrangos valdymas

Nors Ubuntu programų centras teikia didelę programų biblioteką, tačiau išvardijami tik tie paketai, kurie yra prieinami iš oficialių Ubuntu saugyklų.

Atkreipkite dėmesį, kad Ubuntu programų centras veiks tik jei būsite prisijungę prie interneto. Norėdami išmokti nustatyti ar susikonfigūruoti interneto ryšį, žiūrėkite skyrių **skyrius 3: Darbas su Ubuntu**.

Jeigu po slaptažodžio įvedimo gaunate pranešimą „Nepavyko nustatyti tapatybės“, pasitikrinkite ar jį teisingai įvedėte ir bandykite dar kartą. Jei klaida išlieka, tai reiškia, kad jūsų paskyrai nesuteiktos teisės kompiuteryje diegti programinę įrangą.

Norėdami visiškai pašalinti paketą ir visą jo konfigūraciją, turėsite jį sunaikinti (angl. purge). Tai galite atlikti pasinaudodami Paketų tvarkykle Synaptic, kuri yra aptariama žemiau esančiame skyriuje **Paketų tvarkyklė Synaptic**.

Kartais konkreiti jūsų ieškoma programa gali būti neprieinama šiose saugyklose. Jeigu taip nutinka, yra svarbu suprasti alternatyvius programinės įrangos pasiekimo ir įdiegimo Ubuntu sistemose metodus, tokius kaip įdiegimo failo parsisiuntimas rankiniu būdu iš interneto ar papildomų saugyklų pridėjimas. Pirmiausia mes apžvelgsime saugyklų valdymą naudojantis įrankiu Programinės įrangos saugyklos.

Programinės įrangos saugyklos

Ubuntu programų centras pateikia tik jūsų įgalintose saugyklose prieinamų programų sąrašą. Saugykla galima pridėti ar pašalinti per programą Programinės įrangos saugyklos. Norėdami paleisti šį įrankį, eikite į viršutinio skydelio meniu **Sistema ▶ Administravimas ▶ Programinės įrangos saugyklos**. Jūsų bus prašoma įvesti slaptažodį ir tik po to atsivers programos langas. Šio lango viršuje yra penkios kortelės: **Ubuntu programos**, **Kitos programinės įrangos saugyklos**, **Atnaujinimai**, **Autentifikavimas**, **Statistika**.

Programą Programinės įrangos saugyklos taip pat galite atverti per Ubuntu programų centrą. Tiesiog eikite į **Keisti ▶ Programinės įrangos saugyklos...**

Oficialių saugyklų valdymas

Kortelėje **Ubuntu programos** išvardintos penkios oficialios Ubuntu saugyklos. Kiekvienoje iš jų talpinami skirtingo tipo paketai. Po Ubuntu sistemos įdiegimo yra įgalintos keturios iš jų: *main*, *universe*, *restricted* ir *multiverse*.

- ▶ **Laisva programinė įranga, prižiūrima „Canonical“ bendrovės (main)**. Šioje saugykloje talpinami visi atvirojo kodo paketai, prižiūrimi bendrovės **Canonical**.
- ▶ **Laisva programinė įranga, prižiūrima bendruomenės (universe)**. Šioje saugykloje talpinami visi atvirojo kodo paketai, kurie yra plėtojami ir prižiūrimi Ubuntu bendruomenės.
- ▶ **Nuosavybinės įrenginių valdyklės (restricted)**. Šioje saugykloje talpinamos **nuosavybinės** valdyklės, kurių gali prireikti pilnam kompiuterio aparatinės įrangos galimybių išnaudojimui.
- ▶ **Programinė įranga apribotomis platinimo ar tobulinimo teisėmis (multiverse)**. Šioje saugykloje talpinama programinė įranga, kurios negalima naudoti kai kuriose šalyse dėl autorių teisių ar licencijavimo įstatymų. Naudodamiesi šia saugykla Jūs prisiimate atsakomybę už bet kurių tos saugyklos paketų diegimą ir naudojimą.
- ▶ **Pradinis tekstas (programinis kodas)**. Šioje saugykloje talpinamas pirminis programinis kodas, kuris naudojamas programinės įrangos paketų kūrimui.

Parinktis **Pradinis tekstas** neturėtų būtų pažymėta, nebent turite programų kūrimo iš pradinio teksto patirties.

Uždaro kodo paketai kartais įvardijami kaip nelaisvi (angl. non-free). Tai siejama su kalbėjimo laisve, o ne finansine verte. Už šių paketų naudojimą nereikia mokėti pinigų.

Geriausio programinės įrangos serverio išsirinkimas

Daugeliui serverių visame pasaulyje Ubuntu suteikia teisę veikti kaip *veidrodiniams serveriams* (angl. mirrors). Juose talpinama tiksli visų failų, prieinamų oficialiose Ubuntu saugyklose, kopija. Kortelėje **Ubuntu programos** jūs galite pasirinkti serverį, kuris užtikrins didžiausią siuntimo greitį.

Programų kūrimas iš pradinio teksto yra sudėtingas paketų kūrimo procesas ir paprastai domina tik programuotojus. Pirminio programinio kodo Jums gali prireikti naudojant asmeniniams poreikiams pritaikytą (modifikuotą) **branduolį** ar norint naudotis naujausia programos versija prieš ją išleidžiant Ubuntu sistemoms. Kadangi tai sudėtingesnė sritis, šiame vadove ji nebus aptariama.

Rinkdamiesi serverį turėtumėte atsižvelgti į šiuos aspektus:

- ▶ **Ryšio greitis.** Priklausomai nuo fizinio atstumo tarp Jūsų ir serverio, ryšio greitis gali būti skirtingas. Ubuntu pateikia įrankį, skirtą pasirinkti greičiausią ryšį su kompiuteriu garantuojantį serverį.

Programos Programinės įrangos saugyklos lange paspauskite išsiskleidžiantį langelį, esantį šalia „Parsisiųsti iš:“, ir pasirinkite **Kitas serveris...** Pasirodžiusiame „Pasirinkite siuntimų serverį“ lange spustelėkite viršutiniame dešiniajame kampe esantį mygtuką **Parinkti geriausią serverį**. Jūsų kompiuteris dabar mėgins užmegzti ryšį su visais prieinamais serveriais ir išrinks greičiausią iš jų. Jeigu esate patenkinti automatiniu parinkimu, spauskite mygtuką **Pasirinkite serverį**.

- ▶ **Vieta.** Arčiausiai Jūsų vietovės esantis serveris dažniausiai užtikrina geriausią ryšio greitį.

Norėdami pasirinkti serverį pagal valstybę, lange „Pasirinkite siuntimų serverį“ pasirinkite savo valstybę. Jei jūsų vietovėje prieinami keli serveriai, tai pasirinkite vieną iš jų ir spustelėkite **Pasirinkite serverį**.

Galiausiai, jeigu neturite veikiančio interneto ryšio, kai kuriuos paketus Ubuntu gali įdiegti tiesiai iš sistemos diegiamojo CD. Norėdami tai padaryti, įdėkite diską į kompiuterio kompaktinių diskų nuskaitymo įrenginį ir pažymėkite žymimąjį langelį, esantį po **Įdiegiami iš CD-ROM/DVD**. Pažymėjus šį langelį su disku bus elgiama kaip su internetine saugykla ir jame esančias programas bus galima įsidiegti pasinaudojant Ubuntu programų centru.

Papildomų programinės įrangos šaltinių pridėjimas

Ubuntu leidžia lengvai pridėti papildomas trečiųjų šalių saugyklas prie savo programinės įrangos šaltinių. Dažniausiai į Ubuntu sistemą pridėdamos PPA saugyklos. Šios saugyklos leidžia diegti programinės įrangos paketus, kurių nėra oficialiose saugyklose, ir gauti pranešimus vos tik atsiranda prieinami atnaujinimai.

Tarus, jog žinote PPA Launchpad svetainės adresą, programinės įrangos saugyklos pridėjimas į šaltinius yra ganėtinai paprastas procesas. Norint tai padaryti, „Programinės įrangos saugyklos“ lange Jums prireiks pasinaudoti kortele **Kitos programinės įrangos saugyklos**.

PPA Launchpad svetainėje kairėje pusėje matysite antraštę „Adding this PPA to your system“ (liet. šio PPA pridėjimas į jūsų sistemą). Po ja bus pateikta trumpa pastraipa, kurioje **ppa:test-ppa/pavyzdys** forma nurodytas unikalus URL. Pažymėkite šį URL pele ir paspaudę dešinį klavišą pasirinkite **Kopijuoti**.

Grįžkite į „Programinės įrangos saugyklos“ langą ir kortelėje **Kitos programinės įrangos saugyklos** paspauskite **Pridėti...** Pasirodys naujas langas, kuriame matysite žodžius „APT eilutė:“ ir tekstinį laukelį. Tuščioje laukelio vietoje spustelėkite dešinį pelės mygtuką ir pasirinkite **Įdėti**. Pamatysite URL, kurį nukopijavote iš PPA Launchpad puslapio. Paspauskite **Pridėti saugyklą** ir vėl grįšite į „Programinės įrangos saugyklos“ langą. Šiame lange pateiktame šaltinių sąraše pamatysite pridėtą naują įrašą ir šalia jo pažymėtą žymimąjį langelį, nurodantį, kad saugykla įgalinta (t.y., naudojama).

Jei apatiniame dešiniajame kampe paspausite mygtuką **Užverti**, bus parodytas pranešimas „Informacija apie prieinamą programinę įrangą yra

PPA yra asmeninis paketų archyvas (Personal Package Archive). Tai yra internetinės saugyklos, skirtos naujausių programinės įrangos paketų versijų, skaitmeninių projektų ir kitų programų talpinimui.

The screenshot shows a web browser window displaying the Launchpad page for the 'lifesaver' PPA. The browser's address bar shows the URL 'https://launchpad.net/~cmsj/+archive/lifesaver'. The page header includes the user's name 'Chris Jones' and a 'Log in / Register' link. Below the header, there are tabs for 'Overview', 'Code', 'Bugs', 'Blueprints', 'Translations', and 'Answers'. The main content area features a 'Lifesaver' package description, instructions on how to add the PPA to the system, and a 'Latest updates' section showing three successful builds. At the bottom, there is a filter for 'Lucid' and a 'View package details' link.

pasenusi“. Taip yra dėl to, kad Jūs ką tik pridėjote naują saugyklą ir todėl reikia prie jos prisijungti bei pasiųsti jos tiekiamų paketų sąrašą. Paspauskite mygtuką **Įkelti iš naujo** ir palaukite, kol Ubuntu atnaujins visas Jūsų įgalintas saugyklas (įskaitant ką tik pridėtą). Kai viskas bus baigta, langas užsivers automatiškai.

Sveikiname! Jūs ką tik į savo programinės įrangos šaltinių sąrašą pridėjote PPA saugyklą. Dabar galite paleisti Ubuntu programų centrą ir iš šio PPA diegti programas lygiai tokiu pat būdu, kaip ir diegiant programas iš numatytųjų Ubuntu saugyklų.

Paketų tvarkyklė Synaptic

Paketų tvarkyklė Synaptic yra sudėtingesnis Ubuntu sistemos programinės įrangos valdymo įrankis. Jį galima naudoti tų pačių užduočių, kurias galima atlikti su Ubuntu programų centru, atlikimui. Papildomai, šis įrankis teikia daugiau paketų kontroliavimo galimybių. Pavyzdžiui, jis teikia šias parinktis:

- ▶ **Įdiegti** bet kurį saugyklose prieinamą paketą. Daugeliu atvejų netgi galite pasirinkti kurią paketo versiją įdiegti. Pastaba: ši pasirinkimo parinktis galima tik jei saugykloje yra kelios paketo versijos.
- ▶ **Įdiegti paketą iš naujo**. Tai gali būti naudinga, jei norėsite sugrąžinti paketą į jo pradinę būseną, ištaisyti kilusius konfliktus ar pakeistus failus.

5.2 pav.: Tai yra Lifesaver PPA Launchpad puslapio pavyzdys. Lifesaver yra programa, kuri nėra prieinama oficialiose Ubuntu saugyklose. Nepaisant to, pridėdami šį PPA į savo programinės įrangos šaltinių sąrašą galėtumėte įsidiegti šią programą pasinaudojant Ubuntu programų centru.

- ▶ **Atnaujinti** paketą, kai išleidžiama naujesnė versija.
- ▶ **Pašalinti** bet kurį neberekalingą paketą.
- ▶ **Sunaikinti** paketą, visiškai pašalinant ne tik jį, bet ir bet kokias išsaugotas nuostatas ar konfigūracijos failus (kurie dažnai lieka, kai paketas tiesiog pašalinamas).
- ▶ **Pataisyti** sugadintus paketus.
- ▶ **Patikrinti bet kurio paketo savybes**, tokias kaip versijos numeris, talpinami failai, paketo dydis, priklausomybės ir t.t.

Norėdami paleisti programą Paketų tvarkyklę Synaptic, eikite į **Sistema ▶ Administravimas ▶ Paketų tvarkyklė Synaptic**. Kaip jau buvo minėta anksčiau, Synaptic yra sudėtingesnis įrankis nei Ubuntu programų centras ir bendruoju atveju nėra būtinas naujam naudotojui, žengiančiam pirmuosius žingsnius Ubuntu sistemoje. Jeigu norite paskaityti daugiau informacijos apie šios programos naudojimą ar Jums reikia daugiau programinės įrangos valdymo pagalbos šaltinių, apsilankykite puslapyje <https://help.ubuntu.com/community/SynapticHowto>.

Atnaujinimai ir naujoviniai

Programos Programinės įrangos saugyklos lange, kortelėje **Atnaujinimai** galima nustatyti kaip elgtis su Ubuntu sistemos paketų atnaujinimais.

Ubuntu atnaujinimai

Šioje dalyje galite nurodyti kokio tipo atnaujinimus norite diegti savo sistemoje. Dažniausiai tai priklauso nuo to, ko labiau norite: stabilumo ar naujovių.

- ▶ **Svarbūs saugumo atnaujinimai.** Šie atnaujinimai primygtinai rekomenduojami, nes užtikrina geriausią įmanomą sistemos saugumą. Jie yra įgalinti pagal numatymą.
- ▶ **Rekomenduojami atnaujinimai.** Šie atnaujinimai sistemos saugumui nėra tokie svarbūs, tačiau jie užtikrina, kad jūsų paketai visada turės ištestuotus ir patvirtintus naujausius klaidų pataisymus bei svarbius atnaujinimus. Ši parinktis yra pažymėta pagal numatymą.
- ▶ **Neišleisti atnaujinimai.** Ši parinktis skirta tiems, kurie mieliau turės pačius naujausius programų leidimus, tačiau rizikuos įsidiegti atnaujinimą su neištaisytomis klaidomis ar konfliktais. Atkreipkite dėmesį, jog su tokiomis atnaujintomis programomis jums kils daug problemų, todėl pagal numatymą ši parinktis nėra pažymėta. Bet jeigu jau taip nutinka, yra įmanoma „grįžti“ prie ankstesnės paketo versijos panaudojant Paketų tvarkyklę Synaptic.
- ▶ **Nepalaikomi atnaujinimai.** Tai yra atnaujinimai, kurių bendrovė Canonical dar neištestavo ir neperžiūrėjo. Naudojantis šiais atnaujinimais galima susidurti su įvairiomis klaidomis, todėl pagal numatymą ši parinktis nėra pažymėta.

Automatiniai atnaujinimai

Vidurinė šio lango dalis leidžia nustatyti kaip sistema valdo atnaujinimus: atnaujinimų tikrinimo dažnumas; iškart diegti saugumo atnaujinimus (neklusiant patvirtinimo), juos tik parsiųsti, tik informuoti apie juos.

Visos sistemos atnaujinimas

Čia Jūs galite nuspręsti apie kuriuos sistemų naujovinius turite būti informuotas.

- ▶ **Niekuomet.** Pasirinkite šią parinktį, jei nenorite būti informuojamas apie jokių naujų Ubuntu leidimus.
- ▶ **Eilinius leidimus.** Pasirinkite šią parinktį, jei norite visada turėti patį naujausią Ubuntu leidimą nepriklausomai nuo to, ar tai ilgalaikio palaikymo (LTS) leidimas, ar ne. Ši parinktis rekomenduojama paprastiems namų naudotojams.
- ▶ **Tik ilgesnio palaikymo leidimus.** Pasirinkite šią parinktį, jei Jums reikia itin stabilaus leidimo su ilgu palaikymo laiku. Jei Ubuntu naudojate verslo tikslais, vertėtų apsvarstyti šios parinktės pasirinkimą.

Kas 6 mėnesius bendrovė Canonical išleidžia naują Ubuntu operacinės sistemos versiją. Šios versijos vadinamos eiliniiais leidimais. Kas keturis eilinius leidimus, t.y., kas 24 mėnesius, Canonical išleidžia ilgalaikio palaikymo (LTS; Long Term Support) leidimą. Ilgalaikio palaikymo leidimai yra patys stabiliausi ir yra palaikomi ilgesnį laiko tarpą.

6 Komandinė eilutė

Įvadas į naudojimąsi terminalu

Šiame vadove daugiausia dėmesio skyrėme grafinei naudotojo sąsajai. Tačiau norint pilnai suvokti Ubuntu galią, jums reikėtų išmokti naudotis terminalu.

Kas yra terminalas?

Dauguma operacinių sistemų (tame tarpe ir Ubuntu) turi dviejų tipų naudotojo sąsajas. Pirmoji yra grafinė naudotojo sąsaja (žymima GUI; tai trumpinys iš žodžių Graphical User Interface). Šiam sąsajos tipui priklauso darbastalis, langai, meniu, įrankių juostos ir kiti elementai, kuriuos spaudinėjant pele vykdomi veiksmai. Antrasis ir daug senesnis sąsajos tipas yra komandinės eilutės sąsaja (žymima CLI; tai trumpinys iš Command-Line Interface).

Terminalas yra Ubuntu komandinės eilutės sąsaja. Tai yra metodas kai kurių Ubuntu operacinės sistemos aspektų kontroliavimui naudojantis tik klaviatūra įvedamomis komandomis.

Kodėl turėčiau naudotis terminalu?

Vidutinis Ubuntu naudotojas daugumą kasdienių savo veiklų gali atlikti nesinaudodamas terminalu. Nepaisant to, terminalas yra galingas ir nepamainomas įrankis daugelio naudingų užduočių atlikimui. Pavyzdžiui:

- ▶ Kartais iškilusios Ubuntu problemos gali būti išspręstos tik pasinaudojant terminalu.
- ▶ Kai kuriais atvejais pasinaudojimas komandinės eilutės sąsaja yra greitesnis užduoties atlikimo būdas. Pvz., naudojantis terminalu yra daug paprasčiau vienu metu atlikti operacijas su daugeliu failų.
- ▶ Mokymasis naudotis komandinės eilutės sąsaja (komandine eilute) yra pirmas žingsnis į sudėtingų problemų sprendimo, sistemos administravimo ir programinės įrangos kūrimo (bei tobulinimo) įgūdžių įgijimą. Jeigu galvojate tapti programuotoju ar pažengusiu Ubuntu naudotoju, komandinės eilutės išmanymas yra esminis dalykas.

Terminalo paleidimas

Terminalą galite paleisti pasirinkę **Programos • Reikmenys • Terminalas**.

Terminalo langas bus beveik visiškai tuščias, išskyrus viršutiniame kairiajame kampe esantį tekstą ir mirksintį bloką. Šis tekstas yra **raginimas** ir jis rodo jūsų prisijungimo bei kompiuterio vardą, taip pat darbinį katalogą. Tildės ženklas (~) reiškia, kad darbinis katalogas yra jūsų namų katalogas. Mirksintis blokas yra **žymeklis**. Jis nurodo kur pasirodys įvedamas tekstas.

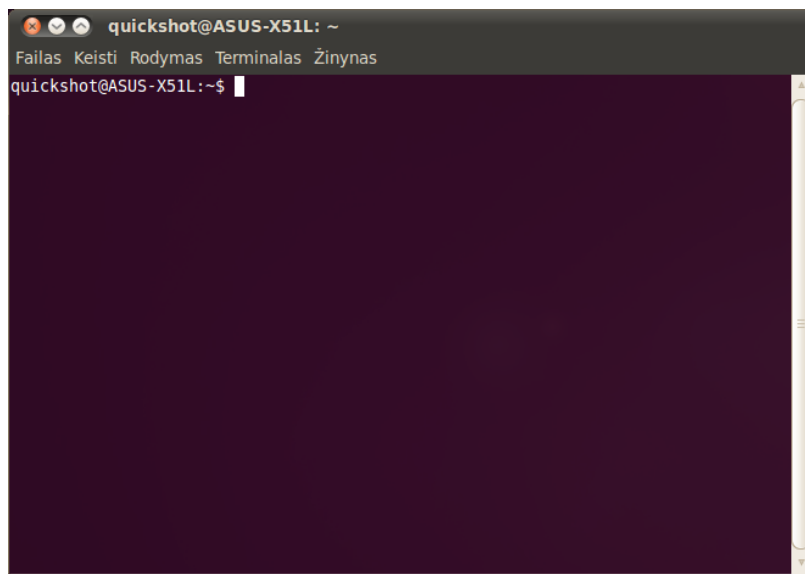
Vertėjo pastaba: kad būtų paprasčiau, vietoje žodžio „katalogas“ daug kur

Terminalas suteikia prieigą prie komandų interpretatoriaus. Kai terminale įvedate komandą, **komandų interpretatorius** interpretuoja ją ir įvykdo nurodytus veiksmus. Yra nemažai skirtingų tipų komandų interpretatorių ir jie priima skirtingas komandas. Pats populiariausias iš jų yra „bash“ komandų interpretatorius. Jis yra naudojamas Ubuntu ir daugelyje kitų GNU/Linux sistemų.

GUI aplinkose terminas „aplankas“ dažnai yra naudojamas vietas, kurioje laikomi failai, aprašymui. CLI aplinkose tam naudojamas terminas „katalogas“. Ši metafora atsispindi daugelyje šiame skyriuje minimų komandų (pvz., `cd` ar `pwd`).

naudojome žodį „aplangas“. Šį niuansą galite pastebėti daugelyje sulietu-
vintų darbastalio aplankų, nes tiek aplangas, tiek katalogas iš esmės reiškia tą
patį.

Pabandydami įveskite **pwd** ir spustelėkite Enter. Terminalas turėtų ro-
dyti `/home/naudotojas`; vietoje „naudotojas“ bus rodomas jūsų naudotojo
vardas. Šis tekstas vadinamas „išvestimi“. Jūs ką tik panaudojote `pwd` (print
working directory; liet. spausdinti darbinį katalogą) komandą ir išvestis
nurodė darbinį katalogą, t.y., aplanką, kuriame buvote tuo metu.

6.1 pav.: Numatytasis terminalo langas
leidžia įvykdyti šimtus naudingų komandų.

Visos terminalo komandos remiasi tuo pačiu principu. Įvedamas koman-
dos pavadinimas, po to, jei būtina, **parametrai** ir tada nurodyto veiksmo
įvykdymui paspaudžiamas Enter klavišas. Daugeliu atvejų, po komandos
įvykdymo bus rodoma šiek tiek išvesties, tačiau tai priklauso nuo naudotos
komandos. Pavyzdžiui, pasinaudojimas `cd` komanda pakeis darbinį aplanką
(žr. žemiau) ir raginimą, tačiau nepateiks jokios išvesties.

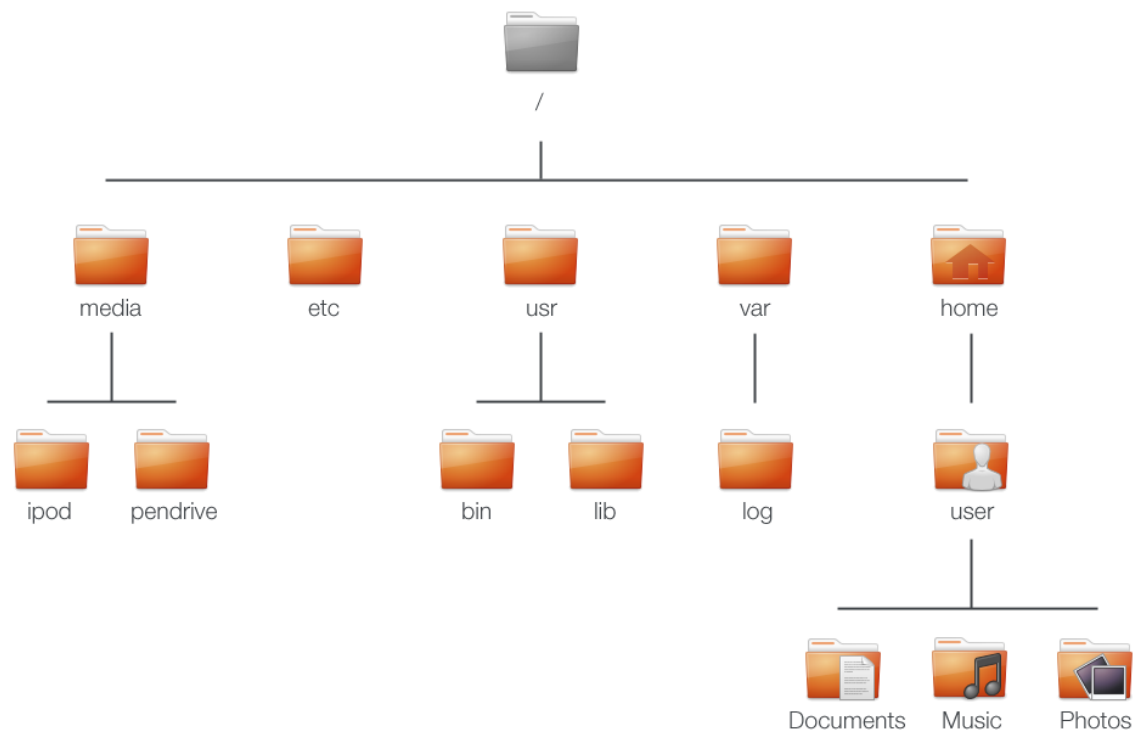
Likusioje skyriaus dalyje aptariami dažniausiai pasitaikantys terminalo
panaudojimo atvejai. Nepaisant to, naudojantis komandinės eilutės sąsaja
Ubuntu sistemoje atsiveria beveik neribotos galimybės. Antroje šio vadovo
pusėje mes nuolat minėsime komandinę eilutę, ypač aprašant problemų
sprendimo žingsnelius ir sudėtingesnį kompiuterio valdymą.

Ubuntu failų sistemos struktūra

Ubuntu naudoja Linux failų sistemą, sudarytą iš aibės aplankų, esančių
šakniniame (angl. root) aplanke. Kiekviename iš šių aplankų laikomi svar-
būs sistemos failai, kurių negalima modifikuoti, nebent esate root naudo-
tojas arba naudojate `sudo`. Šis apribojimas taikomas tiek dėl saugumo, tiek
dėl apsisaugojimo priešasčių: kompiuterių virusai negali pakenkti pagrin-
diniam sistemos failams, todėl naudotojai negali pažeisti nieko gyvybiškai
svarbaus.

Žemiau aprašomi kai kurie svarbūs aplankai.

Parametrai yra papildomi teksto segmen-
tai, kurie paprastai pridedami komandos
pabaigoje. Jie pakeičia komandos inter-
pretavimą. Standartinė jų forma yra **-h** ar
-help pavidalo. Tiesą sakant, parametras
-help galima pridėti prie bet kurios ko-
mandos taip išgaunant trumpą komandos
aprašymą ir palaikomų parametru sąrašą.

6.2 pav.: Kai kurie svarbūs šakninės failų sistemos aplankai.

Šakninis aplankas yra žymimas simboliu `/`. Jame laikomi visi aplankai ir failai. Štai keletas svarbiausių sistemos aplankų:

- ▶ `/bin` ir `/sbin`: Daugelis svarbiausių sistemos programų.
- ▶ `/etc`: Sistemos konfigūracijos failai.
- ▶ `/home`: Kiekvienas naudotojas turi poaplanį asmeninių failų laikymui (pvz., `/home/naudotojas`).
- ▶ `/lib`: Bibliotekos failai, panašūs į Windows sistemose naudojamus `.dll` failus.
- ▶ `/media`: Išorinės laikmenos (CD-ROM ir USB įrenginiai) prijungiamos šiame aplanke.
- ▶ `/root`: Šiame aplanke laikomi root naudotojo failai (nemaišykite su šakniniu (angl. root) aplanke).
- ▶ `/usr`: Tiriamas kaip žodis 'user' anglų kalboje. Šiame aplanke laikomi daugumos programų failai (nemaišykite su kiekvieno naudotojo namų aplanke).
- ▶ `/var/log`: Šiame aplanke laikomi daugumos programų žurnalų failai.

Kiekvienas aplankas turi *kelią*. Kelias yra pilnas aplanko pavadinimas, nurodantis kaip jį pasiekti iš bet kurios sistemos vietos.

Pavyzdžiui, aplanke `/home/naudotojas/Darbastalis` (nustačius naudoti anglų kalbą, kelias yra `/home/naudotojas/Desktop`) laikomi visi jūsų failai, esantys Ubuntu darbastalyje. Kelią `/home/naudotojas/Darbastalis` galima suskaidyti į keletą dalių:

1. `/` – nurodo, kad kelias prasideda šakniniame aplanke;

2. `home/` – kelias veda nuo šakninio iki namų aplanko;
3. `naudotojas/` – kelias veda nuo namų iki naudotojo aplanko;
4. `Darbastalis` (arba `Desktop`) – kelias veda iš naudotojo aplanko į `Darbastalis` aplanką.

Kiekvienas Ubuntu sistemoje laikomas aplankas turi pilną kelią, prasidedantį / (šakninis aplankas) ir užsibaigiantį aplanko pavadinimu.

Aplankai ir failai, prasidedantys tašku, yra paslėpti. Paprastai jie rodomi tik su specialia komanda ar pasirinkus tam tikrą parinktį. Nautilus programoje paslėptus failus ir aplankus galite matyti pasirinkę **Rodymas ▶ Rodyti paslėptus failus** arba nuspaudę `Ctrl+H`. Jūsų namų aplanke yra daug paslėptų aplankų, kuriuose laikomi programų nustatymai. Pavyzdžiui, aplanke `/home/naudotojas/.evolution` laikomi Evolution pašto programos nustatymai.

Išorinių įrenginių įrengimas ir atjungimas.

Kiekvieną kartą prie kompiuterio prijungiant duomenų saugojimo laikmeną (vidinį ar išorinį kietąjį diską, USB atmintuką, CD-ROM įrenginio nuskaitomą laikmeną), ji turi būti *įrengiama* ir tik tada gali būti pasiekiamas. Įrenginio įrengimas reiškia aplanko susiejimą su tuo įrenginiu, taip leidžiant jums naršyti jame laikomus failus.

Kai Ubuntu sistemoje įrengiamas įrenginys kaip USB atmintukas ar medijos grotuvas, jam yra automatiškai sukuriamas aplankas *media* aplanke ir jums yra suteikiami atitinkami skaitymo ir rašymo leidimai.

Dauguma failų tvarkyklių savo šoninėje juostoje automatiškai prideda nuorodą į įrengtą įrenginį ir todėl jį yra patogu pasiekti. Jums nebūtina fiziškai nueiti į *media* aplanką, nebent to prireikia naudojantis komandine eilute.

Baigus naudotis įrenginiu, galite jį *atjungti*. Įrenginio atjungimas reiškia aplanko ir įrenginio susiejimo panaikinimą. Po atjungimo įrenginį saugu išimti (tinkamai neatjungus įrenginio gresia duomenų praradimas).

Pirmieji žingsniai į komandinės eilutės naudojimą

Naršymas po aplankus

Komanda `pwd` yra trumpinys, kilęs iš žodžių *print working directory* (liet. atspausdinti darbinį aplanką). Ji skirta nurodyti aplanką, kuriame esate tuo metu. Atkreipkite dėmesį, kad **raginimas** (tekstas prieš mirksintį žymeklį) taip pat rodo jūsų darbinį aplanką.

```
$ pwd /home/naudotojas/
```

Komanda `cd` yra trumpinys, kilęs iš žodžių *change directory* (liet. keisti aplanką, t.y., pereiti kitur). Ji leidžia pereiti iš darbinio į pasirinktą aplanką.

```
$ cd /aplankas/į/kuri/norite/nueiti/
```

Jei bent viename iš aplankų pavadinimų yra tarpas, tai kelią reikės nurodyti kabutėse:

```
$ cd ~/ "Muzika/The Beatles/Sgt. Pepper's"
```


Lonely Hearts Club Band/”

Jei neparašysite kabučių, terminalas nuspręs, kad norite iš darbinio aplanko pereiti į aplanką ~/Muzika/The.

Yra keletas specialių aplankų pavadinimų. ~ yra specialus pavadinimas, nurodantis jūsų namų aplanką (/home/naudotojas, o ne /home). Įvesdami **cd ~** iš bet kurios sistemos vietos iškart pereisite į savo namų aplanką. .. (du taškai) yra specialus pavadinimas, nurodantis aplanko „tėvą“, t.y., aplanką, kuris aplankų medyje yra vienu lygiu aukščiau. Pavyzdžiui, jei jūsų dabartinis darbinis aplankas yra /home/naudotojas, tai įvedus **cd ..** jūs pereisite į /home aplanką.

Failų sąrašo peržiūra

Komanda **ls** yra naudojama visų darbiniam aplanke esančių failų ir aplankų sąrašo išgavimui.

```
$ ls alligator-pie.mp3 squirm.mp3 baby-blue.mp3
```

Duomenų perkėlimas

Komanda **mv** naudojama failo perkėlimui iš vieno aplanko į kitą.

```
$ mv /dmb/big-whiskey/grux.mp3 /home/john
```

Komandą **mv** taip pat galima naudoti failo pervadinimui. Pavyzdžiui:

```
$ mv grux.mp3 frub.mp3
```

Komanda **cp** naudojama failo kopijavimui iš vieno aplanko į kitą.

```
$ cp /dmb/big-whiskey/grux.mp3 /media/ipod
```

Atkreipkite dėmesį, kad terminalas skiria didžiąsias ir mažąsias raides. Pavyzdžiui, jei turite aplanką pavadinimu `Aplankas1`, tai nurodant jį terminale privalote pavadinimą rašyti pradedant didžiąja A raide. Nurodžius netinkamą pavadinimą, komanda tiesiog nesuveiks.

Aplankų kūrimas

Komanda **mkdir** yra trumpinys, kilęs iš žodžių *make directory* (liet. sukurti aplanką). Ji naudojama naujo aplanko sukūrimui darbiniam ar kitame aplanke. Pavyzdžiui, ši komanda darbiniam aplanke sukurs aplanką pavadinimu `naujas-aplankas`:

```
$ mkdir naujas-aplankas
```

Toliau pateikiama komanda ignoruos jūsų darbinį aplanką ir sukurs aplanke `/tmp/pavyzdys/` aplanką pavadinimu `naujas-aplankas`:

```
$ mkdir /tmp/pavyzdys/naujas-aplankas
```

Į šį aplanką galėtumėte patekti pasinaudodami komanda **cd**.

```
$ cd /tmp/pavyzdys/naujas-aplankas
```

Failų ir aplankų trynimas

Komanda **rm** naudojama failų ištrynimui. Pavyzdžiui, darbiniam aplanke laikomą failą `ištrink-mane.txt` ištrinsite įvesdami:

```
$ rm ištrink-mane.txt
```

Kad ištrintumėte kitame aplanke esantį failą (pvz., esantį ne darbiniam aplanke), jūs turite nurodyti *kelia* iki failo. Kitaip tariant, jums reikia nurodyti failo vietą. Pavyzdžiui, kad ištrintumėte aplanke /tmp/pavyzdys/ laikomą failą `ištrink-mane.txt`, naudokite tokią komandą:

```
$ rm /tmp/pavyzdys/ištrink-mane.txt
```

Komanda `rmdir` yra panaši į komandą `rm`, tačiau ji naudojama aplankų, o ne failų ištrynimui. Pavyzdžiui, ši komanda ištrintų anksčiau sukurtą aplanką `naujas-aplankas`:

```
$ rmdir /tmp/pavyzdys/naujas-aplankas/
```

Susipažinimas su sudo

Kai įdiegėte Ubuntu, sistema automatiškai sukūrė dvi naudotojo paskyras: jūsų pirminę paskyrą ir „root“ paskyrą, kuri veikia Jums to nematant. Šakninė (root) paskyra turi sistemos failų ir nustatymų modifikavimui būtinas privilegijas. Jūsų pirminė paskyra tokių privilegijų neturi. Užtuot atsijungus nuo pirminės paskyros ir tada prisijungus prie root paskyros (tai gali būti pavojinga), jūs galite naudoti komandas `sudo` (komandinės eilutės programoms) ir `gksudo`, kad laikinai pasiskolintumėte root paskyros privilegijas administraciniams veiksams, tokiems kaip programinės įrangos diegimas ir šalinimas, naudotojų kūrimas ir šalinimas, sistemos failų modifikavimas.

Pavyzdžiui, sekanti komanda atvertų Ubuntu numatytąjį tekstų redaktorių `gedit` su root privilegijomis. Tokiu atveju jūs galėsite redaguoti svarbius sisteminius failus, kurie kitu atveju būtų apsaugoti nuo keitimų. Slaptažodis, kurį naudojate su `sudo`, yra toks pat kaip pirminės paskyros slaptažodis (kurį naudojate prisijungimui) ir yra nustatomas Ubuntu diegimo proceso metu.

```
$ gksudo gedit [sudo] password for naudotojas:
Opening gedit...
```


Komanda `sudo` suteikia praktiškai neribotą prieigą prie svarbių sistemos failų ir nustatymų. `sudo` naudokite tik tuo atveju, jei tikrai žinote, ką darote. Sužinoti daugiau apie `sudo` panaudojimą galite skyriuje [skyrius 7: Saugumas](#).

Terminale naudojant `sudo`, jūsų prašys įvesti slaptažodį. Įvesdami slaptažodį terminale nematysite jokių taškų, žvaigždučių ar kitokių simbolių. Tai yra papildomo saugumo savybė, skirta apsaugoti jūsų slaptažodį nuo bet kurių smalsių akių.

Programinės įrangos valdymas naudojantis terminalu

Ubuntu sistema pateikia daug programinės įrangos valdymo būdų. Grafiniai įrankiai, tokie kaip Ubuntu programų centras ir Paketų tvarkyklė `Synaptic`, buvo aptarti skyriuje [skyrius 5: Programinės įrangos valdymas](#), tačiau daug žmonių teikia pirmenybę komandai `apt` (Advanced Packaging Tool; liet. pažengęs paketavimo įrankis), kuri skirta programinės įrangos valdymui per terminalą. Komanda `apt` yra itin įvairiapusiška ir apima keletą įrankių, iš kurių labiausiai naudojamas yra `apt-get`.

Visos `apt` komandos turėtų būti rašomos priekyje įrašius komandą `sudo`, nes jos paprastai reikalauja root privilegijų.

apt-get naudojimas

Komanda `apt-get` naudojama paketų diegimui ir šalinimui iš sistemos. Ją taip pat galima naudoti saugyklose prieinamų paketų sąrašo atnaujinimui bei programinės įrangos atnaujinimų atsisiuntimui ir įdiegimui.

Naujinimas ir naujovimas

Komanda `apt-get update` gali būti panaudota greitam Ubuntu numatytųjų bei naudotojo papildomai pridėtų saugyklų paketų sąrašo atnaujinimui (daugiau apie saugyklas galite sužinoti skyriuje [skyrius 5: Programinės įrangos valdymas](#)).

```
$ sudo apt-get update
```

Pasinaudodami komanda `apt-get upgrade` jūs galite atsisiųsti ir įdiegti visus jūsų sistemoje įdiegtiems paketams prieinamus atnaujinimus. Prieš vykdant komandą `apt-get upgrade` yra rekomenduojama įvykdyti komandą `apt-get update`, nes tik tada gausite pačius naujausius prieinamus programinės įrangos atnaujinimus.

```
$ sudo apt-get upgrade Skaitomi paketų sąrašai... Baigta
Konstruojamas priklausomybių medis Skaitoma būsenos informa-
cija... Baigta
Bus atnaujinti šie paketai:      tzdata 1 atnaujinti, 0 naujai
įdiegti, 0 bus pašalinta ir 0 neatnaujinta. Reikia parsisiųsti
683kB
archyvų. Po šios operacijos bus atlaisvinta 24,6kB disko vietos.
Ar norite
tęsti [T/n]?
```

Terminalas pateiks santrauką, kurioje bus nurodyta kurie paketai bus atnaujinti, parsisiuntimo dydis ir kiek papildomai bus naudojama (ar atlaisvinama) disko vietos. Tada jis paprašys jūsų patvirtinimo prieš atliekant veiksmą. Norėdami tęsti diegimą, spustelėkite T ir tada Enter. Po to viskas bus parsisiųsta ir įdiegta. Jeigu nenorite tęsti diegimo, spustelėkite n ir tada Enter.

Diegimas ir šalinimas

Pateikiama komanda būtų naudojama VLC grotuvo įdiegimui pasinaudojant `apt-get`:

```
$ sudo apt-get install vlc [sudo] password for
naudotojas:
```

Norint pašalinti VLC, jūs įvestumėte:

```
$ sudo apt-get remove vlc [sudo] password for
naudotojas:
```

Įsidėmėkite prieš `apt-get` komandą parašytą `sudo`. Daugeliu atvejų diegiant programinę įrangą bus privaloma naudoti `sudo`, nes jūs modifikuosite apsaugotas sistemos dalis. Dauguma mūsų naudojamų komandų reikalauja root prieigos, todėl naudojamą `sudo` matysite gan dažnai.

Sistemos valymas

Ubuntu operacinėje sistemoje programinė įranga dažnai priklauso nuo kitų paketų, įdiegtų dėl korektiško jos veikimo. Jeigu mėginsite įdiegti naują paketą ir jo *priklausomybės* dar nebus įdiegtos, tai tuo metu Ubuntu jas automatiškai parsisiųs ir įdiegs (jei reikalaujami paketai prieinami nustatytose

saugyklose). Kai pašalinate paketą, visos to paketo įdiegtos priklausomybės nėra automatiškai pašalinamos. Šie paketai kaupiasi Jūsų sistemoje ir užima disko vietą. Paprastas sistemos išvalymo būdas yra pasinaudoti `apt-get autoremove` komanda. Tai išrinks ir pašalins visus paketus, kurie buvo automatiškai įdiegti ir nebėra reikalingi.

```
$ sudo apt-get autoremove
```

Kita naudinga komanda yra `apt-get autoclean`. Ji pašalina podėlio failus, likusius po paketų parsisiuntimo.

Papildomų programinės įrangos saugyklų pridėjimas

Kartais jūs galite užsimanyti įdiegti programinę įrangą, kuri nėra prieinama oficialiose saugyklose, tačiau gali būti prieinama vadinamosiose PPA saugyklose. PPA yra trumpinys, kilęs iš žodžių *personal package archives* (liet. asmeniniai paketų archyvai). Juose laikoma programinė įranga, kurią galite įdiegti pridėdami į sistemą norimą PPA. Kad pridėtumėte PPA saugyklą, įveskite:

```
$ sudo add-apt-repository ppa:pavyzdys/ppa
```

Vos tik pridėjus PPA Jūs galite iškart diegti ten esančią programinę įrangą įprastu būdu, t.y., naudojant komandą `apt-get install`.

7 Saugumas

Šiame skyriuje aptariami Ubuntu sistemos saugumo išlaikymo būdai.

Kodėl Ubuntu sistema yra saugi

Ubuntu operacinė sistema nuo pat pradžių yra saugi dėl gausybės priežasčių:

- ▶ Ubuntu aiškiai išskiria paprastus naudotojus ir administratorius.
- ▶ Ubuntu operacinėms sistemoms skirta programinė įranga yra laikoma saugioje internetinėje saugykloje, kurioje nėra klaidingos ar žalingos programinės įrangos.
- ▶ Atvirojo kodo programinė įranga (kaip Ubuntu) leidžia lengvai aptikti saugumo spragas.
- ▶ Saugumo pataisymai atvirojo kodo programinei įrangai (kaip Ubuntu) yra išleidžiami itin greitai.
- ▶ Dauguma virusų yra skirti tik Windows pagrindu veikiančioms sistemoms ir nedaro jokios žalos Ubuntu operacinėms sistemoms.

Pagrindinės saugumo koncepcijos ir procedūros

Po įdiegimo Ubuntu sistema yra automatiškai sukonfigūruojama vieno naudotojo naudojimuisi. Jeigu kompiuteriu su įdiegta Ubuntu operacine sistema naudosis daugiau nei vienas žmogus, kiekvienas iš jų turėtų turėti savo asmenines paskyras. Tokiu būdu kiekvienas naudotojas gali turėti atskirus nustatymus, dokumentus, kitus failus. Jei yra būtina, jūs taip pat galite apsaugoti failus nuo kitų naudotojų (neturinčių administratoriaus privilegijų) peržiūrėjimo ar modifikavimo. Norėdami sužinoti daugiau apie papildomų naudotojų paskyrų kūrimą, žiūrėkite skyrių [Naudotojai ir grupės](#).

Leidimai

Ubuntu sistemoje failai ir aplankai gali būti nustatyti taip, kad tik konkretūs naudotojai galėtų juos peržiūrėti, modifikuoti ar paleisti. Pavyzdžiui, jūs galite norėti dalintis svarbiu failu su kitais naudotojais, tačiau nenorite, kad kiti galėtų redaguoti tą failą. Ubuntu kontroliuoja prieigą prie kompiuteryje esančių failų per „leidimų“ sistemą. Leidimai yra nustatymai, kuriuos jūs galite konfigūruoti ir nurodyti kaip kompiuteryje esantys failai bus prieinami ir naudojami.

Norėdami sužinoti daugiau apie leidimų keitimą, apsilankykite adresu <https://help.ubuntu.com/community/FilePermissions>.

Slaptažodžiai

Kompiuterio saugumo padidinimui jūs galite naudoti stiprų slaptažodį. Jūsų slaptažodyje neturėtų būti vardų, dažnai naudojamų žodžių ar frazių.

Pagal numatymą Ubuntu sistemose minimalus slaptažodžio ilgis yra keturi simboliai. Mes rekomenduojame naudoti slaptažodį su daugiau simbolių nei minimalus ilgis.

Ekranu užrakinimas

Palikdami kompiuterį be priežiūros galite norėti užrakinti ekraną. Ekranu užrakinimas, kol nėra įvedamas jūsų slaptažodis, apsaugo nuo pašalinių naudojimosi jūsų kompiuteriu. Jį galima užrakinti keliais būdais:

- ▶ Spustelėkite sesijos meniu piktogramą, esančią viršutiniame skydelyje dešinėje pusėje, ir tada pasirinkite **Užrakinti ekraną**.
- ▶ Nuspauskite **Ctrl+Alt+L** kombinaciją. Šių klavišų susiejimą galima pakeisti per **Sistema ▶ Nustatymai ▶ Klavišų susiejimai**.

Sistemos atnaujinimai

Patikimas saugumas priklauso nuo kasdien atnaujinamos sistemos. Ubuntu teikia laisvąją programinę įrangą ir saugumo atnaujinimus. Patariame reguliariai pritaikyti visus prieinamus atnaujinimus. Kad sužinotumėte kaip atnaujinti Ubuntu sistemą įdiegiant naujausius saugumo atnaujinimus ir pataisymus, peržiūrėkite skyrių **skyrius 5: Programinės įrangos valdymas**.

Pasitikėjimas trečiųjų šalių šaltiniais

Programas į kompiuterį dažniausiai diegsite pasinaudodami Ubuntu programų centru, kuris parsisiunčia programinę įrangą iš Ubuntu saugyklų, aprašytų skyriuje **skyrius 5: Programinės įrangos valdymas**. Tačiau kartais prireikia pridėti programinę įrangą iš kitų šaltinių. Pavyzdžiui, to Jums gali prireikti kai programa neprieinama iš Ubuntu saugyklų ar jose talpinama sena jos versija.

Papildomos saugyklos prieinamos tinklalapiuose kaip **getdeb.net** ir Launchpad PPA. Jų pridėjimas aprašytas skyriuje **skyrius 5: Programinės įrangos valdymas**. Kai kurių programų DEB paketus galima atsisiųsti iš jų oficialių tinklalapių. Alternatyviai, jūs galite kompiliuoti programas iš pirminio kodo (sudėtingesnis programų diegimo ir naudojimo būdas).

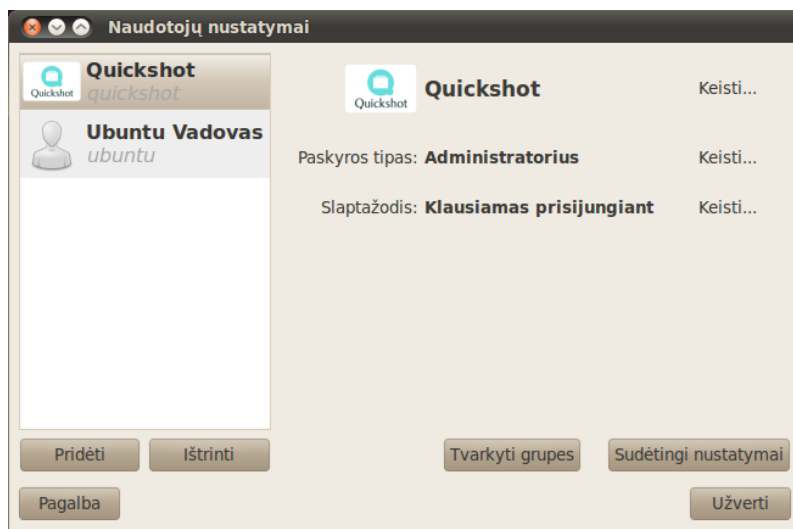
Naudojimasis tik žinomais šaltiniais, tokiais, kaip projektų tinklalapiai, PPA ar kitos įvairios bendruomenės saugyklos (tokios, kaip **getdeb.net**) yra saugesnis būdas negu siųstis programas iš savavališkų (ir, ko gero, mažiau patikimų) šaltinių. Prieš naudojantis trečiųjų šalių šaltiniais, įsitikinkite jų patikimumu ir tiksliai žinokite, ką diegiate į savo kompiuterį.

Naudotojai ir grupės

Kaip ir dauguma kitų sistemų, Ubuntu leidžia kurti atskiras paskyras kiekvienam tuo kompiuteriu besinaudojančiam asmeniui. Ubuntu operacinė sistema taip pat palaiko naudotojų grupes, o tai suteikia galimybę vienu metu administruoti leidimus keliems naudotojams.

Kiekvienas Ubuntu sistemos naudotojas priklauso bent vienai grupei. Grupės pavadinimas yra toks pat kaip naudotojo prisijungimo vardas. Nau-

dotojas taip pat gali priklausyti papildomoms grupėms. Failus ir aplankus galima sukonfigūruoti taip, kad jie būtų pasiekiami tik tam tikram naudotojui ir grupei. Pagal numatymą naudotojo failai yra prieinami tik jam, o sistemos failai yra prieinami tik root naudotojui.

7.1 pav.: Pridėkite, šalinkite ar keiskite naudotojų paskyras.

Naudotojų valdymas

Naudotojus ir grupes galite valdyti pasinaudodami **Naudotojų ir grupių nustatymai** administravimo programa. Šią programą galite atverti pasirinkę **Sistema ▶ Administravimas ▶ Naudotojų ir grupių nustatymai**.

Jeigu norite valdyti naudotojų ir grupių sąryšius, pasirinkite **Tvarkyti grupes**. Atliekant bet kokius pokyčius Jūs privalėsite įvesti slaptažodį.

Naudotojo pridėjimas Spustelėkite mygtuką **Pridėti**, kuris yra rodomas po sukurtų naudotojų paskyrų sąrašu. Atsivers langas su dvejais laukeliais. Laukelis „Vardas“ yra reikalingas pilno vardo nurodymui (dėl patogaus rodymo). Laukelis „Trumpas vardas“ yra skirtas prisijungimo vardui. Įveskite reikiamą informaciją ir spustelėkite **Gerai**. Pasirodys naujas langas, prašantis nurodyti naujosios paskyros slaptažodį. Užpildykite ir tada spauskite **Gerai**. Naujam naudotojui suteiktas privilegijas galite keisti pagrindiniame programos lange pasirinkdami mygtuką **Sudėtingi nustatymai** ir tada kortelę **Naudotojų privilegijos**.

Naudotojo modifikavimas Paspauskite ant naudotojo, pateikto naudotojų sąrašė, ir tada spustelėkite mygtuką **Keisti...**, kuris rodomas šalia šių parinkčių:

- ▶ Paskyros tipas:
- ▶ Slaptažodis:

Norėdami nustatyti sudėtingesnes parinktis, spustelėkite mygtuką **Sudėtingi nustatymai**. Pasirodžiusiame dialogo lange pakeiskite norimus dalykus. Pakeitimų išsaugojimui paspauskite **Gerai**.

Naudotojo ištrynimasis Iš sąrašo pasirinkite naudotoją ir paspauskite **Ištrinti**. Ubuntu deaktyvuos naudotojo paskyrą ir jūs galėsite pasirinkti ar pašalinti to naudotojo namų aplanką, ar jį palikti.

Grupių valdymas

Grupių valdymo langą atversite spustelėdami mygtuką **Tvarkyti grupes**.

Grupės pridėjimas Norėdami pridėti grupę, paspauskite **Pridėti**. Pasirodžiusiame dialogo lange įveskite grupės vardą ir pasirinkite naudotojus, kuriuos norite priskirti tai grupei.

Grupės modifikavimas Norėdami perskirstyti egzistuojančios grupės naudotojus, pasirinkite grupę ir spustelėkite mygtuką **Savybės**. Pažymėkite ar atžymėkite naudotojus ir tada pakeitimų pritaikymui spauskite **Gerai**.

Grupės ištrynimasis Norėdami ištrinti grupę, pasirinkite grupę ir paspauskite **Ištrinti**.

Grupių priskyrimas failams ir aplankams

Norėdami pakeisti failui ar aplankui priskirtą grupę, atverkite failų naršyklę Nautilus ir nukeliate iki norimo failo ar aplanko. Tuomet pažymėkite norimą failą ar aplanką ir meniu juostoje pasirinkite **Failas ▶ Savybės** arba spustelėkite ant norimo failo ar aplanko dešiniu pelės mygtuku ir iššokusiam lange pasirinkite **Savybės**. Pasirodžiusiame Savybių lange paspauskite kortelę **Leidimai** ir išsiskleidžiančiame **Grupės** sąraše pasirinkite norimą grupę. Tada užverkite langą.

Priskyrimas naudojantis komandine eilute

Naudotojų ir grupių nustatymus taip pat galima keisti naudojantis komandine eilute. Mes Jums rekomenduojame naudotis aukščiau aprašytu grafiniu metodu, nebent jūs turite tam tikrų priežasčių naudotis būtent komandine eilute. Daugiau informacijos apie naudotojų ir grupių modifikavimą pasinaudojant komandine eilute rasite Ubuntu Server gide adresu <https://help.ubuntu.com/10.04/serverguide/C/user-management.html>.

Saugios sistemos paruošimas

Norėdami padidinti sistemos saugumą, galite norėti naudotis užkarda (dar žinoma kaip ugniasienė) ar naudoti šifravimą.

Užkarda

Užkarda yra programa, sauganti jūsų kompiuterį nuo neautorizuoto žmonių iš interneto ar lokalaus tinklo prisijungimo. Užkardos blokuoja ryšius su kompiuteriu iš nežinomų šaltinių. Tai padeda išvengti saugumo pažeidimų.

Programa Uncomplicated Firewall (ufw) yra standartinė Ubuntu sistemos užkardos konfigūravimo programa. Ši programa paleidžiama per

komandinę eilutę, tačiau ją galima valdyti naudojantis grafinę sąsają turinčia programa Gufw. Kaip įdiegti Gufw paketą galite sužinoti skyriuje **skyrius 5: Programinės įrangos valdymas**.

Programą Gufw galite paleisti per **Sistema ▶ Administravimas ▶ Firewall configuration**. Norėdami įjungti užkardą, pažymėkite parinktį **Enabled**. Pagal numatymą yra blokuojami visi gaunamieji (angl. incoming) ryšiai. Ši nuostata turėtų tikti daugumai naudotojų.

Jeigu Ubuntu sistemoje naudojate serveriams skirtą programinę įrangą (tokią kaip interneto ar FTP serveris), tai Jums prireiks atverti tų tarnybų naudojamus prievadus. Kitais atvejais yra mažai tikėtina, kad jums reikės atverti kokius nors papildomus prievadus. Pastaba: keletą prievadų gali tekti atverti dėl tinkamo DC ir torrent programų veikimo.

Norėdami pridėti prievadą, paspauskite mygtuką **Pridėti** arba meniu juostoje pasirinkite **Edit ▶ Add Rule**. Dažniausiai pakanka kortelės **Preconfigured** (iš anksto sukonfigūruota). Pirmame langelyje pasirinkite **Allow** (leisti) ir tada pasirinkite norimą programą ar tarnybą.

Kortelėje **Simple** (paprastas) galima suteikti prieigą vienam prievadui, o kortelėje **Advanced** (sudėtingas) galima suteikti prieigą prievadų sričiai.

Šifravimas

Svarbius asmeninius duomenis (pvz., finansinius įrašus) galite norėti apsaugoti juos užšifruodami. Failo ar aplanko užšifravimas iš esmės „užrakina“ tą failą ar aplanką, užkoduodamas jį tam tikru algoritmu, kuris failą ar aplanką išlaiko neperskaitomą iki kol jis bus iššifruotas panaudojus slaptažodį. Asmeninių duomenų šifravimas užtikrina, kad niekas negalės jų atverti ar perskaityti neturėdamas Jūsų privataus rakto.

Ubuntu operacinė sistema turi daug failų ir aplankų šifravimui skirtų įrankių. Šis skyrius aptars du iš jų. Daugiau informacijos apie failų ar elektroninio pašto šifravimą rasite Ubuntu Community Help dokumentuose adresu <https://help.ubuntu.com/community>.

Namų aplankas

Diegiant Ubuntu operacinę sistemą yra leidžiama užšifruoti namų aplanką. Daugiau informacijos apie namų aplanko užšifravimą rasite skyriuje **skyrius 1: Įdiegimas**.

Privatus aplankas

Jei nepasirinkote viso naudotojo namų aplanko užšifravimo, galite užšifruoti pavienį aplanką, esantį naudotojo namų aplanke. Norėdami tai padaryti, įvykdysite šiuos žingsnius:

1. Įdiekite **ecryptfs-utils** paketą.
2. Terminale paleiskite komandą `ecryptfs-setup-private`, kuri padarys privataus aplanko nustatymus.
3. Prireikus įveskite savo paskyros slaptažodį.
4. Pasirinkite slapta prijungimo frazę arba ją sugeneruokite.
5. Abi slapta frazės įrašykite saugioje vietoje. **Slaptos frazės bus reikalingos, jei kada nors prireiks duomenis atkurti rankiniu būdu.**

6. Atsijunkite ir tada prisijunkite iš naujo, kad prijungtumėte užšifruotą aplanką.

Po **Privataus** aplanko nustatymo, visi jame esantys failai ir aplankai bus automatiškai užšifruojami.

Jei reikia rankiniu būdu atkurti užšifruotus duomenis, peržiūrėkite <https://help.ubuntu.com/community/EncryptedPrivateDirectory> pateikiamą informaciją.

8 Problemų sprendimas

Problemų išsprendimas

Kartais ne viskas veikia taip, kaip turėtų. Laimei, dirbant su Ubuntu operacine sistema iškilusios problemos yra nesunkiai pašalinamos. Žemiau mes pateikiame gidą į pagrindinių Ubuntu problemų, su kuriomis gali susidurti naudotojai, sprendimus. Jeigu šiame skyriuje nerasite tinkamo patarimo, žiūrėkite skyrių [Kaip gauti daugiau pagalbos](#), kad sužinotumėte kaip gauti pagalbos iš Ubuntu bendruomenės.

Problemų sprendimo gidas

Raktas į problemų išsprendimo sėkmę yra dirbimas lėtai ir metodiškai, dokumentuojant kiekvieną Ubuntu sistemoje vykdomo pokyčio žingsnelį. Tokiu būdu jūs visada galėsite atkurti savo veiksmus bei padedantiems kolegoms (mažai tikėtinas atvejis, kad Jums reikės kreiptis dėl pagalbos į bendruomenę) suteikti informacijos apie ankstesnius mėginimus.

Po Windows įdiegimo nebesileidžia Ubuntu

Po Ubuntu įdiegimo jūs galite užsimanyti įsidiegti Microsoft Windows kaip antrąją sistemą, veikiančią šalia Ubuntu. Nors Ubuntu tai palaiko, tačiau jūs iškart pastebėsite, kad po Windows įdiegimo nebesileidžia Ubuntu sistema.

Vos tik įjungus kompiuterį, programa, vadinama „sistemų įkėlikliu“, privalo paleisti Ubuntu ar kitą operacinę sistemą. Įdiegdami Ubuntu jūs taip pat įdiegėte pažangų sistemų įkėliklį, vadinamą **GRUB**. Jis suteikė jums galimybę rinktis tarp įvairių kompiuteryje esančių sistemų, tokių kaip Ubuntu, Windows ar kt. Kai jūs įdiegėte Windows sistemą, ji pakeitė GRUB savu sistemų įkėlikliu (taip pašalindama galimybę rinktis kurią sistemą paleisti). Atstatyti GRUB ir taip atgauti galimybę rinktis tarp sistemų galite pasinaudodami Ubuntu įdiegimo CD.

Pirmiausia įdėkite Ubuntu CD į kompiuterį ir paleiskite jį iš naujo. Įsitikinkite, kad kompiuteris paleis sistemą iš CD disko (žr. skyrių [skyrius 1: Įdiegimas](#)). Pasirinkite savo kalbą ir paspauskite **Išbandyti Ubuntu**. Palaukite, kol užsikraus programinė įranga. Sistemų įkėliklio atkūrimui jums teks įvesti šiek tiek kodo. **Programos** meniu pasirinkite punktą **Reikmenys** ir tada paspauskite elementą **Terminalas**. Įveskite:

```
$ sudo fdisk -l
```

```
Disk /dev/hda: 120.0 GB, 120034123776 bytes
255 heads, 63 sectors/track, 14593 cylinders
Units = cylinders of 16065 * 512 = 8225280 bytes
```

Device	Boot	Start	End	Blocks	Id	System
/dev/sda1		1	1224	64228+	83	Linux
/dev/sda2	*	1225	2440	9767520	a5	Windows

Sistemų įkėliklis yra pirminė programinė įranga, kompiuterio pajungimo metu įkelianti operacinę sistemą.

```

/dev/sda3          2441          14593    97618972+    5  Extended
/dev/sda4          14532         14593      498015     82  Linux swap

```

Partition table entries are not in disk order

Ši išvestis nurodo, kad jūsų sistema (Linux, kurio pagrindu veikia Ubuntu) yra įdiegta į įrenginį /dev/sda1, tačiau jūsų kompiuteris paleidžia /dev/sda2 (kur yra laikoma Windows sistema). Mums reikia tai ištaisyti, nurodant kompiuteriui pirmiausia paleisti Linux įrenginį.

Norėdami tai atlikti, pirmiausia sukurkite vietą Ubuntu manipuliavimui:

```
$ sudo mkdir /media/root
```

Tada prijunkite Ubuntu prie šio aplanko:

```
$ sudo mount /dev/sda1 /media/root
```

Jeigu viską atlikote tinkamai, tada turėtumėte pamatyti:

```
$ ls /media/root bin dev home lib mnt root srv usr boot
etc initrd lib64 opt sbin sys var cdrom initrd.img media proc
selinux tmp
vmlinuz
```

Dabar jūs galite iš naujo įdiegti GRUB:

```
$ sudo grub-install --root-directory=/media/root /dev/sda
Installation finished. No error reported. This is the contents
of the
device map /boot/grub/device.map. Check if this is correct or
not. If any
of the lines is incorrect, fix it and re-run the script
grub-install.
(hd0) /dev/sda
```

Išimkite Ubuntu diską iš CD-ROM įrenginio ir paleiskite kompiuterį iš naujo. Vėl dėjuokitės Ubuntu sistema!

Šis gidas gali netikti kai kuriems Ubuntu naudotojams dėl skirtumų sistemų konfigūracijose. Nepaisant to, tai yra rekomenduojamas ir pats sėkmingiausias GRUB sistemų įkėliklio atstatymo metodas. Jeigu sekant šiomis instrukcijomis nepavyko atstatyti GRUB, prašome išbandyti kitus metodus, pateiktus puslapyje <https://help.ubuntu.com/community/RecoveringUbuntuAfterInstallingWindows>. Įsidėmėkite, kad Ubuntu naudoja Grub2. Šis gidas atkartoja nurodyto puslapio pirmame skyriuje aprašytą metodą. Norint išbandyti kitus metodus, patariame pradėti nuo trečio skyriaus.

Ubuntu nerodo prisijungimo lango

Paprasčiausias ir lengviausias šios problemos sprendimo būdas yra nurodyti Ubuntu sistemai atkurti numatytąją grafikos konfigūraciją. Nuspauskite ir laikykite **Ctrl**, **Alt** ir **F1**. Turėtumėte matyti juodą ekraną (juodas fonas ir baltos raidės) su jūsų naudotojo vardo ir slaptažodžio raginimu.

Įveskite naudotojo vardą ir spustelėkite **Enter**. Tada įveskite slaptažodį (įvedant slaptažodį, simboliai ekrane *nebus rodomi* – tai yra normali veik-

Įrenginys (/dev/sda1, /dev/sda2, kt.), kurio mes ieškome, stulpelyje System identifikuotas žodeliu „Linux“. Jei būtina, žemiau pateiktose instrukcijose pakeiskite /dev/sda1 į Linux įrenginio pavadinimą.

sena, realizuota saugumo tikslais). Tada įveskite sekančias komandas. Jūsų slaptažodžio dar prireiks.

```
$ sudo cd /etc/X11 $ sudo mv ./xorg.conf
./xorg.conf_old $ sudo service gdm stop $
sudo X -configure $ sudo mv ./xorg.conf.new
./xorg.conf $ sudo reboot now
```

Ubuntu pasileis iš naujo ir jūsų prisijungimo langas turėtų būti atkurtas.

Aš pamiršau savo slaptažodį

Jeigu pamiršote Ubuntu sistemos naudotojo slaptažodį, jį pasikeisti galite pasinaudodami „Recovery mode“ (atkūrimo režimu).

Norėdami paleisti atkūrimo režimą, išjunkite ir vėl įjunkite kompiuterį. Kompiuteriui kraunantis, kai pamatysite juodą ekraną su baltos spalvos užrašais (GRUB raginimas), spauskite **Shift** (Grub2) ar **Esc** (Grub1). Pasinaudodami klaviatūros rodyklių klavišais pasirinkite **Recovery mode** (atkūrimo režimo) parinktį. Tai turėtų būti antras GRUB sąrašo elementas.

Palaukite, kol pasileis Ubuntu sistema. Jūs *nepamatysite* normalaus prisijungimo lango. Vietoje to, jums bus pateiktas terminalo raginimas, atrodantis maždaug taip:

```
root@kažkas#
```

8.1 pav.: Tai yra GRUB meniu, kuriame galite pasirinkti atkūrimo režimą.

Slaptažodžio pakeitimui įveskite:

```
$ passwd naudotojas
```

Vietoje „naudotojas“ įveskite savo naudotojo vardą. Ubuntu jūsų paprašys naujo slaptažodžio. Įveskite norimą slaptažodį ir po Enter paspaudimo jį pakartokite (Ubuntu prašo dukart įvesti slaptažodį dėl užsitikrinimo, kad jį įvesdami nepadarėte klaidų). Baigę vėl spustelėkite Enter. Pasikeitę slaptažodį, į normalią sistemos aplinką grįšite įvesdami:

```
$ init 2
```

Prisijunkite kaip įprasta ir toliau mėgaukitės Ubuntu operacine sistema.

Aš netyčia ištryniau kai kuriuos reikalingus failus

Jeigu netyčia ištrynėte failą, jį galite atkurti iš Ubuntu šiukšlių aplanko. Tai yra specialus aplankas, kuriame Ubuntu laiko ištrintus failus iki jų visiško pašalinimo iš kompiuterio.

Norėdami pasiekti šiukšlių aplanką, viršutiniame skydelyje pasirinkite **Vietos ▶ Kompiuteris** ir pasirodžiusiame lange iš vietų sąrašo (kairėje pusėje) pasirinkite **Šiukšlinė** (alternatyviai tai galite atlikti spustelėdami apatiniame skydelyje dešinėje pusėje esantį šiukšlių įtaisą). Norėdami iš šio aplanko pašalinti ir kompiuteryje atstatyti šiuos failus, spustelėkite dešiniu pelės mygtuku ant norimų elementų ir pasirinkite **Atstatyti** arba nutempkite juos į norimą vietą (mes rekomenduojame įsimintiną vietą, tokią kaip jūsų namų aplankas ar darbastalis).

Atliekų krepšiu yra vadinami įvairūs dalykai, esantys įvairiose darbastalio dalyse. Tai gali sukelti painiavą. Ši problema yra žinoma ir bus išspręsta sekančioje GNOME versijoje. Atliekų krepšys dar gali būti žinomas kaip „ištrintų elementų aplankas“.

Kaip aš galiu išvalyti Ubuntu?

Laikui bėgant, Ubuntu programinės įrangos paketų sistema gali prikaupti nenaudojamų paketų ar laikinųjų failų. Šie laikinieji failai, dar žinomi kaip podėliai, talpina visų kada nors diegtų paketų failus. Šis podėlis gali užimti gan daug vietos. Jų pašalinimas atlaisvina kompiuterio kietajame diske vietas, kurią galite skirti dokumentų, muzikos, nuotraukų ar kitų failų laikymui.

Podėlį galite išvalyti pasinaudodami komandine eilute pagrįstos programos `apt-get` parinktimis `clean` ir `autoclean`. Komanda `clean` pašalins visus laikomus elementus, o komanda `autoclean` pašalins tik tuos elementus, kurių jau nebegalima atsisiųsti (šie elementai paprastai yra nereikalingi). Norėdami įvykdyti `clean`, atverkite **Terminalą** ir įveskite:

```
$ sudo apt-get clean
```

Laikui bėgant, paketai gali tapti nebenaudojamais. Jeigu paketas buvo įdiegtas dėl kitos programos veikimo ir vėliau ta programa buvo pašalinta, tai tas pagalbinis paketas yra nebereikalingas. Tokius paketus galite pašalinti pasinaudodami `autoremove` parinktimi.

Atverkite **Terminalą** ir įveskite:

```
$ sudo apt-get autoremove
```

kad pašalintumėte nebenaudojamus paketus.

Negaliu paleisti kai kurių garso ar vaizdo failų

Dauguma medijos turinio formatų yra **nuosavybiniai**. Tai reiškia, kad jų negalima laisvai naudoti, modifikuoti ar platinti su atvirojo kodo operacinėmis sistemomis kaip Ubuntu. Dėl to, pagal numatymą Ubuntu nepalaiko šių formatų. Nepaisant to, naudotojai gali nesunkiai sukongfigūruoti Ubuntu nuosavybinių formatų palaikymui. Norėdami sužinoti daugiau apie atvirojo kodo ir nuosavybinės programinės įrangos skirtumus, peržvelkite skyrių [skyrius 9: Sužinokite daugiau](#).

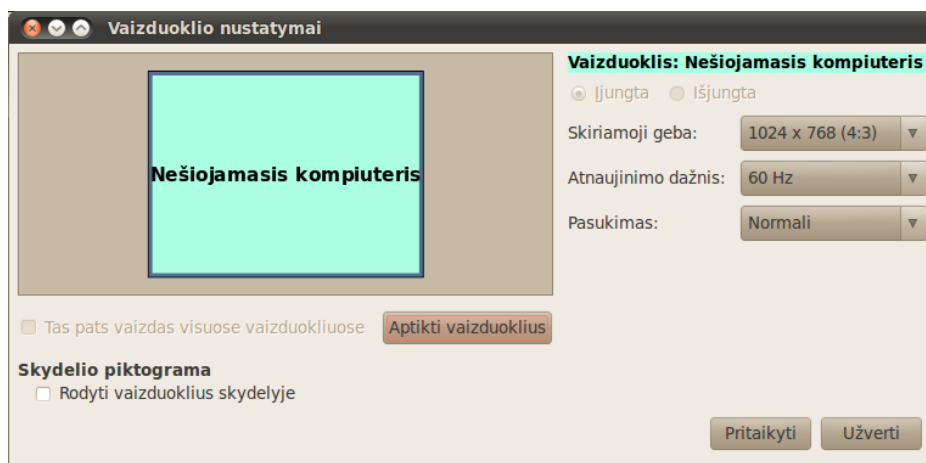
Jeigu jums reikia naudotis nuosavybiniu formatu, jo palaikymui būtinas failus galite įdiegti pasinaudodami viena komanda. Prieš pasinaudodami šia komanda, įsitikinkite, kad esate įgalinę Universe (laisva programinė įranga, prižiūrima bendruomenės) ir Multiverse (programinė įranga apribotomis platinimo ar tobulinimo teisėmis) saugyklas. Kaip tai reikia atlikti, galite sužinoti skyriuje [Paketų tvarkyklė Synaptic](#).

Atverkite Ubuntu programų centrą, pasirinkdami jį iš **Programos** meniu sąrašo. Pagrindinio lango paieškos laukelyje įveskite „ubuntu restricted extras“. Kai Ubuntu programų centras suras ieškomą programinę įrangą (šiuo atveju – paketų rinkinį), spustelėkite ant rodyklės, esančios šalia antraštės. Paspauskite **Įdiegti** ir palaukite, kol bus įdiegta nurodyta programinė įranga.

Vos tik Ubuntu sėkmingai įdiegs šią programinę įrangą, jūs galėsite be problemų atverti medijos turinio failus.

Kaip galiu pakeisti ekrano skiriamąją gebą?

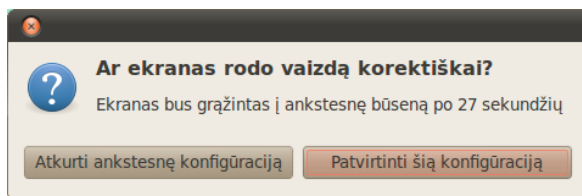
Kiekviename monitoriuje rodomas vaizdas susideda iš milijonų mažų spalvotų taškų, vadinamų pikseliais. Monitoriuje rodomų pikselių skaičiaus keitimas yra vadinamas „skiriamosios gebos keitimu“. Skiriamoji geba dar kartais vadinama raiška. Skiriamosios gebos didinimas padarys vaizduojamus paveikslėlius ryškesniais, bet tuo pačiu ir mažesniais. Kai skiriamoji geba sumažinama, viskas yra atvirkščiai (paveikslėliai didesni, bet ne tokie ryškūs). Dauguma monitorių turi „savąją skiriamąją gebą“, kuri geriausiai tinka pagal monitoriaus pikselių skaičių. Ekrane rodomas vaizdas bus ryškiausias, kai operacinė sistema naudos skiriamąją gebą, atitinkančią monitoriaus savąją skiriamąją gebą.

8.2 pav.: Jūs galite keisti monitoriaus nustatymus.

Ubuntu konfigūracijos įrankis **Ekranai ir vaizduokliai** leidžia naudotojams keisti skiriamąją gebą. Jį galite atverti per **Sistema** meniu, pasirinkdami punktą **Nustatymai** ir tada elementą **Ekranai ir vaizduokliai**. Skiriamąją gebą galima keisti pasinaudojant programoje esančiu išsiskleidžiančiu sąrašu. Aukščiau sąrašė esančių parinkčių pasirinkimas (pvz., su didesniais skaičiais) padidins ekrano skiriamąją gebą.

Jūs galite eksperimentuoti su įvairiomis skiriamosiomis gebomis spausdami lango apačioje esantį mygtuką **Pritaikyti** ir taip pamatydami vaizdą su pakeista skiriamąja geba. Dažniausiai didžiausia leistina skiriamoji geba yra monitoriaus savoji skiriamoji geba. Norimos skiriamosios gebos pasirinkimas ir mygtuko **Pritaikyti** paspaudimas trumpam pakeis esamą skiriamąją gebą į pasirinktąją. Taip pat bus rodomas dialogo langas. Jis leis jums grįžti prie ankstesnių nustatymų arba išsaugoti pasirinktus. Dialogo langas dings po 30 sekundžių, tuo pačiu atstatydamas senąją skiriamąją gebą. Ši savybė

8.3 pav.: Jei reikia, jūs galite grįžti prie senųjų nustatymų.

buvo įtraukta dėl apsaugojimo nuo netinkamos skiriamosios gebos, kuri iškraipytų vaizdą, pritaikymo. Kai užbaigsite pasirinkimus, spustelėkite mygtuką **Užverti**.

Ubuntu veikia netinkamai su mano Apple MacBook ar MacBook Pro

Įdiegta nešiojamuosiuose Apple kompiuteriuose kaip MacBook ir MacBook Pro, Ubuntu ne visada įgalina visus kompiuterio komponentus, įskaitant iSight kamerą ir Airport belaidžio interneto adapterį. Laimei, Ubuntu bendruomenė pateikia dokumentaciją šių ir kitų problemų išsprendimui. Jeigu kilo problemų diegiant ar naudojant Ubuntu nešiojamuosiuose Apple kompiuteriuose, prašome sekti <https://help.ubuntu.com/community/MacBook> pateiktomis instrukcijomis. Nurodę kompiuterio modelį jūs galėsite pasirinkti tinkamą gidą. Visas būtinas instrukcijas rasite aukščiau nurodytame tinklalapyje.

Ubuntu veikia netinkamai su mano Asus EeePC

Įdiegta Asus netbook kompiuteriuose kaip EeePC, Ubuntu ne visada įgalina visus kompiuterio komponentus, įskaitant klaviatūros susiejimų klavišus ir belaidžio interneto adapterį. Ubuntu bendruomenė pateikia šių komponentų įgalinimo ir kitokių problemų išsprendimo dokumentaciją. Jeigu kilo problemų diegiant ar naudojant Ubuntu sistemą Asus EeePC kompiuteriuose, prašome sekti <https://help.ubuntu.com/community/EeePC> pateiktomis instrukcijomis. Šiame dokumentacijos puslapyje pateikiama konkrečiai EeePC netbook kompiuteriams skirta informacija.

Kompiuterio aparatinė įranga veikia netinkamai

Retkarčiais Ubuntu veikia netinkamai (ar neveikia) su tam tikrais kompiuteriais, kuriuose aparatinės įrangos gamintojai įmontuoja nestandartinius ar nuosavybinius komponentus. Ubuntu bendruomenė pateikia daugelio problemų (dažnai kylančių dėl belaidžio tinklo plokščių, skenerių, pelių ir spausdintuvų) išsprendimo dokumentaciją. Pilną aparatinės įrangos problemų sprendimo gidą rasite Ubuntu palaikymo viki puslapyje adresu <https://wiki.ubuntu.com/HardwareSupport>. Jei vis tiek nepavyksta išspręsti šių problemų, daugiau sprendimo parinkčių ir informacijos dėl pagalbos rasite skyriuje [Kaip gauti daugiau pagalbos](#).

Kaip gauti daugiau pagalbos

Šis gidas neaprašo kiekvieno kasdienio darbo, užduoties ar problemos sprendimo Ubuntu sistemoje. Jeigu jums nepakanka šiame vadove pateiktos informacijos, daug palaikymo galimybių galite rasti internete. Jūs galite pasiekti plačią ir nemokamą dokumentaciją, pirkti profesionalią palaikymo paslaugą, užklausti bendruomenės dėl nemokamos pagalbos ar ieškoti techninių sprendimų. Daugiau informacijos rasite čia: <http://www.ubuntu.com/support>.

9 Sužinokite daugiau

Ką dar galiu atlikti su Ubuntu?

Dabar jūs jau turėtumėte mokėti panaudoti Ubuntu visų savo kasdienų užduočių, tokių kaip naršymas internete ir dokumentų redagavimas, atlikimui. Tačiau jūs gali sudominti kitos Ubuntu versijos, kurias galėtumėte integruoti į savo skaitmeninio gyvenimo stilių. Šiame skyriuje mes jus supažindinsime su tam tikroms užduotims atlikti pritaikytomis Ubuntu versijomis. Tačiau prieš tai aptarsime technologijas, kurių dėka Ubuntu yra galinga programinės įrangos kolekcija.

Atvirojo kodo programinė įranga

Ubuntu yra atvirojo kodo programinė įranga. Šio tipo programinė įranga skiriasi nuo nuosavybinės programinės įrangos – programinės įrangos, kurios pirminis kodas yra užpatentuotas ir tik teisių savininkas turi modifikavimo bei platinimo teises. Microsoft Windows ir Adobe Photoshop yra nuosavybinės programinės įrangos pavyzdžiai.

Skirtingai nuo nuosavybinės programinės įrangos, Ubuntu yra licencijuota konkrečiai dalijimosi ir bendradarbiavimo skatinimui. Ubuntu gamintojų ir platinimo teisės normos užtikrina, kad kiekvienas gali gauti, naudotis ar dalytis ja bet kokiems norimiems tikslams. Kompiuterių naudotojai atvirojo kodo programinę įrangą gali modifikuoti savo poreikiams, dalytis ja, tobulinti ją ar išversti į kitas kalbas – su sąlyga, kad jie išleis šias modifikacijas ir kitiems galios tos pačios teisės normos. Tiesą sakant, daugelis atvirojo kodo licencijavimo susitarimų numato, kad yra nelegalu apriboti kitų teises, kuriomis patys pasinaudojote.

Kadangi atvirojo kodo programinė įranga yra plėtojama didelių programuotojų bendruomenių, pasiskirsčiusių po visą pasaulį, ji labai smarkiai tobulinama ir itin greitai sulaukia saugumo atnaujinimų (tuo atveju, jei kas nors programinėje įrangoje aptinka klaidų). Kitais tariant, atvirojo kodo programinė įranga kiekvieną dieną yra atnaujinama, tobulinama ir daroma saugesne, nes programuotojai iš viso pasaulio ją vis tobulina.

Šalia šių techninių privalumų, atvirojo kodo programinė įranga taip pat turi ekonominių pranašumų. Nors, prieš įdiegiant ir naudojant Ubuntu sistemą, naudotojai privalo sutikti su atvirojo kodo licencijos susitarimais, bet, pavyzdžiui, jiems nereikia mokėti už šios licencijos gavimą. Nors pinigine prasme ne visa atvirojo kodo programinė įranga yra nemokama, tačiau didžioji dalis vis tik nieko nekainuoja.

Norėdami sužinoti daugiau apie atvirojo kodo programinę įrangą, žiūrėkite Open Source Initiative pateiktą atvirojo kodo apibrėžimą, prieinamą adresu <http://www.opensource.org/docs/definition.php>.

Pirminis programinis kodas yra failų, kurie parašyti kažkuria programavimo kalba, rinkinys, skirtas programos sukūrimui.

Nuosavybinės programinės įrangos negalima kopijuoti, modifikuoti ar laisvai platinti.

Distributyvų šeimos

Ubuntu yra viena iš kelių populiarių operacinių sistemų, naudojančių Linux branduolį. Iš pirmo žvilgsnio kitos sistemos, naudojančios Linux branduolį (dar vadinamos „distributyvais“), gali atrodyti kitaip nei Ubuntu, tačiau jos turi panašias savybes dėl savo bendrų šaknų.

Linux distributyvai gali būti suskirstyti į dvi plačias šeimas: Debian šeima ir Red Hat šeima. Kiekviena šeima yra pavadinta pagal bazinį distributyvą, kurio pagrindu daromi kiti distributyvai. Pavyzdžiui, „Debian“ nurodo tiek distributyvo pavadinimą, tiek iš Debian kilusių distributyvų šeimą. Ubuntu, kaip ir Linux Mint, Xandros ir CrunchBang Linux, yra Debian distributyvų šeimos dalis. Red Hat distributyvų šeimai priklauso Fedora, openSUSE ir Mandriva.

Pagrindinis skirtumas tarp Debian ir Red Hat pagrindu sukurtų distributyvų yra programinės įrangos įdiegimo ir atnaujinimo sistemose. Šios sistemos vadinamos „paketų valdymo sistemomis“. Debian programinės įrangos paketai yra DEB formato failai, o Red Hat programinės įrangos paketai yra RPM formato failai. Daugiau informacijos apie paketų valdymą rasite skyriuje [skyrius 5: Programinės įrangos valdymas](#).

Jūs taip pat rasite tam tikroms užduotims pritaikytų distributyvų. Toliau mes apibūdinsime šias Ubuntu versijas ir paaiškinsime jų paskirtis, dėl kurių jos buvo sukurtos.

Rinkimasis tarp Ubuntu ir jos atšakų

Kaip Ubuntu yra sukurta Debian pagrindu, taip keletas distributyvų yra sukurti Ubuntu pagrindu. Kai kurie iš jų skirti bendram naudojimui ir skiriasi tik iškart įdiegta programine įranga. Kiti yra pritaikyti tik tam tikroms užduotims atlikti.

Canonical ir Ubuntu bendruomenė šiuo metu oficialiai pripažįsta ir palaiko keturis Ubuntu variantus. Tai yra:

- ▶ **Ubuntu Netbook Edition**, kuri yra optimizuota netbook kompiuteriams.
- ▶ **Kubuntu**, kuri vietoje Ubuntu naudojamos GNOME aplinkos naudoja KDE aplinką.
- ▶ **Edubuntu**, kuri yra skirta naudojimui mokyklose.
- ▶ **Ubuntu Server Edition**, kuri yra skirta naudojimui serveriuose ir paprastai nėra naudojama kaip standartinė operacinė sistema, nes neturi grafinės sąsajos.

Taip pat yra prieinamos kitos trys Ubuntu atšakos. Tai yra:

- ▶ **Xubuntu**, kuri vietoje Ubuntu naudojamos GNOME aplinkos naudoja XFCE aplinką.
- ▶ **Ubuntu Studio**, kuri yra skirta multimedijos failų kūrimui ir redagavimui.
- ▶ **Mythbuntu**, kuri yra skirta AK namų kino sistemos su MythTV (atvirojo kodo skaitmeninio vaizdo imtuvo) sukūrimui.

Daugiau informacijos apie šias atšakas rasite adresu <http://www.ubuntu.com/project/derivatives>.

Distributyvas yra operacinė sistema, sudaryta iš atvirojo kodo programų, supakuotų kartu ir paruoštų paprastam įdiegimui ir naudojimui.

Paketų valdymo sistemos – tai įrankiai, kuriais naudotojai gali įdiegti, pašalinti bei valdyti programinę įrangą kompiuteriuose su laisva operacine sistema (kaip Ubuntu).

Ubuntu Netbook Edition

Ubuntu Netbook Edition yra Ubuntu versija, skirta konkrečiai netbook kompiuteriams. Ji yra optimizuota įrenginiams, turintiems mažus ekranus ir ribotus išteklius (kaip tarp netbook kompiuterių paplitę energiją tausojantys procesoriai ir mažesni kietieji diskai). Ubuntu Netbook Edition turi unikalią sąsają ir programinės įrangos kolekciją, ypač naudingą dažnai keliaujantiems naudotojams.

Kadangi dauguma netbook kompiuterių neturi CD-ROM įrenginių, Ubuntu Netbook Edition yra sukurta taip, kad naudotojai galėtų ją įdiegti naudodamiesi USB atmintinėmis. Norėdami sužinoti daugiau apie Ubuntu Netbook Edition įdiegimą į netbook kompiuterį pasinaudojant USB atmintine, apsilankykite adresu <https://help.ubuntu.com/community/Installation/FromImgFiles>.

Netbook kompiuteriai yra pigūs ir mažai energijos naudojantys nešiojamieji kompiuteriai, skirti daugiausia tik prisijungimui prie interneto.

Ubuntu Server Edition

Ubuntu Server Edition yra operacinė sistema, pritaikyta įdiegimui į serverius ir optimizuota darbui su daugeliu naudotojų ir užduočių vienu metu. Tokios užduotys apima failų viešinimą, tinklalapio ar el. pašto talpinimą ir t.t. Jeigu kompiuterį planuojate naudoti tokių ar panašių užduočių atlikimui, tai Ubuntu Server sistema gali būti jums tinkamiausias variantas.

Šis vadovas neaprašo saugaus web serverio paleidimo proceso ar kitų Ubuntu Server Edition galimų užduočių atlikimo. Informacijos apie Ubuntu Server Edition naudojimą rasite žinyne adresu <http://www.ubuntu.com/server>.

Serveris – tai kompiuteris, sukonfigūruotas failų ar kitų duomenų, kuriuos žmonės nori pasiekti, valdymui ar aptarnavimui.

Ubuntu Studio

Ši Ubuntu atšaka skirta žmonėms, kurie kompiuterius naudoja konkrečiai multimedijos projektų kūrimui ir redagavimui. Pavyzdžiui, joje yra paveikslėlių redagavimui, muzikos kūrimui, vaizdo įrašų redagavimui skirtų programų. Nors šias programas galima įdiegti ir į standartinę Ubuntu sistemą, tačiau Ubuntu Studio sistema jas turi iškart po jos įdiegimo.

Jeigu norite sužinoti daugiau apie Ubuntu Studio (ar gauti kopiją), apsilankykite adresu <http://ubuntustudio.org/home>.

Mythbuntu

Mythbuntu operacinė sistema suteikia naudotojams galimybę paversti savo kompiuterius į pramogines sistemas. Ši sistema naudotojams leidžia sisteminti ir peržiūrėti įvairius multimedijos turinio failus kaip filmai, televizijos laidos ir vaizdo srutai. Naudotojai, kurių kompiuteriuose yra tv imtuvai, Mythbuntu taip pat gali naudoti vaizdo srutų ir televizijos laidų įrašymui.

Norėdami sužinoti daugiau apie Mythbuntu, apsilankykite adresu <http://www.mythbuntu.org/>.

32-bitų ar 64-bitų?

Kaip jau buvo minėta anksčiau, Ubuntu sistema ir jos atšakos yra prieinamos dvejomis versijomis: 32-bitų ir 64-bitų. Šis skirtumas nurodo kompiuterių informacijos apdorojimo būdą. Kompiuteriai, palaikantys 64-bitų programinę įrangą, gali apdoroti daugiau informacijos negu kompiuteriai su 32-bitų programine įranga, tačiau 64-bitų sistemos tam reikalauja daugiau atminties. Nepaisant to, kompiuteriai su įdiegta 64-bitų programine įranga įgyja didesnę našumą.

Kodėl pasirinkti vieną, o ne kitą? Prieš pasirinkdami versiją, atkreipkite dėmesį į:

- ▶ Jeigu jūsų kompiuteris gan senas (pagamintas prieš 2007 m.), tada jums vertėtų įsidiegti 32-bitų Ubuntu versiją. Tai, taip pat, yra geriausias pasirinkimas daugumai netbook kompiuterių.
- ▶ Jeigu jūsų kompiuteryje yra daugiau negu 4 GB operatyviosios atminties (RAM), tada jums vertėtų įsidiegti 64-bit versiją, kad išnaudotumėte visą prieinamą operatyviąją atmintį.

Papildomos pagalbos ir palaikymo susiradimas

Šis gidas nėra viską, ko Jums gali prireikti, aprašantis šaltinis. *Ubuntu 10.04 vadovas pradedantiesiems* negali atsakyti į visus jūsų klausimus, todėl mes raginame jus pasinaudoti milžiniškos Ubuntu bendruomenės suteikiamu pranašumu ieškant išsamesnės informacijos, sprendžiant technines užduotis ar klausiant klausimų apie savo kompiuterį. Žemiau mes aptarsime keletą tiek operacinėje sistemoje, tiek internete prieinamų resursų – kad jūs galėtumėte sužinoti daugiau apie Ubuntu ar kitus Linux distributyvus.

Sistemos pagalba

Jei besinaudojant Ubuntu ar jos programomis prireikia papildomos pagalbos, spustelėkite viršutiniame skydelyje esančią **Pagalbos** piktogramą arba eikite į **Sistema ▶ Pagalba ir palaikymas**. Ubuntu integruotas pagalbos žinynas detalai apžvelgia platų temų asortimentą.

Internetinis Ubuntu žinynas

Ubuntu Documentation komanda sukūrė ir prižiūri eilę wiki puslapių, skirtų pagalbėti naujokams ir patyrusiems naudotojams sužinoti daugiau apie Ubuntu. Juos galite pasiekti adresu <http://help.ubuntu.com>.

Ubuntu Forums

Ubuntu Forums yra oficialūs Ubuntu bendruomenės forumai. Milijonai Ubuntu naudotojų kasdien jais naudojasi ieškodami vieni iš kitų pagalbos ir palaikymo. Ubuntu Forums paskyrą galite susikurti per kelias minutes. Norėdami susikurti paskyrą ir sužinoti daugiau apie Ubuntu, apsilankykite adresu <http://ubuntuforums.org>. Pagalbos taip pat sulauksite Lietuvos Ubuntu (ir ne tik) naudotojų forume adresu <http://www.ubuntu.lt/forum/>.

Launchpad atsakymai

Launchpad, atvirojo kodo saugykla ir naudotojų bendruomenė, teikia klausimų ir atsakymų tarnybą, leidžiančią visiems klausti klausimų, susijusių su Ubuntu. Launchpad paskyros susikūrimas užtrunka tik kelias minutes. Klausimus galite pateikti adresu <https://answers.launchpad.net/ubuntu/+addquestion>.

Tikralaikis pokalbis

Jeigu esate susipažinęs su tikralaikio pokalbio tarnyba (IRC), galite pasinaudoti bendravimo klientais kaip XChat ar Pidgin ir prisijungti prie kanalo #ubuntu, esančio serveryje irc.freenode.net. Čia šimtai savanorių realiu laiku gali atsakyti į jūsų klausimus ar suteikti palaikymą.

LoCo komandos

Be Ubuntu bendruomenės taip pat yra nemažai vietinių naudotojų grupių, vadinamų „LoCo komandomis“. Šios komandos paplitusios visame pasaulyje ir teikia palaikymą bei patarimus, atsako į iškilusius klausimus ir palaiko aktyvias Ubuntu bendruomenes reguliariai rengdami renginius. Norėdami surasti ir susisiekti su artimiausia LoCo komanda, apsilankykite adresu <http://loco.ubuntu.com/>.

Bendruomenės palaikymas

Jeigu išbandėte visus šiuos šaltinius ir vis tiek neradote atsakymų į klausimus, apsilankykite bendruomenės palaikymo puslapyje <http://www.ubuntu.com/support/community>.

Be oficialios Ubuntu ir bendruomenės pagalbos, jūs taip pat internete dažnai rasite trečiųjų šalių pagalbą. Nors šie dokumentai gali būti puikūs šaltiniai, tačiau kai kurie iš jų gali būti klaidingi ar pasenę. Prieš pasinaudojant tokia informacija, patartina ją patikrinti.

A License

THE WORK (AS DEFINED BELOW) IS PROVIDED UNDER THE TERMS OF THIS CREATIVE COMMONS PUBLIC LICENSE (“CCPL” OR “LICENSE”). THE WORK IS PROTECTED BY COPYRIGHT AND/OR OTHER APPLICABLE LAW. ANY USE OF THE WORK OTHER THAN AS AUTHORIZED UNDER THIS LICENSE OR COPYRIGHT LAW IS PROHIBITED.

BY EXERCISING ANY RIGHTS TO THE WORK PROVIDED HERE, YOU ACCEPT AND AGREE TO BE BOUND BY THE TERMS OF THIS LICENSE. TO THE EXTENT THIS LICENSE MAY BE CONSIDERED TO BE A CONTRACT, THE LICENSOR GRANTS YOU THE RIGHTS CONTAINED HERE IN CONSIDERATION OF YOUR ACCEPTANCE OF SUCH TERMS AND CONDITIONS.

1. Definitions

- (a) “Adaptation” means a work based upon the Work, or upon the Work and other pre-existing works, such as a translation, adaptation, derivative work, arrangement of music or other alterations of a literary or artistic work, or phonogram or performance and includes cinematographic adaptations or any other form in which the Work may be recast, transformed, or adapted including in any form recognizably derived from the original, except that a work that constitutes a Collection will not be considered an Adaptation for the purpose of this License. For the avoidance of doubt, where the Work is a musical work, performance or phonogram, the synchronization of the Work in timed-relation with a moving image (“synching”) will be considered an Adaptation for the purpose of this License.
- (b) “Collection” means a collection of literary or artistic works, such as encyclopedias and anthologies, or performances, phonograms or broadcasts, or other works or subject matter other than works listed in Section 1(f) below, which, by reason of the selection and arrangement of their contents, constitute intellectual creations, in which the Work is included in its entirety in unmodified form along with one or more other contributions, each constituting separate and independent works in themselves, which together are assembled into a collective whole. A work that constitutes a Collection will not be considered an Adaptation (as defined below) for the purposes of this License.
- (c) “Creative Commons Compatible License” means a license that is listed at <http://creativecommons.org/compatiblelicenses> that has been approved by Creative Commons as being essentially equivalent to this License, including, at a minimum, because that license: (i) contains terms that have the same purpose, meaning and effect as the License Elements of this License; and, (ii) explicitly permits the relicensing of adaptations of works made available under that license under this License or a Creative Commons jurisdiction license with the same License Elements as this License.

- (d) “Distribute” means to make available to the public the original and copies of the Work or Adaptation, as appropriate, through sale or other transfer of ownership.
- (e) “License Elements” means the following high-level license attributes as selected by Licensor and indicated in the title of this License: Attribution, ShareAlike.
- (f) “Licensor” means the individual, individuals, entity or entities that offer(s) the Work under the terms of this License.
- (g) “Original Author” means, in the case of a literary or artistic work, the individual, individuals, entity or entities who created the Work or if no individual or entity can be identified, the publisher; and in addition
 - (i) in the case of a performance the actors, singers, musicians, dancers, and other persons who act, sing, deliver, declaim, play in, interpret or otherwise perform literary or artistic works or expressions of folklore;
 - (ii) in the case of a phonogram the producer being the person or legal entity who first fixes the sounds of a performance or other sounds;
 - and, (iii) in the case of broadcasts, the organization that transmits the broadcast.
- (h) “Work” means the literary and/or artistic work offered under the terms of this License including without limitation any production in the literary, scientific and artistic domain, whatever may be the mode or form of its expression including digital form, such as a book, pamphlet and other writing; a lecture, address, sermon or other work of the same nature; a dramatic or dramatico-musical work; a choreographic work or entertainment in dumb show; a musical composition with or without words; a cinematographic work to which are assimilated works expressed by a process analogous to cinematography; a work of drawing, painting, architecture, sculpture, engraving or lithography; a photographic work to which are assimilated works expressed by a process analogous to photography; a work of applied art; an illustration, map, plan, sketch or three-dimensional work relative to geography, topography, architecture or science; a performance; a broadcast; a phonogram; a compilation of data to the extent it is protected as a copyrightable work; or a work performed by a variety or circus performer to the extent it is not otherwise considered a literary or artistic work.
- (i) “You” means an individual or entity exercising rights under this License who has not previously violated the terms of this License with respect to the Work, or who has received express permission from the Licensor to exercise rights under this License despite a previous violation.
- (j) “Publicly Perform” means to perform public recitations of the Work and to communicate to the public those public recitations, by any means or process, including by wire or wireless means or public digital performances; to make available to the public Works in such a way that members of the public may access these Works from a place and at a place individually chosen by them; to perform the Work to the public by any means or process and the communication to the public of the performances of the Work, including by public digital

performance; to broadcast and rebroadcast the Work by any means including signs, sounds or images.

- (k) “Reproduce” means to make copies of the Work by any means including without limitation by sound or visual recordings and the right of fixation and reproducing fixations of the Work, including storage of a protected performance or phonogram in digital form or other electronic medium.
2. Fair Dealing Rights. Nothing in this License is intended to reduce, limit, or restrict any uses free from copyright or rights arising from limitations or exceptions that are provided for in connection with the copyright protection under copyright law or other applicable laws.
 3. License Grant. Subject to the terms and conditions of this License, Licensor hereby grants You a worldwide, royalty-free, non-exclusive, perpetual (for the duration of the applicable copyright) license to exercise the rights in the Work as stated below:
 - (a) to Reproduce the Work, to incorporate the Work into one or more Collections, and to Reproduce the Work as incorporated in the Collections;
 - (b) to create and Reproduce Adaptations provided that any such Adaptation, including any translation in any medium, takes reasonable steps to clearly label, demarcate or otherwise identify that changes were made to the original Work. For example, a translation could be marked “The original work was translated from English to Spanish,” or a modification could indicate “The original work has been modified.”;
 - (c) to Distribute and Publicly Perform the Work including as incorporated in Collections; and,
 - (d) to Distribute and Publicly Perform Adaptations.
 - (e) For the avoidance of doubt:
 - i. Non-waivable Compulsory License Schemes. In those jurisdictions in which the right to collect royalties through any statutory or compulsory licensing scheme cannot be waived, the Licensor reserves the exclusive right to collect such royalties for any exercise by You of the rights granted under this License;
 - ii. Waivable Compulsory License Schemes. In those jurisdictions in which the right to collect royalties through any statutory or compulsory licensing scheme can be waived, the Licensor waives the exclusive right to collect such royalties for any exercise by You of the rights granted under this License; and,
 - iii. Voluntary License Schemes. The Licensor waives the right to collect royalties, whether individually or, in the event that the Licensor is a member of a collecting society that administers voluntary licensing schemes, via that society, from any exercise by You of the rights granted under this License.

The above rights may be exercised in all media and formats whether now known or hereafter devised. The above rights include the right to make such modifications as are technically necessary to exercise the rights in other media and formats. Subject to Section 8(f), all rights not expressly granted by Licensor are hereby reserved.

4. Restrictions. The license granted in Section 3 above is expressly made subject to and limited by the following restrictions:
 - (a) You may Distribute or Publicly Perform the Work only under the terms of this License. You must include a copy of, or the Uniform Resource Identifier (URI) for, this License with every copy of the Work You Distribute or Publicly Perform. You may not offer or impose any terms on the Work that restrict the terms of this License or the ability of the recipient of the Work to exercise the rights granted to that recipient under the terms of the License. You may not sublicense the Work. You must keep intact all notices that refer to this License and to the disclaimer of warranties with every copy of the Work You Distribute or Publicly Perform. When You Distribute or Publicly Perform the Work, You may not impose any effective technological measures on the Work that restrict the ability of a recipient of the Work from You to exercise the rights granted to that recipient under the terms of the License. This Section 4(a) applies to the Work as incorporated in a Collection, but this does not require the Collection apart from the Work itself to be made subject to the terms of this License. If You create a Collection, upon notice from any Licensor You must, to the extent practicable, remove from the Collection any credit as required by Section 4(c), as requested. If You create an Adaptation, upon notice from any Licensor You must, to the extent practicable, remove from the Adaptation any credit as required by Section 4(c), as requested.
 - (b) You may Distribute or Publicly Perform an Adaptation only under the terms of: (i) this License; (ii) a later version of this License with the same License Elements as this License; (iii) a Creative Commons jurisdiction license (either this or a later license version) that contains the same License Elements as this License (*e.g.*, Attribution-ShareAlike 3.0 US); (iv) a Creative Commons Compatible License. If you license the Adaptation under one of the licenses mentioned in (iv), you must comply with the terms of that license. If you license the Adaptation under the terms of any of the licenses mentioned in (i), (ii) or (iii) (the “Applicable License”), you must comply with the terms of the Applicable License generally and the following provisions: (I) You must include a copy of, or the URI for, the Applicable License with every copy of each Adaptation You Distribute or Publicly Perform; (II) You may not offer or impose any terms on the Adaptation that restrict the terms of the Applicable License or the ability of the recipient of the Adaptation to exercise the rights granted to that recipient under the terms of the Applicable License; (III) You must keep intact all notices that refer to the Applicable License and to the disclaimer of warranties with every copy of the Work as included in the Adaptation You Distribute or Publicly Perform; (IV) when You Distribute or Publicly Perform the Adaptation, You may not impose any effective technological measures on the Adaptation that restrict the ability of a recipient of the Adaptation from You to exercise the rights granted to that recipient under the terms of the Applicable License. This Section 4(b) applies to the Adaptation as incorporated in a Collection, but this

does not require the Collection apart from the Adaptation itself to be made subject to the terms of the Applicable License.

- (c) If You Distribute, or Publicly Perform the Work or any Adaptations or Collections, You must, unless a request has been made pursuant to Section 4(a), keep intact all copyright notices for the Work and provide, reasonable to the medium or means You are utilizing: (i) the name of the Original Author (or pseudonym, if applicable) if supplied, and/or if the Original Author and/or Licensor designate another party or parties (*e.g.*, a sponsor institute, publishing entity, journal) for attribution (“Attribution Parties”) in Licensor’s copyright notice, terms of service or by other reasonable means, the name of such party or parties; (ii) the title of the Work if supplied; (iii) to the extent reasonably practicable, the URI, if any, that Licensor specifies to be associated with the Work, unless such URI does not refer to the copyright notice or licensing information for the Work; and (iv) , consistent with Section 3(b), in the case of an Adaptation, a credit identifying the use of the Work in the Adaptation (*e.g.*, “French translation of the Work by Original Author,” or “Screenplay based on original Work by Original Author”). The credit required by this Section 4(c) may be implemented in any reasonable manner; provided, however, that in the case of a Adaptation or Collection, at a minimum such credit will appear, if a credit for all contributing authors of the Adaptation or Collection appears, then as part of these credits and in a manner at least as prominent as the credits for the other contributing authors. For the avoidance of doubt, You may only use the credit required by this Section for the purpose of attribution in the manner set out above and, by exercising Your rights under this License, You may not implicitly or explicitly assert or imply any connection with, sponsorship or endorsement by the Original Author, Licensor and/or Attribution Parties, as appropriate, of You or Your use of the Work, without the separate, express prior written permission of the Original Author, Licensor and/or Attribution Parties.
- (d) Except as otherwise agreed in writing by the Licensor or as may be otherwise permitted by applicable law, if You Reproduce, Distribute or Publicly Perform the Work either by itself or as part of any Adaptations or Collections, You must not distort, mutilate, modify or take other derogatory action in relation to the Work which would be prejudicial to the Original Author’s honor or reputation. Licensor agrees that in those jurisdictions (*e.g.* Japan), in which any exercise of the right granted in Section 3(b) of this License (the right to make Adaptations) would be deemed to be a distortion, mutilation, modification or other derogatory action prejudicial to the Original Author’s honor and reputation, the Licensor will waive or not assert, as appropriate, this Section, to the fullest extent permitted by the applicable national law, to enable You to reasonably exercise Your right under Section 3(b) of this License (right to make Adaptations) but not otherwise.

5. Representations, Warranties and Disclaimer

UNLESS OTHERWISE MUTUALLY AGREED TO BY THE PARTIES IN WRITING, LICENSOR OFFERS THE WORK AS-IS AND MAKES NO REPRESENTATIONS OR

WARRANTIES OF ANY KIND CONCERNING THE WORK, EXPRESS, IMPLIED, STATUTORY OR OTHERWISE, INCLUDING, WITHOUT LIMITATION, WARRANTIES OF TITLE, MERCHANTABILITY, FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE, NONINFRINGEMENT, OR THE ABSENCE OF LATENT OR OTHER DEFECTS, ACCURACY, OR THE PRESENCE OF ABSENCE OF ERRORS, WHETHER OR NOT DISCOVERABLE. SOME JURISDICTIONS DO NOT ALLOW THE EXCLUSION OF IMPLIED WARRANTIES, SO SUCH EXCLUSION MAY NOT APPLY TO YOU.

6. **Limitation on Liability.** EXCEPT TO THE EXTENT REQUIRED BY APPLICABLE LAW, IN NO EVENT WILL LICENSOR BE LIABLE TO YOU ON ANY LEGAL THEORY FOR ANY SPECIAL, INCIDENTAL, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR EXEMPLARY DAMAGES ARISING OUT OF THIS LICENSE OR THE USE OF THE WORK, EVEN IF LICENSOR HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.
7. **Termination**
 - (a) This License and the rights granted hereunder will terminate automatically upon any breach by You of the terms of this License. Individuals or entities who have received Adaptations or Collections from You under this License, however, will not have their licenses terminated provided such individuals or entities remain in full compliance with those licenses. Sections 1, 2, 5, 6, 7, and 8 will survive any termination of this License.
 - (b) Subject to the above terms and conditions, the license granted here is perpetual (for the duration of the applicable copyright in the Work). Notwithstanding the above, Licensor reserves the right to release the Work under different license terms or to stop distributing the Work at any time; provided, however that any such election will not serve to withdraw this License (or any other license that has been, or is required to be, granted under the terms of this License), and this License will continue in full force and effect unless terminated as stated above.
8. **Miscellaneous**
 - (a) Each time You Distribute or Publicly Perform the Work or a Collection, the Licensor offers to the recipient a license to the Work on the same terms and conditions as the license granted to You under this License.
 - (b) Each time You Distribute or Publicly Perform an Adaptation, Licensor offers to the recipient a license to the original Work on the same terms and conditions as the license granted to You under this License.
 - (c) If any provision of this License is invalid or unenforceable under applicable law, it shall not affect the validity or enforceability of the remainder of the terms of this License, and without further action by the parties to this agreement, such provision shall be reformed to the minimum extent necessary to make such provision valid and enforceable.
 - (d) No term or provision of this License shall be deemed waived and no breach consented to unless such waiver or consent shall be in writing and signed by the party to be charged with such waiver or consent.
 - (e) This License constitutes the entire agreement between the parties

with respect to the Work licensed here. There are no understandings, agreements or representations with respect to the Work not specified here. Licensor shall not be bound by any additional provisions that may appear in any communication from You. This License may not be modified without the mutual written agreement of the Licensor and You.

- (f) The rights granted under, and the subject matter referenced, in this License were drafted utilizing the terminology of the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (as amended on September 28, 1979), the Rome Convention of 1961, the WIPO Copyright Treaty of 1996, the WIPO Performances and Phonograms Treaty of 1996 and the Universal Copyright Convention (as revised on July 24, 1971). These rights and subject matter take effect in the relevant jurisdiction in which the License terms are sought to be enforced according to the corresponding provisions of the implementation of those treaty provisions in the applicable national law. If the standard suite of rights granted under applicable copyright law includes additional rights not granted under this License, such additional rights are deemed to be included in the License; this License is not intended to restrict the license of any rights under applicable law.

Creative Commons Notice

Creative Commons is not a party to this License, and makes no warranty whatsoever in connection with the Work. Creative Commons will not be liable to You or any party on any legal theory for any damages whatsoever, including without limitation any general, special, incidental or consequential damages arising in connection to this license. Notwithstanding the foregoing two (2) sentences, if Creative Commons has expressly identified itself as the Licensor hereunder, it shall have all rights and obligations of Licensor.

Except for the limited purpose of indicating to the public that the Work is licensed under the CCPL, Creative Commons does not authorize the use by either party of the trademark “Creative Commons” or any related trademark or logo of Creative Commons without the prior written consent of Creative Commons. Any permitted use will be in compliance with Creative Commons’ then-current trademark usage guidelines, as may be published on its website or otherwise made available upon request from time to time. For the avoidance of doubt, this trademark restriction does not form part of the License.

Creative Commons may be contacted at <http://creativecommons.org/>.

Terminų žodynas

belaidis ryšys Belaidžiam ryšiui nenaudojami jokio tipo kabeliai. Vietoje to, komunikavimui su **maršrutizatoriumi**, prieigos tašku ar kompiuteriu yra naudojamas belaidis signalas.

branduolys Branduolys yra centrinė Unix pagrindu sukurtos operacinės sistemos dalis, atsakinga už programų bei procesų veikimą ir esminių komponentų apsaugą.

Canonical Canonical, finansinis Ubuntu užnugaris, teikia bazinės Ubuntu sistemos palaikymą. Kompanijoje dirba virš 310 atlyginimą gaunančių darbuotojų iš viso pasaulio, kurie užtikrina operacinės sistemos stabilumą, taip pat patikrina visą savanorių atliktą darbą. Norėdami sužinoti daugiau apie Canonical, apsilankykite adresu <http://www.canonical.com>.

darbastalio aplinka Bendras GUI sąsaja, kuria naudodamiesi žmonės bendrauja su kompiuteriu, apibūdinantis terminas. Yra daug darbastalio aplinkų. Štai keletas jų: GNOME, KDE, XFCE ir LXDE.

DHCP DHCP reiškia *Dynamic Host Configuration Protocol* (liet. dinaminis stočių konfigūravimo protokolas). Jis yra naudojamas DHCP **serveryje** automatizuotam IP adresų priskyrimui tinklo kompiuteriams.

disko skirsnis Disko skirsnis yra kietajame diske išskirta sritis, kurioje galite laikyti duomenis.

distributyvas **Distributyvas** yra paruoštas įdiegimui programinės įrangos rinkinys (operacinė sistema su programomis). Ubuntu yra vienas iš populiariausių distributyvų.

dvejopas paleidimas **Dvejopas paleidimas** yra procesas, leidžiantis per paleidimo meniu pasirinkti ir paleisti vieną iš kelių skirtingų kompiuteryje įdiegtų operacinių sistemų. Dvejopas paleidimas yra bendras terminas ir gali nurodyti daugiau nei dvi operacines sistemas.

GNOME GNOME (GNU Network Object Model Environment) yra įprastinė Ubuntu sistemoje naudojama darbastalio aplinka.

GUI GUI (Graphical User Interface; liet. grafinė naudotojo sąsaja) yra naudotojo sąsajos tipas, leidžiantis žmonėms dirbti su kompiuteriu naudojantis ne vien tekstu, bet ir grafiniais elementais bei paveiksliukais.

ISP ISP reiškia *Internet Service Provider* (interneto paslaugų tiekėjas) – tai kompanija, kuri jums teikia interneto ryšio paslaugas.

išdidinimas Ubuntu sistemoje išdidintas programos langas užpildys visą darbastalį (išskyrus skydelius).

iššifruotas Kai jūs iššifruojate užšifruotą failą, jis tampa iššifruotu ir galimu peržiūrėti. Ubuntu sistemoje užšifruoti failai nėra atpažįstami kaip kuri nors kalba. Kol jie nėra **iššifruoti** naudojantis slaptažodžiu, jie yra tiesiog įvairių skaitmenų ir raidžių eilutė.

išvestis Komandos išvestis yra bet koks tekstas, kuris rodomas kitoje eilu-

tėje po komandos įvedimo ir Enter paspaudimo. Pavyzdžiui, jeigu terminale įvestumėte `pwd` ir paspaustumėte Enter, tai kitoje eilutėje rodomas aplanko pavadinimas būtų laikomas išvestimi.

įtaisas Įtaisas yra nedidelė programa, paleidžiama iš **skydelio**. Įtaisai atlieka įvairias naudingas funkcijas, tokias kaip greitas programų paleidimas, tikslus laiko rodymas, priėjimas prie pagrindinio meniu.

komandų interpretatorius **Terminalas** suteikia prieigą prie komandų interpretatoriaus. Kai terminale įvedate komandą ir paspaudžiate Enter, komandų interpretatorius perima tą komandą ir įvykdo nurodytus veiksmus.

laidinis ryšys Laidinis ryšys – tai ryšys, kai kompiuteris tinklo kabeliu yra fiziškai prijungtas prie **maršrutizatoriaus** ar **tinklo prievado**. Stacionariuose kompiuteriuose tai yra dažniausiai naudojamas prijungimo būdas.

maršrutizatorius Maršrutizatorius yra specialiai pritaikytas kompiuteris, kuris pasinaudodamas savo programine ir aparatine įranga paskirsto informaciją iš interneto į tinklą. Jis dar kartais vadinamas šliuzu (angl. gateway).

MeMenu Ubuntu 10.04 sistemoje MeMenu leidžia jums valdyti naudojamų socialinių tinklų tarnybas. Ši programa taip pat leidžia publikuoti statuso žinutes visose savo socialinių tinklų sąskaitose, nurodant teksto laukelyje atnaujinimus.

nuosavybinė programinė įranga Programinė įranga, sukurta kompanijose, kurios neišleidžia pirminio programinės įrangos kodo pagal atvirojo kodo licenciją.

paketas Paketuose įdiegimui paruoštu formatu laikoma programinė įranga. Daugeliu atvejų, vietoj paketų diegimo rankiniu būdu, jūs galite naudoti **Ubuntu programų centrą**. Ubuntu sistemoje paketai turi `.deb` plėtinį.

parametras Parametrai yra specialios parinktys, kurias jūs galite naudoti terminale su kitomis komandomis. Jie naudojami kai norima pakeisti pagal savo poreikius kažkurios komandos įvykdymą. Tai gali daugelį komandų padaryti naudingesnėmis.

pranešimų vieta Pranešimų vieta yra skydelyje esantis įtaisas, teikiantis įvairaus tipo informaciją kaip garsumo valdymas, Rhythmbox grojama daina, jūsų interneto ryšio ir el. pašto statusas.

raginimas Raginimas rodo naudingą informaciją apie kompiuterį. Jį galima nustatyti naudoti skirtingas spalvas, rodyti laiką, datą ir darbinį aplanką bei daugelį kitų dalykų.

serveris Serveris – tai kompiuteris, kuriame veikia specializuota operacinė sistema. Jis aptarnauja prie jo besijungiančius ir jam užklausas siunčiančius kompiuterius.

skaidymas Disko **skaidymas** yra **disko skirsnių** kūrimo procesas.

skydelis Skydelis yra ekrano krašte rodoma juosta. Jame sudėti **įtaisai**, teikiantys naudingas funkcijas kaip programų paleidimas, laiko peržiūra ar pagrindinio meniu pasiekimas.

sumažinimas Kai jūs sumažinate atvertą programą, jos langas nebėra rodomas ekrane. Jeigu jūs paspausite skydelyje esantį sumažintos programos mygtuką, ji bus atstatyta į normalią padėtį ir jūs galėsite toliau ja naudotis.

telefoninis ryšys Telefoninis ryšys – ryšys, kai kompiuteris naudojami modemu, kuris prisijungia prie **ISP** per telefono liniją.

terminalas Terminalas yra Ubuntu programa, paremta tik tekstine sąsaja. Tai būdas kontroliuoti kai kuriuos operacinės sistemos aspektus naudojantis vien klaviatūra įvestomis komandomis.

tinklo prievadas Tinklo prievadas yra ta vieta, į kurią prijungtas tinklo kabelis (kai naudojamas **laidinis ryšys**).

Ubuntu programų centras Ubuntu programų centras yra vieta, kurioje jūs galite lengvai valdyti programinės įrangos įdiegimą ir pašalinimą. Naudodamiesi juo taip pat galite valdyti programinę įrangą, įdiegtą iš asmeninių paketų archyvų (PPA; angl. Personal Package Archives).

žymeklis Mirksintis žymeklis, kuris atsiranda **terminale** po **raginimo**, yra skirtas nurodyti vietą, kurioje atsiras įvedamas tekstas. Jį perkelti galite pasinaudodami klaviatūros rodyklių klavišais.

Padėkos

Šio vadovo nebūtų be šių asmenų pastangų ir indėlio:

Komandos vadovai

Benjamin Humphrey – Komandos vadovas
Kevin Godby – Vyresnysis \TeX programuotojas
Jamin Day – Redaktorių vadovas
Ilya Haykinson – Autorių koordinatorius
Josh Holland – Vertimų priežiūra
Thorsten Wilms – Apipavidalinimas
Adnane Belmadiaf – Tinklalo kūrimas
Luke Jennings – Quickshot plėtotojas
Neil Tallim – Quickshot plėtotojas
Simon Vermeersh – Quickshot plėtotojas

Autoriai

Joe Burgess	Matt Griffin	Benjamin Humphrey
Thomas Cantara	Ilya Haykinson	Luke Jennings
Sayantan Das	Wolter Hellmund	Elan Kugelmass
Kelvin Gardiner	Josh Holland	Ryan Macnish

Redaktoriai

Bryan Behrenshausen	Benjamin Humphrey	Alexander Lancey
Jamin Day	Jason Cook	
Kevin Godby	Chris Woollard	

Dizaineriai

K. Vishnoo Charan Reddy	Benjamin Humphrey	Thorsten Wilms
Wolter Hellmund	David Nel	

Plėtotojai

Adnane Belmadiaf	Luke Jennings	Simon Vermeersh
Kevin Godby	Neil Tallim	

Vertėjai

Vytautas Bačiulis	George Kontis	Paulius Sladkevičius
Dmitry Belonogov	Shushi Kurose	Pierre Slamich
Francisco Dieguez	Martin Lukeš	Fredrik Sudmann
André Gondim	Kostas Milonas	Muhd Syazwan
Jiri Grönroos	Anwar Mohammed	Ralph Ulrich
Mohamad Imran Ishak	Abhijit Navale	Chris Woollard
Martin Kaba	Emmanuel Ninos	John Xygonakis
KanchiLUG Tamil vertėjų komanda	Robert Readman	Konstantinos Zigourakis
Kentaro Kazuhama	Roth Robert	...ir daugelis kitų
James Kelly	Jonas Geležis	
	Daniel Schury	

Ypatinga padėka

Chris_Ilias	mozilla_help_view_project	Josh Leverette
Bo	Joey-Elijah Alexithymia	Walter Méndez
underpass	Jono Bacon	Martin Owens
jehurd	Manualbot	Tim Penhey
cl58	Chris Johnson	Andy Piper
kjhass	Elan Kugelmass	Alan Pope
djstsys	Elizabeth Krumbach	Matthew Paul Thomas

Ubuntu Documentation komanda

Ubuntu Community Learning projektas

Rodyklė

- AisleRiot pasjansa, 27
- Apie GNOME, 28
- Apie Ubuntu, 28
- apt, 120
- apt-get, 120–122, 132
- Avant Window Navigator, 33

- branduolys, 9
- Brasero, 28, 101

- Cairo-Dock, 33
- Canonical, 8
- cd, 116, 118, 119
- CD/DVD Creator, 27
- Cheese, 104
- cp, 119

- Debian, 8
- Dell, 8, 11
- Docky, 33

- ecryptfs-setup-private, 127
- Empathy, 24, 74, 104
- Evolution, 24, 27, 59–62, 64–71, 118

- Filmų leistuvai, 86
- Finder, 29
- Firefox, 23, 27, 33, 38, 43, 49, 60
- Fotografijų tvarkymo programa F-Spot, 27
- F-Spot, 80

- Garso įrašymo programa, 28
- gBrainy, 27
- gedit, 27, 120
- gksudo, 120
- grub-install, 130
- Gufw, 127

- Ieškoti failų..., 27, 29
- Išvaizdos nustatymai, 34

- Kino, 105

- Lifesaver, 112
- Linux, 119

- Mahjongg, 27
- Minos, 27
- mkdir, 119
- Muzikos grotuvas „Rhythmbox“, 87
- mv, 119

- Nautilus, 29–32, 34, 118, 126
- NetworkManager, 41
- Nufotografuoti ekraną, 27

- OpenOffice.org piešimas/braižyba, 27
- Orca, 36

- Pagalba ir palaikymas, 28
- Paketų tvarkyklė Synaptic, 107, 109
- Paketų tvarkyklė Synaptic, 113
- Paketų tvarkyklė Synaptic, 28, 112, 113, 120
- Paprastas skenavimas, 27
- Pidgin, 141
- Pitivi, 28
- PlayOnLinux, 10
- Pokalbiai ir susirašinėjimas - Empathy, 27
- Programinės įrangos saugyklos, 110, 111, 113
- pwd, 116, 118

- Quadrapassel, 27

- reikalavimai sistemai, 28
- Rhythmbox, 28
- rm, 119, 120
- rmdir, 120
- root, 124

- Shuttleworth, Mark, 8
- Sysinfo, 97
- System76, 11
- Skaičiuotuvas, 27
- Skype, 104
- slaptažodis, 123
- sudo, 120
- Sudoku, 27

- Tinklo ryšiai, 45
- Tomboy užrašai, 27
- Totem, 28

- Ubuntu
 - apibrėžimas, 7
 - atsisiuntimas, filosofija, istorija,
 - Ubuntu Forums, 9
 - Ubuntu One, 71, 95
 - Ubuntu One nuostatos, 96
 - Ubuntu pagalbos centras, 23
 - Ubuntu pagalbos centras, 23, 28, 38
 - Ubuntu pagalbos centru, 38
 - Ubuntu pasižadėjimas, 8
 - Ubuntu programų centras, 10, 28, 97, 107, 110, 112, 133
 - Ubuntu programų centras, 28, 29, 107, 109, 110, 113, 120
 - Ubuntu programų centre, 105
 - Ubuntu programų centro, 33, 107–109
 - Ubuntu programų centru, 107, 111, 112
- Unix, 8, 9

- VLC, 104

- Windows Explorer, 29
- Wine, 10

- XChat, 141

KOLOFONAS

Ši knyga suvesta pasinaudojant Xe_{La}T_EX.

Knygos dizainas paremtas Tufte- \LaTeX dokumento klasėmis, prieinamomis adresu <http://code.google.com/p/tufte-latex/>.

Tekstui naudojamas Linux Libertine stilius, sukurtas Philipp H. Poll. Tai atvirasis šriftas, prieinamas adresu <http://linuxlibertine.sf.net/>.

Pavadinimams ir paraštinėms pastaboms naudojamas Linux Biolinum stilius, sukurtas Philipp H. Poll, ir prieinamas tuo pačiu, aukščiau nurodytu URL adresu.

Terminalo tekstui ir klavišų kombinacijoms naudojamas Bera Mono stilius, originaliai sukurtas Bitstream, Inc. kaip Bitstream Vera.

Ekranu nuotraukos padarytos pasinaudojant Quickshot programa, prieinama adresu <http://ubuntu-manual.org/quickshot>.

Viršelio ir antraštinio puslapio piktogramose yra formų, paimtų iš Humanity piktogramų rinkinio, prieinamo adresu <https://launchpad.net/humanity>.

Antraštinis puslapis ir viršelis sukurti pasinaudojant Inkscape programa, prieinama adresu <http://inkscape.org/>.